۱۸۰

از شماره ۸۱ شروع شده

د

۱۸۰

از شماره ۸۱ شروع شده

د

بازدید شد
۱۳۸۵

۱۰۳۸۷-ف

۱۱۴۵۲

کتابخانه مجلس شورای ملی

کتاب گلستان سعدی ترجمه به ترکی

مؤلف شمعی

موضوع

شمارهٔ قفسه ۲۳۰۴۲۸

شماره ثبت کتاب ۸۶۸۲۶

خطی « فهرست شده »
۱۳۴۲۸

[illegible]

شد کرچه دارد صد نوا **حکایت** شبی در بیابان مکه بیکجه مکه بیا
بانندن از غایت بی خوابی زیاده ایقوسزلقدن پای رفتنم نماند کتمکه بایم
قالمدی سر بنهادم بو طرفه ایقویه یاتدم که بر شتر دار حضور ایدم و شتر
بان را کفتم و شتربانه ایتدم دست از من بدار بندن ال چک یعنی قوبنی
بر متوار بوراده اویویم **قطعه** پای مسکین پیاده چند رود بیچاره
و قدرتسوز ایاق پیاده نیجه کیدر کز تحمل ستوه شد بختی حال بو که
تحمل و صبردن بسرک دوه عاجز و زبون اولدی تا شود جسم فربهی
لاغر تا که سمز که جسمی ارق اوله یعنی سمز ارق اولنجیه دکن لاغری
مرده باشد اذ بختی بولاغر بختلقدن والمدن اولمش اولور کفت
شتربان چونکه بنم بو حالمی کوردی نصیحت طریقی ایله با کا ایتدی
ای برادر حرم در پیشست ای برادر حرم او کوکده در و حرامی در پس
و حرامی اردکده در اکر رفتی جان بردی اکر کیدرک جان القورک یعنی حرامیدن
خلاص بولورک و کر خفتی مردی اکر یوبر ایودک اولورک یعنی ایویه
سنی هلاک ایدرلر **بیت** خوشست زیر مغیلان براه بادیه خفت
کوجه کیجه سی صحرا یولنده مغیلان التنده او یومق خوش و لطیفدر شب
رحیل ولی ترک جان بباید کفت اما جان ترکنی دیمک کرک یعنی کنز و
رضاسی ایله جاندن امید قطع ایتمک کرک **حکایت** پارسایی را دیدم
حضرت شیخ ایدر بر پارسایی کوردم بر کنار دریا دریا کنارنده که زخم
پلنک داشت که قپلان زخمی وار ایدی یعنی قپلان انی مجروح ایتمش
ایدی و بهیچ دارو بهی نمی شد و هیچ علاج ایله ایو اولمز ایدی و مدتها رنجور
بود و نیجه زمانلر او علیل جراحتدن مریض ایدی دمبدم دایما شکر خدای تعالی میکرد

دادو

وقف است بر محتاج

هرچه درویشان راست هر نسنه که درویشلر کیدر معنیده اولسنه محتاجلر
دتعذر که فقرا دن دریغ ایتمز لوحاکم دست ازو بداشت قاضی چونکه بو
سوزی اشتدی لذت الجکدی یعنی الینی قطع ایتمکدن فراغت ایلدی
وگفت دخی طعن ایله اول سارقه ایتدی جهان بر تو تنک آمد بود جهان
سنکا افندو که طار کلشی ایدی که دزدی نکودی الا از خانه چنین
یاری که سارقلق ایلدک الا بو نجلین برد وستک خانه سندن ایلدک
گفت سارق ایتدی ای خداوند نشنیده که گفته اند ای افندی اشتمش
میسن که ایتمشلردر دخانه دوستان بروب دوستلرک خانه سنی
سوپر یعنی خانه ده نه وار ایسه سوپر یعنی جمله کوتور و در دشمنان مکوب
ودشمنلرک قپوسنی ققمه یعنی انلردن نسنه طلب ایلمه بیت چون فرو
مانی بسختی تن بعجز اندر مده چونکه سختلقده وفقیرلقده عاجز
قالسن ومضطر اولسن بنکی عجزه ویرمه یعنی دست و پا لوکبی عجز
ایله اوتورمه دشمنان را پوست برکن دوستان را پوستین بلکه دشمنلرک
بوستنی صوی یعنی هلاک ایله دوستلرک بوستینی صوی یعنی کوکی
آل تا بو مرتبه سعی واقدام ایله حکایت یکی از پادشاهان پادشاهلر
بری پارسایی را دید وگفت برصالحی کوردی واکا ایتدی هیچت
از ما یاد می آید هیچ سکا بزدن اکی کلورمی یعنی بنی یاد ایدرمیسن
گفت بلی پارسا ایتدی بلی یاد ایدرم یعنی یاد ایتم دعکوردم هرکه
که خدا را فراموش میکنم هرکه که الله تعالی یی فراموش ایلیم بو سوز
تعلیق محال بالمحال دردیرا خدایی فراموش ایتمک یوق ایلیه انی حتی
یاد ایلمک یوق بیت هر سو دود آنکس ز در خویش براند هر جانبه

الحمد لله که بمصیبتی گرفتارم الحمد لله که مصیبته وبلایه گرفتارم نه
بمعصیتی بر معصیته وفسقه گرفتار دکلم قطعه گر مرا زار بکشتن
دهد آن یار عزیز اکر بنی ضعیف قتل ایتمکه ویره یعنی بیوره اول عزیز
یار تا نکویی که در آن دم غم جانم باشد صاقن دیمه سن که بکا اول دمده
جانم غمی اولور یعنی اصلا جانمن اوتری غم یزم والم چکرم کویم از بنده
مسکین چه گنه صادر شد بلکه اول وقت ایدرم مسکین وبیچاره
بنده دن عجب نه گنه صادر اولدی که دل آزرده شد از من غم اینم باشد
که اول عزیز یار بندن دل آزرده وپریشان خاطر اولدی بکا همان انک
غمی اولور بیت کو نثار قدم یار گرامی نکنم جوهر جان بچه کار دگرم
باز آید حکایت درویشی را ضرورتی پیش آمد بر درویشک اوکنه
برضرورت کلدی یعنی نیاده لازم بر مهم واقع اولدی کلیمی از خانه یاری
بدزدید بالضروره بر درویشک خانه سندن بر کلیم اوغرلدی
حاکم فرمود که دستش را ببرند قاضی بیوردی که انک الینی کسهلر
صاحب کلیم کلیم صاحبی شفاعت کرد شفاعت ایلدی بویله دیو که
من او را بحل کردم که بن کلیمی اکا حلال ایلدم گفت قاضی ایتدی شفاعت
تو سنک شفاعتک ایله حد شرع را فرو نگذارم شرع حدینی
اشعه قومم یعنی الله تعالینک حکمنی ترک ایتمزم گفت صاحب کلیم
ایتدی راست فرمودی کوچک بیوردک اما هر که از مال وقف بدزدد
لتمام هرکه وقف مالندن بر نسنه اوغرلیه قطعش لازم نیاید اکر قطع
لازم کلمز که الفقیر لا یملک شیئا زیرا فقیر کندو سی بر نسنه یه مالک
دکلدر ولا یملک وکنیه مملوک دکلدر یعنی فقیر دنیاده نه مالک ونه مملوک کلدر

دهدوره یعنی بیوره

يلرا اولكسه كه آني حق تعالى حضرتي عز اسمه كندو قپوسندن سوره يعني
رد ايليه واز كه بخواند بدر كس نرواند واما اولكسه كه كندو قپسنه اوقويه
يعني مقبول ايده يه كمسنك قپوسنه يلديرز بلكه هر كوني كسيه محتاج اتمز
بيت حافظ آب رخ خود بر در هر سفله مريز ٭ حاجت آن به كه بر قاضى
حاجات بريم حكايت يكى از صلحا صالحلردن بري پادشاهي
بخواب ديد در بهشت بو پادشاهي دوشنده جنتده كوردي و پارسايى
را ديد در دوزخ و بر صالحي دوشنده جهنمده كوردي بر سيد اول صالح
دوشنده بر كمسه دن صوردي بو يله دركه موجب درجات اين چيست
كه بونك يعني پادشاهك درجات عليايه ايرشمكه و مقبول جناب
كبريا اولمغه سبب ندر و سبب دركات آن چه ايلك يعني دركات سفلى
ايرشمكه سبب ندر بن بيان ايله كه ما بخلاف اين پنداشتيم كه دينا ده بز
بونك خلافن ظن ايلرك نه عجب كه عكس واقع اولمش كه كندو اول
كمسنه صالحه جواب ويروب ايتدي اين بو پادشاه بمحبت درويشان
در بهشتست درويشلره محبت و رعايت اتمك سببي ايله جنتده در
وآن دخى اول پارسا بتقرب پادشاهان پادشاهلره يقين اولمق
و محبت ايلمك سببي ايله در دوزخ جهنمده در قطعه دلقت بچه
كار آيد و تسبيح و مرقع دلق و تسبيحك و مرقعك نه ايشه كلور يعني
نه ايشه يرار خود را ز عملهاي نكوهيده بري دار حقيقتده درويشلك
و صلاح ايشلك كندوكي قبيح عمللردن و مذموم خويلردن پاك و بري
طوت حاجت بكلاه بركي داشتنت نيست كلاه بركي طوتمق يعني
درويشلر كبي سكا كلاه بركي كيمك حاجت ولازم دكلدر زيرا

صورة

صورة اصلا اعتبار يوقدر درويش صفت باش و كلاه تتري دار
بلكه درويش صفتلو اول و اخلاق حميده حاصل ايله و تتري منسوب
كلاه طوت يعني تتر كلاهي كبي تتر بوند ه كافر معناسنه كلور نته كيم محل
اكه قرينه در و عجم زبان فارسيده اكثر محلده تتر كافر معناسنه استعمال
اولنور كندو معناسنه دخي كلور كه مهرو شتريله واقع اولمشلر مهرو
شتريله واقع اولان بيت بود در بهشتي بود بر خوان تاتار ٭ قصور شرا
را ز اوان در رخت اغيار ٭ و سروري افزي جنتك و معروف تاتار
معناسنه قيد ايتمشلر فقير اختيار ايتدوكم معنيده مبالغه وار در
نته كيم يوقار وده كچمشدر كه انده دخي مبالغه وار در كه محل عام
ملايمتي وار در يوقار وده كچن بو مصرعده مصرع زاهد پاك
باش و اطلس پوش حكايت پياده سر و پا برهنه باشي و اياغي
چيلاق يعني زياده قدر تسن بر پياده با كاروان حجاز كعبه شريف
كاروانى ايله از كوفه بدر آمد كوفه شهرندن طشره كلدي و اول كاروان
ايله كعبه شريفه كتمكه قصد ايتدي و همراه ما شد حضرت شيخ رحمه الله
عليه ايله اول درويش بزم يولداش اولدي خرامان همي رفت و ميكفت
بو قدر فقر ايله اول درويش صالح رق كيدر ايدي و ايدر ايدي رباعي
نه بر اشتري سوارم نه چو اشتر زير بارم نه بودن اوزره بنمشم نه
دوه كبي يوك التنده يم نه خداوند رعيت نه غلام شهر يارم نه رعيت
صاحبيم يعني نه پادشاهم و نه پادشاه قوليم غم موجود و پريشاني
معدوم ندارم موجود اولن شيئك غمني و معدوم اولن شيئك
پريشانلغني طوتمزم يعني دنيا ايچون اصلا غم يمزم نفسيمي زنم آسوده

ديده آيند دار طلعت اوست حكايت كارواني را در زمين
يونان بزدند قومان مملكتنده حراميلر بر كارواني اوردديلر بازدن
كان كريه و زاري كردند بازركانلر كريه و زاريلق ايلديلر وخدا
و رسول را شفيع آوردند والله تعالى حضرتني و رسول حضرتني
شفيع كتوردديلر سودي نداد اما بر فائده ويرمدي بيت چو پيروز
شد دزد تيره روان چونكه جاني قره حرامي كاروان اوزره
مظفر و غالب اولدي چه غم دارد از كريه كاروان كاروانك
اغلمه سندن نه غم طوتر و نه ترحم ايلر لقمان حكيم در ان ميان
بود لقمان حكيم مكر اول اورته ده ايدي يعني كاروان ايله بيله
ايدي يكي از كاروانيان اول كاروانده اولنلردن بري
كفت لقمان حكيمه ايتدي كلمه چند از حكمت و موعظت بااينان
بكوي حكمت و موعظت عظتدن بونلره بر قچ كلمه سويله باشد كه
طرفي از مال ما دست بدارند اوله كه بو مقدار بزوم مالمزدن
الطوته لر يعني جمله سني الميه لر دريغ باشد كه چندين نعمت
ضايع كردد حيف اوله كه بو قدر نعمت و مال ضايع اوله اولور كه با
اينان كفتن كه انلره ديمك زيرا اصلا تاثيري يوقدر قطعه
آهني را كه موريانه بخورد بر آهني كه پاس يدي يعني پاسلندي
نتوان برد از و بصيقل زنك صيقل ايله اول آهندن پاسي كيدرمك
ممكن دكلدر با سيه دل چه سود كفتن وعظ قره كوكلويه نه فائده
وعظ ديمك و نصيحت ايلمك نرود ميخ آهنين در سنك آهندن
دوزلمش ميخ طاشه باتمز يعني سيه دله نصيحت ايلمك طاشه

بيخ

ميخ آهنين باتمغه بكزر قطعه بروزكار سلامت شكستكان درياب
سلامت وحضور زماننده نقيرلره ايوش رادلريني حاصل وخاطرلريني
مسلا ايله كه جبر خاطر مسكين بلا بكرداند زيرا مسكينك شكسته
خاطريني صوصق يعني مسرور ايلمك بلايي دوندرر يعني دفع ايدر بيت
دعاي كوشه نشينان بلا بكرداند ٭ چرا بكوشه چشمي بما نمي نكري
چو سايل از تو بزاري طلب كند چيزي چونكه سايل زارلق ايله سندن
بر نسنه طلب ايليه وكرنه ستمكر بزور بستاند ور يوخسه ظالم ظلم وقوت
ايله اني سندن الور حراميلر بازركانلردن ظلم و زور ايله الدقلري كبي
حكايت چندانكه مرا شيخ اجل ابو الفرج ابن الجوزي اول قدر كه باكه شيخ اجل شمس الدين
ابو الفرج الجوزي فوج باباسي جوزه منسوب اولن شمس الدين ترك سماع
فرمودي سماع تركني بيوردي يعني بيورر ايدي و بخلوت و عزلت
اشارت كردي و خلوت و عزلته اشارت ايلر ايدي عنفوان
شبابم غالب آمدي يكتلك اوائلي باكه غالب كلوري يعني جوانلق مانع اولور
ايدي و هوا و هوس طالب و هوا و هوس طالب كلور ايدي كه باكه رهن ذاهلور
ايدي ناچار بخلاف راي مربي قدمي بالضروري شيخك راينه مخالف
بر قچ قدم برفتمي كيدر ايدم واز سماع و مخالطت حظي بركرفتمي و سماع و اختلاطدن
بر حظ و ذوق طوتر ايدم يعني سماع ايدر ايدم وچون نصيحت شيخم ياد آمدي
وچونكه شيخمك دلينه نصيحتني خاطره كليردي كفتمي ايدر ايدم بيت قاضي
ار با ما نشيند برفشاند دست را قاضي مجلسده اكر بزوم ايله بيله اوتوره
اليني سلكر يعني سماع ايدر محتسب كر مي خورد معذور دارد محتسب
اكر شراب ايچه مستي معذور طوتر يعني الجتري بيت رقص بر شعر تر و

ايرى

وعمري بر آدم آسوده بر نفس اوردم و بو عمري باشه كتوردم
يعني حضور ايله عمر سوره دم بيت ما عاشقيم وبي سر وساما
وبي پوست • قانع بهر چه باشد و فارغ ز هر چه هست • اشتر
سواري كفتش دو بمنش بركسه توجها اول درويشه ايتدي
اي درويش كجا ميروي اي درويش بو حال ايله قنده كيدرسن
بانكره كيرو دونكه بسختي عمري كه سختلق ومشقت ايله
اولورسن نشنيد درويش انك سوزيني استماع اتمدي وقوم در
بيابان نهاد و بوقت وكاربان ايله بيابانه قدم قودي وكتدي
چون بنخله محمود رسيديم چونكه نخله محموده ايرشدك توانكررا اول
اشتر سوار اولن توانكره اجل فرا رسيد اجل ايرشدي درويش
بباليني فراز آمد درويش اول توانكرك بالينينه يعني باشي
اوجنه يعني كلدي وكفت دخي ايتدي ما بسختي نمرديم بر سختلق
ايله اولمدك وتو بر بختي نمردي وامّا سن بسرك دوه اوزره
اولدك بيت شخصي همه شب بر سر بيمار كريست بركمسه دوكلي
كيجه يعني صباحه دكن بر خسته نك باشي اوزره اغلدي كه
اني اولور ظن ايلدي چون روز شد او بمرد وبيمار بزيست چونكه
كوندز اولدي ناكاه اول اغلايان كمسه اولدي وخسته حق تعالينك
لطفي ايله ديريلدي يعني صحت بولدي قطعه اي بسا اسب تيز
رو كه بماند اي چوق تيز و سرعت ايله يوريجي ات يولده قالدي
منزله ايرشمدي كه خر لنك جان بمنزل برد كه اقصق وضعيف
خر جانيني منزله التدي وهلاك اولمقدن خلاصي بولدي بسركه
در خاك

در خاك تندرستان را چوق تندرستلري كه خاك دفن كردند وزخم
خورده نمرد دفن ايلديلر و زخم يمش كمسه اولمدي يعني چوق كمسه زخم يلمش
وخسته اولمش اجلي ايرشوب اولدي ونيجه زخم يمش وملت مديد
مريض اولمش كمسه اولمدي حكايت عابدي را پادشاهي طلب كرد بر
عابدي بر پادشاه طلب ايلدي عابد انديشه كرد عابد فكر ايلدي كه داروي
بخورم كه تا ضعيف شوم كه بر دارو ييم و بو شربت ايچم تا كه ضعيف اولم
تا اعتقاد در حق من زيادت كند تا پادشاه رياضت ايدجي وصوم طوتجي
ديو بنم حقمده اعتقاد ومحبتي زياده ايليه اورده انده حكايت كوتورشلر
در كه داروي قاتل بود بخورد وبمرد كه اول عابد يدوكي داروكي قاتل ايدي
يدي واولدي قطعه انكه چون پسته ديدمش همه مغز اول كمسه كه فستق
كبي دوكلي ايچ كوردك يعني اني تام صالح ومقبول حق ظن ايلدك وجان
ودلدن اكا محبت ومعتقد اولدك پوست بر پوست بود همچو پياز
چرك يوق كه پياز كبي پوست پوست اوزره ايدي پيازك اصلا
ايچي يوقدر همان پوست پوست اوزرنده در پارسايان روي در مخلوق
يوزي مخلوقه يوزن اولان پارسالر بو قبله يه اكتند نماز يعني فارقولني
قبله يه ويروب نماز قلور يعني كافر اولور مثنوي كيسه كه بنا بنده خراب
رويه • بكوش كواهي دهند اهل كويه • كرت با خدا نيست روي نياز • توهم
پشت بر قبله در نماز بيت چو بنده خداي خويش بخواند چونكه
بنده كندو خداسني اوقيد يعني چونكه ذاكر حق اولوب انك طلبنده
اوله بايد كه بجز خدا نداند كرك كه خدادن غيريسني بلميه وطلب
محبت ايتميه تا كه اول كمسه صادق اوله بيت دل سرا پرده محبت اوست

نالۀ ني خوش باشد • خاصه رقصي كه در آن دست نكاري كيرنده • تا شبي در
مجمع قومي رسيدم تا كه بر كيجه قومك مجلسنه ايرشدم كه در آن ميان مطربي
ديدم كه اول اوره تاده بر مطرب كوردم بيت كويي رك جان مي كسلد
زخمه ناسازش ديرسن كه جان طمرني قطع ايدر انك سازنك زخمه سي شويله ناساز
ايدي كه اني اشيدن زياده المدن كويا هلاك اولور ايدي بونده مبالغه
تامه وار در ناخوشتر از آواز مرك پدر آوازش انك آوازي بابا اولمك
آوازندن ناخوشرك وقبيح رك ايدي يعني بر كمسه بابانك وفاتنه
اولدي ديسه لر اول كمسه نيجه بيحضور اولور معلوم در اكر اول مطربك
آوازيني اشتسه اندن زياده بيحضور اولور معلوم در ايدي كاهي
انكشت حريفان ازو در كوش كاهي اول مجلسده اولنلرك برمعي
انك قبيح صوتيني اشتمكدن اوتري قولقلرنده ايدي وكاهي
براولرك برمعي لب اوزره كه خاموش اولديو اشارت ايدر لر ايدي
شعر عربي نهاج الي صوت الاغاني لطيفه مغنيلرك اويرينك صوتنه
ميل اولنور انلرك صوتي لطيف وخوش اولدوغي ايچون وانت مغني ان
سكتّ تطيب حال بو كه سن بر مغني سنكه اكر سكوت ايدرسن لطيف
اولور بيت نبيند كسي در سماعت خوشي بركمسه سنك سماعكدن
خوشلق وسرور كورمز مكر وقت رفتن كه دم دركشي مكر كيتدكوقتيكه
كه نفسكي چكه سن يعني خاموش اولسن اول وقت سنك سماعك
عكس اولنور حضور ايدر بو مصرع ثاني موتدن كنايت اولمق جائزدر
مثنوي چون در آواز آمد آن بربط سراي چونكه آوازه كلدي
يعني اوتمغه باشلدي اول قپوز چالجي كتخدا را كفتم از بهر خداي

اوصاحبنه ايتدم الله ايچون زيبقم در كوش كن تا نشنوم قولغمه زيبق ايله
يعني قولغمي زيبق ايله برابر ايله تا كه بر ناساز مطربك هر كز صداسني
استماع اتميم يا درم بكشاي تا بيرون روم يا خود لطف ايله باكه
قپويي آچ تا كه طشره كيدم في الجمله پاس خاطر ياران را تحصيل
كلام دوستلرك خاطرني صيانت ايچون موافقت كردم اتلرمعا
بحكيم انلره موافقت ايلدم شبي چندين مجاهده واول كيجه بو قدر
زحمت ايله يعني صباحه چقدم بروز آوردم بدون كتوردم قطعه
موذن بانك بي هنكام برداشت موذن وقتسز اوان قالدردي يعني
بي وقت اذان قالدردي يعني بي وقت اذان ويرمكه شروع
ايلدي نمي داند كه چندان شب كذشتست اما بلمزكه كيجه دن
نه مقدار كچمشلر درازي شب از مژكان من پرس اول كيجه
نك اوزنلغيني بنم كربكلرمدن صور كه يكدم خواب در چشم
نكشتست زيرا اول كيجه بردم اويقو بنم كوزمه طولمشدر
بامدادان كه بحكم تبرك علي الصباح كه بحكم حكي ايله دستاري از سر
ودينار از كمر بكشادم باشمدن بر دلبند چوزدم وكمرمدن بر دينار
چقردم وپيش مغني بنهادم اول ناساز وبدآواز مغنينك اوكنه
قودم يعني احسان ايلدم ودر كنارش كرفتم وآني قوجاغمه طوتدم
وتمام محبت اظهار ايلدم وبسي شكر كفتم وچوق شكر ديدم ياران ارادت
من در حق آن مجلس اولن يارلر اول مغنينك حقنده بنم محبت
ورعايتمي برخلاف عادت ديدند عادتك خلافي اوزره يعني
عادته مخالف كورديلر زيرا اول مغنيدن اصلا حظ اولنمق كه بو قدر

التفات و رعايته لايق اولديغي خفت عقلمي بو اشي بنم عقلمك خفتي
اوندن يعني باكه خفيف العقل در ديديلر حمل كردند نسبت ايلديلر
وفعفته بخنديدند وخفيه بنم بو حالمه كولديلر يعني انلر ايشان الوردن
بري زبان تعرض دراز كرد طعن دليني اوزاتدي وملامت كردن اغاز
وملامتا نكه شروع ايلدي بو يله ديو كه اين حركت را مناسب راي خرد مند
نكردي كه بو حركتي عاقللرك راينه مناسب ايلدك كه خرقه مشايخ كه شيخلر
خرقه سيني كه مراد بونده احسان ايتدوكي دستار در بچنين مطربي دادي
بو بخيلين بر قبيح مطربه ويردك كه در همه عمرش درمي در كف نبوده است
كه دكلي عمرنده انك اوجنده بر درم اولمشدر يعني كه اكا بر درم ويرعشدر
وقراضه در زرفي نه دفنده بر قراضه اولمشدر مثنوي مطربي دور از ين
خجسته سراي يو بو مطربكه بو خجسته ومبارك سرايدن ايراغ اولسون
كس دو بارش نديده در يك جاي كيمسه او مطربي بر يرده ايكي كره كورمشدر
وهر كو بو يره ايكي كره دعوت اولنمشدر راست چون بانكش از دهن برخاست
طوغريسي يعني بو اوغردن چونكه انك اوازي اغزندن چيقدي وترنم اغزنكه
باشلدي خلق را موي بر بدن برخاست اندن اولان خلقك توبي اولوجكر
حولندن بدني اوزره تالعزي مرغ ايوان ز هول او بپريد ايوانك مرغي اول
صوتك هيبت وحولندن اوچدي يعني در كري مغز ما برد و حلق خود
بدريد اول قبيح ونا ساز مطرب اوازي ايله بزم بينمزي الدي و
كندو بوغازيني يرتدي بو سوزكه شيخ سعدي حضرتلري ايدن كمنه
جانبندن دركه حضرت شيخ انك اغزندن بيان ايدر معلوم اولكه بو حكايت
شيخ سعدينك كندو سنه واقع اولمشدر كتيم حضرت شيخ ايدر چونكه

اول

اولكسنك بو طعنني كوردم اكه جواب ويروب ايتدم مصلحت آنست كه زبان
تعرض كتاه كني معتول اولدركه طعن وتعرض دليني قصه ايدسن بحكم آن كه
اول سبب ايله كه مرا كرامات اين شخص ظاهر شد باكه بو شخصك كراماتي ظاهر اولدي
يعني بو مطرب بنم فائده مه سبب اولدي كه مراد توك سماعدر كفت اول طعن
ايدن كمسه حضرت شيخ ايتدي مرا نيز بكيفيت اين مطلع كردان بني دخي بونك
نه لكي وحقيقتي اوزره مطلع ايله تا همكنان تقرب نمايم تا دو كليمز تقرب
كوستره لم يعني بو خصوصده سني تصديق ايده لم وبو مطايبه كه رفت
استغفار كنيم شول بر لطيفه اوزره كه كچدي يعني واقع اولدي استغفار
ايده لم كفتم حضرت شيخ ايدر انلره ايتدم مرا شيخ اجل باكه بنم اولودك شيخم
بارها ترك سماع فرموده بود كرات ايله سماع تركيني بيورمش ايدي
ومواعظ هاي بليغ ودخي وافر وعظلر كفته ايتمش ايدي در سمع قبول
من نيامده اما بنم قبول اغمه كلمش ايدي يعني شيخك نصيحتني قبول
اتمش ايدم امشب ليكن بو كيجه مرا طالع ميمون باكه مبارك طالع وبخت
همايون دخي قتلو وسعادتلو بخت بدين بقعه بو موضعه رهبري
كرد رهبرلك ايلدي تا بدست اين مطرب تاكه بو مطربك اليده توبه
كردم توبه ايلدم كه ديكر باركه بر كز دخي كرد سماع ومخالطت نكردم
سماع واختلاط طرفنه طولنيم يعني بالكليه فراغت ايدم قطعه اواز خوش
از كام ودهان ولب شيرين خوش ولطيف اواز شيرين لبلردن وشيرين
دهاندن وشيرين طمقدن يعني محبوبك اغزندن لطيف صوت كر نغمه
كند ور نكند دل بفريبد اول صفتلو كوزيده اكر نغمه ايليه واكر ايليه سماع
ايدنلرك كوكلني الدادر يعني ميل ايدرلر ور پرده عشاق وصفهان

وحجازست اكر عشاق وصفهان وكر حجاز برده سيلر يعني بو اوج مقام
مزغاندن ايدرسه د مكه بو نلر لطيف ومقبول مقاملر در از حنجره مطرب مكروه
نزيبد مكروه وقبيح مطربك بو غازندن يراشمز حكمت لقمانرا كفتند لقمان
حكيمه ايديلر اد بيدن كيمدن ادب اوكرندك كفت لقمان حكيم ايتدي
از بي ادبان ادبسزلردن اوكرندم هر چه از ايشان در نظرم نا پسند امد
تحرز جستم هر نسنه كه انلردن بنم نظرمده نا مقبول ونا معقول
كلدي از فعل آن پرهيز كردم انك اشكلردن پرهيز واحتراز ايلدم قطعه
نكويند از سر بازيچه حرفي بازيچه اوجندن يعني لعب ولطيفه ايله بر محل
بر حرف ديمزلركه ان بندي نكيرد صاحب هوش كه اول حرفدن عقل صاحبي
بر نصيحت طوتميه يعني لعب ايله بر حرف ديسه لر صاحب عقل اولانكمسه
اندن منتفع اولور وكر صد باب حكمت پيش نادان اما اكر نادانه وكر
يوز حكمت بابني اوقيدسن ودقايق وحقايق سويليه سن بخواني آيدش بازيچه
در كوشش اول نادانك قولاغنه اول جمله حكمت بازيچه ولعب كلور اصلا اندن
نسنه حاصل ايلمز بيت نكته كفتن پيش كم فهمان زحكمت بي كمان حكمت كوهري
چندان جواهر ريختن پيش خرست حكايت عابدي را حكايت كنند بر عابده
حكايت ايدرلر كه شبي ده من طعام خوردي كه بر كيجه اون بطمان طعام يردي
وتا سحر ختمي در نماز كردي وصباحه دكن نمازده بر ختم ايلدي صاحب دلي
بشنيد وكفت بر صاحب اشتدي وايتدي اكر نيم نان بخوردي وبخفتي
اكر عابد جان بر نانك نصفني ييدي واويي يتوي بسيار ازان فاضلتر
بودي چوق مرتبه اندن ثواب لورك اولور ايدي قطعه اندرون
از طعام خالي دار ايچكي طعامدن خالي طوت يعني چوق يمه تا در وبوز

معرفت

حرفت بيني تا انده معرفت نوريني كوره سن وذوق حاصل ايدن
تهي از حكمتي بعلت آن حكمت وعلمدن بوش سن اول سبب ايله كه
پري از طعام تا بيني زير اطعامدن بودنكه دكن طولوسن ايله حكمت
اندن يخه قوليطور حكايت بخشايش الهي حق تعالي حضرتنك
ترحمي واحساني كم شده را در مناهي مناهي ومعاصيده كم وضايع
اولمش بر كمسه يه چراغ توفيق فرا راه داشت توفيق وهدايت
چراغني يولنه يقين طوتدي يعني لطفي ايله اكه انصاف ويردي كه
جله قبا يحون توبه واستغفار ايلدي تا بحلقه اهل تحقيق
درآمد تاكه اول كمسه اهل تحقيقك حلقه سنه كلدي يعني
صوفيلرك زمره سنه قوشلدي كه كلوب بر شيخه مريد اولدي يمن
صحبت درويشان درويشلرك مصاحبتنك مباركلكي
ايله وصدق نفس ايشان وانلرك نفسنك صدقي ايله ذمايم
اخلاقش انك قبيح ومذموم خويلري بحمايد مبدل كشت ايو
خويلره مبدل اولدي ودست از هوا وهوس هوا وهوسدن
اليني كوتاه كرد قصه ايلدي يعني فراغت ايلدي وزبان طاعنان
در حق او دراز اكرچه اول كمسه صدق واخلاص ايله طاعته شروع ايلدي
ليكن طعن ايدجيلرك دلي انك حقنده دراز ايدي بو يله ديو كه همچنان بر
قاعده اولست كه اول الجليني اولاولي قاعده اوزره در يعني ينه اولكي
كبيدر ونهد وصلاحش بي معول وانك زهد وصلاحي اعتماد مزدر
بيت بعذر وتوبه توان رستن از عذاب خداي توبه عذري ايله يعني توبه
سببي ايله حق تعالينك عذابندن قورتلمق ممكن وقابلدر وليكن مي نتوان

اذ زبان مردم دست اما خلقك زبانندن خلاص بولمق ممكن دكلدر
چون طاقت جور دونها نيا ورد اولكسه چونكه دلك جورسنه طاقت
كتوره مدي يعني طعن ايديجيلرك طعننه تحمل ايلمدي شكايت پيش
پير طريقت برد طريقت پيرينك قتنه شكايت التدي يعني واروب
شيخنه شكايت ايلدي شيخ بگريست وگفت شيخ چونكه انك شكايتن
كوردي اغلدي وايتدي شكر اين نعمت چگونه گذاري بو نعمتك
شكرين نيجه ادا ايدرسن كه بهتر از آني كه پندارندت كه انلرن يكرك
سن كه سني صانرلر يعني ظن ايتدكلرندن ايوسن قطعه چند
كويي كه بد انديش و حسود نيجه بر ديرسن كه بد انديش و حسود
عيب جويان من مسكين اند بن مسكينك عيبني استيجيلردر كه خون ريختن بر
خيزند كاهي بنم قانمي دوكمكه قالقرلر يعني بني هلاك اتمكه قصد ايدرلر ديو
شكايت ايدرسن كه ببدم خواستن بنشنند كاهي بنم عيبمي طلب اتمكه
اوتوررلر يعني بني غيبت و مذمت ايدرلر ديو بحضور اولورسن نيك
باشي و بدت كويند خلق اما سن ايو اولسن و خلق سكا يرامز ديه لر
يعني سني ذم ايده لر بو حال سكا ايك وفايق اولورركه بد باشي و نيكت بينند
اولحالدنكه سن يرامز اولسن اما خلق سني ايو كوره لر يعني حقيقتده
سن صالح اولسن و خلق سكا فاسق ديه لر بو حال يكدر اندن كه
سن فاسق اولسن خلق سكا صالح ديه لر بيت چو روي
بوسيدنت دوخراست اكر چه بيت نبيند رواست وليكن مرا بيني
وي كن بني كوركه حسن ظن ممكنان كه دو كلي لرك حسن ظني در حق من
بكمالست بنم حقمده كمال ايله در ومن در عين نقصان حالبوكه بن عين

نقصان

نقصانده يم بيت كرانها كه من كفتمي كردي اكر او نصيحتلري كه بن
خلقه ايتدم ايدي اندري بن انلرم نكو سيرت پارسا بودمي ايو سيرتلو
صالح كمسنه اولوردم شعر عربي اني لمستتر من عين جيراني
تحقيق بن همسايه لرمك چشمندن پنهان اولنجي و عيب لريمي ستر
ايدجيم والله يعلم اسراري واعلاني ليكن الله تعالي حضرتي
عزاسمه بنم سرلريمي واشكاره لريمي بيلور قطعه در بسته بروي خود
نبردم كندويه يوزمي قپوي بغلمش يعني عزلت اختيار ايتمش تا عيب نكستوا
ما را تاكه بندم عيبمري دو شميه لر يعني عيبمه مطلع اولوب فاش اتميه لرن
در بسته چه سود عالم الغيب قپو بغلمش اولمق نه فايده عالم الغيبه يعني الله
حضرتنه داناي نهان واشكارا زيرا عالم الغيب اشكاري ونهاني بيلجيدر
ايليه قپوي بغلمقدن نه فايده اولور حكايت كله كردم پيش يكي
انشايخ شايخدن برنك قتنه شكايت ايلدم بويله ديوكه فلان
در حق من كواهي داده است بفساد كه فلانكس بنم حقمده فسق
ايله طانقلق ويرمشدر يعني فاسق ديمشدر كفت بصلاحش خجل كن
حضرت شيخ ايدر بكا نصيحت طريقيله ايتدي سن اولكسه صلاح ايله خجل
ايله يعني سن صالح اول تا كه اولكسه سنك حقكده نا معقول
سوز سويلك قادر اولميه رباعي تو نيكو روش باش تا بد
سكال سن ايو يوريشلو اول تا ير امز صاحبي يعني سن صالح اول تا دخي
بنقص تو كفتن نيابد مجال سنك عيب ونقصانكي سويلمكه مجال
وقدرت بوليه چو آهنك بربط شد مستقيم زير كوبه چونكه قپوزك
آهنك وصداسي راست و موافق اولدي از دست مطرب خورد كوشمال

مطربك النيدن قچن كوشمال يعني بز اصلا احتياجي قالمز بيت كراني كه دشمنت
كويد مرنج وكر نيستي كو برو باد منج حكايت يكي از مشايخ شام
دمشق شهرنك شيخ لرندن برينه بو سيدند كه حقيقت تصوف چيست
سوآل ايلديلر كه تصوفك حقيقتي ندر و حقيقتده صوفي كيمه ديرلر كفت
اول شيخ ايتدي پيش ازين بودند اقل يعني بندن مقدم زمانده اول طايفه
بودند در جهان جانب بر طايفه وار ايديلر پراكنده بصورت وبمعني
جمع اول طايفه صورتده پراكنده وبمعني ده جمع ايديلر يعني باطنلري
محبت الله ايله و زهد وصلاح ايله معمور ايدي اما ظاهرلريني اصلاح
اتمكدن فراغت ايتمشلر ايدي حقيقت تصوف بودرد و بونك ايله
متصف اولنلر مقبول حق اولن صوفيلردر بيت چو بيت المقدس
درون پر قباب رها كرده ديوار بيرون خراب امر و زقومي اند اما
بو كون يعني بزم زمانمزده بر قوم واردر نظاهر جمع و بباطن پراكنده
انلر ظاهرده جمع و باطنده پريشاندر يعني ظاهرلري صوفيلر لباسيله
آراسته و ريا ايله اولن عمل صالح ايله پيراسته ليكن باطنلري محبت
ما سوي ايله و كبر و عجب ايله خراب و يباب اولمش بيت مرا كه چندين
ورع بي نبود بديد ند هيچش در ابنان نبود قطعه چو هر ساعت از
تو بجايي رود دل چونكه هر ساعت قلبك بر يره كيدر و بر دم قرار و آرام
ايتمز بتنهايي اندر صفايي نبيني بو حال ايله تنها اولتقده و خلوتده بر صفا
و ذوق كورمزسن كرت مال و جاهست و زرع و تجارت اكر سنك
مال و منصبك و زرع و تجارتك اوله يعني ظاهر بونلر مقيد اولسن
چو دل با خدايست و خلوت نشيني اما چونكه دلك خدا ايله در يعني

قلبك

قلبكی محبت اللهدن غيري نسنه يوقدر خلوت و تنها او تورد سن
اصلا اول تجارت و منصبك و ساير اشغالك سكا زياني اولمز نهايتي
كثرتده وحدت اولور قوله تعالي رجال لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله
حكايت ياد دارم كه در كار واني خاطرمده در كه بر كاروانده همه شب رفته
بودم حضرت شيخ ايدر دو كلي كيجه كتمش ايدم و سحر در كنار بيشه خفته و سحر
وقتي بر بيشه كنارنده ياتمش ايو مش ايدم شوريده كه دران سفر همراه من بود
بر شوريده كه اول سفرده بزوم يولداشمز ايدي نعره بزد نالكاه بر نعره اوردي
وراه بيابان كرفت و بيابان يولني طوتدي و يك نفس آرام نيافت
بر نفس جوش و خروشدن آرام بولمدي و خاموش اولمدي چون روز شد
چونكه صباح اولدي كفتمش اول شوريده يه ايتدم اين چه حالتست بو نه
حالتدر كه بو كيجه ايلدك كفت اول شوريده ايتدي بلبلانرا ديدم كه بنالش
در آمده بود ند از درخت بلبللري كوردم كه اغجدن نالش و فغانه كلمش ايديلر
و لسان حال ايله حقك تسبيحنه شروع ايتمش ايديلر و كبكان از كوه و
كلكلري كوردم كه نالش و فغانه كلمش ايديلر و غوكان از آب وبهايم از بيشه
دقور بغه لري ابدن و حيواناتي بيشه دن كوردم كه جمله سي نالش ايدر بكا زبان
حال ايله ذكر و تسبيحه كلمش ايديلر انديشه كردم فكر ايلدم كه مروت نباشد كه مروت
اولميه همه در تسبيح و من بغفلت خفته بود و كلي تسبيحه كتمش يعني تسبيح خدايه شروع اتمش
اولوب و من بغفلت خفته و بن غفلت ايله اويومش اولم حال بو كه بو جمله دن
مكرم اولوب و طاعت و محبت ايچون مخلوق اولم قطعه دوش مرغي بصبح
مي ناليد دون كيجه بر مرغ صباحه دكين ايكلدي عقل و صبرم ببرد و طاقت
هوش عقل و صبرمي و طاقت هوشمي اليتدي يعني بني بي عقل و بي هوش

ايلدي يكي از دوستان مخلص را مخلص وصادق اولان دوستلردن بر
ينك مكر آواز من رسيد بكوش مكر بنم اوازم انك قولغنه ايرشدي كفت
باور نداشتم كه ترا حضرت شيخ ايدر اول دوست چونكه بنم بو حالي كوردي
ايتدي اعتقاد طوتمز ايدم يعني انانمز ايدم كه سني بو عقل ايله بانك مرغي
چنين كند مدهوش بر قوش اوازي بويله مدهوش وحيران ايليه كفتم اين
شرط ادميت نيست حضرت شيخ ايدر اول دوسته جواب ويروب ايتدم
بو فصل ادميلكه لايق دكلدر مرغ تسبيح خوان ومن خاموش مرغ بو حال ايله تسبيح
خوان اولدون خاموش اولم حال بوكه آدم اولم بو قطعه حضرت شيخك حسب
حاليدر مذكور شوريده نك حسب حالي دكلدر **حكايت** وقتي در
سفر حجاز بر وقت كعبه شريف سفرنده صاحب دل همدم من بود دن بر كوكل
صاحبي بنم همدمم ايدي يعني يولداشم ايدي وقتها زمزمه كرد نزي كاه كاه
زمزمه وترنم ايدرايدي يعني اول جوانلر برصدا وترنم ايدرلر ايدي وبيتي چند
محققانه بكفتندي ومحققانه وتوحيده متعلق برقج بيت ايدرلر ايدي وعابدي
در سبيل منكر حال درويشان بود واول يولده بر عابد وار ايدي ويخبر از درد
ايشان وانلرك دردندن بيخبر ايدي تا برسيديم بحي بني هلال تاكه بني هلال
قبيله سنه ايرشدك كودكي سياه از حي عرب بدر آمد بر قره اوغلانجق اول
عرب قبيله سندن طشره كلدي واوازي بر آورد وبر اوازي بو قاري كوتردي
يعني اول كودكك تمام حسن صوتي وار ايمش اول محلده بو ترنم ايلدي كه مرغ از
هوا در آورد كه مرغي هوادن اندردي اشتر عابد را ديدم كه بر قص در آمد اول
صوتك لذتندن منكر عابدك دوه سني كوردم كه رقصه كلدي وعابدرا بيفكند
وعابدي ارقه سندن اتدي وراه بيابان كرفت وبيابان يولني طوتدي وكتدي

كفتم

كفتم اي شيخ حضرت شيخ ايدر چونكه بو حالي كوردم اول عابده ايتدم اي شيخ در
حيواني اثر كرد اول كودكك اوازي بو نجلين بر حيوانه اثر ايلدي بو حال ايشق
وترا اثر نمي كند حال بوكه سكا اثر ايلمز بو استفهام اولمقده جايز در يعني سكا اثر ايلمز مي
رباعي داني كه چه كفت مرا آن بلبل سحري اول سحر بلبلي لسان حال ايله تاكه نه ديدي
مصرع تو خود چه آدمي كز عشق بيخبري سن خود نيجه آدم سن كه عشقدن بيخبر سن
عشق كاو يست كه موقوف هدايت باشد اشتر بشعر عرب در حالتست وطرب
اشتر عرب شعري ايله حالت وشوق ده در كه لطيف صدادن ذوق ايدر كر ذوق
نيست ترا كژ طبع جانوري اكر سنك عشقدن ذوق وطربك يوق ايسه
اكري طبعلو او بدخلقتلو جانور سن **بيت** اشتر راچو شور وطرب در سر است
شترك چونكه باشنده شور وطرب وشوق وذوق وار در اكر آدمي را
نباشد خر ست اكر آدميلك عشقدن ذوق وحالتي اولميه معني ده
خر در كه آدمي ديمك لايق دكلدر **شعر** وعند هبوب الناشرات
على الحمى قوري اوزره يللر اسدوكي قتنده يعني اول وقتده تميل غصون
البان لا الحجر الصلد العون اغاجنك بوداقلري يللرك اطرافه ميل وحركت
ايدر يابس وحكم طاش اصلا ميل وحركت ايتمز ايليه انلرك كه لطافت طبعي
وار در خوب صدادن وعشقدن ذوق وحظ ايدر اما انلر كه كثيف طبع
دفسرده دلدر بونك كبيلودن ذوق المزلر **مثنوي** بذكرش هر چه بيني
در خروشست عالمده هر نه كه كوررسن معني يوزندن اول اللهك ذكر
وتسبيحي ايله جوش وخروشده در وان من شيء الا يسبح بحمده ولكن لا تفقهون
تسبيحهم دلي داند درين معني كه كوشست ابابوني كه انك
بو معنيده قولغي وار در يعني حق شناس اوله بر

عوام محسوساتي كوجلا ادراك ايدر قنده قالدي كه بو سرري ادراك ايده
نه بلبل بر كلش تسبيح خوانست نه بلبل كل اوزره اول اللهك تسبيحنه بر لسان
كه زبان حال ايله الله تسبيح ايدر كه هر خاري بتسبيحش زبانست كه هر بري دكني
اول اللهك تسبيحنده دلدر يعني حق تعالي تسبيح ايدر **حكايت** يكي از ملوك عرب
پادشاهلردن بري مدت عمرش سپري شد انك عمري زماني تمام اولدي وقايم
مقامي نداشت واول پادشاه بر قايم مقام طوتمدي يعني يرنده حاكم اولجق بركيمسه
يوق ايدي وصيت كرد پادشاه وصيت ايلدي كه كه بامدادان كه على الصباح
نخستين كسي كه از در شهر در آيد اول بر كيمسه كه شهرده قپو سندن ايجرو كله تاج شاهي
بر سروي نهند پادشاهلق تاجني انك باشي اوزره قويه لر وتفويض مملكت بدو
كنند وملكتي اكه تفويض وتسليم ايليه لر اتفاقا اول كيمسه كه از در شهر در آمد
اتفاقا اول بر كيمسه كه شهر قپوسندن ايجرو كلدي كدايي بود كه همه عمر لقمه اندوخته
بر كدا ايدي كه دكلي عمرنده قرقي ديو نجه اتك جمع ايدي ورقعه بر خرقه دوخته
وخرقه اوزره رقعه دكمش ايدي يعني زياده فقير ايدي اركان دولت و
اعيان حضرت وصيت ملك بجاي آوردند اركان دولت واعيان حضرت
پادشاهك وصيتني يرينه كتورديلر وتسليم ملك ومفاتيح قلاع وخزاين
بر وي كردند وسلطنتي وقلعه لرك وخزينه لرك مفتاحلريني اكا تسليم ايلديلر
مدتي ملك راند درويش بر زمان سلطنت سوردي تا بعضي از
امراء دولت تاكه امراي دولتدن بعضي كردن از متابعت او بپيچانيدند انك متابعتندن
بوين چورديلر يعني درويشي قبول ايتميوب عاصي اولديلر وملوك ديار از هر
طرف بمنازعت برخاستند وديار بكلري هر طرفدن اول درويش ايله نزاعه
قالقديلر وبمقاومت لشكر آراستند اول درويش ايله مقاتله ايتمكه لشكر

بوذيلر

بزديلر يعني مهيا ايلديلر في الجمله سپاه ورعيت بهم بر آمدند تحصيل
كلام سپاه ورعيت بجضور ومضطرب اولديلر وبرخي از بلاد وشهرلردن
بعضي از دست تصرف او بدر رفت انك تصرف اليدن طاشره كتدي درويش
ازين واقعه خسته خاطر همي بود درويش بو خصوصدن خسته خاطر وپريشان
ده ايدي تا يكي از دوستان قديمش تاكه اول درويشك قديم دوستلرندن
بري كه در حالت درويشي قرين او بود كه درويشلك حالنده
انك مصاحبي ايدي از سفر باز آمد سفردن كرو كلدي او را در چنان
مرتبه ديد اول درويشي بو نجلين مرتبه ده كوردي وكفت دچي سفردن كلن
درويش پادشاه اولن درويشه ايتدي منت خداي را عز وجل عزيز
وجليل اللهه شكر ومنت كه بخت بلندت ياري كرد كه بخت بلند سكا
معاونت ايلدي واقبال ودولت رهبري كرد وسعادت ودولت سكا رهبر
ايلدي يعني دليل ورهبر اولدي تا كلت از خار تاكه سنك كلك خاردن
وخارت از پاي بدر آمد وايا غكدن خارك طاشره كلدي يعني چقدي كه
فقردن خلاص بولوب حضور ايلدك وبدين پايه رسيدي وبو مرتبه يه ايرشدك
ان مع العسر يسرا يعني حق تعالي حضرتي بيورمشدر تحقيق هر عسر ايله يسر
وهر غم ايله سرور وار در **بيت** شكوفه كاه شكفتست وكاه خوشيده
شكوفه كاه اچلمش وكاه بورشمش وپژمرده اولمشدر درخت وقتي برهنه است
ووقتي پوشيده درخت كاهي اوراق واغاجدن برهنه وعاريدر وكاهي
اوراق واغاج لباسي ايله پوشيده ومزين در غرض ذوي العقول
حالي بويله اولدوغي كبي ذوي العقولك حالي دخي بويله در كاه غني
وفقير وكاه عزيز وحقير اولور بو حال اوزره بر قرار دكلدر

كفت پادشاه اولن درویش ایتدي اي برادر تعزیتم كن اي برادر
بنم تعزیتم ایله یعني ماتم زده لره ومصایب والامه ایرشمش لره عزا ویردكلري
كبي سن دخي بكا عزا ایله كه جاي تهنیت نیست زیرا تهنیت ویري دكلدر انكه
تو دیدي غم ناني داشتم زیرا اول وقت كه سن كوردك یعني درویشلك
عالمنده بر اتمك غمني طوتردم وامروز تشویش جهاني وبو كون بو جهانك
یعني جهان خلقنك غمني طوتردم مثنوي اكر دنيا نباشد دردمنديم
اكر دنیا اولمیه فقیر واحتیاج جهتندن دردمند وبیچاره ایزكه
دایا الم چكرز وكر باشد بمهرش پاي بنديم كه دنیا اوله انك محبتي
ایله پاي بند ایزكه حق تعالي حضرتنك محبت وطاعتندن انك سببي
ایله دور اولمشوز بلایي زین جهان اشوب تر نیست بو جهاندن مشوشرك
ومشكلرك بر بلا یوقدر كه رنج خاطرست ار هست وار نیست كه زیرا دنیا
خاطرك رنج والمیدر یعني رنج والمدن خلاص ییسه دكلدر واكر یوقدر بیت
ناكهاني ملك دنیا ولت بلاست كدا پادشاهست نام توانكراست قطعه
مطلب كر توانكري خواهي كه غني اولمك استر ایسك جز قناعت كه دولتست
هني قناعتدن غیري بر نسنه طلب ایله زیرا قناعت محض اوليجي وابدي بر دولتدر
القناعة كنز لا يفني كر غني انك ایله زر بر دامن افشاند فرض اكر غني انك
ایله التون صاچه یعني حق یولنده بذل واحسان ایلیه تا نظر در ثواب
او نكني كاه اولصاقي انك ثوابنه نظر ایتمیه سن كز بزركان شنیدم
بسیار اولولردن چوق اشتمشم كه دیرلر صبر درویش به كه بذل غني
درویشك صبري یكدر كه غنینك بذلي یعني انك بذلندن یكدر
بیت اكر بریان كند بهرام كوري اكر بهرام كور بر بریان اشكي بوبانایله

بهرام

بهرام كور عجم پادشاهلرندن بر پادشاهك اسمیدر كورك صیدنه میل
ومولاوستي اولدوغندن بهرام كور دیدیلر شنوه ننكودا اولن كور بهرام
معروف دكلدر زیرا تقدیري اكر بریان بهرام كور كور دیدر شهرتدن
وضرورت شعردن اوتري حذف اولنمشدر نه چون پاي ملخ
باشد زمور دي بر قریجه دن بر چكركه ایاغي كبي اولمز زیرا اوده نسبت
پاي ملخ زیاده عظیمدر بهرامه نسبت كور زیاده حقیردر حكایت
یكي را دوستي بود كه عمل دیوان كردي بر كسنك بر دوستي وارایدي
كه دیوان عملني ایلرایدي یعني دیوانه متعلق بر عمل اوزره ایدي مدتي
اتفاق دیدنش نیفتاد اتفاقا بر زمان بر دوست دیوان عملنه
منسوب اولن دوستي كورمك اتفاقي دوشمدي كسي كفت
بر كسنه بو دوسته ایتدي فلانرا دیر شد كه ندیدي فلاني دیوان
عملي ایرن دوستي چوق زمان اولدي كه كورمدك كفت من اورا نمي خواهم
كه بینم بو دوست ایتدي بن استمزم كه اني كورم قضارا از كسان او حاضر
بود اتفاقا اول دوستك ادملرندن بریسي حاضر ایدي كفت اولكه
اول دوسته ایتدي چه خطا كرده است كه از دیدن او ملولي اول
دوست نه خطا ایلمش در كه اني كورمكدن ملولسن یعني كورمك
استمزسن كفت خطایي نیست بو دوست اولده دوستك ادمي
سنه ایتدي اصلا بر خطا یوقدر یعني اندن خطا صادر اولمامشدر
اما دوست دیواني را اما دیوانه منسوب اولن دوستي وقتي
توان دید كه معزول باشد شول وقتده كورمك ممكندر كه معزول اولده ورحمتم
راحتم خویش در رنج اوني باید وانك رنجنده باكم كنده راحتم

كوكز یعني اولكه كثرت اشغالدن در قطعه در بزركي ودار وكیر عمل
اولولقده یعني منصبده وعمل داد وكرنده زاشنایان فراغتي دارند
اشنالردن فارغلق طوترلر كثرت اشتغالدن دولت فاینه مغرور
اولدقلرندن روز درماندكي ومعزولي لیكن عاجزلق ومعزوللق
كوننده درد دل پیش دوستان ارند كوكلدردني دوستلر قتنده
كتورررلر پس معقول اولن بودر كه بونك كبي كسنه لر ایله دوستلق
اولمیه حكایت ابو هریره رضي الله عنه ابو هریره حضرتي الله تعالي
حضرتي اندن راضي اولسون ابو هریره كنیتیدر واسم شریفي عبد الرحمن در هر
روز بخدمت مصطفي صلي الله علیه وسلم امدي هر كون حبیب اكرمك حضور
شریفنه كلور ایدي كفت حضرت رسول صلي الله علیه وسلم ایتدي یا ابا هریره
اي ابا هریره زرني غبا بني كون اشري زیارت ایله تزدد حبا زیاد محبت
ادتو در سن هر روز ما تا محبت زیادت كردد یعني هر كون كلمه تا محبت
زیاده اوله صاحب دلي را بو صاحب دله كفتند ایتدیلر بدین خوبي كه
افتابست بو خوبلق ایله كه افتابده نشنیده ایم اشتمشوز كه كسي اورا
دوست كرفته است بر كسنه اني دوست طوتمش یعني طوتمشدر وعشق
اورده یعني عشق كتورمشدر یعني اكا عاشق اولمشدر كفت اول جهتدن
دلایتدي از براي انكه اول سببدن كه هر روز مي توان دید هر كون افتابي
كورمك ممكندر مكو در زمستان مكو قیشده كه محجوبست ومحبوبست
كه زمستانده اول افتاب مستور اما اول وقت مرغوب ومقبولدر قطعه
بدیدار مردم شدن عیب نیست خلقك دیدارینه وزیارتنه كتمك عیب
دكلدر ولیكن چنوانكه كويند بس اما اول قدر دكل كه بتو دیه لر یعني دوستلر

ایله

اكر خویشتن را ملامت كني

ایله ملاقات ومصاحبت مقبولدر لیكن حددن زیاده معقول دكلدر
زیرا كثرت مشاهده ومصاحبت ایله ملامت نباید شنیدن ذكمس ایلمیه
كسه دن ملامت اشتمك كوكز زیرا حقیقتده سني ملامت ایلرسن بیت
خوشا كسي كه مدام اندر نظر نبود بهر درش نخوانند بي خبر نرود حكایت
یكي از بزركان اولولردن بري بادي مخالف در شكم بچیده كرفت خالف
بر یل انك قرننده ضرلق طوتدي یعني زیاده هجوم ایدوب جمع قصد
ایلدي وطاقت ضبط ان نداشت ودخي اول بادي ضبط ایتمكه طاقت
طوتمدي یعني قادر اولمدي بي اختیار از وي صادر شد اختیارسز
اول اولودن ریح صادر اولدي كفت اول اولو حیاسندن انلره اولنلره
ایتدي اي دوستان اي دوستلر مرا در انچه كردم اختیاري نبود
اني كه ایلدم بنم انده اصلا بر اختیارم یوق ایدي یعني بو قباحتي اختیار
ایله ایتمدم وبزه بر من ننوشتند وانلر اوتري بنم اوزریمه بر كناه
یزمك وراحتي بمن رسید وانلر باكه راحت ایرشدي حال بوكه كسیه
اندن ضرر ایرشمدي شما نیز بكرم معذور دارید سز دخي كرم ایله بو
خصوصده بني معذور طوتكز مثنوي شكم زندان بادست اي
خردمند اي عاقل شكم بادك زندانیدر ندارد هیچ عاقل باد در بند
هیچ عاقل بادي بندده طوتمز بلكه رها وخلاص ایدر چو باد اندر شكم پیچید فرو
هل چونكه شكمده یل اصار ایله وسكا زیاده اضطراب ویره اشغه قیو وبر كتسون
كه باد اندر شكم بار یست بر دل زیرا شكمده یل كوكل اوزره بر یوكدر یعني
زیاده مولمدر اوبلیه المدن خلاص اولمق اولي در بیت عیب رندان
مكن اي پاكیزه سرشت كه كناه دكري بر تو نخواهند نوشت بیت

حریف ترش روی ناساز کار موافق اولمین اکشي یوزلو حریف چو
خواهد شدن دست پیششی مراد چونکه کیمك استنانك اوکنه
الطوعنه یعني کیمکه مانع اولمه قیکتسون بو بیتدن مراد نه ایدوکی
معلوملر تصریح اتمکه احتیاج یوقدر بعضي نجیا ادیب سفیه لو حضرت
شیخ بو حکایتدن اوتري نامعقول کلمات ایدرلر سن همان قصه دن
حصه نه ایسه آني کوزدنه کیم حضرت مولانا مثنویده کوترمشدر
بیت من بیت نیست اقلیمست • هزل من هزل نیست تعلیمست •
حکایت از صحبت یاران دمشقم شامده اولن دوستلومك
مصاحبتندن باکه ملالتي پدید آمده بود بر ملالت ظاهر کلمش ایدي
انلردن باکه بجهت دلق واقع اولمش ایدي سر در بیابان قدس نهادم
اول سببدن قدس بیابانه باش قودم یعني شام شریفي ترك ایدوب
اول سمته کتدم و با حیوانات انس کرفتم وانساني ترك ایدوب حیوانلر
ایله انس طوتدم تا وقتي شول وقته دکین که اسیر قید فرنك شدم فرنك
قیدنه اسیر اولدم یعني فرنك بني اسیر ایلدي و در خندق طرابلوس
وطرابلوس خندقنده با جهودانم بکار کل بداشتند جهودلر ایله بني
بالجق ایشنه طوتدیلر یعني انلر ایله بني ارغاد لغه قوشدیلر تا یکي از روسا
حلب اول زمانه دکین که اکابرلردن اسیر اولوب بالجق طاشیدم
که حلب رئیسلرندن بری که سابقه معرفتي در میان ما بود که انك
ایله بنوم اورتامزده قدیمدن بر اشنالق وار ایدي کذر کرد بني
اولدوغم یره اوغرادي و مرا بشناخت و بني انده کوروب اکلدي
وکفت اي فلان واولکسه بکا ایتدي اي فلان یعني اي سعدي

ابن چه

این چه حالتست بو نه حالتدر و بو نه نیلورسن وچه کونه یی کذراني و بنجه
کچنورسن کفتم جواب ویروب ایتدم قطعه همي کریختم از مردمان بکوه و
بدشت فرار ایلر ایدم ادملردن طاغ وصحرایه که از خداي نبودم بدیکري
بپرداخت زیرا حق تعالي حضرتندن غیري برکسه ایله باکه مصاحبت وتعارف
اولمدي وحظ اولمدوغي اجلدن آدملري ترك ایدوب کوه ودشته فرار ایدم
بعضي کسنه بو مصراعك معناسني که خدادن غیري برکسه ایله باکه تعارف
اولمیه دیو یعنی ونصح اتمشلر بو تقدیرجه نبودم کرکز بنودم کوکلر دالده
فتح ایله یعني صیغه جمله کوکر صیغه نفی کرکمز قیاس کن که چه حالتم بود درین
ساعت قیاس ایله که بو ساعتده بو قدر زحمت ده حالم نیجه اولور
و نه قدر الم ایر یشور که در طویله نامردم ببایدم ساخت که باکه نامردلر
یعني کافرلر طویله سنده بجاك کرك یعني انلر ایله مصاحبت واختلاط ایلمك
لازم دایلیه شمدي بنم حالم نیجه ایدوکني بیلدوکي حضرت شیخ بو سوزلري
اولدیغیه دیو بیت پاي در زنجیر پیش دوستان دوستلر قتنده
ایقده اولمق بهکه با بیکانکان در بوستان یك که یادلر ایله بوستانده او
لمقدن واکن شوق وذوق اتمکدن بر حالت من رحمت اورد واول رئیس
چونکه بني اول بلاده کوردي بنم حالم اوزره ترحم کوتردي وبده دینار
واون دینار ایله از قید فرنکم خلاص کرده فرنك قیدندن بني خلاص
ایلدي و با خود بحلب برد و بني کنزوسي ایله حلب شهرینه التردي ودختري
داشت اول رئیس بر دختري طوتر ایدي یعني وار ایدي بعقد نکاح
الدي بکابین صد دینار یوز دینار کابین ایله چون مدتي بر آمد
چونکه بو حال اوزره بر زمان کلدي یعني کچدي دختر بدخوي

ستیزه روي بود اول دختر نا معقول خویلو وعناد ایدیجي ایدي زبان درازي
کردن کرفت زبان درازلق ایله طوتدي وعیش مرا منغص داشتن اغاز ایده
وبنم عیشمي منغص ومکدر طوتمغه اغاز ایلدي چنانکه کفته اند الخلیل که
ایتمشلر در زن بد در سراي مرد نکوي یارامز عورت ایو ارك سراینده
هم درین عالمست دوزخ او هم بو عالمده انك دوزخي زینهار از قرین
بد زینهار زینهار یارامز یولداشدن زنهار وقنا ربنا عذاب النار اي ربنا
دیرلر بزي حفظ ایله نار عذابندن کویا قرین بد بو نده یرمز عورت
مراد در همان نار عذابدر که زیاده الم ویرر بیت چاك خواهم
شدن ابن دلق دیانی حکیم روح را صحبت ناجنس عذابست
الیم باري زبان تعنت دراز کرد همي کفت بر کرده تعنت دلني
درازایلمش اولدوغي حالده ایدر ایدي توان نیستي که پدر من سنی
اولدکلسنکه بنم بابام ترا از قید فرنك باز خرید سني فرنکك
قیدندن کیرو صاتون الدي یعني خلاص ایلدي کفتم بلي حضرت شیخ
ایدر اول دخترم جواب ویروب ایتدم بلي بده دینار باز خرید اون دیناره
فرنکك الندن صاتون الدي وبصد دینار و یوز التون ایله مهر ومو جل
بدست تو کرفتار کرد سنك الکه کرفتار ایلدي سنك الکدن خلاص اولمق
اندن اصعب در مثنوي شنیدم کوسفندي را بزرکی رهانید از
کوسفندي بر اولو دهان بند از دهان دست کرکی بو قوردك اغزندن
والندن قورتردي شبانکه کارد بر حلقش بمالید قورتدي احشام
وقتي انك بوغازینه بچاق اوالدي یعني بوغازلدي
تاکه ضایع اولمیه روان کوسفند ازوي بنالید کوسفنك

جاني

جاني اندن اینکلدي ولسان حال ایله دیدي که از چنکال کرکم در ربودي
که بني سن قوردك پنجه سندن قاپدك چو دیدم عاقبت کرکم تو
بودي چونکه نظر ایلدم کوردم عاقبت قوردم سن اولدك حکایت
یکي از پادشاهان پادشاهلردن بري عابدي را پرسید برعابده
سوال ایلدي بو یلدیکه اوقات عزیزت چون مي کذرد که سنك
عزیز وقتلرك نیجه کچر دیو صرف ایلدرسن کفت عابد پادشاهه ایتدي
همه شب در مناجات در و کلي کیجه حق تعالي حضرتنه مناجاتده وسحر
در دعاي حاجات وسحر وقتي حاجتلر دعاسنده یعني حصول حاجات
ایچون دعا ایتمکده و همه روز در بند اخراجات و دکیلکون لوازم قیدنده
که نفسم وعیالم ایچون کرکدر ملك را مضمون اشارت عابد معلوم کشت
پادشاهه عابدك اشارتنك مضموني واول سوزدن مقصودي نه
ایدوکي ظاهر اولدي فرمود پادشاه بیوردي تا وجه کفاف او کزانك
وجه کفافي انك لوازمنه کفایت ایدجك قدر خرجلق معین دارند
خزینه دن معین دوته لر یعني ویره لر تا بار عیال از دل او برخیزد
اهل بیت یوکي یعني اضطرابي انك کوکلندن قالقه یعني کیده تاکه جمع
اوقاتي طاعته صرف ایده مثنوي اي کرفتار پاي بند عیال اي عیال
بندنه کرفتار اولمش کسه دکر ازادکي مبند خیال کروازاده لك خیالني
بغلمه یعني تمنی ایلمه غم فرزند و نان وجامه وقوت
وقوت زیرا فرزند و نان وجامه وقوت غمي باز ت ارد ز سیر در ملکوت
عالم ملکوتده اولن سیر ومشاهده دن سني کیرو کوتورر یعني جناب
قدسه وصوله سکا مانع اولور همه روز اتفاق مي سازم حضرت

شيخ ايدردو كلى كون اتفاق دوزرم جهاد وادوام ايدوب خاطرمه
خطور ايدررم كه بشب باخداي بر دادمه كه كيجه ده حق تعالى حضرت
لريله خلوت ايدم يعني مناجات وطاعت ليدم وخلقك محبتي قلبمدن
ازاله ايليم شب چو عقد نمازي بندم اما كيجه چونكه نماز عقدني بغليم
يعني تكبير ايدوب نمازه شروع ايليم چه خورد بامداد فرزندم
اول زمان خاطرمه كلوركه عجب صباح فرزندم نه يربيعني قوتي نه
وجهله حاصل ايليم حكايت يكى از متعبدان شام شام عابدلرندن
بري در بيشه برميشه ساها عبادت كردي يعني يللرجه عبادت
ايلدي وبرك درختان خوردي وطعام برنداغاجلر يپراغني
يردي پادشاه آن طرف اول طرفك پادشاهي بحكم زيارت بنزديك
اورفت زيارت حكمي ايله اول عابدك قتنه كتدي كفت پادشاه عابده
ايتدي اكر مصلحت بيني اكر معقول كوررايسك در شهر از براي
تو مقامي سازيم شهرده سندن اوتري برمقام دوزلم كه فارغ
عبادت ازين به ميسر شود كه عبادتك حصولي بوندن يكه
ميسر اوله ديكران هم وغيري كمسنه لردخي ببركات انفاس شما
مستفيد شوند سزك نفسلريكزك بركاتي ايله يعني مبارك
نفسلريكز ايله مستفيد اولهلر وباعمال صالح شما اقتدا كنند و
سزك صالح ومقبول عمللركزه اقتدا ايليه لر زاهد اين سخن را
قبول نكرد زاهد بو سوزي قبول ايلمدي اركان دولت كفتند
اركان دولت زاهده ايتديلر پاس خاطر ملك را پادشاهك
خاطرني رعايت ايتمك ايچون مصلحت آنست كه چند روزي

شي شهر درآيي معقول اولدركه برقاچ كون شهره كلهسز اكر صفاي وقت
عزيزان اكر عزيزلرك صافي ولطيف وقتي از صحبت اغيار كدورت
پذيرد غيرلرك صحبتندن بركدورت قبول ايليه يعني اضطراب
والم ايريشه اختيار باقيست اختيار باقيدر مراد ايدرسوز سكز
كنه اوليكي مقامكزه كيدهسز واورده اندحكايتده كتورمشلر
كه عابد بشهر درآمد عابد شهره كلدي بستان سراي خاص
ملك پادشاهك بستان سرايني از براي او پرداختند اول
عابددن اوتري حاضر ومهيا ايلديلر مقامي دلكشاي اول
بوستان سراي دلكشاي ومسرت بخش برمقام ايدي وروان
آساي وحيات افزا برمكان ايدي مثنوي كل سرخش چو عارض خوبان
اول بستان سرايك قرمزي كلي خوبلرك عارضي كبي رنكين ولطيف
ايدي سنبلش همچو زلف محبوبان انك سنبلي لطافت ورايحه ده
محبوبلرك زلفي كبي ايدي همچنان از نهيب برد عجوز الخلين برد
عجوزك خوفندن شير ناخورده طفل دايه هنوز دايه قوجاغنده
اولن سود امماش طفل كبي ايلدي يعني هنوز انك كل وسنبل برد عجوزك
خوفندن تمام اچلمامش اما اجل حضرت شيخ وصف اتدوكي
كبي اولور ايدي بوكا با اعتبار المآل ديرلر نته كيم كلام قديمده سون يوسف
واقع اولمشدر اني اراني اعصر خمرا شعر عربي وافانين عليها جلنار
بودقلو اوزره انارشكوفه سي علقت بالشجر الاخضر نار كويا يا اشل
اغاجه اتش اصلدي كه جهان آكه بكوز ايدي ملك رجاك زاهد
كلدوكي كبي فوري كنيزكي خوب بپيش او فرستاد برخوب روي جاريه

اولدر زاهدك قتنه كوندردي رباعي از ين مه پاره عابد فريبي
بو عابد فريبي بو عابد الدايجي مه پاره دن ملايك صورتي
طاوس زيبي ملايك صورتلو طاوس زينتلو بر كنيزك ايدي يعني
زياده خوب ايدي ورعنا الباس كيمش ايدي كه بعد از ديدنش
صورت بنندد كه ناكوردكدن صكره صورت بغلمز يعني
ممكن ومقصور دكلدر وجود پارسايان داشكيبي صالحلرك
وجود نصبر ايلمك ملك يعني صالحلر اكر اول كنيزكي كورسلر
انك ايله ملاقات طلب ايدرلر ايدي صبر مجاللري قالمز ايدي همچنان
در عقبش الخليل يعني جاريه كوندردكي كبي اول جاريه نك عقبنجه غلامي
بديع الجمال ولطيف الاعتدال جمالي بديع وعجيب وقامتي لطيف و
معتدل برغلام فرستاد پادشاه انك ردعايتندن هركز قصور قالمسون
ايچون انك قتنه كوندردي شعر هلك الناس حوله عطشا ناس هلاك
اولدي اول غلامك اطرافنده عطش يوندن يعني انك عشقي آتشندن
حاصل اولان آتش وحرارتدن خلق هلاك اولدي وهو ساق يري
ولا يسقي حال بوكه اول غلام برساقيدر كه صوسنده آني كوستردر اما صو ويرمز
ديده از ديدنش نكشتي سير كوز اني كورمكدن سير اولمز يعني طوق اولمز
وقناعت كلمز ايدي او غلام بو مرتبه ده خوب ايدي همچنان كز فرات مستسقي
استسقا مرضنه مبتلا اولمش فرات ايرماغندن قانمديغي كبي عابد لقمه
لذيذ خوردن كرفت عابد لذيذ لقمه ونفيس طعام يمكه شروع ايلدي وكسوت
لطيف پوشيدن ولطيف جامه كيمكه شروع ايلدي واز فواكه ومشموم لطيف
حلاوت تمتع يافتن وتازه ميوه لردن وخوش بويلردن حلاوت وتمتع

بولمه يعني تازه ميوه لريكه ولطيف رايحه قوقولمغه شروع ايلدي ودر جمال
غلام وكنيزك نظر كردن وپادشاه كوندردكي غلام ايله كنيزكك جمالنه
نظر ايلمكه باشلدي بو محلده غلامك كنيزكه اوزره تقديمندن اشارت
خفيه وار در كويا اول عابدك محبوبه نظري زياده ايدوكني اشعار
ايدر زيرا ميوه ار دوده كنيزكي غلام اوزره تقديم ايتمش ايدي بو محلده
تاخير اتدي بو نكته بيانندن اوتري وخردمندان كفته اند وعاقللر
ايتمشلردر زلف خوبان زنجير پاي عقلست خوبلرك زلفي
عقل اياغنك زنجيريدر ودام مرغ زيرك وزيرك قوشك
طوزاغيدر بيت در سر كار تو كردم دل ودين با همه دانش
بو دكلي علم ايله دلي ودينمي سنك ايشك ومحبتك سوداسنده
صرف وفدا ايلدم مرغ زيرك بحقيقت منم امروز تو دامي حقيقتده
مرغ زيرك منم بو كون سن طوزاقسن كه زيرك قوشك اياغني طوزاغه
كبي بن دخي سكا طوتلدم بيت علم وفضلي كه بچل سال دلم جمع كرد ترسم
آن نركس مستانه بيغما ببرد في الجمله دولت وقت مجموعيت بزوال آمد
محصل كلام اول عابدك جمع اولمش دولتنك وقتي زواله كلدي يعني
املكي ذوق وحالت كتدي چنانكه كفته اند الخلين كه عاقللر ايتمشلردر
قطعه هركه هست از فقيه وپير ومريد هركسه كه وار در فقيه و
شيخ ومريددن وزبان آوران پاك نفس ودخي پاك نفسلو ولطيف
سوزلو زبان اولولردن يعني عالملردن وواعظلردن چون بدنيا
دون فرود آمد بود كليسي چونكه دني دنيايه اشغه كلديكي يعني
دنيايه محبت ايدوب انك ذوقنه الدانديني وانك مغلوبي اولدي

بعسل در عاند همچو مگس عسله مکس کبی قالدي یعنی عسله مکس
پابسته اولوب خلاص بولمدوغی کبی دنیای دنیه محبت ومیل ایدنلر دخی
اندن خلاص بولوب جناب قدس ایله اشتغال حاصل ایده مزلر بیت طرفه شاهد
دینی همه بند ست وفریبه عارفان بو سراپی دشته بجو بند تواغ قطعه کرشاهد ان
کنانه دینی ودین می برند وعقل اکر محبوبلر دنیا ودین وعقل وهوش
الترلر ایسه پس زاهدان برای چه خلوت کزیده اند ایلیدر زاهدلر
نیچون خلوت اختیار اعتشلر در یعنی خوبلر کندولره التفات
ایدنلری بی عقل وبی دین اتدکلرندن اوتری زاهدلر اول
خوفدن خلوت اختیار اعتشلر در بیت منع کبنی زعشق وی
ای مفتی زمان معذور دارمت که او راندیده زنهار اکر بکرانه
خالش نظر کبنی زنهار اکر انك دانیه مشابه خالنه نظر ایدرسن
بیدان که دام زلف بر و کستریده اند محقق بلکه زلف دامینك
اوندرنه دوشمشلر در کوکلر صید ندنها اوتری بار دي ملك برین
او رغبت کرد بر کوتی پادشاه اول عابدي کورمکه میل ایلدي عابد را دید
عابدي کوردي ازهیات نخستین بکردیده که ولکی سلکمزدن دوغش
دسرخ وسپید کشته وتلذذ ونوقدن یوزنك بعضی یری قزل
وبعض یری اق اولمش وفربه شده وتنعم وحضوردن سمز اولمش وبرباش
دیبا تکیه زده ودیبا یصدق اوزره تکیه اورمش یعنی طایمش وغلامی پري
پیکر وپري صورتلو بر غلام با مروحه طاوس طاوس قنادندن دوزلمش
مروحه ایله بالای سرش ایستاده انك باشی اوزره طورمش بر سلامت
حالش شادمانی کرد پادشاه اول عابدك سلامت حالی اوزره شادمانلق ایلدي

وازهردي

وازهردري با ما سخن کفتند وهر بر بابدن الکلام یجر الکلام کبرکبی
ایله پادشاه عابد ایله اولحلده سوز سویلشدیلر تا ملك بانجام سخن
کفت تا که پادشاه سوز اخرنده ایتدي من این دو طایفه را در جهان
دوست میدارم بن بو ایکی طایفه یی جهانده دوست طوترم علما وزهاد
کا اولطایفه نك بریسی عالملر وبري زاهدلردر وزیر فیلسوف
جهان دیده بو جهان دیده عاقل وزیر حاضر بود اول مجلسده حاضر
ایدي کفت پادشاه ایتدي ای ملك ای پادشاه شرط دوستی انست که
با هر دو طایفه نیکوئی کنی دوستلغك شرطی لایقی اولدر که هر ایکی طایفه
ایلك ایدسن علما را زر بده عالملره التون ویرتا دیکر ان بخوانند تا که اول
رعایتی کوردوب اوقیلر وعلم وفضل تحصیل ایده لر وزهاد را چیزی مده
تا زاهد بمانند وزاهدلره قالدلر بیت نه زاهد را درم باید نه
دینار زاهده نه درم ونه دینار کرك چو بستد زاهد دیکر بوست ار
چونکه زاهد درم ودینار الدی برغیري زاهد اله کتور زانی ترك ایله زیرا
اول زاهد دکلدر قطعه ازاکه سیرت خوش وسرشتست باخداي اول
کمسنه که خوش ولطیف سیرتی واسه ایله برسیري وار در بی نان وقف
ولقمه دیوزه زاهدست وقف اتمك سز ولقمه لقمه سز اول زاهد
در بوئلره احتیاجی یوقدر انکشت خوب روي وبناکوش دلفریب
خوب دو یك بر مغني ومحبوبك قولغی توزي بی کوشوار وخاتم فیروزه
شاهدست کوشوارسز وفیروزه خاتم سز محبوبدر یعنی کوشوار ایله
وفیروزه قاشلو خاتم ایله وسایر زینت ایله محبوبی تزیین ایلمك لازم دکلدر
درویش نیك سیرت وفرخنده راي ایو سیرتلو ومبارك

مبارك

ومبارك ومعقول رايلو درویشه نان رباط ولقمه دریوزه کومباش
رباط اتمکی ودلنمك لقمه سی دي اولسون زیرا اصلا اکا احتیاج یوقدر
ومن یتوکل علي الله فهو حسبه خاتون خوب صورت وپاکیزه روي
خوب صورتلو وپاکیزه یوزلو خاتونه نقش ونکار وخاتم فیروزه کومباش
نقش ونکار وخاتم فیروزه وزینت ورنك وبوي اولسون که اصلا
احتیاج یوقدر بیت تا مرا هست ودیکرم باید مادامکه بنم قوت لا
یموت مقداري نسنه م قدرتم وار در واندن غیري بکا کرك اوله
یعنی اول نسنه ایله قناعت ایتمیم کر نخوانند زاهدم شاید بو حال ایله بکا
زاهد اوقومیه لر یعنی زاهد دکلدر دیه لر لایقدر زیرا قناعتم یوقدر حکایت
مطابق این سخن بو سوزه موافق برحکایتدر بو ذکر اولنور حکایت
پادشاهي را مهمي پیش آمد بر پادشاهك اوکنه بر مهم کلدي کفت اول
پادشاه ایتدي اکر این حالت اکر بو حالتك عاقبتی انجام بر مرادمس باشد
بنم مرادم اوزره اولورسه چندین درم زاهدان را دهم زاهدلره بو قدر درهم
ویرم دیو نذر ایلدي چون حاجتش برآمد چونکه پادشاهك حاجتی حاصل
اولدي وفاي نذر بموجب شرط لازم شد آمد پادشاهه نذري وفا ایلمك
شرطی سببی ایله لازم کلدي لاجرم اول سببدن یکی از بندکان خاص را
خاصه بندهلرندن برینه کیسه درم داد بر کیسه اقچه ویردي تا بر زاهدان
تفرقه کند تا که مقصود اول اقچه یی زاهدلره تفرقه ایلیه یعنی اولشدیره
کویند ایدرلر ان غلام عاقل وهوشیار بود اول غلام عاقل وذهنلو ایدي
همه روز بکردید وکلی کون طولاشدي وشبانکه باز آمد واخشام وقتی
کیرو پادشاهه کلدي ودرمها را بوسه داد وپادشاهه تعظیما اولدرهملري

بوسه

بوسه ویردي وپیش ملك بنهاد وکفت دخی پادشاه اوکنه قودي وایتدي
چندانکه زاهدان را طلب کردم نیافتم اول قدر که زاهدلري طلب ایلدم بولمدم
کفت پادشاه ایتدي این چه حکایت است بو نه حکایتدر ونه سوزدر آنچه
من دانم مشهوردر اولنلر دن انی که بن بلورم در بو شهرده چهارصد
زاهد اند درت یوز زاهد در سبب ندر که سن انلري کورمدکسن کفت اول غلام
ایتدي ای خداوند جهان ای جهانك پادشاهي انکه زاهدست نمی ستاند
اولکه زاهدر المز وانکه می ستاند زاهد نیست واولکه الور زاهد
نیست دکلدر سن خود زاهدلره تعیین بویردیکز ملك بخندید پادشاه
کلدي وندیمانرا کفت مصاحبلرینه ایتدي چندانکه اول قدر که مرا درحق
این طایفه خدا پرستان بنم بو خدا پرستلر یعنی عابدلر وزاهدلر طایفه
سنك حقنده ارادت است واقرار ومحبتم وار در این شوخ دیده را
عداوتست وانکار بوکستاخك انلر حقنده عداوت انکاري وار در
لیکن حق بجانب اوست لیکن حق غلام جانبنده در بیت
زاهد که درم کرفت ودینار زاهد که درم ودینار طوتری یعنی الکن
زاهد تر ازو بکي بدست ارا اندن زاهد راك بر زاهد اله کتور حکایت
یکي را از علماء راسخ علمده رسوخ بولمش عالملردن برینه بو سیدلر سوآل
ایلدیلر بو یلدیو که چه کوي در نان وقف که وقف اتمکی حقنده نه درسن
حلالمیدر یوخسه حرامیدر کفت اول عالم ایتدي اکر ان بر جمعیت
خاطر وفراغ عبادت می ستانند حلالست اکر وقف اتمکي خاطرك
جمعیتندن وعبادتك حضورندن اوتري السه لر حلالدر واکر مجموع
انلر نان می نشینند حرام واما اکر جلدسني ناندن اوتري جمع اولوب

اوتوده لوحرامدر بيت نان از براي كنج عبادت كرفته اند صاحب
دللرناني عبادت بوجاغندن اوتري طوتمشلردر تاكه انلر حضور ايله عبادت
ايليه لر صاحب دلان نه كنج عبادت براي نان عبادت بوجاغيني نان ايچون
طوتمشلردر زيرا بويله ايدنلر يزدان پرست اولمزلر بلكه نان پرست
اولورلر حكايت درويشي بمقامي رسيد بر درويش بر مقامه
ايرشدي كه صاحب آن بقعه كه اول بقعه نك صاحبي مردي كريم
النفس بود كريم النفس بر كسنه ايدي طايفه اهل فضل و بلاغت بر بلوك
اهل فضل و بلاغت يعني بر بلوك فضلا در صحبت او اول صاحب بقعه
نك صحبتنده هر يكي بذله و لطيفه آنده اولن اهل فضلدن هر بريسي بر
بذله و لطيفه چنانكه رسم ظريفان باشد الخلين كه ظريفلرك عادتيدر همچ
كفتند ايتديلر درويش راه بيابان قطع كرده بود درويش بيابان يولني
قطع ايلمش ايدي يعني يول چكمش ايدي و مانده شده و يورغون اولمش ايدي
و چيزي نخورده و اول وقته دكن بر نسنه يمش ايدي يكي از ميان اول اندن
يعني مجلسده اولنلردن بري بطريق انبساط لطيفه طريقي ايله كفت اول
درويشه ايتدي ترا هم چيزي ببايد كفت سكا دخي بو مجلسده بر نسنه ديمك
كركدر درويش جوابداد درويش بويله جواب ويردي كه مرا چون ديكران فضل
فضل و بلاغتي نيست كه بنم غيريلر كبي بر فضل و بلاغتم يوقدر و چيزي
نخوانده ام و بر نسنه اوقومشم بيك بيت از من قناعت كنيد
حاله بر بيت ايله بندن قناعت ايلك همكنان برغبت و ارادت كفتند بكوي
دوكليلر ميل و محبت ايله درويشه ايتديلر اول بيتي دي كفت درويش ايتدي
بيت من كرسنه در برابرم سفره نان بر آج برابرمده نان سفره سي كبي
غريب

نيم بود بر جام ذات عودتلر حامنك قپوسي اوزره اولن ادكن كبي ام يعني
يعني طعامه زياده اشتهام وارده رحمه بستند بحمله انلر اولنلر بوبيتي
بكند يلر و سفره پيش آوردند اول درويشك اوكنه سفره كتوردلر
صاحب دعوت كفت صاحب دعوت اولن كسنه درويشه ايتدي اي
يار زماني توقف كن اي يار بر زمان توقف ايله كه پرستارانم كوفته بريان
مي سازند كه جاريه لرم كوفته مشور درلر درويش سر برآورد درويش
باشني قالدردي و كفت ايتدي بيت كفته در سفره من كو مباش
دي بنم سفره من كفته اولمسون كرسنه را نان تهي كوفته است زيرا آچ
سفره ايله كوفته و ذبون اولمشه قتق سز اتمك كوفته در بلكه اندن زياده
در زيرا تمام اشتهايه راست كلور حكايت مريدي پير را كفت بر
مريد شيخنه ايتدي چكنم از خلايق كه برنجت اندرم نيجه ايدهيم خلايقدن
كه زحمتده يم از بسياري كه بزيارتم همي آيند چو قلمقدن كه بنم زيارتمه كلورلر
يعني زيارته چوق كلد كلرندن واوقات مرا و بنم وقتلرمه اندن تردد
ايشان تشويش حاصل همي شود و انلرك كلوب كتمه لرندن تشويش
و پريشانلق حاصل اولور كفت شيخ اولمريده ايتدي هرچه درويشا
سنكر زياده كلنلردن انلركه درويشلردر ايشانرا وامي بده قليل
و كثير انلره بر قرض ويرو هرچه توانكرانند وانلر كه غني لردر ازايشان
چيزي بخواه وانلردن هم بر نسنه قرض استه كه ديكر كرد تو نكردند
سنك اطرافكه طولنمزلر و يانكه كلمزلر بو وجهله دخي جايزدر كه كيرو سنك
اطرافكه طولنميه لر و يانكه كليه لر فان القرض بريد المحبة بيت
كر كدا پيشرو لشكر اسلام بود اكر كدا اسلام عسكرينك مقدمي اوله كافر

كافر
دلتمك خوف زنن چين مملكتنه كيلا يعني جنك اغتوب بغير حكايت فقيهي
پدر را كفت بر فقيه پدرينه ايتدي هيچ ازين سخنان دلاويز متكلمان هيچ متكلملر
يعني واعظلرك و عالملرك بو كوكل ايلان و تعلق ايدجي لطيف سوزلرندن
در من اثر نمي كرد بنم اثر ايلمز بعلة انكه اول سبب ايله ايشان رانمي بينم كردار
موافق كفتار انلرك بر عملني سوزلرينه موافق كورمزم قوله تعالى أتأمرون الناس
بالبر وتنسون انفسكم اي عجب ناسه ايلك امر ايدرسز و كندو نفسلريكزي
فراموش ايدرسز مثنوي ترك دنيا بمردم آموزند دنيانك تركني خلقه اوكردرلر
يعني سيم و زر جمع ايمكوزد يو خلقه وعظ و نصيحت ايدرلر خويشتن سيم
و غله اندوزند اما كندولر سيم و زر و محصول فرزه نورلر واسباب
واملاك جمع ايدرلر حق تعالي حضرتلرن عز اسمه خوف اتمزلر عالمي را
كه كفت باشد و بس بر عالمك كه انجق سوزي اوله علي اوليه هرچه كويد نكيرد
اثر كس اول عالم هرنه سوز كه سويليه و هرنه نصيحت كه ايليه كسيه تاثير
اثر بيت واعظان كين جلوه در محراب و منبري كنند چون بخلوت
مي روند كار ديكري كنند بيت عالم انكس بود كه بد نكند بلكه حقيقتده
عالم اولكسه در كه ناشروع و فسق ايلمز نه بكويد بخلق و خود نكند
عالم دكل اولكسه كه خلقه دير يعني نصيحت ايدر ليكن كندوسي
اني ايلمز بيت عالم كه كامراني و تن پروري كند عالم كه مراد سوز يحكم
و تن بسلمجيلك ايلر يعني نفسنه تابع اولوب ناز و نعمته سعي ايدر
او خويشتن كمست كرا رهبري كند اول كندوسي ضالدر كيمه رهبرلك
ايلر پدر كفت باباسي نصيحت طريقيله اكا ايتدي اي پسر اي اوغول
بمجرد اين خيال باطل محضا بو باطل خيال و نا معقول خيال ايله نشايد
لايق

لايق دكلدر روي از تربيت ناصحان بر تافتن ناصحلرك تربيتندن
يوز چويرمك و علما را بضلالت منسوب كردن و عالملري ضلالته نسبت
ايلمك و انلرك حقنده ناشايسته كلمات ايتمك و در طلب عالم معصوم و صالح
عالم طلبنده از فوايد علم محروم ماندن علم و فايده لرندن محروم قالمق
همچو نابينايي كه شبي شول كوركبي كه بر كيجه در وحل افتاده بود و ميكفت
بتقه دوشمش ايدي اي مسلمانان اي مسلمانلر چراغي فرا راه من داريد
بنم يولمه بر چراغ طوتكز زني فاجره بشنيد و كفت بر فاجره
عورت اول كورك سوزني اشتدي و اكا ايتدي تو كه چراغ نبيني سن
كه چراغي كورمزسن بچراغ چه بيني چراغ ايله نه كوررسن همچنين بو ايلجه
مجلس وعظ چون كلبه بزاز انست وعظ مجلسي بزازلر و بازركانلر
دكاني كبيدر انجا تا نقدي ندهي بضاعتي نستاني انده يعني بزازلر
دكاننده مادامكه بر نقد ويرميه سن بر قماش المزسن و اينجا تا ارادتي
نياري سعادتي نبري و بونده يعني علما مجلسنده مادام كه برارادت
و محبت كتورميه سن بر سعادت المزسن قطعه كفت عالم بكوش جان
بشنو عالمك سوزني جان قولغي ايله استماع ايله ور نماند بكفتنش
كردار اكر اول عالمك سوزنه علي بكزمز ايسه ده يعني كندونك علي يوق
ايسه ده باطلست انكه مدعي كويد باطلدر و نا معقولدر اول سوزي
كه ديشمن مدعي دير اول سوز مصراع نايد خفته را خفته كي كند
بيدار اويومشي اويومش قچان بيدار ايدر يعني شول عالم كه علمندن
اكا فايده سي اولور مرد بايد كه كيرد اندر كوش ليكن مرد و قابل وجود
كركدر كه قولغنده طوته يعني نصيحت يزيرا اولوب عام يزير ارادت كوتره

در نلشتست بند دیوار کوچه نصیحت دیوار اوزره یازلمشدر یعنی
دیوار اوزره یازلمشدر یعنی دیوار اوزره یازلمش ایسه دیکدر غفلت
اولنمیه حکایت منظومه صاحب دلی بمدرسه آمد زخانقاه بوصحبت
دل خانقاهدن یعنی خانقاهی ترک ایدوب مدرسه یه کلدی بشکست
عهد صحبت اهل طریق را اهل طریقک صحبتی عهدنی صلدی یعنی صوفیونی
ترک ایدوب علما زمره سنی اختیار ایتدی کفتم میان عالم وعابد چه فرق بود
حضرت شیخ ایدر بن اول صاحب دله ایتدم عالم ایله عابدک اورتاسنده
نه فرق وار ایدی تا اختیار کردی ازان این فریق را که اول بلوکدن فراغت
ایدوب بو بلوکی اختیار ایلدک کفت آن کلیم خویش بدر میبرد زموج
اول صاحب دل صوفی ایتدی کندو کلیمنی موجدن طاشره ایلر یعنی همان
کندو نفسنی اصلاح ایدر غیره نفعی اولمز وین جهد میکند که بکیرد غریق
اما بو یعنی عالم جهد وسعی ایدر که معاصی دریاسنده غرق اولمشی طوته و
انی خلاص ایلیه حکایت یکی بر سر راهی مست خفته بود بر کسسه بی
یول باشنده اوزره مست یاتمش ایدی وزمام اختیار از دست داده
واختیار یولارینی الدن ویرمش ایدی یعنی زیاده مست ایدی
عابدی بر سر او کذر کرد بر عابد اول مستک باشی اوزره
کذر ایلدی یعنی اول یره اوغرادی ودر حالت نامستقیم او نظر وانک
قبیح حالنه نظر ایلدی جوان سر بر آورد وکفت اول مست جوان
سر بر آورد وکفت اول مست جوان باشنی یوقاری قالدردی
دعا ایدن ایتدی واذا مروا باللغو مروا کراما حق تعالی حضرتنک قولکه
وارد رکه قچان اهل لغو وکناه کاره مرور ایلسه لر انلر اهل لغوه کریم

یعنی حلیم لودیویز کارکه اولدقلری حالده مواد رادن ادب ایله اعراض
ایدیجی اولدقلری حالده که اصلا اول کناه کاره حقارت ایله نظر ایلیوب
طعن ایتمزلر بلکه رنجیده خاطر اولمسون دیو ادب وحرمت ایله کچرلر ای عابد
سن نیچون باکه حقارت ایله نظر ایلدین شعر اذا رایت اثیما کن ساترا وحلیما
قچان بر کناهکاری کورسک که فسق ایدر انک عیب وخطاسنی ستر ایدیجی
اول وانک خطاسندن بحضور اولوب غضب ایله حلیم اول یا من تقبح لغوی
لم لاتمر کریما ای سئول کمسه که بنم لغو وخطامی قبیح ونامعقول کوردیور
نیچون کریم اولدوغک حالده بنم اوزره مرور ایلمزسن قطعه متاب ای
پارسا روی از کنه کار ای صالح کناه کاردن یوز چویرمه بخشایندکی در رو
نظر کن بلکه اول کناه کاره ترحم ولطف ایله انی تعیب ایلمه اکر من ناجوانمردم
بکردار ناکوبی عمل ایله ناجوانمرد ونامعقول اسم یعنی عمل صالح اتمیوب
فسق وفجور ایدرسم تو بر من چون جوانمردان کذرکن سن بنم نامعقول لغمه
نظر ایلمه بلکه بنم اوزرمه جوانمرد لرد کریم کبی کذر ایله بیت نه جود بود
هر که جو پای اوست بعنفش کشان بی جد لطف دوست حکایت
طایفه رندان بر بلوک لوندلر بانکار درویشی بدر آمدند بر درویشه انکار
طاشره کلدیلر یعنی ظاهر اولدیلر وسخنان ناسزا کفتند واول درویشه
نامعقول سوزلر سویلدیلر وبر نجانیدند واول درویشی انجیتدیلر
شکایت پیش پیر طریقت برد درویش اول لوندلردن طریقت پیرینک
قتنه شکایت ایلدی یعنی شیخه شکایت ایلدی بویله دیو که بو منجیکنی
حالتی رفت که بنم اوزرمه بو بخلیغ بو حالت کذری یعنی واقع اولن حالی
بیان ایلدی کفت شیخ نصیحت طریق ایله ایتدی ای فرزند ای اوغل خرقه

درویشان درویشلر خرقه سی جامه رضاست رضا قفتانیدر یعنی
کیکه بو جامه یی که جمله بلایه صبر اتمک کرک هر که درین کسوت تحمل
بی مرادی نکند هر کسه که بو کسوتدن مراد سزلغه تحمل ایلیه مدعیست
اولکسه کذابدر درویش دکلدر درویش دکلدر وخرقه بروی حرام
وخرقه انک اوزرینه حرامدر بیت دریای فراوان نشود تیره بسنگ
فراوانی بی پایان دریا طاش ایله تیره اولمز یعنی بولنمز عارف که برنجد
تنک آبست هنوز عارف که خلقک طعن وجفاسندن
انجنه هنوز اول عارف بنقه صودر دخی دریا اولمشدر قطعه
کرکزندت رسد تحمل کن اکر خلقدن سکا ضرر عالم ایرشه تحمل
وصبر ایله که بعفو از کناه پاک شوی زیرا خلقدن ایرشن
خطایی عفو اتمک ایله کناهدن پاک اولورسن ای برادر چو عاقبت
خاکست ای برادر چونکه عاقبت خاک اولمقدر خاک اولمقدر خاک
شو پیش از انکه خاک شوی خاک اولمازدن اقدم خاک اولورسن
یعنی اولمزدن اقدم خاک کبی هر جفایه تحمل ایله موتوا قبل ان تموتوا
حکایت منظومه این حکایت شنو که در بغداد رایت وپرده
را خلاف افتاد سنجق ایله قپو پرده سنه مخالف وغوغا دوشدی
یعنی واقع اولدی رایت از کرد راه ورنج رکاب سنجق یول
توزندن ورکاب زحمتندن که سفرده چکمشدر کفت با پرده
انطریق عتاب پرده یه عتاب یولندن ایتدی من وتو هردو
خواجه تاشانیم بن وسن کیمسه ایله بر افندینک بندلریوز بو
مصرع ثانی مصرع اولی مبین ومفسردر بنده بارکاه سلطانیم

بو سلطان بارکاهنک بنده سی یوز یعنی بو بارکاهه خدمت ایدن
داعی بیاسودم بن خدمتدن بردم دکلدم کاه وبیکاه در سفر بودم وقتلو
وقتسوز سفرده اولدم تو نه رنج ازموده نه حصار اتماسن نه رنج مشاش
سن یعنی نه زحمت ومشقت نه حصار جنکی کورمش سن دایم اسوده سن
نه بیابان وباد کرد وغبار نه بیابان و نه قصر غاو نه غبار مناش سن
یعنی بونلری کورمش سن قدم من بسعی بیشترست سعی ده بنم قدمم سندن
ایلرو رکدر پس چرا عزت تو بیشترست پس نیچون سنک عزتک
بندن زیاده در کلرد تو بر بنده کان مه روی سنجق برده یه ایتدی سن ای
یونلو بندلر ومحبوبلر قتنده سن باکنیزان یاسمن بوی یاسمن رایحه لو
جاریه لر ایله سن من فتاده بدست شاکردان اما بن خدمتکارلر النده
وحقیر دوشمشم اصلا رعایت وعزتم یوقدر بسفر پای بند وسرکردان
سفرده آت اوزره ایاغم بغلو وسرکردان وسراسیمه کفت من سر بر استان
دارم برده سنجقدن چونکه بو سوزلری اشتدی اکا جواب ویروب ایتدی
بنم بو قدر عزت وحضوره سبب اولدر که بن باشمی استان اوزره طوپراق
وخاک کبی تواضع ایدرم نه چو تو سر بر آسمان دارم سنجلین کبر ایله باشمی
اسمان اوزره طوتمم من تواضع رفعه الله ومن تکبر وضعه الله هر که
بیهوده کردن افرازد هر کیم بی فایده عبث یره بوین بوجلیه یعنی کبر ایله
خویشتن را بکردن اندازد اولکسه کندوزنی بوینی اوزره اتر یعنی
کندوزنی هلاک ایدر بیت اتادرین حضرت انان کرفتند صدر
که خود را فروتر نهادند قدر حکایت یکی از صاحب دلان صاحب
دللردن بری زورآزمایی را دید بر زوربازویی کوردی که بهم بر آمده

كه بحضور ومنقبض اولمش ودر خشم رفته وغضبه كلمش يعني
غضبه كلمش وكف بر دهان اورده واغزي اوزره كف كتورمشي
يعني زياده اضطرابدن اغزي كوپكلنمش كفت اول صاحب دل
انلر اولنلردن بونه ايتدي اين را چه حالتست بودر دبازه
نه حالت اولمش كه بويله النمشدر كسي كفت بركسه اول صاحب
دله ايتدي فلان اورا دشنام داده است فلان كمسه اول نور بازه
سوكمك ويرمشدر كفت اول صاحب دل ايتدي اين فرومايه بو
الچق اصلو هزار من سنك برمي دارد بيك بطمان اغر طاشي
قالدرور وطاقت يك بار سخن نمي آرد وبو سوزه بوكنه طاقت كتورمزي
نه عجب حال اولور قطعه لاف سر پنجكي ودعوي مردي بكذار فوبلك
لافني ومردلك دعوسني قو عاجز نفس فرومايه چه زني اي الچق نفسك
عاجزي نه ارنه عورت سن يعني مردلك وزنلك مابيننده اصلا
فرق يوقدر كرت از دست بر آيد دهني شيرين كن اكر سنك الكدن
كلورسه براغزي طتلو ايله ويوكسنك مرادني حاصل ايله مردي آن
نيست كه مشتي بزني بر دهني مردلك ومروت اول دكلدر كه بر دهان
اوزره بو مشت اوره سن يعني بركسنك اغزينه يومشت اوره سن
خاطريني پريشان ايلك دكلدر يا درلي قطعه اكر خود بر درد پيشاني
پيل اكر خود قوت ايله فيلك النني يرته وخورتومني قوپره ديجه
كه كسه فيلي زبوت ايليه نه مردست انكه دروي مردي نيست
عار فلن قتنده مرد دكلدر اولكسه كه انده ادميلك ومروت يوقدر
بني ادم سرشت از خاك دارد بني آدم خلقتي خاكدندر يعني

ترابدن مخلوقدر اكر خاكي نباشد آدمي نيست اكر خاكه منسوب اولميه ادمي
دكلدر يعني خاك كبي حليم ومتحمل اولميه في الحقيقه اولكسه ادمي دكلدر اكرچه
صورتا ادمه مشابه در حكايت بزركي را پرسيد ند از سيرت اخوان
صفا برادلويه اخوان صفانك سيرتندن سوآل ايلديلر يعني اولياء الله نيجه
كمسه لر ايديلر كفت اول اولو ايتدي كمينه انكه اخوان صفانك ادنيسي اول
كمسه در كه مراد خاطر ياران كنزو دوستلرينك مرادني بر مصالح خود
مقدم دارد كندو مصلحتلري اوزره مقدم طوتر وحكما كفته اند وعا
قللر ايتمشلر در برادر كه دربند خويش است اولكه حقيقتده نه برادر
ونه خصم در زيرا كمسه لر ايله انك فرقي يوقدر بيت همراه اكر شتاب كند
همره تو نيست يولداش اكر يولده ايوه سكا موافقت ايلميه سنك يولداشك
دكلدر دل در كسي مبند كه دلبسته تو نيست شول كسيه كوكل بغلمه ومحبت
ايتمه كه اول كسه سكا كوكل بغلمش وتعلق اتمش دكلدر بيت چون نبود خويش
را ديانت وتقوي چونكه خصمك ديانت وتقويسي اولميه قطع رحم
بهتر از مودت قربي لخليلين خصم ايله مودت قربي دن قرابتي قطع ايلك
يكركدر زيرا احتمالدر كه مصاحبت ايلديني ناشروعه ميل ايده وره ياد
دارم حضرت شيخ ايدر يادمدر يعني خاطرمده در كه مدعي كه بر مدعي در ري
بيت برمن اعتراض كرد بوبيت ده بكا اوزره اعتراض ايلدي يعني قبول
ايلمدي وكفت دخي ايتدي حق جل وعلا جليل وعالي الله در كتاب
مجيد قرآن عظيمده از قطع رحم نهي كرده است قرابتي قطع ايلكدن
نهي ايلمشدر ومودت ذوي القربي فرموده واقربانك محبتنه بويرمشدر
وآنچه تو كفتي مناقض آنست وانيكه سن ايتدك انك مناقضي در يعني

قرآن عظيمده واقع اولان آيت كريمه يه مخالفدر كفتم حضرت شيخ ايدر اول
اعراض ايدنه غلط كردي كه موافق قرآنست غلط ايلدك انكه بنم سوزم قرآن
عظيمه موافقدر انتهكيم حق تعالي حضرتي بويورمشدر وان جاهداك علي
ان تشرك بي ما ليس لك به علم فلا تطعهما واكر والدينك جهد اتسه
لرسني بكا مشرك قلمغه شول نسنه يي كه سنك اكا علمك يوقدر والدينكه
اطاعت ايلمه زيرا بونك كبي خصوصده مخلوقه اطاعت ايلك حق تعالي
حضرتنه عزاسمه بر عاصي اولمقدر حذر ايله بيت هزار خويش كه بيكانه
از خدا باشد بيك خصم كه حق تعالي حضرتندن بيكانه اوله يعني مقبول
حق اولميه فداي يك تن بيكانه كاشنا باشد اكر بيك خصم بو بيكانه كسيه فدا
اولسون كه اول بيكانه حق تعالي حضرتنك اشناسي اوله يعني مقبول دركاه
اوله حكايت منظومه پيره مردي لطيف در بغداد لطيف وخوش طبع بر پير
كمسه بغدادده دختوك را بكفشدوزي داد قزيني بر پشمچي يه ويردي
مرد سنكدل چنان بكزيد لب كه كالو ادحكلي لخليلين محكم ايصردي لب
دختوكه خون ازو بچكيد اول دختوك لبني كه اندن قان طملدي با مدادان
پدر چنان ديدش علي الصباح قزك باباسي قزيني لخليلين كوردي پيش
داماد رفت وپرسيدش كويكنك قتنه كتدي واكه سوآل ايلدي بويله ديو
كه اي فرومايه اين چه دندانست كه اي الچق اصلو بونه ديشدر انك لبني
محكم اصورمش سن چند خايي لبش نه انبانست انك لبني نيچه بو چينيرسن
طعام دكلدر يعني بچيان ومشن دكلدر بمزاحت نكفتم اين كفتار
بو سوزي بن سكا لطيفه ايله ديمدم هزل بكذار وجد ازو بردار
هزلي ترك ايله وانون جدو مرادي حاصل ايليه بو بيت اخير اول

پيرك كفشدوزه عتاب طريقيله اولمسي روشندر اول تعبير چه
ازودن مراد دختر اولور حضرت شيخك كندو اغزندن خطاب علم
اوله اولمقده جايزدر خوي بد در طبيعتي كه نشست نرود خوي
بد طبيعتده كه اولوردي يعني محكم اولدي نرود جز بوقت مرك
از دست اول خوي اولمك وقتندن غيري ايله الدن كتمز يعني ترك
اغز حكايت فقيهي دختري داشت بغايت زشت روي بر فقيهك
نهايت زشت روي بر قيزي وار ايدي وبجاي زنان رسيده وعورتلر
حدينه ايرشمش ايدي يعني بالغه ايدي با وجود جهاز ونعمت واول قيزك
جهاز ونعمتي نك وجودي ايله يعني جهاز ومالي وار ايكن كسي در
مناكحت او رغبت نكردي بركسه اول دختوك نكاحنه رغبت وميل كوستر
ايدي بيت زشت باشد ودبيا زشت اولور دبيقي ودبيا قفتاني كه
بود بر عروس نازيبا نازيبا پراشمز وقبيح الوجه كلن اوزره اولدقي
الجمله محصل الكلام بحكم ضرورت مزوجت حلي ايلديعني بالضروري باضرورت
بر كوره ايله عقد نكاحش بستند انك نكاحني عقد بغلديلر يعني
اك نكاح ايلديلر اوردده انده حكايت كتورمشلردر كه در ان تاريخ
كه اول تاريخده حكيمي بو حاذق حكيم از سرنديب آمده بود سر
نديبدن كلمش ايدي كه ديده نابينايان را روشن كردي كه كورلرك
كوزني روشن ايلر ايدي فقيه را كفتند فقيه ايتديلر چرا دامادت را
علاج نكني نيچون كويكوكه علاج ايلمزسن كفت فقيه ايتدي ترسم
بينا روشن شود قورقرم كه كوزي اچق اوله ودختوم را طلاق دهد
دختومه طلاق ويره مصرع شوي زن زشت روي نابينا به

نه قبیح الوجه اولن عورتك زوجي كورا ولمق يكدر تاكه مصاحبت
قابل اوله حكايت پادشاهي بچشم حقارت بر پادشاه
حقارت كوزي ايله در طايفه درويشان نظر كردي درويشلر
طايفه سنه نظر ايلدي يكي ازان ايشان بفراست دريافت اول
درويشلردن بري فراست ايله پادشاهك اول حالني
اكلدي وكفت دخي ايتدي اي ملك اي پادشاه ما درين دنيا
بز بوده بنياده بجيش از تو بكثرتيم عسكرده سندن كمتر وحقير ترايز
وبعيش از تو خوشتر دده بر لكيف سندن خوشترز ايو ومرك
بجايز وهم برابر بقيامت قيامتده يكريز اين مثنوي
اكر كشور كشاي كامرانست اكر مراد سوريجي اقليم فتح ايلجيلر يعني
اكر پادشاهلر اكر درويش حاجتمند نانست اكر نانه محتاج اولن
درويشلر در ان حالت كه خواهند اين وان مرد اولحالده
كه بو وا اوله لو كوكرد نخواهند ازجهان بيش از كفن برد جهاندن
كفندن زياده الميه لر در بيت اكر پهلواني وكر تيغ زن
نخواهي بدربردن الا كفن چو رخت از مملكت بربست خواهي چونكه
دنيا مملكتندن رخت واسبابي بغلرسن يعني دنيادن رحلت
ايدرسن كدايي خوشتر از پادشاهي اوليه كدالق پادشاهلقدن
خوشتر كدر ظاهر درويشي ودرويشك ظاهري جامۀ ژنده
است اسكي جامه در ودموي سترده وصاچي يولنمشدر يعني
زينت ولباسدن مجرد صورتا چيقدوبي قيلدوبي اعتبار در
وحقيقت آن واما انك يعني درويشك حقيقتي دل زنده

ونفس

ونفس مرده قلبي ذكر حق ايله دريدر ونفسي رياضت
ومجاهده ايله اولمشدر دل زنده يه ونفس مرده يه مضاف
اولمقده جايزدر اول وقت معني بويله اولور درويشك
حقيقتي ديري كوكل اولمش نفس در قطعه نه آنكه بردر
دعوي نشيند از خلقي درويش دكلد اولكسه كه دعوي قپوسي
اوزره اوتوره كه كر خلاف كنندش بجنك برخيزد كه خلقدن
برنيجه كمسه اكر مخالفت ايده لر تحمل ايتميوب جنك وخصومت
قالقه وكر زكوه فرو غلطد اسيا سنكي اكر طاغدن اشغه
بد كرين طاشي يووالنه نه عارفست كه از راه سنك
برخيزد عارف دكلدر اولكسه كه از راه سنك برخيزد
كه حق تعالي يه توكل ايتميوب طاش يولندن قالقه بلكه
عارف اولكمسه دركه حق تعالينك جميع قضاسنه رضا
ويرميوب خاطرينه غم كتورميه طريق درويشان درويشلك
طريقي ذكرست وشكر حق تعالي حضرتني قلبي ولساني ايله
ذكر ايلكدر وحق تعالينك نعمتلرينه شكر ايلكدر وخدمت وطاعت
وخدمت وطاعتدر وايثار وقناعت وقدرتي اولور دخي فقرادي
حق تعالي حضرتي يولنه مالني بذل ايلكدر وحق تعالي حضرتي
ويردوكي نسنه ايله قناعت ايلكدر وتوحيد وتوكل وحق
تعالي حضرتني توحيد ايلكدر اول توحيد ايلكدر اول توحيد
كرك بحسب الافعال كرك بحسب الصفات كرك بحسب
الذات اولسون وجميع خصوصده حق تعالي حضرتنه توكل

واعتماد ايلكدر بومرتبه ده كه خلقدن رجايي قطع ايده و
تسليم وتحمل وكندوسني جميع خصوصده حق تعالي حضرتنه
تسليم ايلكدر وهر بلاكه اكا ايريشور بحضور اولميوب تحمل
ايلكدر هركه بدين صفتها موصوفست هركيمكه بوذكر
اولن صفتلر ايله صفتلنمشدر بحقيقت درويش است
حقيقتده درويشدر اكر در قباست اكرچه اولكسه قفتاندن
يعني حلال اولن قبالردن لطيف قبا كيرايسه اما هرزه كوي
وبي نماز وهوا پرست وهوس باز اما شول كمسه نا معقول
سويليجي وبي نماز وهوا پرست وهوس باز در كه روزها
بشب آرد در بند شهوت كه كونلري كيجه يه كتوردر شهوت
قيدنده وشبها بروز كند در خواب غفلت وكيجه لري كوندز
ايلر غفلت ايقوسنده يعني صباحه دكن يتور ايود وبخورد
هرچه در ميان آيد وهرنسنه كه اورتايه كله يردر كه حلال
ميدر وياحراميدر وبكويد هرچه در زبان آيد ونا معقول
سوزلردن دلنه هرنه كلورسه سويلر رندست اكرچه در عبا
اولكسه لوندر اكرچه عباده در يعني عبا كيرايسه ده
قطعه اي درونت برهنه از تقوي اي شول كمسه كه سنك
باطنك تقوي وصلاحدن خاليدر وعاريدر كز بيرون
جامۀ ريا داري كه طشره دن ريا جامه سي طوتسن كه يعني
زهد وصلاحك ريا ايله در اصلا اخلاصك يوقدر پرده
هفت رنك در بكذار صاحب دولتلر كبي قپوكه يدي رنكلو پرده

قوم

قوم يعني اصمه توكه درخانه بوريا داري سن كه اوكده بوريا
طوترسن يعني حصير دوشمش سن حكايت نظم ديدم كل تازه
چند دسته برنج دسته تازه كلي كوردم بر كنبد از كياه
بسته اوتدن بر يغن اوزره بغلنمش يعني بر مقدار
كالي بر مقدار كياه اوزره بغلنمش كوردم كفتم چه بود
كياه ناچيز حضرت شيخ ايدر چونكه بوني كوردم ايتدم
يعني نه فايده يه بر اوزره نه اعتباري واردر كه لايق
وحقير اوت تا در صف كل نشيند اوتدركه اول كياه
دخي كل صفنده اوتوره بكريست كياه وكفت خاموش
كياه چونكه بندن بو سوزي اشتدي اغلدي ولسان حال
ايله ايتدي خاموش اول بو سوزي سويله اول سبدنكه
صحبت نكند كرم فراموش اهل كرم سابقده اولن مصاحبتي
دوستلغي كر نيست جمال رنك وبويم اكر كل كبي بنم جمال
رنك بويم يوق ايسه آخر نه كياه باغ اويم آخر انك باغنك
اوتي دكلميم حضرت شيخ رحمة الله عليه حمد ومعرفت بيانته
شروع ايلدي من بنده حضرت كريم بن جميع عالمه كرم
ايديجي الله تعالي حضرتنك بنده سي ايم پرورده نعمت
قديم اولالهك قديم نعمتك بسلنمشي ايم يعني انك نعم
ظاهره سي ونعم باطنه ايله تربيت بولمشم كر بي هنرم وكر هنر
اكر هنرسوزم وكر هنرلويم واكر طاعت عملم وار دو اكر يوق
لطفست اميدم انخدا وندن شويله ايكن كنه بنم اميدم الله تعالي

حضرتندن لطف واحسانلر با آنکه بضاعتی ندارم شو نکر
برکه اصلا بضاعت طوتمزم یعنی علم یوقلت سرمایهٔ طاعتی
ندارم برطاعت سرمایه سنی طوتمزم یعنی طاعت وعملم یوقدر
بو مصرع ثانی مصرع اوّلی مبیّن در او چاره کار بنده داند
اول الله بنده نک اشنک چاره سنی بیلور و کناهنی عفو
ایدر اکه رحمت ایدر ارحم الراحمین در **بیت** تو باحرار
خود انداد کاد و دلخوش داده اکر نکند مدعجی خدایکند
چون هیچ وسیلتش نماند چونکه اول عباد تدن هیچ بر وسیله
قالمه ز رسم است که مالکان تحریر عادتدر که بنده آزاد اتمکه
مالك وقادر اولن کمسه لر آزاد کنند بندهٔ پیر لطفلرندن
پیر قولی ازاد ایدرلر ای بار خدای کیتی آرای ای عالمی
صنع وآثاری ایله حریت وکونا کون شکوفه لر ایله جنت
کبی لطیف وکلشن ایدیجی بو جه الله بر بندهٔ خود ببخشای
سنک خدمتکه مستقلی اغرغش کنند و پیر قولکا اوزره
توجه ایله سعدی ره کعبهٔ رضا کیر ای سعدی رضا
کعبه سنک یولنی طوت یعنی خدانك رضاسنی طلب ایله
ای مرد خداره خدا کیر ای الله دوستی الله یولنی طوت
که اکا واصل اولوب ایکی عالمده سعادت بوله سن بدبخت
کسی که سر بتابد بدبخت شول کمسه که باش چویره زین
در کیر درید کر بنیابد بو قبودن یعنی الله قپوسندن
زیرا بر قپو دخی بولمز **بیت** کویر وفا ستین بجون جکرتو

هرکه

هرکه درین استانه راه ندارد **حکایت** حکیمی را پرسیدند بو عاقلدن
سؤال ایلدیلر که از شجاعت وسخاوت کدام بهترست که شجاعت و
سخاوتدن قنقیسی یکر کرد کفت عاقل ایتدی انراکه سخاوت هست
شجاعت حاجت نیست اول کمسنك که سخاوتی وار در شجاعته
احتیاجی یوقدر زیرا اول مال الجانلدر وهم حق ذاتنده سخاوت
حق تعالی حضرتی قتنده مقبول وشریفدر **بیت** نوشتست
بکور بهرام کور بهرام کورك قبری اوزره یازلمشلر بو مصراع که
دست کرم بهتر از بازوی زور که سخا وکرم الی قوت وبازو سندن
یکدر **قطعه** نماند حاتم طائی ولیك تا ابد حاتم طائی کرچه دنیاده
قالمدی ولیکن تا ابد عالمده عاند نام بلندش بنیکوئی مشهور
انك بلند نامی ایلك وسخا ایله مشهور قالدی که معنی ده اولمدی
بیت سخا ماند بسخن طی کنم شاه فی بد بشادی روح روان حاتم طی
بیت زکوة مال بدرکن که فضلهٔ رزرا مالك زکاتنی اخراج ایله که
تاکه فضله سنی چو باغبان ببرد بیشتر دهد انکور چونکه باغبان
که یعنی بودار ایدر انکوری زیاده ویرر زکوة بویله درظاهرا
اکرچه ناقص اولور اما معنی ده زیاده اولور وهم ثواب حاصل
اولور **باب سوم در فضیلت قناعت حکایت** خواهندهٔ
مغربی بو مغربلی دلنجی سی در صف بزازان حلب حلب بازرکانلرینك
صفنده میکفت ایدر ایدی ای خداوندان نعمت صاحبلری یعنی
ای غنیلر اکر شمارا انصاف بودی وما را قناعت اکر سزك انصافکز
وبزوم قناعتمز اولیدی رسم سؤال از جهان برخاستی سؤال عادتی

ایاغ

جهاندن مرتفع اولور ایدی **قطعه** ای قناعت توانکرم کردان
ای قناعت بنی غنی ایله که ورای تو هیچ نعمت نیست زیرا سندن
ایراق عالمده هیچ نعمت وخصوص یوقدر کنج صبر اختیار لقمانست
صبر بوجاغی لقمانك اختیاریدر هر کرا صبر نیست حکمت نیست
ایلیه هر کیمك که صبری یوقدر حکمتی القناعة کنز لا یفنی
حکایت دو امیر زاده بودند در مصر مصرده ایکی بك زاده
وار ایدیلر بیکی علم اموخت بریسی علم اوکرندی ودیکری مال
اندوخت وبریسی مال کسب ایلدی ان علامهٔ عصر شد اول
علم سعی ایدن عاقبت زمانك علامه سی اولدی واین عزیز مصر کشت
وبو مال جمع ایدن مرور ایام ایله مصر شهرینك عزیزی اولدی پس
این توانکر پس بو غنی برادر بچشم حقارت در فقیه نظر کرد
وکفت حقارت کوزی ایله فقیه برادرینه نظر ایلدی وایتدی من
بسلطنت رسیدم بن سلطنته ایرشدم وتو همچنان در مسکنت بماندی
سن اول کبی مسکنت وفقرده قالدك کفت عالم برادر غنیه برادرینه
ایتدی ای برادر ای قرداش شکر نعمت باری تعالی عالی
اللهك نعمتنك شکری برمن افزون ترست بنم اوزرمه
زیاده درکدر سنده که میراث پیغمبران یافتم زیرا بن پیغمبر
لرك میراثنی بولدم یعنی علم که اول علماء العلماء ورثة الانبیا
وترا میراث فرعون وهامان رسید واما سکا فرعون ایله
هامانك میراثی ایرشدی یعنی ملك مصر که اول مصر سلطنتی
در **مثنوی** من آن مورم که در پایم بمالند بن اول مورم که بنی

ایاغ

ایاغ التنده چینرلر یعنی اصلا اعتبار اعیوب خورد وحقیر
ایدرلر نه زنبورم که از نیشم بنالند بن اول زنبور دکلم
که الموت اکلیدلر کجا خود این نعمت کذارم بو نعمتك شکر
خود قنی ادا ایدیم یعنی بو حالت بر نعمتدر که بن شکرنی
تمام ایتمکه قادر دکلم اول نعمت مصرع ثانیده که زور مردم
آزاری ندارم که دنیاده مردم آزارلق زوری طوتمزم که
کمسنك خاطرنی پریشان ایدم **حکایت** درویشی را شنیدم
بر درویشی اشتدم که از فاقه میسوخت که فقر اتشندن ینر
ایدی یعنی زیاده متالم ایدی ورقعه بر خرقه میدوخت
وزیاده فقرندن خرقه اوزره یمه دکر ایدی وتسلی خاطر
خود بدین بیت میکرد وبو بیت ایله کندو خاطرنی تسکین
ایلر ایدی **بیت** بنان خشك قناعت کنیم وجامهٔ دلق
قوری اتمك ایله یعنی تقسوز نان ایله واسکی جامه ایله
قناعت ایدیم که بار محنت خود به که بار منت خلق زیرا کشی
کندونك محنتی یوکن چکمك یکدر که خلقك منتی یوکنی چکمکدن
کسی کفتش بر کمسه اوله درویشه ایتدی چه نشینی نه اوتورر سن
که فلان درین شهر که فلان کمسنه بو شهرده طبع کریم دارد کریم
طبع طوتر وکرم عمیم وعام کرم طوتر میان بخدمت ازادکان بسته
ازاده لر درویشلر خدمتنه بل بغلمشدر وبر در دلها نشسته و
کوکللر قپوسی اوزره اوتورمشدر یعنی کوکللر الدکوچ رمکه حاضر در
اکر بر صورت حال تو مطلع کردد اکر اول کمسه سنك صورت حالك اوزره

مطلع اوله یاس خاطر عزیزت منت دارد سنك عزیز خاطرك
منتنی طوتر یعنی کا احسان اتك منت بیلور گفت اول فقیر
ایتدی خاموش ایسم اول که در نیستی مردن بو قلقدن اولمك
یعنی احتیاج عرض اتمکدن اولمك یکدر به که حاجت پیش
کسی بردن یك که بر کمسه قتنده حاجت التماك که گفته اند
که ایتمشلردر قطعه هم رقعه دوختن به والزام کنج صبر هم
رقعه دکمك و صبر بوجاغنه بو یون اورمق یعنی قبول ایدوب
حقدن کلمك یکدر کز بهر جامه رقعه بر خواجکان نوشت
که جامه دن اوتری اغنیا قتنه رقعه یازمقدن یعنی جامه
طلب اتمکدن اوتری کاغد یازب اناله ارسال ایلمکدن
حقا که با عقوبت دوزخ برابرست الله حقیچون که جهنم عذابی
ایله برابر در رفتن بپایی مردی همسایه در بهشت همسایه نك شفاعتی
ومنتی ایله جنته کتمك یعنی جنته کیرمك پای مرد شفیع
معناسنه در یا مصدر لاحق اولمق ایله شفاعت معناسنه
اولور نته کم شفیع معناسنه بوستانده واقع اولمشدر
بیت یکی کفتش ای مجلس آرای مرد که بود اندرین مجلست
پای مرد بعض نسخه پای مردم همسایه واقع اولور بپای
مردی بو بیته حکایت یکی از ملوك عجم پادشاهلردن
بری طبیبی حاذق را با حاذق وماهر طبیبی بخدمت مصطفی
صلی الله علیه وسلم حضرت رسولك حضور شریفنه و خدمتنه
صلوة الله و سلامه علیه فرستاد کوندردی سالی چند در

دیار عرب بود اول طبیب بر نیچه ییل عرب دیارنده آوکه کسی تجربتی
پیش او نیامد صحابه دن بر کمسنه بو تجربه ایله انك قتنه کلمزدی و معالجتی ان
وی در نخواست وانلر بو معالجه طلب ایلمدی روزی پیش رسول الله صلی
الله علیه وسلم آمد اول طبیب بر کون حضرت رسولك قتنه کلدی وگله کرد
شکایت ایلدی بو یله دیو که مرا برای معالجت اصحاب که بنی اصحابه علاج
اتمك ایچون فرستادند کوندرمشلردر هیچ کس درین مدت کیمکی
هیچ کمسه بو مدتده بمن التفاتی نکرد باکه بر التفات ایلمدی
تا خدمتی که بر بنده معین است بجای آدم تا بر خدمتکه
بو بنده اوزره تعیین اولنمشدر بر ینه کتوره رسول الله علیه
السلام اللهك پیغمبری سلام اتك اوزره اولسون فرمود
که این طایفه را طریقی هست بو ردی که بو طایفه نك
بر عادتی وار در که تا اشتها غالب نشود که مادام که
اشتها غالب اولمیه جیزی نخورند بر نسنه یمزلر و هنوز
اشتها غالب باقی باشد که دست از طعام غالب باز
دارند وهنوز اشتها باقی اولور یعنی باقی ایکن طعامدن ال
کیرو طوتورلر یعنی فراغت ایدرلر حکیم گفت حکیم ایتدی اینست
موجب تندرستی صحت سبب بودر پس زمین خدمت ببوسید
و برفت پس حکیم خدمت یرنی اوپدی یعنی حضرت رسولك
اوکنده باش قویوب تعظیم اتدی وکتدی مثنوی سخن آنکه
کند حکیم آغاز عاقل اول وقت سوز سویلمکه شروع ایلر
یا سر انگشت سوی لقمه دراز یا خود برمغنك اوجنی لقمه

جانبنه اول وقت دراز ایلر یعنی یکه شروع ایلر که زنا گفتنش
خلل زاید که اکر سویلمکدن خلل طوغه یعنی ضرر حاصل اوله یا زنا
خوردنش بجان آید یا خود طعام یمکدن اول عاقل جانه کله یعنی
زیاده ضعیف و اضطراب کله لاجرم حکمتش بود گفتار او ل
سببدن انك سوزی حکمت و معقول اولور خوردنش
تندرستی آرد با انك یمسی صحت یمشی کتوردر یعنی صحت
حاصل اولور حکایت یکی توبه بسیار کردی بر کمسنه چوق
توبه ایلر ایدی و باز شکستی و کیرو توبه صرایدی بیت
انساس توبه که در بعکی جو سند عود به بین که جام زجاجی چه
طرفه اش بشکست یکی از مشایخ بدو گفت تا که تنجلودن بری
اکا ایتدی چنین شناسم که بسیار خوردن عادت داری بویله اکلوم
که چوق طعام یمکی عادت طوتسن و قید نفس اذ موی بار یکترست
و نفسك قیدی قلدن انجه رکدر یعنی توبه یعنی نفسك قیدی
توبه در نفس را چنین که پروردی و نفسکی بویله که سن بسلرسن
زنجیری گسلانند زنجیری قیرر ودوزدی ایدر که تا ابد ترد
بر کون کلور یعنی اولور که سنی بر ترهلاك ایلر بیت یکی بجه
کرکی همی پرورید چو کسه بر قورد پرورد سنی بسلدی چو پرورده
شد خواجه را بر درید چونکه بسلنمش اولدی یعنی بیودی صاحبنی
یرتدی هلاك ایلدی بو بیت بوستاندندر حکایت
در سیرت اردشیر بابکان اردشیر بابکانك سیرتنده آمده
است کلمشدر که حکیمی عرب را برسید که بر عرب حکیمنه سوال

ایلدی که روزی چه مایه طعام باید خورد که بر کون یعنی هر کون
نه مقدار طعام یمك کرك که تنه قوت و صحت حاصل اوله گفت
حکیم ایتدی صد درم سنك کفایت بی کند یوز درهم اغرلغی
طعام کفایت ایدر گفت اردشیر ایتدی این قدر چه قوت دهد
بو قدر طعام جسمه نه قوت ویرور حکیم گفت حکیم ایتدی
هذا المقدار یحملك وما زاد علی ذلك فانت حامله یعنی
بو مقدار سنی کوتورر و بوندن زیاده اولورسه سن انی
کوتوررسن یعنی این قدر ترا بر پای همی دارد یعنی بو قدر
طعام سنی ایاغ اوزره طوتر و صحتکه سبب اولور و هر چه
برین زیادت کنی و هر چه که بونك اوزره نه زیاده ایلیدن
تو حمال آنی اول وقت سن آنك حمالی که بلا سنی چکرسن بیت
خوردن برای زیستن و ذکر کردنست یمك دیرلمك و ذکر
وطاعت ایتمك ایچوندر تو معتقد که زیستن از بهر خوردنست
اما سن اعتقاد ایدیجی سن دیرلمك انجق یمکدن اوتریدر
حکایت دو درویش خراسانی ایکی خراسانلی درویش که ملازم
صحبت یکدیگر که بری برینك صحبتنه ملازم سیاحت کردندی بو دیدیلر
سیاحت ملازم ایدیلر یعنی سیاحت ایلرلر ایدی یکی ضعیف
بود اول ایکی درویشك بری ضعیف اولدی که هر دو
شب افطار کردی که هر ایکی کیجه ده بر افطار ایدردی
و آن دیگر قوی بود و اول بری قوی ایدی که روزی
سه بار خوردی که بر کونده اوج کره یر ایدی اتفاق

بود در شهري اتفاقا بو شهرك قوي‌سي اوزره بتهمت جاسوسي
گرفتار شدند جاسوسلق تهمتي ايله گرفتار اولديلر هر دو را
بخانه كردند ايكي‌سني ده بر خانه‌يه ايلتديلر يعني حبس ايلديلر
و در ش را بگل بر آوردند و اول خانه‌نك قپوسني بالچق ايله
يا پديلر بعد از دو هفته معلوم شد كه بي گناهند ايكي هفته
دن صكره معلوم اولدي كه اول ايكي درويش گناهسزلر بود در
در بگشادند قپوي اچديلر قوي را ديدند مرده قوي
كورديلر اولمش و ضعيف را جان سلامت برده و ضعيف
جانني سلامت ايله التمش يعني اولمكدن خلاص بولمش
درين عجب ماندند بو حالده واقف اولنلر بو خصوصده
عجيبه قالديلر حكيمي گفت بر عاقل ايتدي خلاف اين عجب
بودي بونك عكسي عجب ايدي كه ان يكي بسيار خوره
بوده زيرا اول بري چوق يجي ايدي طاقت بي نوايي نداشت
احلغه طاقت طوتمزدي هلاك شد هلاك اولدي و آن ديگر
خويشتن دار بود اول برسي كندوسني حفظ ايليجي ايدي
يعني از طعام يمكه معتاد اولمش ايدي بر عادت خود صبر
كرد و بسلامت بماند كندو عادتي اوزره صبر ايلدي
سلامت ايله قالدي **قطعه** چو كم خوردن طبيعت شد
كسي را چونكه ازيمك بر كسه‌يه عادت و خوي اولدي
چو سختي پيشش آيد سهل گيرد چونكه اوكنه سختلق كله فرضا
بر نيجه كون طعام بولمسه الم چكمز سهل و آسان طوتر و گر

تن پرورست

فراخ و نعمت

تن پرورست اندر فراخي اگر وسعت و قدرتك تن بسليجي
و چوق يجي ايسه چو تنگي بيند از سختي بميرد اول كمسه
چونكه طار لق كوره سختلقدن اولور يعني بر نيجه كون
طعام بولميه بلا و مشقت ايله هلاك اولور ايليه
عاقل اولنه لازم در كه كندوني چوق يمكي عادت و خوي
اتميه **بيت** شكم دستست و دنجير پاي شكم بند
بند نادر پرستد خداي **حكايت** يكي از حكما پسرش
را نهي كرد از خوردن بسيار حكما دن بري پسرني
چوق يمكدن منع ايلدي بويله كه سيري شخص را رنجور
دارد كه طوقلق كشي رنجور طوتر يعني مريض ايدر گفت
پسر ايتدي اي پدر اي بابا گرسنگي مردم را بكشد احلق
ادمي ديلر نشنيده كه ظريفان گفته اند اي پدر اشتمدك
ميسن كه ظريفلر ايتمشلر در بسيري مردن به كه بگرسنگي زبستن
طوقلق ايله اولمك يكدر كه احلق ايله ديري اولمقدن گفت
اول حكيم پسره ايتدي اندازه نگه دار مقدار حفظ ايله يعني
بخور مقداردن زياده زياده چوق يجي ديرم بلكه اعتدال
اوزره كه نه هلاك و نه مريض اولورسن قال الله تعالي كه حق
تعالي حضرتي قران عظيمنده بويله امر بيوروب ايتدي كلوا و اشربوا
ولا تسرفوا ايكوز و ايچيكوز دخي اسراف ايلمكوز **بيت**
نه چندان بخور كز دهانت برايد اول قدر چوق يمه
كه اغزكدن يوقاري كله يعني حددن زياده چوق يمه

نه چندانكه از ضعف جانت برآيد اول قدر از يمه كه ضعفدن
جانك يوقاري كله يعني هلاك اولورسن **قطعه** با آنكه در
وجود طعامست حظ نفس بيشونك بوركه طعامك و
جودنده نفسك حظي وحيات رنج آورد طعام كه بيش
از قدر بود مرض كتورر طعام كه مقداردن زياده بر ايسه
يعني مقدار زياده يرايسك مريض اولورسن گر گلشكر
خوري بتكلف زيان كند فرضا اگر تكلف ايله گلشكر
يه‌سن ضرر ايدر انسانه تمام نفعي و ادايكي و در نان خشك
دير خوري گلشكر بود اما قوري اتمكي گيج يعني اشتها ايله يه‌سن
گلشكر اولور تكلفدن مراد بوندن طوقلق در ديردن مراد
اچلق در ذكر لازم و اراده ملزوم طريقي ايله **بيت**
هر كه شكم پر كند تا گلو نيست كذا دندنه امر كلوا **حكايت**
رنجوري را گفتند دلت چه ميخواهد بر مريضه ايتديلر كوكلك
نه استر گفت اول مريض ايتدي انكه دلم چيزي نخواهد
اني استركه كوكلم بر نسنه طلب اتميه **بيت** معده چو پر
گشت و شكم درد خاست چونكه معده و شكم طعام ايله طولدي
درد و مرض قالدي يعني مرض حاصل اولدي سود ندارد همه اسباب
راست دو كلي راست سويلر اصلا فايده طوتمز يعني جميع اعضاء
ظاهره‌نك صحتي و اسباب معاشك استقامتي اولدرد كه
ظاهر اولميه‌سنه فايده ويرمز زيرا كثرت اكل ضرردن خالي
دكلدر **حكايت** بقالي را درم چند بر صوفيان گرد آمد

بود

بود بر بقالك صوفيلر اوزره بر نيجه اقچه‌سي جمع اولمش ايدي اندن بعض
نسنه الق ايله و هر دو ز مطالبه كردي و بقال صوفيلردن و سعطل
هر كون اول اقچه طلب ايدر ايدي و سخنهاي با خشونت گفتي
و اول صوفيلره خشونت ايله و غضب ايله سوزلر سويلر ايدي
و اصحاب از تعنت او خسته خاطر همي بودند اصحاب يعني صوفيلر
اول بقالك تعنتندن خسته خاطر و پريشان دل ايديلر و چز
از تحمل چاره نبود و تحملدن غيري بر چاره يوق ايدي صاحب
دل از آن ميان گفت اول اورتادن بر صاحب ايتدي نفس
را وعده دادن بطعام نفسه طعام ايله وعده ويرمك آسان
ترست آسان در كه بقال را بدرم كه بقاله درم ايله وعده
ويرمكدن زيرا صكره نفسك المنه چكرسن اما بقالك
جفاسني چكرسن **قطعه** ترك احسان خواجه اوليترست
صاحب دولتك احسانني ترك ايلمك اولي در كه احتمال
جفاي بوابان كه بوابلرك جفاسني چكمكدن بتمناي گوشت
مردن به است آرزوسيله اولمك يكدر كه تقاضاي زشت
قصابان كه زشت قصابلرك تقاضاسني چكمكدن
حكايت جوانمردي را در جنگ تاتار بو جوانمرده كه كافر
جنكنده جراحتي هول رسيد بر مخوف جراحت ايرشدي كيمسه
بر كمسه اول جوانمرده ايتدي فلان بازرگان نوشدارو دارد
فلان بازرگان نوشدارو طوتر اگر محتاج ايسك استرايسك سن
شايد كه دريغ بدهد اوله كه بر مقدار ويره و گوبيلك

دخي ايدرلر آن بازركان ببخل معروف بود اول بازركان
بخل ايله معروف ايدي بيت كر بجاي نانش اندر سفره بودي
آفتاب اكر اول بازركانك سفره سندن اتمك يرينه آفتاب
اوليدي تاقيامت روز روشن كس نديدي در جهان قيامته
دكين جهانده كمسه روشن كوندز كورمز ايدي زيرا سفره سي هركز
اچلمز ايدي جوانمرد كفت اول جوانمرد ايتدي اكر نوش جان
خواهم دهد ويا ندهد اكر اول بخيل بازركاندن نوش جان
طلب ايدم احتمالدر وير وياويرميه واكر دهد منفعت
كند ويا نكند واكر ويره احتمالدر كه فائده ايليه ويا ايلميه
به رحال خواستن ازو وهر حالده اندن نوش دارو
زهر قاتل است زهر قاتلدر بيت هرچه از دونان
بمنت خواستي الجمله دن هرنه كه منت ايله طلب ايلدك
در تن افزودي ازجان كاستي اكرچه انك ايله تنك زياده
ايلدك كه جسمه اندن قوت حاصل اولدي اما جانڭ اكسلتدك
كه اندن نسنه استمك ايله عرضه خلل ونقصان ايرشدي
وحكما كفته اند وعاقللر ايتمشلردر اكر آب حيوات را اكر آب
حيوات آب روي فروشنده فروشند دانا يوز صويه صاته لر دانا
نخرد عاقل اولن كمسه عرضني ويروب آب حيوات صاتون
المز كه مردن بعزت به از زندكاني بذلت زيرا عزت ايله
اولمك يكدر ذلت وحقارت ايله ديرلمكدن بيت اكر حنظل
خوري از دست خوش خوي اكر ابو جهل قيوزي ييه سن

لطيف

ولطيف خويلو وكلر يوزلونك الندن بهاز شيريني ولذيذ نسنه يمكدن بيت
اكر دهر بيه خوشتر يا الذين كركن شكري اغيا الذين حكايت
يكي از علما خورنده بسيار داشت علمادن بريني چوق خورنده طوتاني
واكفاف نداشت با يكي از بزركان اولولردن بريسنه كه حسن ظن بليغ درحق او داشت كه اول
عالمك حقنده زياده حسن ظن طوتردي بكفت اول عالم اكه كندو حالني
ايتدي روي در حق او درهم كشيد اول اولو عالمك اميدندن يوزني
بورشدردي وتعرض سوال از اهل ادب وادب اهلندن
يعني عالملردن سوال عرض ايتمك واحتياج كوسترمك در نظرش
قبيح آمد اول اولونك نظرنده قبيح كلدي قطعه زبخت روي
ترش كرده پيش يار عزيز بختكدن يوزكي ترش ايلمش اولدغك
حالده عزيز يارك قتنده كه مرو كه عيش برو نيز تلخ كرداني زيرا
دركلي انك اوزرنده دخي اچي ايدرسن دعكرر بحاجتي كه
روي تازه يعني خندان روي برحاجته كه كيدرسن تازه روي
وخندان كت فرو نبندد كار كشاده پيشاني الني اچلمش اولن كسنك
اشي اشاغه بغلنمز يعني خندان روي اولنك مقصودي حاصل اولور
بو قطعه دن معلوم اولور كه اول عالم احتياج عرض ايتدكده اول اولونك
قتنده ترش روي وبخصور كتمش اوله آنده كتوردي لر كه اندكي در
وظيفه او زيادت كرد كه انك وظيفه سندن براز چوق زياده ايلدي
وبسياري از ارادتكم ومحبت وارادتدن چوقلق ناقص
ايلدي عالم پس از چند روز عالم بر قچ كوندن صكره چون محبت
معهود برقرار نديد چونكه قديم ومعهود محبتي معهود برقرار

محبت

بنديد چونكه قديم ومعهود محبتي اولكي قرار اوزره كورمدي كفت
ايتدي شعر بئس المطاعم حين الذل يكسبها القدر منتصب والقدر مخفوض
طعاملر كه خورلق وقتنده سن اول طعاملري كسب ايدرسن
القدر منتصب والقدر مخفوض زيرا چولمك طعام ايله براولوب
ساج ايق اوزره نصب اولنمشلر ليكن قدر وحرمت اشغه
اينمشلر يعني ناقص اولمشلر بيت نانم افزود وآب رويم كاست
اول اولو ناني زياده ايلدي واب رويمي اكستدي بو تقديرجه
اول ايكي فعل لازم اولور اما اولكي معنايه كوره متعدي تعبير
اكستدي بو وجهله دخي يعني قابلدر نانم زياده اولدي واب
رويم بي نوايي به از مذلت خواست بي نوالق يعني فقيرلك
ودلنمك خوارلقدن يكدر حكايت درويشي را ضرورتي
پيش آمد بر درويشك اوكنه بر ضرورت كلدي كسي كفتش
بركمسه اول درويشه ايتدي فلان نعمت بي قياس دارد
فلان كمسنه قياسسز نعمت طوتر اكر بر حاجت تو واقف كردد
اكر سنك احتياجك اوزره واقف اوله همانا در قضاي
ان توقف روا ندارد سويله معلوم اولوركه اول حاجتك
قضاسنده توقفي روا ومعقول طوتمز كفت درويش ايتدي
من اورا ندانم بن اولكسه بلمزم كفت اول كمسه ايتدي منت
دهبريت كنم بن سكا رهبرلك ايليم دستش بكرفت اول كمسه
درويشك الني طوتدي وبركسي ديد وبركمسنه كوردي لب فرو
هشته طوطاغي اشغه صرقمش وتند نشسته وتند وبخصور

تند بخصور اوتورشي

اوتورمش سخن نكفت درويش اول كمسه يه اصلا سوز سويلدي
وباز كشت وكيرو دوندي كسي كفتش بركمسه اول درويشه ايتدي
چه كردي نيجه ايتدك كفت درويش ايتدي عطاش او بلقاي او بخشيدم
انك احسانني انك صورتنه بغشلدم بيت نه خير او رسن اي
دل شوريده آخر چه شكلندن انك خيري ظاهر قطعه
مبر حاجت بنزديك ترشروي اكشي يوزلونك قتنه حاجت
التمه واندن نسنه طلب ايتمه كه ازخوي بدش فرسوده كردي
كه زيرا انك قبيح ونامعقول خويندن فرسوده وبخصور
اولورسن اكر كويي غم دل باكسي كوي اكر دير ايسك كوكل
غمني شول كمسه يه دي كه از رويش بنقد آسوده كردي كه انك
يوزندن آسوده ومسرور دونرسن ديمك اوله حكايت
خشك سالي در اسكندريه پيدا شد اسكندريه ده بر
قحط يل ظاهر اولدي چنانكه عنان طاقت خلق ازجليين كه
خلقك طاقتي عناني از دست رفته بود الدن كتمش
ايدي يعني طاقتلري طاق اولمش ايدي ودرها ي آسمان
بسته واسمانك قپولري بر اوزره بغلنمش ايدي
يعني يغمور يغمز ايدي وفرياد اهل زمين وير خلقنك
فريادي باسمان پيوسته آسمانه اولشمش ايدي قطعه
نماند جانور از وحش وطير وماهي ومور قالمدي جانلو جنسي
وحش وطيردن وماهي وموردن كه بر فلك نشد از بي
نوايي افغانش كه قدرتسزلكدن يعني اجلقدن انك فغاني

فغان نشد

فلك اوزره كتمه

فلك اوزره كتمزي يعني بو جمله نك فغاني فلكه ايردي قحط بالنسبة
عجب كه دود دل خلق جمع بي نشود عجب كه خلقك كوكلي توتوني
يعني آهي جمع اوليه كه ابر گردد و سيلاب ديده باد انش كه اول دود
دل سحاب اوله و خلقك كوزينك سيلابي باراني اوله يعني بويله
اولمدوغنه تعجب ايدرم زيرا حددن زياده آه وكريه ايتديلر در چنين
سالي بو بخلين بويله مخنثي دور از دوستان بر مخنث كه دوستلرده
ايراغ اولسون كه سخن در وصف او ترك ادب است كه انك وصفنده
سوز سويلمك ادب ترك ايلمكدر خاصه در حضرت بزركان خصوصا
اولولر حضورنده بطريق اهمال واهمال طريقي ايله از سران دركذشتن
هم نشايد انك حقنده سوز سويلمك ووصفني بيان ايلمك سوداسندن
كچمك هم لايق دكلدر كه طايفه زيرا بر طايفه بر عجز كوينده حمل كنند
سوليينجك عجزي اوزره نسبت ايدرلر يعني ديرلركه اني وصف
اتمكه قادر اولمامش بدين دو بيت اختصار كنيم باري وصفي
بو ايكي بيت اوزره اختصار ايدلم انزكه دليل بسياري بود
زيرا بر از چوق نسنه بو چوق نسنه يه دليل اولور مثلا بو حدث
بو مقدار ایکی بلطیق ایله بحرك تمام كيفيت حالي معلوم اولور
ومشتي نمونه خرواري ويراوج نسنه بر بوكك اورنكي اولور
مثلا بر بوك بوغدای بر اوج بوغدای النسه قالنی نیچه ایدوکی ظاهر
اولور قطعه كر تتر بكشت اين مخنث را اكر كافر اولدي مخنثي ديليه
تتري را بدان عوض نشايد كشت اول تتري انك سببي ايله ديلمك
كركمز زيرا واجب القتل ايكن چند باشد جو جسر بغداد تش اول
بغداد بخ

مخنث

مخنث بچه بر بغداد كوبرسي اوله آب در زير وادمي بر پشت آب
آلتنده وآدمي ارقه سي اوزره يعني اول مخنثك جرنكي او ستنده
خلق بچه بركه حضرتنه قبح پشت ذكرين ايهام قبيح قصد ايتمشلر
مخنث لفظنه لايق چنين شخصي كه طرفي از نعت او شنيدي
بو بحلين بر شخص كه بو مقدار انك نعتندن باشتدوكك دران سال
وصف اولنان مخنثك اولديلره نعمت بي كران داشت بي كران نعمت
طوتاردي يعني بي قياس مالي وار ايدي تنك دستان افتيرلره
سيم وزر دادي سيم وزر ويردي ومسافران سفره نهادي
ومسافرلره سفره قودي يعني انلره طعام ويردي كروهي
درويشان بو بلوك درويشلر انجور فاقه فقرجور زنندن
بجان امده بود نده جانه كلمش وزياده مضطرب اولمش ايديلر
اهنك دعوت او كردند انك دعوتنه قصد ايلديلر ومشورت
بمن كردند ومشورتي باكه كتوردیلر يعني بنم ايله مشاوره ايلديلر
سر از موافقت ايشان باز زدم انلرك موافقتندن باشمي
كروا اوردم يعني تابع اولمدم وكفتم ديخي ايتدم قطعه نخورد
شير نيم خورده سك ارسلان كلبك اتوغني يرز كر بسختي
بميرد اندر غار اكر مغاره ده سختلق واجلق ايله اوله تن
به بیچارکي وکرسنکي بنه جاره سزلغه واجلغه قويه ودست
پيش سفله مدار والكي سفليه اوكنه طوتمه يعني اندن نسنه
طلب ايلمه بر بخن فريدون نيك نبشه بزنا اهل ديباي منقش والمس
وكخا ويولره مشابه اولان قيمتلو جامه نا اهل وجاهل اوزره

لاجورد وطلاست بر ديوار كويا ديوار اوزره نقش اولنمش لاجورد
والتون صويدر كه اصلا بر ياشمز بيت قلندران حقيقت به نيم
جو نخرند قباي اطلس انكس كه از هنر عاريست حكايت حاتم طايي
طاي قبيله سنه منسوب اولن حاتم كه زياده سخا وكرم ايله
مشهور در كفتند ايتديلر از خود بزرگتر همت كسي كه كوردك اولو
همتلو كه در جهان ديده ويا شنيده جهانده كورمش ويا اشتمش
ميسن كفت حاتم ايتدي روزي چهل شتر قربان كرده بودم بر كون
قرق دوه قربان ايلمش ايدم وبا امراء عرب وعرب بكلري ايله
بكوشه صحرايي بيرون رفتيم سير ايچون بر صحرا كوشه سنه طشره كيتدك
خاركني را ديدم بر دكن قوپارجي كوردم كه پشته خار فراهم آورده
كه بر ادقه يوكي دكني بر يره كتورمش يعني جمع ايلمش كفتم بمهماني حاتم چرا نروي
حاتم ايدر بن اول خاركنه ايتدم حاتمك ضيافتنه نيچون كيتمزسن كه خلقي
بر سماطه اوكرد امده ايدي كه بر وافر خلق انك سماطي اوزره جمع اولشلردر
كفت اول خاركن ايتدي بيت هر كه نان از عمل خويش خورد هر كيمكه
ناني كندو عملندن يه يعني كسب ايدوكي ايله قناعت ايده منت حاتم
طايي نبرد اول كمسه حاتم طايي يه منت التمز واحتياج عرض
ايتمز حاتم طايي منتني التمز بو وجهله دخي معناي لطيفدر متاورا
همت وجوانمردي حاتم ايدر بن اني همت وسخاوتده بر ترا ز خود
ديدم كنز مدن بلندتر ويوقارو كوردم حكايت موسي عليه السلام
درويشي را ديد موسي عليه السلام بر درويشي كوردي از برهنكي
بريك اندر نهان شده عريانلغندن قم ايچنده نهان اولمش كفت

اول

اول درويش ايتدي يا موسي دعايي بكن اي موسي بر دعا ايله تا خداي
تعالي مرا كفافي دهد تا كه الله تعالي باكه كفاف يعني بر مقدار قدرت
ويه كه انسيز طاقتي بجان امدم كه طاقتسزلقدن جانه كلدم موسي عليه السلام
موسي عليه السلام دعا كرد وبرفت موسي عليه السلام انك ايچون دعا ايلدي
وانيدي تا حق تعالي او را دستكاهي داد تا كه حق تعالي حضرتي اول درويشه
بر قدرت ويردي بعد انچند ددني بر قاچ كوندن صكره از مناجات
باز امد موسي عليه السلام مناجاتدن كيرو كلدكده ديدش كرفتار اول
درويشي كرفتار كوردي وخلقي انبوه ويره وافر خلق بر وكرد امده بر
انك اوزرنه جمع اولمش موسي عليه السلام كفت موسي عليه السلام
اول خلقه ايتدي اين داجه حالتست بو قضيه نه حالتدر اولمشلر
كفتند ايتديلر خمر خورده است شراب ايچمشلر وعربده كرد وغوغا
ايلمشدر ويكي را كشته وبر كمسه قتل ايتمشدر اكنون قصاص
ميكنند شمدي بوكه قصاص ايدرلر يعني اني اوتري بوحكمه
هلاك ايدرلر بيت كربه مسكين اكر پر داشتي كوري اكر قنادي
طوتيدي اوجماغه قادر اولسيدي تخم كنجشك از جهان بر داشتي
سرچه نك تخمني جهاندن بوقاريدي طوتارايدي يعني كوكن كسر ايدي
بيت عاجز باشد كه دست قدرت يابد عاجز وضعيف اولن كمسنه
اولوركه قدرت الني بولور يعني قدرتلو اولور برخيزد ودست عاجزان
بر تابد تا لتر وعاجزلرك الني چويرد يعني انلره ظلم ايلر موسي
بحكمت جهان افرين اقرار كرد موسي جهانك بره دجنسكل حكمتنه
اقرار ايلدي وانجاسر خويشتي اقرار استغفار دكندو نك تجاسرندن
كرد

استغفنا بایلدی قوله تعالی ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا
فی الارض اکر الله تعالی حضرتی عبادیچون رزقی زیاده ایلسیدی
البته یرده عاصی اولورلر ایدی یعنی طاعت اتمزلر ایدی شعر
ماذا اخاضك یا مغرور فی الخطر نه نسته سنی بحوف وبا
شروع ایشه شروع ایدردی حتی هلکت فلیت النمل لم
تطر تاکه هلاک اولرك نه اولیدی قرنجه اوجمیدی زیرا اوجمق
انك هلاکنه سبب نه اولیدی سنك دخی قدرتك اولمسیدی
ومن المصیبة الآن تقدر رباعی سفله چو جاه آمد وسیم
وزرش سفلیه چونکه منصب وسیم وزر کلدی یعنی غنی
اولوب بر منصبه ایرشدی سیلی خواهد بحقیقت سرش
حقیقت سرش حقیقت ایله یعنی محقق انك باشی بر سیله
استر تاکه مغرور ومتکبر اولمیه این مثل آخر نه حکیمی زد ست
بو مثل آخر بر حکیم یعنی بر عاقل اورمش ایدی او مثل بو در زده
است ایدی وذات ایچون ساقط اولدی مور همان به که نباشد
پرش قرنجه یه همان اولیدرکه قنادی اولمیه مصرع قرنجه نك قنادی
زوالی حکمت پدر را عسل بسیار است پدرك عسلی چوقدر
ولیکن پسر را گرمی دارد اما پسری حرارتلودر که عسلك
اکه ضرری وار در پدری اول سببدندر که عسلی اندن منع
ایلر بو سوز تمثیل طریقی ایله در مراد نه ایلدوکی ما بعدنده اولان
بیت اشعار ایدر بیت آنکس که توانکرت نمی کرداند او ل الله
کسنی غنی ایلمز او مصلحت تو بهتر از تو بهتر داند او ل الله

منك مصلحتلی وسکالاتی واولی اولنی سنون یکرك بیلور حکایت
اعرابی یاد دیم حضرت شیخ ایدر بر اعرابی کوردم در حلقه جوهریان
بصره بصره جوهر فروشلرینك صفنده حکایت همی کرد حکایت ایدر ایدی
بویله دیو که وقتی در بیابان راه کم کرده بودم که بر وقت بر صحراده یولنی
ضایع ایلمش ایدم و از زاد معنی با من چیزی نمانده بود ومراد
اولان آذوقدن بنم ایله بر نسنه قالمش ایدی ودل بر هلاك نهادم هلاك
اوزره دل قودم یعنی هلاکی مقرر بیلدم ناکاه کیسه یافتم پر از مروارید
ناکاه بر کیسه بولدم مرواریدن یعنی مروارید ایله پر اولمش هرکز آن ذوق
وشادی فراموش نکنم هرکز اول ذوق واول سروری فراموش ایلمزم
که پنداشتم کندم بریانست که انی قاورلمش بغدای صاندم وباز
فراموش نکنم وکرو فراموش ایلمزم آن تلخی ونا امیدی اول تلخلغی
واول بحرومیتی که معلوم کردم که مروارید است که معلوم ایلدم که کتنك
ایچنده کی مروارید در قطعه در بیابان خشك وریك روان قوری
یعنی اوتی وصوی یوق صحراده واقجی قومده یعنی زیاده قوملقده تشنه
را در دهان چه دُر چه صدف صوسزك اغزنده در نه صدف نه
برابودر اکیسیده عطش دفع اتمز مرد بی توشه کوفتاد از پای
ازق سز کشی که اوایقدن دوشدی یعنی اجلغندن که ضعیف
وعاجز اولدی در کمربند او چه زر چه خزف انك کمربندی التوننده
صفصی پاره سی نه هیچ فرق یوقدر حکایت یکی از عرب
عربدن بر کمسنه در بیابان بر صحراده از غایت تشنکی زیاده
صوسزلغندن میکفت ایدر ایدی شعر یا لیت قبل منیتی یوما افوز

ای موت

خستنی نه اولیدی موتدن اول بر کون مراده ظفر بولیدم نهرا تلاطم
رکبتی واظل املأ قربتی بر ایرمق که بنم دیزیمی دوکیدی وبن قربمی
اول ایرمق صوی ایله طولدیدیم حکایت همچنین بو یلحر درقاع
بسیط بر واسع صحراده مسافری کم شده بود بر مسافرکم اولمش
ایدی یعنی یول یتورمش ایدی وقوت وقوتش نمانده وانك
ازوغی وجسمنك قوتی قالمامش ایدی ودرمی چند بر
قج اقچه برمیان داشت بلنده طوترایدی یعنی بر قج اقچه
سی وار ایدی بسیاری بکردید چو قلق طولندی راه
بجایی نبرد یولی برین المدی بسختی هلاك شد واول
بجاره سختلق ایله هلاك اولدی طایفه بوسیدند بر طایفه
اول حله ایرشدیلر درم ها پیشش رونهاده دیدند در مکی
یوزی اوکنده قومش کوردیلر وبر خاك نوشته وخاك اوزره
بو قطعه یازمش کوردیلر قطعه کر همه زر جعفری دارد
اکر دوکلی جعفری التون طوته یعنی پاننده صافی جعفری
التون اوله مرد بی توشه بر نکیرد کام ازق سز کسه ادیم یوقاری
طوتمز یعنی مشیه قدرتی اولمز بو وجهله دخی معنی لطیفدر
مراد حاصل اتمز اول وقت کام اولور کاف عربی ایله در بیابان
فقیر سوخته را بیابانده آفتابده یانمش آچ وصوسز فقیره
شلغم پخته به که نقره خام بشمش شلغم خام کشوندن یکدر حکایت
هرکز از دور زمان ننالیده بودم حضرت شیخ ایدر هرکز زمانك
دورندن ناله اتمش ایدم وروی از کردش اسمان درهم نکشیده

واسمانك دونمسندن یوزنی بورترعش ایلم مکر وقتی که پایم برهنه
مانده بود مکر بو وقت که ایاغم جیلاق قالمش ایدی واستطاعت
پای پوشی نداشتم وبر ایاق قابی المغه قدرت طوتمدم یعنی کردم بجامع
کوفه در آمدم کوفه نك جامعنه کلدم دلتنك بجضور
یکی را دیدم که پای نداشت انی بر کمسنه کوردم که ایاقی طوتمز
ایدی یعنی یوق ایدی سپاس نعمت حق حق تعالینك نعمتنك
شکرنی بجای آوردم یرینه کتوردم یعنی شکر ایلدم وبر بی کفشی
صبر کردم وکفشسزلق اوزره صبر ایلدم قطعه مرغ بریان
بچشم مردم سیر بتمش قوش طوق کمسنه کوزنده کمتر از برك تره بر
خوانست طعام ایله پر اولمش سفره اوزره اولان تره یپراغندن کمتر
وحقیر تر در وانکه را دستکاه وقدرت نیست واما اول کمسنه
که انك سیم وزره دستکاه وقدرتی یوقدر شلغم پخته مرغ بریانست
پشمش شلغم بشمش قوشدر حکایت یکی از ملوك پادشاهلر
دن بری با تنی چند از خاصان خاصلردن بر قج کمسه ایله در شکار
کاهی بر او یونده در زمستان قشده از عمارت دور افتاد
عمارتدن ایراق دوشدی یعنی شهردن ایراق اولدی شب
در آمد کیجه کلدی خانه دهقانی دیدند اورادن بر دهقانك
خانه سنی کوردیلر ملك کفت پادشاه ایتدی شب آنجا رویم
کیجه انده کیدم تا زحمت سرما نباشد تا که صوق زحمتی اولمیه یکی
از وزرا وزیرلردن بری کفت ایتدی لایق قدر بلند پادشا
هان نباشد پادشاهلرك عالی قدرینه لایق دکلدر ا التجا بخانه

دهقانی رکیک بودن بر ضعیف و حقیر دهقانک خانه سنه
التجا ایتمک یعنی اکه صغنمق هم اینجا خیمه زنیم هم بو راده چادر
قورالم و آتش افروزیم و آتش شعله لندرلم یعنی آتش پیدا ایده لم
دهقان از خبر شد پادشاهک انده قالمه سندن دهقانه خبر اولدی
که وزیر مانع اولدی بو خصوصه پادشاه سنک خانه که قونسه گرکش
ایدی ماحضر از طعام ترتیب کردن طعامدن حاضر اولنی ترتیب
و مهیا ایلدی و بپیش سلطان برد و پادشاهک قتنه الندی و زمین
خدمت ببوسید و گفت و خدمت یری اوپدی یعنی تعظیم ترظیمی
یرینه کتوردی و ایتدی قدر بلند سلطان سلطانک بلند قدری
بدین قدر نازل نشدی بو قدر ایله نازل و ناقص اولمزدی و لیکن
نخواستند اما استمدیلر که قدر دهقان بلند شود که دهقانک
قدری بلند اوله ملک را سخن گفتن او مطبوع آمد پادشاهه اولد
هقانی سوز سویلمه سی و اداسی مطبوع و معقول کلدی شبانکاه
احشام وقتی بمنزل او نقل کردند اول دهقانک منزلنه نقل ایلدیلر بامدادم
علی الصباح خلعت و نعمت بخشید پادشاه اول دهقانه خلعت و
نعمت باغشلدی شنیدم که در رکاب ملک که پادشاهک رکابنده
قدمی چند بیخ قدم بی رفت و می گفت کتدی و ایتدی **قطعه**
ز قدر شوکت سلطان نگشت چیزی کم سلطانک قدر شوکتندن
بر ناقص اولمدی یعنی انی قونروغندن او تری از التفات بمهمان بکوشه
سرای دهقانی بر دهقانک مهمان سراینه التفات ایلمکدن کلاه گوشه
دهقان بآفتاب رسید اما دهقانک کلاهی اوجی آفتابه ایرشدی

ودفع

و دفع الفقر اولدیکه سایه بر سر ش انداخت چون تو سلطانی
زیرا اسنجلین بر سلطان انک باشی اوزره سایه ایتدی و اکا التفات
و اعتبار ایلدی **بیت** نظر کردن بدرویشان منافی بزرگی نیست
سلیمان باچنان حشمت نظر بود با موش **حکایت** گدایی هولنا
بو مخوف و بد حال گدای حکایت کنند حکایت ایدرلر که نعمت وافر
داشت که وافر نعمت طوتار ایدی ای یعنی وافر سیم و زر جمع ایتمش
ایدی یکی از ملوک او را گفت پادشاهلردن بری اول گدایه ایتدی
بی غایت که مال بیکران داری کوردم یعنی اکلدم که نهایت
سز مال طوتر سن یعنی بی حد عدد مالک سن و ما را مهمی هست و بزوم
بر مهمز وارد را گر برخی از آن دستگیری کنی اگر اول مالدن بر مقدار ایله
بزه دستگیرلک و معاونت ایدر سن بحکم عاریت عاریت و قرض حکمی
ایله یعنی منت استرم چون ارتفاع ولایت رسد چونکه ولایتک حاصلی ایرشه
وفا کرده شود وفا ایلمش اوله گفت گدا پادشاهه ایتدی لایق
قدر بلند خداوند جهان نباشد جهان پادشاهنک بلند قدرنه
لایق اولمیه که دست همت بمال چون من گدای که همت الی بنجلین
بر گدانک مالی ایله آلوده کردن آلوده ایلمک یعنی بنم مال الوق
که جو جو فراهم آورده ام زیرا بن اول مالی جو جو یعنی آز آز جمع ایلمشم
گفت پادشاه ایتدی غم نیست غم دکلدر که بکافران میدهم زیرا کافرلره
ویرم الخبیثات للخبیثین که خبیثلر خبیثلر ایچوندر **شعر**
قالوا عجین الکلس لیس بطاهر الجو خیری یعنی خمیر کبی یوغرلش الجو
پاک دکلدر قلنا نسد به شقوق المبرز بر اثر ایمدی بز الجو ایلد یار لقلری

ستد این رذ **بیت** کر آب چاه نصرانی نه پاکست اگر نصرانینک قویی
صویی پاک دکلایسه جهود مرده می شوئیم چه پاکست اول آب ایله جهود
اولوسی یودم نه باک و نه غم وارددر یعنی بروام و غم یوقدر شنیدم کس
اندر فرمان ملک باز زد اشتیدم که اول گدا پادشاهک فرماندن باشنی
گیرو اوردی یعنی پادشاهک سوزنی قبول ایتدی و حجت آوردن
گرفت و دلیل و حجت کتورمکه شروع ایلدی و شوخ چشمی و بو دنی
واچ کوزلولک ایلمکه بشلدی و شوخ چشم ملک فرمود پادشاه بیوردی
تا مضمون خطاب تا سوزنک مضمونی یعنی امر ایتدوکی مالی اندن بزجر
و توبیخ اوکلادن زجر و توبیخ ایله مستخلص کردند خلاص ایلدیلر یعنی الدیلر
مثنوی بلطافت چو بر نیاید کار ملاطفت و رفق ایله چونکه ایش بوفاره
گلیه یعنی مصلحت حاصل اولمیه سر به بی حرمتی کشد ناچار ناچار صوکی حرمتسز
لکه چکر یعنی عاقبت عنف و قهر ایله اول مصلحت حاصل اولور معنیده
هر که بر خویشتن نبخشاید هر کیمکه کندو ادزه
ترحم ایتمیه که کندو دن اولو ایلد عناد لشوب امرنه اطاعت ایتمیه کو نبخشد
بو کسی بیاید اکو بر کسنه انک اوزره ترحم ایتمیه له یعتدر **حکایت**
بازرگانی را دیدم حضرت شیخ ایدر بر بازرکانی کوردم که صد و پنجاه
شتر بار داشت که یوز الی دوه یوکی اسبابی وار ایدی چهل بنده خدمتکار
و قرق قول خدمتکاری وار ایدی شبی در جزیره کیش بر کیجه کیش جزیره
سنده مرا بحجره خویشتن برد بنی اوه بازرگان کندو حجره سنه الدی
همه شب نیارامید دو کلی کیجه دکلنمدی و ایو مدی از سخنهای
پریشان گفتن پریشان و نا معقول سوزلر سویلرن بویلد دیوکه فلان

انبادم

انبارم که فلان شریکم بترکستانست ترکستانده در و فلان بضاعت
بهندوستان و فلان متاع هندستانده در و این قباله و بو
کاغد قباله فلان زمین است فلان یرک قباله سیدر یعنی
اولیر بنم این وکنه قاضی دن حجت چقرمشم در و فلان چیزرا
فلان کس ضمین وفلان نسیه فلان کسنه ضامندر کاه
گفتی خاطر اسکندریه دارم گاه ایدر ایدی که اسکندریه خاطر
طرفی طوترم یعنی اسکندریه یه کیتمک ارزوسنی طوترم که هوا
خوشست زیرا لطیف هواسی وارددر و باز گفتی بنه کرو
ایدر ایدی که اسکندریه یه کیتمک هوسنی طوتمزم که دریای
مغرب زیرا مغرب دریاسی مشوش است مشوش و مخوفدر
گفت سعدیا ایدی سعدی اول بازرگان بکا ایتدی سفری دیگر
در پیش است اوکمده یعنی نیتمده بر سفر دخی وارددر که اگر آن کرده
شود که اگر اول سفر ایلمش اوله بقیه عمر خویش کندو عمرینک
باقیسنی بگوشه نشینم بر گوشه ده اوتورم و ترک تجارت کنم
و تجارتی ترک ایلیم گفتم حضرت شیخ ایدر اول بازرگانه ایتدم
آن کدام سفرست اول قنقی سفردر گفت بازرگان کوکردی
پارسی بچین خواهم بردن اولا پارسک کوکردنی چین شهرینه
التمک استرم شنیدم که آنجا قیمت عظیم دارد اشتدم که کوکرد انده
زیاده قیمت طوتر و از آنجا کاسه چینی بروم آرم و اوردن چینی
کاسه یی که مراد فغفور دیدر رومه کتوردم و دیبای رومی بهند برم
و رومک دیباسینی رومه هنده ایلدم و پولاد هندی بحلب

وهندك فولادني حلبه ايلدم وآينكنه حلبي بيمني وحلبك مرجع
سني عنه ايلدم وبُرد يماني بپارس ويمنك بردني پادسر ايلديم
واذان پس ترك تجارت كنم وانذن صكره تجارتي ترك ايليم و
بيلوكاني تن او تورم چندان اينَ مالخوليا اول قدر بو مالخوليا
ونامعقوللردن بكفت ايتدي كه بيش طاقت كفتش غاندكه
اول بازركانك ادتوق سويلكه طاقتي اولمدي كفت اي سعدي
ايتدي اي سعدي تونيز سخني بكوي سن دخي بر سوز سويله
انلرنها كه ديده يا شنيده انلردن كه كورمش سن ويا اشتمش سن
كفتم اكه ايتدم رباعي آن شنيدستي كه در صحراي غور اشتلاي
كه غور صحراسنده پارسالاري بيفتاد از ستور تجندن براولو
بازركانك ستورندن دوشري ياخود پادي‌ر نه باد او قوند
بادعزبي ايله حنا يوك اولوبي قصاجبي دعيك اولورنجيب
اللغه استعمال اولنور بازركان ديكوري سالاد اولو معناسنه
درتركيب اولنور وبي شيئه نبت ايله قافله سالاري قافله
باشي خون سالار جاشنكير باشي سايري بونلره قياس اولنه
انذن صكره سالار ايله تركيب اولن لفظك اخري البته ساكن
اولور يعني ساكن اوقنور كفت چشم تنك دنيادار را
اول ستوردن دوشن كمسنه ديه دنيا طوتجنك يعني غنينك
مال ايله طويرطار كوزني يعني آچ كوزي يا قناعت پر كند يا خاك
كور يا قناعت يا قبر طپراغي طولدرر بو ايكيدن غيري ايله مملو
دكلدر چشم تنك آچ كوز تنك چشم آچ كوزلو ننه كيم سلسله

الذهب

الذهب
اولو كتابنده دفتر ثانيده واقع اولمشدر بيت تنك چشمان
قحط سال جوع • صيد شان ضب شكار شان يربوع حكايت
مالداديرا شنيدم بو مالداري اشتدم كه بنجل اندر جهان كه بخيل
ايله جهاندن چنان معروف بود انجلين شهورا ايدي كه حاتم طا
بسخا كه حاتم طائي سخا ايله شهورا ايدي يعني حاتم طائي سخا ايله
شهورا اولدوغي كبي اول بازركان بخل ايله انجلين مشهور
ايدي ظاهر حالش انك ظاهر حالي بنعمت دنيا اراسته دنيا
نعمتي ايله بزغش ايدي يعني غني ايدي وخست نفس چنكي
وخلقي نفسك حستي در نهادش انجنان متمكن انك طبعنده
انجلين ثابت ومحكم ايدي كه ناني بجاني از دست نداد
كه بر ناني بر جانه ويرمز ايدي يعني انك قتنده بو نان بر جاندن
مقبول ايدي و كربه ابو هريره را بلقمه نتواختي ابو هريره نك
هرّه سني بر لقمه ايله اوخشمز ايدي يعني فرضا ابو هريره نك
هرّه سني اول زماننده موجود اوليدي رعايه كلب لقمه ويرمز
ايدي وسك اصحاب كهف را استخواني نينداختي واصحاب
كهفك كلبنه بر استخوان اتمز ايدي بو دخي كه قياس ايله في الجمله
محصل الكلام خانه او را كس نديدي دركشاده كسه انك خانه
سنك قپوسني كشاده كورمز ايدي وسفره او را سركشاده
وانك سفره سنك باشي اچلش كسه كورمز ايدي انك بخلي بو طبعنده
ايدي بيت درويش بجز بوي طعامش نشنيدي درويش
انك طعامنك رايحه سندن غيري سني اشتمز ايدي مرغ از پس

نان خوردن او دين نچيدي قوش انك اتمك يدوكدن صكره
خرده ديرمز ايدي شنيدم كه بدرياي مغرب اشتدم كه مغرب
درياسنده راه مصر بكرفته بود مصر يولني طوتمش ايدي وخيال
فرعوني در سر وفرعونلق خيالني باشنده طوتمش ايدي قوله تعالى
حتي اذا ادركه الغرق عالي اللاك قوله حتي اكه هلاك دنيا
شدت ايرشدي كه ناكاه باد مخالف كرد كشتي بر آمد ناكاه
كشتينك اطرافنه مخالف يل كلدي يعني اسدي چنانكه كفته اند
انجلين كه ايتمشلردر بيت باطبع ملولت چه كند دل كه بسازد
نيجه ايتسون كوكل كه سنك ملولت طبعك ايله دوزله يعني موافقت
اتيعب انك ايله صلح واتحاد اوزره اوله حاصل معنى دل طبعي
ايله هر زمان بو حال اوزره اولمز زيراكه شادآن كاه ناالان
اولور شرطه همه وقتي نبود لايق كشتي موافق بل هر بر وقت
كشتيه لايق اولمز يعني هر وقت بل كشتيه موافق اسمز
بلكه كاهي مخالف اسر دست دعا بر آورد اول بخيل چونكه
بو حالي كوردي الني بو قاري دعايه قالدردي وفرياد
بي فائده كردن كرفت وفائده سز فرياد اتمكه باشلادي
قوله تعالى فاذا ركبوا في الفلك دعوا الله مخلصين له الدين
بو وجه الله تعالى نك قوليدن بجان بر كيه كيم كه الله تعالى يه
دعا ايدرلر اخلاص ايله ايدجي اولدقلري حالده ديني
الله تعالى بيت دست تضرع چه سود بنده محتاج را تضرع
• الي نه فائده ويرر محتاج قوله يعني تضرعك فائده سي اولور

اولكسيه

اولكسيه كه وقت دعا بر خدا اوقت كرم در بغل دعا وقتي
الي خدا اوزره اوله وكرم وقتي الي قولتقده اوله يعني ياتنه
بو بلا كلسه دعايه ال قالدرر اسودهلك زماننده حق الجون
كمسيه بر نسنه ويرميه قطعه از زر وسيم راحتي برسان
درويشه مسكين لره راحتلك ايرشدر يعني وير خويشتن هم
تمتعي بركير كندك هم بر تمتع طوت يعني سن دخي چو انكه اين
خانه از تو خواهد ماند اول وقت كه بو خانه سندن قلسه
كركدر يعني اولور سن خشتي از سيم وخشتي از زر كو او ل
خانه نك بر كرپچي كمشدن وبر كرپچي التوندن ايتمش فرض ايله
انذن سكانه فائده اوردن انذن حكايت ايلوده كتورمشلردركه
در مصر اقارب درويش داشت كه اول غرق اولن بخيل مصرده
درويش خصم لر طوتر ايدي يعني فقير الحال اقرباسي
وار ايدي ببقيه مال او توانكر شدند انك مالنك باقيسي
ايله توانكر اولدبلر يعني غني اولديلر وجامهاي كهن وكهنه
جامه لري برك او بدريدند انك اولديكه كهنه لري يرتديلر
وخز دمياطي بريدند وكندولره قفطانلق اچون حرير و
طياطي قماش كسديلر اتفاقا قادر ان هفته يكي را ديدم
انلر ايشان اتفاقا اول هفته ده انلردن بريني كوردم
بر باد پايي روان سرعت ايله يوريوجي برات اوزره
سوار اولمش كيدجي ايدي وغلامي پري پيكر ويري صفتلو
بر غلام دپي او دوان اناردنجه يلپجي ايدي باخود كفتم

كندو مه ايتدم قطعه وه كه كر مرده بازكرديدي وه اول
اولمش بازدكان كيرودونيدي اعيان قبيله وپيوند قميله
ايله اقربا اورتاسنه يعني تكرار حيات بولوب اقربا سيله
اختلاط اوليدي رد ميرات سخت تربودي ميراثي رد ايلمك
مشكل رك اولوب ايدي وارثان را ازمرك خويشاوند وا
زتلخ خصمك اولمسندن بسابقه معرفتي كه ميان مابود شول
كچمش اشنالق سببي ايله انك ايله بزوم اورتامزده ايدي
آستينش كشيدم انك يكيني چكدم يعني انك يكيني طوتوب
اشنالق ايلدم وكفتم دخي ايتدم بيت بخور اي نيك سيرت
وسره مرد اي ايو سيرتلو وخوب لو ايو كسه كان نكون
بخت كرد كرد ونخورد زيرا اول نكون بختلو ويرامز ظالملو
بوقدر مال ومال جمع ايلدي وعيدي حكايت صيادي ضعيف
را ماهي قوي در دام افتاد بودي برضعيف صيادك دامنه بر
بيوك بالق دوشمش ايدي طاقت ضبطان نداشت اني
ضبط اتمكه طاقت طوتمدي ماهي بروغالب آمد ماهي اول
ضعيف صيادك اوزرنه غالب كلدي ودام از دستش
دربربود وطوزاغي انك اليدن قاپدي وبرفت دخي كلدي
قطعه شد غلامي كه آب جوي آرد كتدي برغلام كه ايرمق
صويني يعني ايرمقدن صويي كتوره آب جوي آمد وغلام ببرد
ايرماغك صويي كلدي وغلامي الدي يعني اول غلام برنجه
كره ايرمقدن صوالوب اوه الدي عاقبت بركون صودخي

غلامي كتورردي كه كاد نوبت هر بار ماهي اوردي طوزق هر كز
يعني هر وقت ماهي كتوررردي ويا خود كتوردي ايدي
ماهي اين بار رفت ودام ببرد ماهي بوكره كتدي وطوزاغي
بلجه الدي ديكر صيادان دريغ خوردن غيري صياد لر
يديلر وملامتش كردند واول صيادي ملامت ايليلر بويله
ديوكه چنين صيدي در دامت افتاد كه نيجه بويله بر صيد سنك
دامكه دوشردي نتوانستي نكاه داشتن اني حفظ اتمكه قادر
اولمدك كفت اول صياد ايتدي اي برادران اي قرنداشلر چه
توان كرد نيجه ايتمك كرك يعني بنم قادرم كه مرادم ندر نبود
زيرا اول ماهي بنم نصيبم دكل ايدي وماهي را همچنين روزي مانده
بود وماهينك انجلين درياده نصيبي قالمش ايدي حكمت
صيادي روزي بر نصيب ز صياد در دجله ماهي نكيرد
دجله ايرماغنده بوقدر ماهي وار ايكن ماهي طوتمزدي وماهي
بي اجل واجل سز ماهي در خشكي غيرد قوري يرده اولمز حكايت
دست وپا بريده بر اليي اياغي كسلمش بركسه هزار پاي را بكشت
بر قرق اياقلويي ديلدي اول حالده برصاحب دل انكا اوزرنده
بكذشت يعني اندن اوغرادي وكفت دخي ايتدي سبحان الله بن حق
تعالى حضرتني سرين ايدرم كفت معناسي بوم اما معناي
استعمالي تعجب ايچوندر يعني تعجب حالا اولور باهزار پاي كه داشت
بيك اياق ايله كه طوتي اندي يعني بيك اياغي وار ايكن چون
اجلش فرا رسيد چو نكه اجلي يتيشن كلدي اندي دست وپاي

برالسنه واپق شردن نتوانست كريخت قجمغه قادر اولمدي مثنوي
چو آيد ز پس دشمن جان ستان چونكه جان الجي وهلاك ايدجي
دشمن اردن كلسه ببندد اجل پاي مرد دوان اجل يلجي وسكرديجي ارك
اياغني باغلر وبر آدم ادمغه قومز در آندم كه دشمن پياپي رسيد وا
دميكه دشمن كوز اجر صوب زياده كله سرعت ايله ايرشدي كماني
كياني نشايد كشيد اولكدن كمان كياني چكمك امكان وقدرت اولمز
تنك قالركه حكم باي حكمي كه قادر اولمه حكايت ابلهي را ديدم
سمين حضرت شيخ ايدر برسمز ابلهي كوردم كه خلعتي ثمين در بركه
اوزرنده بر بها لو خلعت يعني بر قيمتلو خلعت كيمش ومركب تازي
در زير واستر بر عزبيات وقصب مصري وقصب مصري كه باشي
اوزرده اني عمامه صارمش ايلي كسي كفت بركسه ايتدي اي سعدي
اي سعدي چه كونه مي بيني نيجه كوردسن اين ديباي معلم بونشانلو
ديبايي برين حيوان لا يعلم برنسه بلمز جاهل حيوان اوزره
كفتم حضرت شيخ ايدر بن اكه ايتدم خطي بنشتست كه باب زد
نوشتست بر قبيح خط در كه التون صويي ايله يازلمش يعني
بوكه بكزر شعر قد شابه بالوري حمار تحقيق حمار بني آدمه
مشابه اولدي عجلا جسدا له خوار عجل جسدي كبي كه انلر
ايچون بقر آوازي وار در سامري بني اسرائيل قومنك حيله
ايله مالني الوب التدن بر بوزاغي جسدي دوزدي وانك ايچنه
بر اوج طبراق براقدي في الحال اول جسد بقوكبي اواز ويردي
اولطبراغي فرعون عليه اللعنه نيله غرق اولدوغي كون حضرت

جبرائيلك بيندك اياغي التدن الشمش ايدي بونك تفصيلي محلنده
كوره بيت بانك كاوي چه صدا باز دهد عشوه مخر سامري
كيست كه دست ازيد بيضا برد قطعه بادمي نتوان كفت مانند
اين حيوان بو حيوان ادمي يه بكزر ديمك ممكن ولايق دكلدر
مجز دراعه ودستار ونقش بيرونش انك دراعه سندن
وعمامه سندن وطاش نقشندن غيري هان بو جهتله ادمي يه
بكزر والا في الحقيقه آدمي دكلدر بكرد در همه اسباب وملك وهستي او
دوز ايله انك دوكلي اسباب وملكنه دخي وارلغنه يعني انك جميع
ماملكنه نظر ايله كوركه هيچ چيز نيابي حلالا جز خونش كه انلر
هيچ برنسنه سني حلال بولمزسن قانندن غيري يعني هما
قتلي حلال لدر باقيسي حرامدر قطعه شريف اكر متضعف
شود خيال مبند شريف اكر فقير ومحتاج اولسه خيال ميند
شريف اكر فقير ومحتاج اولسه خيال بغلمه وظن ايلمه كه پايكاه
بلندش ضعيف خواهد شد كه اول شريفك بلند مرتبه سي
بلند اولسه كرك يعني انك شريفلكنه نقصان ايرشمز ور
استانه سيمين بميخ زر بيند اكر كمش اشكي التون ميخ ايله اوره يعني
اكر استانه سي سيمين وميخي زردن اوله كه غناسي بو مرتبه ده اوله
كمان مبر كه يهودي شريف خواهد شد ظن ايلمه كه يهودي مال
سببي ايله شريف اولسه كرك يعني اولمز حكايت دزدي
كدايي را كفت بر سارق برسايله ايتدي شرم نداري شرم طوتمز
ميسن كه از براي جوي سيم برجو مقداري كمشدن اوتري دست

پیش هر لئیم دراز ایتمکدن یعنی الکی هر لئیم و هر خس اوکنه دراز ایدرسن واندن جر ایدرسن کنت اول کواد زده ایتدی بیت دست

دراز از پی یك حبه سیم بر حبه کشون اوتری هر کسنکر اوکنه دیمک الاوزغوق یکدر بر که بتوتند بدانکی و نیم که بوردانك ونصف

دانك سببی ایله الکر لو یعنی سرقه ایله القطع اولنمدن ایسه الصحت اوزره اولمق یکدر حکایت مشت زنی را حکایت

کنند بر زوربازی حکایت ایدرلر که اندهر محالف جان آمده بود که مخالف زمانندن جانه کلمش یعنی قدرت وغنایه مساعد

سبب یوق زمانیدن زیاده متشکی ومضطرب ایدی واز حلق فراخ ونفقه دخی کلشن یعنی قناعت سز بوغازندن

خانه کلمش مشورت پیش پدر برد او زورباز باباسی قتند مشورت التدي یعنی مشاوره ایلدي واجازت خواست

وبدرندن اجازت طلب ایلدي بویله دیو که عزم سفر دارم کسفر قصلی طرترم که مگر بقوت بازوی که مگر بازو قوتی ایله

دامن کامی بکف آدم بومرادی الکنی الکوتورم بیت فضل و هنر ضایعست تا ننمایند فضل و هنر ظاهر اولمادقجه ضایعدر مادامکه کوسترمیه لر یعنی اظهار

اتمیه لر عود بر آتش نهند و مشك نسایند عودي آتش اوزره قورلر مشکی انلر لطیف رایحه ظاهر و حاصل اولور پدر کفت بابا سی

زوربازه ایتدي ای پسر خیال المحال از سر بدر کن ای پسر محال الخیالی باشکدن چقار یعنی ترك ایله و پای قناعت

در دامن سلامت کش وقناعت ایاغنی سلامت انکنه چك

یعنی سعی ایله که بزرکان کفته اند زیرا اولولر ایتمشلردر دولت نه بکوشیدنست دولت چالشمق ایله دکلدر یعنی سعی ایله

حاصل اولمز چاره کم جوشیدنست بلکه چاره از قیمتی در یعنی بیحضور و مضطرب اولمقدر بیت کس نتواند کرفت

دامن دولت بزور کسه زور ایله دولت اتکنی طوتمغه قادر اولمز کوشش بی فایده ست وسمه بر ابروی کور کورك قاشی اوزره راستق اورمق کوزنه فایده اولسون

دیو فایده سز چالشمقدر جد و جهد ایله دولت حاصل اتمك ممکن دکلدر

امکان یوقدر بلکه بزرك که محالدر بیت اکر بهر سر موبت هنر دو صد باشد اکر هر بر قلك باشنده اکیوز هنرك اوله هنر بکار نیاید

چو بخت بد باشد هنر ایشه کلمز یعنی فایده ویرمز چونکه چونکه طالع نحس و بی اعتبار اوله بیت چه کند زورمند وارون بخت

بخت شوم بختلو اولان قوی بخه ایتسون بازوی بخت به که بازوی بخت ایله دولت و بخت بازوسی یکدر زیرا انك سببی ایله نیچه

مرادات حاصل اولور که محکم و قوت بازوسی ایسه یعنی قوت با ذو سندن دولت بازوسی یکدر پسر کفت پسر باباسنه ایتدي

ای پدر فواید سفر بسیارست ای پدر سفر فایده لری چوقدر از نزهت خاطر و جر منافع سیر و کشت شادا ولمسندن

یعنی اولمسیدر وجذب فواید وفایده لر جذب اتمکدن و دیدن عجایب و غرایب کورمکدن و شنیدن غرایب و

غرایب اشتمکدن و تفرج بلدان و شهرلر تفرج اتمکدن

و محاورت خلان و دوستلر ایله اشنا اولوب مصاحبت ایلمکدن و تحصیل جاه و ادب و عزت و ادب تحصیل ایلمکدن

و مزید مال و مکسب و مال و قزنج زیاده ایلمکدن و معرفت یاران و تجربه کسه لر یار اولوب اشنالق حاصل اتمکدن و

تجربه روزکاران و روزکارلری تجربه ایلمکدن که ساعدی بو خسه مخالفی در چنانکه سالکان طریقت کفته اند انجلین

که طریقت سالکلری ایتمشلر رباعی هرکز ای خام آدمی نشوی هرکز ای خام آدمی اولمزسن بروانده جهان تفرج کن یوری

جهانده اتار حقدن عجایب و غرایب سیر و تفرج ایله پیش از آن روز کز جهان بروی اول کوندن اول که جهاندن کیدرسن

کفت باباسی ایتدي ای پسر ای اوغل بدرین نمط که بیان کردي بو اسلوب اوزره که بیان ایلدك منافع سفر بیشمار است سفرك فایده لری بیحسابدر و لیکن مسلم پنج طایفه راست اما بش

طایفه یه مسلم و مفوضدر نخستین بازرکانی که با وجود نعمت و مکنت اول بش طایفه نك اوکلکیسی بو بازرکاندر که نعمت

و قدرتك وجودي ایله که غلامان و کنیزکان دلاویز و شاکردان چابك دارد که کوکل میل ایدیجی زیبا غلاملر و دغداغه لی

دیله لر و چابك مصلحت کذار شاکردلري واردر هر روز بشهري بو حالله بازرکان هر کون بر شهرده و هر شب بمقامی و کیجه بر

تماشاگه دل نزهت و هر دم بتفرجگاهی و هر دم بر سیرنکاهده از نعیم دنیا متمتع شود و دنیا نعمتندن متمتع و ذوق ایدیجی اوله

منعم بکوه و دشت و بیابان غریب نیست غنی طاغ و صحراده دخی بیابانده غریب و بی کس دکلدر هرجا که رفت خیمه زد و خوابگاه ساخت زیرا هر یره که کیتدي چادر قوردي

واو یوجق و راحت اولیجق یورد وزدی وانزاکه بمراد جهان نیست دست رس واتا او لکسه که دنیانك طو

غدرغی و سود و کی و حاصل اولمدیغی وطن اصلیسندن غریب و نامعلومدر یعنی مشهور و کسنکر معلومی دکلدر

دوم عالمی که بمنطق شیرین سود و لطیف کلام سببی ایله وبلاغت سرمایه سي سببی ایله یعنی معرفت و فضل

سببی ایله هرجا که رود هر یره که کیتسه بخدمتش اقدام نمایند انك کبی عالمك خدمتنه اقدام کوسترورلر و اکرام

کنند دخی اکرام ایدرلر قطعه وجود مردم دانا مثال زر طلاست عالم کشینك وجودي یعنی ذاتی خالص و صافی التون

کبیدر المعلم كالذهب والمتعلم كالفضة والباقي كالهبج هرکجا که رود قدر و قیمتش دانند زیرا اول عالم هر قنده که کیدر انك

قدر و قیمتنی بلورلر و اکه التفات و اعتبار ایدرلر بزرك زاده نادان بشهر وا مانند اما بزرکك اوغلیسی که جاهل

اوغلی شهر وانه بکزر که در دیار غربیش هیچ نستانند زیرا غریب دیارده انی هیچ المزلر سوم خوب روی که

درون صاحب دلان بمخالطت او میل کنند اول بش طایفه نك اوچنجیسی محبوب که صاحب دللرك دلی انك

اختلاطنه میل ایلیه وصحبتنی راغنیمت شناسد وانك مصاحبتینی
غنیمت اکله لر وخدمتش راننت دانند واکه خدمت اتکلی منت
بلدلر کفته اند زیرا ایتمشلردر اندکی جمال جمال انلغی به از بسیاری
مال مالجو قلغندن یکدر ورویی زیبا رهم دلهای خسته آشت
ودنیا بوز خسته دللرك مرهمیدر وکلید درهای بسته وبغلنمش
قپولرك مفتاحیدر که اصلا اکه د دیو قتر قطعه
شاهد انجا که رود حرمت وعزت بینك محبوب اولیوه که کیدر
یعنی هرقنده کیدر حرمت وعزت کوردهر براننده بنهرش پدر ومادر
خویش کندونك پدر ومادری آکا اینی قهرایله سوررلر امیسه
وردایدرلر ایسه پرطاوس براوراق مصاحف دیدم مصحفلرك
ورقلری اورده طاوس قنادینی کوردم زیرا اچیلرك عادتیدر
منقش ولروغندنا ورقی اعتبار ایدوب مصحفلری اچنه قودرلر
کفتم این منزلت از قدر تو می بینم بیش حضرت شیخ ایدر
بو طاوسه ایتدم بو مرتبه یی سنك قدرکدن وحدکدن زیاده کوردم
کفت خاموش که هرکس که جمال دارد طاوس قنادی چونکم بنم
بو سوزیمی اشتدی لسان حال ایله جواب ویروب ایتدی
خاموش اول نه پرا هرکسه که از حق حسن طوته هرکجا پای نهد دست
ندارندش بیش اولکه هرقنده ایق قود انك اوکینه ال طوتارلر
یعنی رد ایتمزلر رباعی چون در پسر موافقت دلبری بود چونکه
پسرده موافقت وملایمت ودلبری لك اوله اندیشه نیست
کو پدرش از وی بری بود غم دکلدر اکر پدری اول پسردن بری
وبیزار اوله زیرا عاشقلرینك مرتبه سی پدر نسبت اکدر زیاده رغایت

ایدرلر

ایدرلر قطعه من ایستادم تا کنمش جان فدا چو شمع او خود که رها
چو نسیم سحر نکرد او کوهرست کو صد قش در جهان مباد اول بیهر بسر
کوهر دریعنی کبی یعنی جنبولدر مرادم دکلدر در یتیم راحمد
کس مشتری بود در یتیمه دوکلی که مشتری بیدر چهارم خوش آوازی
اولمش طایفه نك دردنجی سی بو خوش آواز که بحنجره داودی
که داودی بوغازایله یعنی داود پیغمبر علیه السلام کبی خوب
آوازی اولمش ایله آب انجریان صوبی اقمقدن ومرغ از طیران
وقوشی اوجمقدن باز داد وکیر طوته پس بو سیلت بس وسیلت
سببی ایله دلعرد مان صید کند ادمیلرك کوکلنی صید ایلیه
وارباب معنی معنی صاحبلری یعنی صاحب دللر عبادت
او رغبت نمایند انك مصاحبتنه رغبت ومیل کوسترلر
شعر سمعی الی حسن الاغانی بنم قولغم اغانینك ایوسنه دکدر
من ذی الذی جس المثانی کیم در شول کمسه که الی ایله مثانی یا پشدی
یعنی مثانی چلدی که مراد حسن صوتدر قطعه چو خوش باشد
آواز نرم وحزین نه خوش ونه لطیفدر نرم وحزین آواز بکوش حریفان
مست صبوح صباح شرابی ایله مست اولمش حریفلرك قولاغنه
به از روی زیباست آواز خوش خوب یوزدن یکدر خوش
خوش ولطیف آواز که ان حظ نفس است واین قوت روح
زیرا او یعنی زیبا یوز نفسك حظیدر که انزت نفس تلذذ ایدر
وبو یعنی خوش آواز روحك قوتیدر که روح حیات وپرورش بولر
بیشم وردی که بعنی بازوکنا فی حاصل کند اول بش طایفه نك

بشنجیسی براهل صنعت که بازوسی ایله برکفاف حاصل ایلیه
تا آب روی از بهر نان ریخته نشود تا که انك یوزی صوبی نان ایچون
اوتیی دوکلمش اولمیه چنانکه خردمندان کفته اند اهل عقل کرعا
قللر ایتمشلردر قطعه کو بغریبی رود از شهر خویش اکر کندو شهرندن کیدر
غریب لکه کیده یعنی غربته دوشه سختی ومحنت نبود بیته
دوشه سکی سختلق ومحنت التز زیرا کندو یه کفاف حاصل
اتکله قدرتی وار در ور بخرابی فتد از مملکت اکر مملکتندن خرابلغه
ویا خرابه دوشه کرسنه خسبد ملك نیم روز نیم روز پادشاه
اج او یوز زیرا کندو یه کفاف حاصل ایتمکه قادر دکلدر چنین
صنعتها که بیان کردم بو بخلین صنعتلر که بیان ایلدم در سفر موجب
جمعیت خاطرست سفرده خاطرك جمعیتنه سبب در وداعیه
طیبت عیش وطیب عیش وسروره باعثدر اما انکه ازین جمله
بی بهره است اما اولکمسه که بو جمله صنعتلردن نصیبسزدر
بخیال باطل در جهان برود باطل خیال ونا معقول فکر ایله کیدر
یعنی سیاحت عالمی هوسی ایدر ودیکر کسش نام ونشان نشنود
وکوورکه انك نام نشانی اشتمز ونیجه اولدروغنی اشتمز بلمز اول
سونا ایله کندوسنی ضایع وهلاك ایدر قطعه هر انکه کردش
کیتی بکین او برخاست هر اولکه که جهانك دوغنی
انك کینینه قالقری بغیر مصلحتش رهبری کند ایام
وزمانه اولکسه یه مصلحتنك عکسنه قولاغز لق ایدر یعنی
انی خلاف سمته براغور کبوتری که دکر آشیان نخواهد دید

برکبوتر

برکبوتر که کیرو یواسنی استمسه کرك یعنی کورمك نصیب اولمیه
قضا همی بردش تا بسوی دانه ودام حکم الهی تا دانه ودام طرفنه
ایلیردانه سببی ایله اسیر ایرلر بسر کفت اوغلان ایتدی ای
بابا قول حکمادر اچه کونه مخالف کنیم عاقللرك سوزینه نجه مخالف
ایدم که کفته اند ایتمشلردر رزق اکرچه مقسومست رزق
اکرچه قسمت اولنمشدر باسباب حصول آن تعلق شرطست اما
اول حاصل اولان سببلره مباشرت ایتمك شرط ولازمدر وبلا
اکرچه مقدرست وبلا اکرچه تقدیر اولنمشدر از ابواب دخول آن
احتراز واجب اول بلا داخل اولروغی قپولردن احتراز ایتمك
واجبدر ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکه رزق اکرچند بی کمان قطعه
رزق اکرچند بی کمان برسد رزق اکرچه نقدد قسمت اولندی
ایسه کمانسز ایرشور شرط عقلست جستن از درها لیکن عقلك
شرطیدر اول قپولردن استمك یعنی معقول اولن بودر که انی سبب
اوندن طلب ایده سن اطلبوا الرزق من ابوابها اکرچه کس بی اجل نخواهد
مرد اکرچه کمسه اجلسز اولمیسه در تو مرو در دهان اژدرها اما
سن اژدرهانك اغزینه کیتمه یعنی کندوکی تهلکیه اتمه درین صورت
که منم بو صورتده که منم یعنی بو قدر قوت وصلابت که بنده
وار در با پیل دمان بزنم کوکرمش فیل ایله اوروشورم وبا
شیر ژیان پنجه در افکنم واکرمش ارسلان ایله پنجه طوتوشورم
مصلحت آنست که سفر کنم معقول اولدر که سفر ایلیم که ازین
بیش که بو مرتبه زیاده طاقت بی نوایی ندارم قدرتسزلغه

بی نوایی قدرتسزلغه

در فتاده قطعه

طاقت طوفان نبرد و فتاد زجاي مقام خويش چونكه كشتي كندي يرندن و مقامندن دوشدي يعني دو ورادلري ديكرجه غم خورد همه آفاق جاي اوست كرو نغم بو زيرا دوكلي عالم آنك جايدر نه برده استراحت قرار ايدر شب بتوانكري بسراي همي رود اوست هر بر غني اختشام اويجي كندو سرايندر درويش هر كجا كه شب آمد سراي اوست اما درويش هر قنده كه كيجه كلدي يعني كيجه ايرشدي كانك سرايدر اين بكفت مشت زن باباسنه كيدر بوسونلري ايتدي وهمت خواست و پدرندن همت ودعا طلب ايتدي وپدر راوداع كرد وباباني وداع ايلدي وروان شد دخي كتدي ودرهنكام رفتن وكيتمك وقتنده شنيدندكه اني اشتدي كه كفت كه ايدردي بيت هنرور كه بختش نباشد بكام هنرمندكه آنك بختي مراد ايله اوليه يعني بختي اكا يار اوليه بجاي رود كش ندانند نام بر يره كيدركه انك نامني بلمزلر يعني خلاف سمته كيدر تا برسيد بكناره آبي تاكه بر صو كنارنه ايرشدي كه سنك از صلابت او بر سنك هي آيد اما اويله صو ايديكه انك شدتندن وجريانندن قوتندن طاش اوزنده كلوردايدي وآواز غريو نش بفو سنك همي رفت دخي اولصونك جوش وخروشنك آوازي فرسنكه كيدرايدي بيت سهمكين آبي كه مرغ آبي در وايمن نبودي بر هيئتلو صو ايديكه صو قوشي اندن ايمن دكل ايديكه كوتوردكيدرايدي كمترين موج آسيا سنك از كنارش در ربودي انك الكخرك

موجي كنارندن دكرمن طاشيني قبرايدي كوهمي زرده مانرادي اولمشت زن بربلوك ادملري كوردي كه هربك بقراضه كه انلر اولنلرك هربيسي بر قراضه ايله در معبر نشسته معبرده اوتورمش ورخت سفر بسته وسفر اسبابني بغلمش يعني كشتيه كيروب كتمكه حاضر اولمش لوجوان را دست عطا بسته بود ليكن جوانك كه مرادمشت زندر فقر سببي ايله عطا الي بغلنمش ايدي يعني يانده اصلا برنسنه سي يوق ايدي كه كمه اجرت كشتي ويوره ديدي زبان ثنا بركشاد بالضروري ثنا دلني اجدي يعني ملاحي مدح ايلدي چندانكه زاري كرد اول قدر كم زاريلق ايلدي ياري نكردند كمسنه ترحم ايدوب اكايارلق ايلديلر وانبيايلر بيت بي زر نتواني كه كني برکس زور اكتونه قادر دكلسن كه كمسه اوزره زور وظلم ايليه سن يعني قوت ايله مرادكي حاصل اتمكه قادر دكلسن ور زر داري بزور محتاج نه اكر طوتر ايسك يعني ذروك وار ايسه اولوقت قوته محتاج دكلسن زيرا التون ايله جمع مهمات حاصل اولور ملاح بي مروت روتسن ملاح از وجنه بكرديد وكفت اولمشت زندن كلمك ايله كيرودنري وطعن ايلدايتدي بيت زر نداري نتوان رفت بزور از دريا زور طوتر ايسك يعني زرك يوق ايسه زور ايله دريادن كيتمك يعني دريادن كجمك ممكن وقابل دكلدر زور ده مرده چه باشد زريك مرده بياد اون آدم قوتي نه اولور يعني نه فايده بر بر آدمسن همان بر آدم برو كه قدر التون كتور يعني اوجرت كشتي عنبريلرند ويرديلر ايسه سنك آني وير جوان از طعنه تبهم برآمد ملاحك

بوطعنه دن جوانك كوكلي بيحضور ومنقبض اولدي خواست كه ازو انتقام بكشد مشت زن ديلديكه اندن انتقام الا كشتي رفته بود اول وقته دكين كمي كناردن كتمش ايدي آواز داد مشت زن اواز ويردي يعني چاغردي بو يلديكه اكر بدين جامه كه بوشيده ام اكر بوجامه ايلدكه كيمشم يعني بو قفتان ايله كه كيمشم قانع شوي قانع اولورسن كه دريغ نيست دريغ دكلدر ملاح طمع كرد ملاح اكا طمع ايلدي وكشتي را باز كردانيد وكشتي كورودندي وكناره كلدي بيت بدوزد شره ديده هوشمند حرص عاقلك كوزيني دكر كوردمز ايلدر آرد طمع مرغ وماهي ببند طمع مرغ وماهي بنده كتورركه هواده ودرياده ايكن اني كرفتار ايدر چندانكه مشت زن انتقام اتمكه اول قدر كه صقالني وريش وكريبان ملاح رسيد ملاحك صقالنه ويقاسنه ايرشدي اكبجوه دركشيد محكم طوتوب كندوسنه چكدي وبي محابا فرو آورد وكوكوب دوسيل وقفسن يعني اصلا اكمه دن خوف ايتميوب وملاحظه ايتميوب محكم دوكدي يار ش از كشتي بدرآمد ملاحك دوستي كيدوب طشره كلدي كه بشتي كند كه ملاحه معاونت ايله همچنان درشتي ديد ملاحك دوستني ملاح كبي ايريك كوردي يعني دوكدي پشت كرد ايدي اول كمسه ارقه سني دونردي يعني كيسه كيري مصلحت آن ديدند كه بااو مصالحت كنند اني معقول كوردبلركه اول مشت زن ايله مصالحت يعني صلح ايده لر وباجرت كشتي مسامحت نمايند

دكي اوجرتي ايله مسامحت كوستره لر يعني نسنه اليه لر مثنوي چو پرخاش بيني تحمل بيار چونكه جنك وغوغا كوره سن تحمل كتوركه سهل ببندد در كارزار زيرا ملايمت وملاطفت جنك قبوسني بغلر لطافت كن انجاكه بيني ستيز ملاطفت ورفق اوله يره كه عناد ولج كوره سن نبرد قز نرم را تيغ تيز زيرا ملايم ايپكي كسكين قلچ ملايم اولدوغندن اوتري كسمز بشيرين زباني ولطف وخوشي شيرين زبانلق ولطف وخوش خلق ايله تواني كه پيلي بموي كشي قادرسن كه بر فيلي بر قيل ايله چكه سن يعني يده سن بعذر ماضي بجنش غدر سببي ايله درقدمش افتادند ملاح ورفيقلري انك اياغنه دوشديلر وبوسه چند وبريح بوسه بنفاق نفاق ايله بر سروچشمش دادند اول مشت زنك باشي وكوزي اوزره ويرديلر يعني اظهار محبت ايدوب منافقانه انك باشني وكوزني اوپديلر پس كم عادت ناسدر وبكشتي دراوردند وكشتي يه كتورديلر وكتديلر تا برسيدند بستوني كه تاكه بر ستونه ايرشديلر كه از عمارت يونان كه يونان عمارتندن يعني الملوك بناسندن درآب ايستاده بود دكلش قالمش ايدي ملاح كفت ملاح جونكه اول ستوني كوردي مشت زنه انتقام اتمكدن اوتري ايتدي كشتي خللي هست كشتي نك بر خللي واردر يكي از شما كه دلاورتر است سزدن بريكوز كه دلاور ركدر وزردانه وزور دخي مرد اندر اكه قوتلو كمسه

بایدکه بربن ستون برود کوك که بو ستون اوزره کیده یعنی چیقه
ومغرور کشتی بگیرد واو رادەکیمنك ایبنی طوته تا عمارت کنیم
تاکه کشتیك اول خللنی عمارت ایده لم جوانه بغرور دلاوریکه
درنسر داشت جوان دلاورلك غروری ایله کم باشنده طوتر
ایدی یعنی کندونك دلاورلکنه مغرور اولمق ایله ازخصم دل
آزرده نیندیشید کوکلی اینجیمش ومحضود اولمش خصمدن
احترازایدوب خوف ایتمدی وقول حکما نشنید وعاقللرك
سوزنی استماع ایلمدی که کفته آند که ایتمشلردر هرکه را رنجی
بدرسانیدی هرکیمك کوکلنه بررنج والم ایرشدردك
اگرد رعقب آن اکر اول رنجك صوکنده صد راحت برسانی
خاطرینی متسلی اتمك ایچون یوز راحت ایرشدرسن ازپاداش
آن یك رنجش ایمن مباش اول بر رنجك عوضندن ایمن
اولمه که پیکان از جراحت بدر آید زیرا پیکان یارەدن
طشره کلور وجراحت ایواولور وآزار در دل بماند واما
اول پیکانك ایرشن ازار والم کوکلده قالور بیت
چه خوش کفت بکتاش با خیلتاش نه خوش وندلطیف دیدی بکتاش خیلتاشه
بکتاشه چو دشمن خراشیدی ایمن مباش چونکه دشمنی طرملادك
ایمن اولمه قطعه مشو ایمن که تنك دل کردی ایمن اولمه که
دل تنك وپریشان خاطر ایلدك چه زدست دلی تنك آید
چونکه سنك الکدن بر کوکل تنك کلە سنك بر بارو حصار
مزن حصارك باروسی اوزره طاش اورمه که بود کز

حصار سنك آید زیرا احتمالدرکه حصاردن طاش کله که سکا
اثر ضرر ایریشه چند انکه مقهور کشتی بر ساعلی پیچید ملاح
اولقدر صبر ایتدی که مست زن کمینك ایبنی ساعلنه طولادی
وبر بالای ستون رفت وستونك اوزرنه کیتدی ملاح زمام
ایپ بکفتش در کسلانید ملاح بولادی یعنی ایپی انك الندن
قوردی یعنی کسدی وکشتی براند وکمی سوردی بیچارە در
انجا حیران بماند بیچاره مشت زن اولیرده حیران قالدی
ودوزی دو بلا ومحنت دید وبر ایکی کون بلا ومحنت کوردی
وسختی کشید وقیتی لق چکدی سوم روز اوچنجی کون خوابش
کریبان کرفت ایقو انك یقه سن طوتدی وباب انداخت وصویه
اتدی بعداز شبان روز اول کیجه دن صکره بکنار افتاد
کنارە دوشدی از حیاتش رمقی مانده بود بومرتبه ضعیف
اولمش ایدی که انك حیاتندن بر رمق قالمش ایدی برك درختان
خوردن کرفت اغجلرك یپراغنی یمکه باشلدی وبیخ کیاهان
براوردن واوتلرك کوکنی چیقارمغه باشلدی تا اندکی قوت
یافت تاکه بر انجوق قوت بولدی وسر بیابان نهاد وبرفت
ودخی بیابانه باش قودی وکتدی تا تشنه وکرسنه تاکه آج
وصوسز وبی طاقت کالقسن بولنور بر سرچاهی رسید برقیو
باشنه ایرشدی قومی راد یدکه برو کرد آمده بودند برقومی
کوردی صودن اوتری انك اوزرنه جمع اولمش ایدیلر وشربتی
آب ویرانیم صویی بیشیزی بر پول ایله قیا شامیدند ایچرلر ایدی

جوانرا پیشیزی نبود جوانك بر منقری یوق ایدی آب طلب کرد
صوطلب ایلدی ابا کردند ابا ایلدیلر دست تعدی دراز کرد
مشت زن بحضور اولوب تعدی وخصومت الینی دراز ایلدی
تاکه انلردن ضرباصو الوب ایچه میسر نبود میسر وممکن اولمدی
باری تنی چند را فرو کوفت حصل الکلام بر نیچه کسه محکم دوکدی
مردمان غلبه کردند انی اولان کسه لر مشت زن اوزره غلبه
ایلدیلر وبی محابا بزدند وترحم اتیوب اوردیلر ومجروح
کردند ومجروح اتدیلر قطعه پشه چو پر شد بزند پیل را
سوری سکك چونکه چوق اولدی فیلی اوردر یعنی صوقر
والم ویرر با همه تندی وصلابت اوست اول فیلی که بود کلو
قوت وتندلك وجسامه وصلابت ایله در یعنی بو قدر
قوت وصلابت وار ایکن زبون وعاجز اولور مورچکانرا
چو بود اتفاق قرنجه جلکرك چونکه اتفاقی اوله شیر ژیان را بدرانند
پوست قعان وحیب ارسلانك پوستنی یرترلر بحکم ضرورت ضرورت
حکمی ایله دردپی کاروان افتاد کاروانك اردنه دوشدی دیر فت
دخی کتدی شبانکاه اختتام وقتی بجایی برسیدند که از دزدان
بر خطر بود بر مقامه ایرشدیلر که حرامیلردن خوف وخطر اوزره
ایدی کاروانیان را دید کاروانیلری کوردی لرزه بر اندام
افتاده حرامیلر خوفندن اندامی اوزره لرزه دوشمش
ودل بر هلاك نهاده وهلاك اوزره کوکل قومشلر کفت اندیشه
مدارید مشت زن کاروان خلقنه ایتدی غم وخوف طوتمکز که

من تنها درین میان زیرا بن یالکوز بو اورتاده پنجاه مردرا
جواب دهم الی کیسه جواب ویرەدم ودیکر جوانان هم یاری کنند
وبو قافلەده اولن سایر جوانلر دخی معاونت ایلیه لر مردمان را بلاف
او دل قوی کشت کاروانده اولن کسه لرك کوکلی انك لافی ایله
قوی اولدی وبصحبت او شادمان کشتند وانك مصاحبتی ایله
شادمان اولدیلر وبزاد وآبش دستکیری کردند وزاد
وآب ایله انکا دستکیرلك ایلدیلر یعنی اکه طعام وآب ویردیلر
جوانرا آتش معده بالا کرفته بود جوانك معده سی ایتشی یو
کسك طوتمش ایدی یعنی زیاده اجقمش ایدی لقمه چند
از سر اشتها تناول کرد اشتها اوجندن بر نیچ لقمه تناول
ایلدی یعنی تمام اشتها ایله اول طعامی یدی ودخی چند
آب وبرنج ایچم صو بر بیاشامید انك اوزرنه ایچدی
تادیو درونش بیارامید تا انك ایچینك شیطانی یعنی نفسی
دکلندی وخوابش در ربود وبخفت وانی ایقو قاپدی
دخی یاتدی ایودی پیرمردی پخته وجهان دیده درآن
کاروان بود بخته وجهان دیده بر پیر وار ایدی کفت رفیقلر
ایتدی ای یاران ای دوستلر من ازین بدرقه شما بیمناکم
رفیق وحافظکزدن اندیشناکیم خوفلو یکم نه چندانکه
از دزدان حرامیلردن اولقدر خوفلو دکلم یعنی بو کسه
دن خوف ایدەکم کبی حرامیلردن خوف اتمم چنانکه حکایت
کنند انجلین که حکایت ایدرلر که اعرابی را درمی چند کرد آمده بود

كه براعرابنك بر تخ اقجه سي جمع اولمش ايدي يعني بر مقدار اقجه
وار ايدي وشب از تشويش دزدان تنها وخوابش كي بردي ، و
كيجه حراميلرك خوفندن تنها خواب اليمز ايدي يعني خوفندن
يالكوز اويومغه قادر دكل ايدي يكي از دوستان نزد خود بي
دوستلردن برني كندو قتنه الندي تا وحشت تنهايي تا
يالكوزلق وحشتي بديدار او منصرف كند انك ديداري
اناله ايليه شبي چند در صحبت او بود بر تخ كيجه انك صحبتنده
اولدي چندانكه بر درهماش اول قدركه اقجه لرينه وقوف يافت
يعني اول قدركه انك درملري اوزره وقوف بولدي يعني انك
اقجه سني وندي يرده حفظ اتدوكني اكلدي ببرد وسفر كرد اولكسه
اعرابنك اقجه سني الدي واوراردن سفر ايلدي يعني
اقچۀ الدي قجدي بامدادان عرب را ديدند على الصباح عربي
كورديلر عريان وكريان عريان وكريان كفتند حال چيست
اول عربه ايتديلر كه حالك ندر مكر آن درهماي ترا دزد برد
مكر اول سنك معلوم اولان اقجه كي او عربي الدي كفت
عرب ايتدي انلره حاليجه اولدوغني معلوم ايدوب بيان
ايدوب لا والله بدرقه برد بنم درملرمي دزد الندي لا والله
كه مونس محافظ اولن دوستم الدي قطعه هركز اعن
آزمار ننشيم هركز ايلا ندن ايمن اولديغم تا بدانستم
آنجه خصلت اوست تا كه بلدم اولنسنه كه انك خويدر
زخم دندان دشمني بتر است شو حالده بر دشمنك زخمي برازندن

وضرلو

ضررلو اوركوزه بو مصرع ثاني دشمن لفظنك صفتيدر كه نمايد بچشم
مردم دوست كه اولدشمن خلقك كوزنه دوست كورنه يعني
اشكاره دشمن بونك كبي زيرا انون حذر ايلك قابلدر اما
دوست صورتلو دشمندن احتراز ممكن دكلدر كفت چه دانيد اول
بير رفيقلرينه ايتدي نه بلورسز كه اين جوان كه بو جوان دخي
از جملۀ دزدان باشد حراميلر بولوكندن اوله و بعيار دي در
ميان ما بتعبيه بشكل باشد وعيارلق ايله بزوم ارامزده
قرشمش اوله تا بو وقت فرصت تا كه فرصت وقتني يارانرا خبر
كند يولداشلرينه خبر ايليه پس مصلحت آن ميبينم ايليه ابني
معقول كوردوم كه مرا و را خفته بگذاريم كه اني بونده اويومش
قويالم وبرانيم دخي سورالم جوانانرا نيز بير براستوار آمد جوانلرك
دخي بو تدبيري محكم ومؤثر كلدي ومهابتي از مشت زن
در دلكرفتند ومشت زنه كوكللرنده بر هيبت طوتديلر
رخت برداشتند ورخت اسبابي يوكلتديلر وجوانرا خفته بگذاشتند
وجواني اويومش قوديلر انكاه خبر يافت بيچاره اول
وقت خبر بولدي كه آفتاب بركتفش تافت كه افتاب انك كتفني
اوزره پارلادي يعني كتفني قزدي سر برآورد خوابدن باش
قالدردي كاروان نديد كاروانني كورمدي بكرديد اطرافه
چوقلق طولندي وره بجايي نه برد وبرين يول الميدي يعني يول بولمدي
تشنه وبي نوا صوسز وازقسز يعني آچ وروي بر خاك يوزني
خاك اوزره ودل بر هلاك نهاده وهم كفت دخي كوكلني هلاك اوزره

قومش ايدردي شعر من ذا يحدثني وزم العيس كيمدركه بو حالده
بنم ايله مصاحبت ايليه ووحشت وكربتي بندن ازاله ايليه حال بوكه عيس
يولا رلندي يعني قافله كتدي بن بوراده تنها قالدم ما للغريب سوى
الغريب انيس غريبلجون غريبدن غيري مونس يوقدر يعني غريبك
مونسي ينه غريبدركه الجنس الى الجنس يميل بيت درشتي كند بر غريبان
كسي غلظت وخشونت ايدر غريبلره شولكسه كه نا بوده باشد
بغربت بسي كه غربتده چوقلق اولمش وغربت بلاسيني چكمامش اوله
او درين سخن بود او بيچاره بو سوزده ايدي كه پادشاه زاده كه بر پادشاه
اوغلي در پي صيدي بر صيد آردنه از لشكريان دور افتاده بود يانندن
اولن بيكلرندن ومصاحبلرندن اراق دوشمش ايدي واين سخن همي شنيد
وانك بو سوزني استماع ايلدي در هيئتش نظر كرد اول اشتن ذنك
هيئاتنه نظر ايلدي صورت ظاهرش پاكيزه ديد انك ظاهر صورتني پاكيزه
ولطيف كوردي وحالتش پريشان وانك حالني پريشان كوردي پرسيدش
كه كجايي شهزاده اكه قنده نسن ديو سوال ايلدي وبرين جايكه چه
كونه افتادي و بو يره نيجه دوشدك برخي از آنچه بر سر او كذشته
بود اعاده كرد اولنسنه دنكه انك باشي اوزره كچمش ايدي بعضيسني
اعاده ايلدي يعني حكايت ايلدي ملك زاده را بر وي رحم آمد پادشاه
زاده به انك اوزره رحم كلدي خلعت ونعمت داد خلعت ونعمت
ويردي ومعتمدي باوي همراه كرد وبر معتمد كيشه اكه يولداش ايلدي
تا بشهر خويش باز آمد تا كه كيرو كندو شهرنه كلدي پدر شاد من بديدش
او شادمان شد باباسي اني كورمك ايله شادمان اولدي وبر سلامت حالتني

شكر

شكر كفت انك حالنك سلامتي اوزره شكر ديدي شبانكه احتشام
وثقي اناجه بو سراو دفته بود اول نسنه دنكه انك باشي اوزره كچمش
ايدي از حالت كشتي حالندن وجور ملاح وملاحك جور
وعنف ستايبان بو سر چاه وقيو باشي اوزره كويلولك جوريدن
وغدر كاروانيان وكاروانلرك وفاسزلغندن بايدر كفت پدر نه
ايتدي پدر كفت بابا ايتدي اي پسر اي اوغل نكفتمت سكا ديمدي مي
دروقت رفتن كتمك وقتنده كه تهي دستانرا كه قلي تسزلرك
دست دليري بسته است بهادرلق الي باغلنمشدر و پنجه شيري
شكسته وارسلانلق پنجه سي صنمشدر يعني نسنه يه قادر اولمز بيت
چه خوش كفت آن تهي دست سلحشور نه لطيف ديدي
اول سلحشور اولن فقير مقبول قول بود دجوي زدتي از بجاه
من ذور باديه قدر التون الي بطمان قوتدن يكركوردي پسر
كفت پس بابا سنه ايتدي اي پدر اي بابا هر اينه تا رنج نبري
كنج بر نكيري البته ماداميكه رنج التمسز سن وزحمت چكمين
كنج ومال يوقاري طوتمزسن وتا جان در خطر ننهي وماداميكه
جانكي خطره قوميه سن يعني حياتكدن اميدي قطع اتميه سن
بر دشمن ظفر نيابي دشمن اوزره ظفر بولمزسن وتا دانه پريشان
نكني ماداميكه دانه پريشان اتميه سن خرمن برنداري خرمن
حاصل ايده مزسن بعض نسخه لرده نبيني كه كورمزسن
كه بانذك مايه رنجي كه بردم بر از چوق مقداري رنج كه ايلدم
انك سببي ايله چه تحصيل راحت كردم نه راحت تحصيل ايلدم

وبیتی که خوردم و ستول نیشی که یدم انك سببی ایله جه قدر
عسل اوردم نه قدر عسل کتوردم عسل ذکری بونن نیش منا سبتی
ایله هر بوخسه مراد بو قدر زحمت چکدم انك سببی ایله بو قدر
نعمت الده کتوردم دیکلر که مراد شهزادنك احسان ایتدوکیدر
بیت کرچه بیرون ز رزق نتوان خورد اکرچه کشی رزقندن
زیاده یك عکن دکلدر در طلب کاهلی نشاید کرد لیکن طلبده
کاهللق ایلمك کرکمز بیت غواص کر اندیشه کند کام نهنگ
غواص اکر تمساحك طعمه فکر ایلیه یعنی انك بوغمسندن
فکر ایدوب هرکز نکند در کرانمایه بچنگ هرکز اغربهالو دری
الینه ایلمز بیت اسیا سنك زیرین متحرك نیست دکرمنك
الت طاشی حرکت ایتمجک دکلدر لاجرم تحمل بار کران می کند او لسببدن
اغر یوکه تحمل ایدر یعنی اغر یوك کوتورر اکر حرکت ایدیدی
بو قدر یوك چکمز ایدی اویلیه سیاحت ایتمك ایله بجه مشقت
وزحمت چکر بو سوزلو شت زنکلر بو قطعه ایله بیله قطعه
چه خورد شیر شرزه درین غار شرزه ارسلان مغاره ده بنده نه یر
بازافتاده را چه قوت بود دوشمش طوغانك نه قوتی اولور
یعنی مادامکه پروانا ایدوب صید ایتمکه سعی ایتمیه کندویه لازم
اولان قوتی قنده بولور کر تو در خانه صید خواهی کرد اکر سن خانکده
صید اتمك استرسك یعنی هر کز سعی اتمزسن دست و پایت چون
عنکبوت بود سنك الك وایاغك عنکبوت کبی اولور یعنی
یوکه قتیر اولوب قالورسن بدین کفت پدر هی نصیحت طریقی ایله

اکده ایدی ای پسر ای اوغل درین نوبت بو نوبتده یعنی بو
سفرده فلك ترا یاوری کرد فلك سکا معاونت ایلدی
واقبال دهبری واقبال وسعادت رادك حصولنه دهبرلك
ایلدی تاکلت ازخار و خارت ازکل یای بدر امد کر سنك کلك
دلدن ودکن ایاغکدن طشره کلدی یعنی چقدی که بو قدر
محنت وکربتدن خلاص بولدك وصاحب دولتی بشو رسید
بو صاحب دولت سکا ایرشدی وبر تو بخشید وسنکا وزیرکه
باغشلدی یعنی سکا احسان ایلدی وترحم کرد دخی ترحم
ایلدی وکسر حالت را وسنك حالك کسرنی شفقتی جبر
کرد بو نقصی وتخص ایلدجبرایلدی یعنی سنك شکسته قلبکی
انعام واحسان ایله تسلی وسرور قلدی وچنین اتفاق
نادر افتد وبو بجلین اتفاق نادر دوشر وبر نادر حکم نتوان
کرد وقلیل الوقوع اوزره حکم ایلمك اولمز نهفادتا بدین طمع
صادق تا بو امید ایله دیکر باد کرد وکع نکوردی بر کره دخی حرص
اطرافنه طولنمیه سن بیت صیاد نه هر بار شغالی ببرد صیاد
هر کز بو جقالی التمز افتد که یکی روز پلنکش بدرد دوشر که
بر کون قپلان یرتو چنانکه یکی از ملوك پارس انجلین که زمان
ماضیده عجم پادشاهلرینك بری نکینی کرانمایه در انکشتری
داشت خاتمنده اغربهالی یوزك قاشی طوتر ایدی باری بحکم
تفرج بر کون تفرج حکمی ایله باتنی چند از خاصان خاصلرندن
بر نیجه کمسنه ایله عصلی شیراز شیرازك نمازکاهنه بیروت

دفت طشره کتدی وفرمود دخی بیوردی تا انکشتری را اول خاتمی
بر کنبد عضد الدوله عضد الدوله نك قبه سی اوزره عضد الدوله
اول قبه نك التنده مدفوندر نصب کردند نصب ایلدیلر تا هرکه
تیر از حلقه انکشتری بکذارند تا هر کمسه که اول انکشترك حلقه
سندن اوق کچوره خاتم او را باشد خاتم انك اوله اتفاقا چهار
صد حکم انداز اتفاقا دورت یوز حکم انداز که در خدمت
او بودندکه اول پادشاهك خدمتنده ایدیلر جمله خطا کر
جمله سی خطا ایلدیلر مکر کودکی مکر بر طفل بر بام رباطی بر کاروان
سرایك طامی اوزره که بباز یچه که اویناجق ایله تیر از طرف
بی انداخت هر طرفدن اوق اتردی باد صبا تیراو از حلقه
بی انداخت هر طرفدن اوق اتر ایدی قضا ایله صبا یلی انك
اوقنی از حلقه انکشتری بکذرانید اول خاتمك حلقه سندن
کچوردی انکشتری را بوی ارزانی داشتند وعده لری اوزره
اولخاتمی اول طفله لایق طوتدیلر ونعمت بی قیاس دادند
واکا خاتمدن زیاده قیاسسز نعمت ومال ویردیلر پسر
[illegible] اولدم تیر و کمان بسوخت اندکی
تیر و کمانی یاقدی کفتند که چرا چنین کردی ایتدیلر نیچون بویله
ایتدك کفت اوغلان ایتدی تا رونق اولین بر جای بماند
تا اولکی رونقی واعتباری یرنده قاله زیرا بر کره دخی اغنه
تکلیف اولنسه نشانه اورمسی مقرر مشتهردر دایلیه اولکی
رونق واعتبار قالمز قطعه که بود کز حکیم روشن دل کاه اولور که

دوشن دل اولو عاقلدن برنیاید درست تدبیری تدبیر درست
کلمز خطا ایدر کاه باشد که کودکی نادان کاه اولور بر نادان
اوغلجق بغلط بهدف زند تیری غلط وخطا ایله بر اوقی نشانه
اوردور حکایت درویشی را دیدم بر درویشی کوردم
در غاری نشسته بر مغاره ده اوتورمش ودر برویی خود
از جهان بسته وجهاندن کندی اوزرینه اختلاط ومصاحبت
یوزن بغلمش یعنی اختلاطدن عزلت اختیار ایدوب خلقدن املن
قطع ایتمش ایدی وملوك وسلاطین را ودخی ملوك وسلاطین
لوك در چشم همت اونك همتی کوزنده شوکت وهیبت نمانده
شوکت وهیبتی قالمش ایدی یعنی اصلا التفات ایلمز ایدی
قطعه هرکه بر خود در سوال کشاد هر کیم که کندو اوزرینه
سوال قپوسنی اچدی یعنی دلنمکی کندویه عادت ایلدی تا
عمر بود نیاز مند بود اول کمسنه اولنجیه دکین محتاج
اولور عمری اولدقجه احتیاجدن خلاص بولمز آز بکذار وپادشاهی
کن حرصی قو وپادشالق ایله کردن بی طمع بلند بود
دیوا طمعسوزك بوینی یوکسك اولور یعنی احتیاج
وجهتدن کمسنه یه سر فرو ایتمز یکی از ملوك انطرف اول
طرفك پادشاهلرندن برسی اشارت کرد اشارت ایلدی
یعنی طلب ایلدی بویله دیو که توقع بکرم اخلاق عزیزان انست
که عزیزلرك اخلاقی کریمی ایله امید اولدر که با ما بانان ونمك
موافقت کنند که نان ونمك ایله بزه موافقت ایلیه لر یعنی بزدم

دعوتمزي قبول ايدەلو شيخ بضاداد شيخ بوسوزە رضا ويردي
كه اجابت دعوت سنت است زيرا دعوتي قبول ايلمك سنتدر
زيرا حضرت بركسه حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرني
طعامه دعوت ايلسه قبول ايدرايدي ديكر روز ايرتسي
كون شيخه رعايت قصري ايله ملك پادشاه بعذر قد
مش آنك قدومي عذرنه كتدي يعني عزيزانك ضيافتنه
رضا ويردوكي ايچون اكا اعتذار اتمكه كتدي عابد برخواست
عابد چونكه پادشاهي كوردي تعظيما اياغ اوزره طوردي ملك
را دركنار كرفت پادشاهي كنارنده طوتدي يعني پادشاه ايله
قوجشدي وتلطف كرد وپادشاهه تلطف وملاعبت ايلدي
چون ملك غايب شد چونكه پادشاه غايب اولدي يكي از اصحا
اصحابدن بري شيخ را پرسيد شيخه سوال ايلدي ديوكه
چندين ملاطفت كه امروز با پادشاه كردي كه بو قدر
ملاطفت ورعايت كه بوكون پادشاهه ايلدك خلاف
عادت تست سنك عادتكه مخالفدر زيرا دنيا اهلنك
بو قدر التفات اتمك سنك عادتك دكلدر درين چه حكمتست
بونده نه حكمت واردر كفت نشنيدۀ شيخ اولكسيه ايتدي
اشتمامشسن كه كفته اند كه ايتمشلردر قطعه هركرا بو
سماط بنشستي هركيمك كه سفره سي اوزرنه اوتردك
يعني طعامني يدك واجب آمد بخدمتش برخاست
انك خدمتنه قالقمق واكه تعظيم ايلمك واجب كلدي چون

مكافات دهي خير او نتوان كرد چونكه اول ايتدوكي خيرك
عوضني ايتمك ممكن دكلدر عذر بيچاركي بيايد خواست باري
بيچاره لك عذرني ديلمك كرك مثنوي كوش تواند كه همه
عمروي سمعه قادر اولوركه دوكلي عمر اول نشنود اوا
دف وچنك وني دف وچنك وني اوازني اشتمك ايله
واصلا الكارحمت والم كلمه ديك شكيبد زتماشاي باغ كوز
صبر ايدر باغ تماشاسندن كه تماشا اتمك ايله هركز الحاصل
كلياي كل ونسرين بسوازد دماغ كلسوز ونسرين نسوزد دماغ
باشه كلور يعني لطيف رايحه لردماغه ايرمسه اصلا دماغه
زيان اولمزان حسن حنان ميسر اولور ودنبود بالش اكنده
پر اكو قوش قنادي ايله طولمش يصدق اولمسه خواب توان كرد
يوز ينوسر باشي التنه طاش قويوب اويومق ممكن وقابلدر
ور نبود دلبر همخوابه پيش اكر بوده شكل اوكلن بيله يا
دلبر اولمسه دست توان كرد در اغوش خويش الني كندي قو
جاغنه ايلمك ممكندر يعني الني قوچوب ياتمق ودلبرسز
اولمق قابلدر انسان اصلا بونلرك بوسندن ربون اولمز
وين شكم بيهنر پيچ پيچ وبو طولاشق وهنرسز يعني صبرسز قرن
عللين صبر ندارد كه بسازد بيچ هركز صبر طوتمز كه هيچ نسنه ايله قناعت
ايليه بلكه جمله عالمي انك يولنه صرف ايلسك هركز قناعت ايلمز
انسان هان بوندن زبون اولور بيت چو دوزخ كه بر سش
كنندازو قيد دكرباشك بي دارد كه هل من مزيد معلوم اولاكيمي بيچ

بيچ لفظلري بعض محلده ذم مقامنده استعمال اولنور نته كم بوستانده
معروف كرهجي حكايتنده واقع اولمشدر بيت نديدم چنين بيچ
بر بيچ كس مكو نعمت بين كس بعض محلده مدح مقامنده استعمال
اولنور نته كه بوستانده سلطان محمود حكايتنده واقع اولمشدر

باب جمادم در فوايد خاموشي حكايت

با يكي از دوستان كفتم حضرت شيخ ايدر دوستلردن برينه ايتدم
امتناع سخن كفتم بكا سوز سويلمك امتناعي يعني سوز
سويلمك بعلت آن اختيار افتاده است اول سبب ايله
اختيار دوشمشدر كه اغلب اوقات زيرا اكثر اوقات در سخن
نيك وبد اتفاق افتاد سوزده ايو كم اتفاق دوشر
يعني لطيف ومعقول سوز ونا معقول سوز واقع اولور
ديدۀ دشمنان جز بر بدي نمي ايد دشمنلرك كوزي نا
معقول وقبيح سوزدن اوزكه كلمز يعني دشمنلر لطيف سوزي
كورمزلر انجق قبيح سوزي كوردلر كفت اول دوست ايتدي
اي برادر اي قرنداش دشمن ان به كه نيكي نبيند اولدر
كه دشمن ايلك كورميه بونده ايهام لطيف واردر بيت
هنر بچشم عداوت بزركتر عيبست هنر وكمال عداوت و
حسد كوزي ايله اولوردق عيبدر يعني علو وحسد قتنده
عظيم وقبيح عيبدر كلست سعدي ودر چشم دشمنان
خارست في الحقيقة سعدي كلدر ليكن دشمنلرك كوزنده
خاردر بونده ايهام لطيف واردر شعر واخو العداوة

لايمر بصالح عداوت قرداشي يعني عداوت صاحبكي مراد
عدودر برصالحه مرور ايلمز الا ويلمزه بكذاب اشر الا البته
اول عداوت صاحبي اول صالحه طعن ايلر دكذابدر متكبردر
ديو يعني صالحه بغضي اولن كسيه قچن صالحي كورسه اكر
بو وجهله طعن ايلر بيت نور كيتي فروز چشمۀ
خود خورشيد چشمه سنك جهاني روشن ايدجي نور بوقدر
لطيف ايكن زشت باشد بچشم موشكور ديه سه نك
كوزي نه قبيحدر زيرا اصلا افتابدن حظا ايتمز حكايت
باذركاني را هزار دينار خسارت افتاد بر باذركانه بيك
التون ضرر دوشدي پسر را كفت اول باذركان يوبينه
نصيحت طريقي ايله ايتدي نبايد كه اين سخن را با كسي
در ميان نهي كركمز كه بو سوزي بركمسه ايله اورتايه قويه
سن يعني اولميه كه بوني بركسيه ديه سن كفت پسر
باباسنه ايتدي اي پدر فرمان تراست اي بابا فرمان
سنكدر نكويم كسيه ديميم وليكن مرا بر فايده اين مطلع
كردان امابني بونك فايده سنه مطلع ايله كه مصلحت
در نهفتن چيست كه نهان ومستور طوتمقده فايده ندر
كفت باباسي ايتدي تا مصيبت دو نشود تاكه مصيبت ايكي
اولميه يكي نقصان مايه ثري سرمايه ناقص اولمسي دوم
شماتت همسايه
عفتة خويش بادشمنان مكو كنذ وعفتة كي دشمنلر ديه كه لا
حول كويند وشادي كنان ظاهرا كرچه بحضورلق كوستروب

لا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم دیرلر لیکن نتهٔ اولنی
شاد یلوق ایدجیلر ومسرورلردر حکایت
جوان خردمند بر عاقل جوان که از فنون فضایل کرفضیلت
لرك فنلرندن یعنی درلو درلو فضیلتلردن حظی وافر
داشت بر وافر نصیب طوتر ایدی یعنی زیاده ذوفنون
ایدی وطبعی نادر ولطیف ونادر بر طبع طوتر ایدی
چندانکه اما اول قدر که در محافل دانشمندان دانشمندلر
مجلسلرنده اوتورر ایدی هیچ سخن نکفتی اصلا سوز سویلز
ایدی باری پدرش کفت باباسی اکا ایتدی ای پسر ای
اوغل تو نیز از آنچه دانی چرا نکویی سن دخی اندن بلدیکن
نیچون سویلزسن کفت پسر ایتدی ترسم که پرسند از آنچه
ندانم خوف ایدرم که بکا سوال ایلیه لر اول نسنه دن که
بلمزم وشرمسار ایدرم وشرمندلك ایلرم قطعه ان شنیدی
که صوفی میکوفت اناشتکی که بر قفا ایدی بر نعلین خورس
یعنی چند کلدی نعللرینك التنه بر قاج کبکب استینش
کرفت سرهنکی اول حالده ایکن ناکاه بر سرهنك اول صوفینك
یکینی طوتدی بوبلدی دوکه بیا نعل بر ستوردم بند کدای کشی
کل بنم ستوره نعل بغله یعنی قطرمی نعلله بیت نکفته ندارد
کسی با تو کار سویلمش ایکن کمسه سنك ایله ایش طوتمز یعنی
مادامکه سن بن فلانم وفلانی بیلورم دیمیه سن هیچ کمسنه سنك
ایله ایشی یوقدر ولیکن چو کفتی دلیلش بیار اما چونکه ایندك

یعنی بن شو که بوکه قادرم دیدك ایلیه انك دلیلنی کتور کل
دعوینك حقیقتن کل حکایت یکی از علماء معتبر اوّل علما
بوینه مناظره اوفتاد یکی از ملاحده ملحدلردن بری ایله مباحثه
دوشدی لعنهم الله علی حدة الله تعالی حضرتی انلرك هر بیسی
اوزره باشقه باشقه لعنت ایلسون باو بحجت بسر بنامد اول
عالم ملحد ایله حجت ودلیله باشه کلدی یعنی اکا غالب کلمدی
سپر بینداخت عاقبت سیر اندی یعنی مناظره دن فراغت ایتدی
وبرکشت واندن رجوع ایلدی کسی کفتش برکسه اول عالمه ایتدی
ترا با چندین علم وادب وفضل وحکمت با بی دینی حجت نماند بوقدر
علم وادب وفضل وحکمت ایله بر بی دینه حجتك قالمدی یعنی ملحد
ملزم ایتمکه قادر اولمدك کفت عالم علم من قرآنست بنم علم قرآن
عظیمدر وحدیث دخی حدیث شریفدر وکفتار مشایخ ومشایخ
سوزیدر والی باینها معتقد نیست وحال بوکه اول ملحد بونلره
اعتقاد ایدیجی کلدر ومیشنوند واشتمز وقبول ایتمز مرا شنیدن
کفر او بچه کار اید اویلیه بکا انك کفرنی اشتمکدن نه ایشه کلور
یعنی نه فائده یه یرار بیت آنکس که بقرآن وحدیثش نرهی تو دری
اولکسه که قرآن عظیم ایله وحدیث شریف ایله اندن قورتلمزسن
یعنی قرآن عظیمی وحدیث شریف ایله اندن قورتلمزسن قبول ایلمز
آنست جوابش که جوابش نه دهی اکا جواب اولدر که هرکز اکا جواب ویرمیسن
حکایت جالینوس حکیم ابلهی را دید جالینوس حکیم بر ابلهی
کوردی دست در کریبان دانشمندی زده وبی حرمتی همی کرد الینی بر

دانشمندك یقاسنه اورمش حرمتسزلك ایلر ایدی یعنی اوردر
ایدی کفت جالینوس ایتدی اکر این دانا بودی اکر بو دانشمند
عاقل ودانا اولیدی کا باو با نادان اولد دانشمندك اشی
نادان ایله بدین مرتبه نرسیدی بو مرتبه یه ایرشمز ایدی
مثنوی دو عاقل را نباشد کین وپیکار ایکی عاقله بری بریله
کین وجنك اولمز نه دانایی ستیزد با سبکبار نه هرکز بر دانا
بینجك کسه ایله یعنی عرض ووقارسز ایله عناد وجنك ایدر
یعنی ایتمز زیرا کندو عرضنه ضرردر اکر نادان بوحشت سخت
کوید اکر نادان وحشت ایله سخت ونا معقول سویلیه
وعاملی بی حضور رایب خردمندش بنرمی دل بجوید عاقل
ملایمت ایله انك کوکلی استر یعنی نا معقول سوز ایله خاطری
پریشان ایتمز وصاحب دل نکه دارند مویی ایکی صاحب
دلی بر مویی صقلرلر یعنی هرکز بری برینك خاطرینی بر مویی
قدر بی حضور ایتمزلر همیدون سرکش وآزرم جویی شویلدر
بو سرکش وبو جرعت استیجی یعنی ایکی عاقل بر بریله جنك
اعتمکی کبی بر عاقل بر جاهل ایله جنك ایتمز اکر هر دو جاهلانند
جاهلاند اما هر ایکی جانبدن یعنی خصوصا ایرنك ایکیده
جاهللر کرك اکر زنجیر باشد بکسلانند قوضا اکر اکسینك اورتاسنی
زنجیر اولرقیور لر مثنوی یکی را زشت خویی داد دشنام
تحمل کرد وکفت ای خوب فرجام بتر زانم که خواهی کفتن آنی
که دانم عیب من چون من ندانی بو ایکی بیت باب اولده هارون

الرشیدك حکایتنده کچمشدر اول محله مراجعت اولنه که اندن تمام
شرح اولنمشدر اکثر نسخه ده بو ایکی بیت تکرار واقع اولمشدر
اول سببدن تکرارندن اختیار ایتمدم حکایت سحبان وایل را
وایل اوغلی سحبان در فصاحت بی نظیر نهاده اند فصاحتده
نظیرسز قومشلردر یعنی بی نظیر ایدوکنه اتفاق ایتمشلردر
بسبب آنکه اول سبب ایله که سالی بر سر جمعی سخن کفتی بر یل
بر جماعت باشی اوزره یعنی بر محلده سوز سویلردی لفظی را
مکرر نکردی بر لفظی مکرر ایلمز ایدی واکر همان معنی اتفاق
افتادی همان اول معنی اتفاق دوشیدی یعنی لازم کلیدی
بعبارت دیکر کفتی غیری عبارت ایله ایدر ایدی واز جمله
آداب ندمای حضرت ملوك پادشاهلر حضرتنك ندیملرینك
ادبلرینك جمله سندن یعنی پادشاهلرك ندیملرینه لازم اولان
یکی اینست بری بودر یعنی تکرار سویلمکلردر مثنوی سخن
کرچه دلبند وشیرین بود سوز اکرچه مقبول وشیرین اوله سزاوار
تصدیق وتحسین بود تصدیق وتحسینه لایق اوله زیاده
لطیف ومعقول اولورغنون چو یکبار کفتی مکو باز پس چونکه برکره
اوپندوك اول سوزی تکرار بردخی سویله چو حلوا یکبار خوردند
پس زیرا حلوا بو قدر شیرین ایکن چونکه برکره یدیلر تکرار ایتمکلك
حظ اولنمز حکایت یکی را از حکما شنیدم عاقللردن بر فیلسوفدن اشتدم
که میکفت که ایدر ایدی هرکز کسی بجهل خود اقرار نکردی هرکز برکسه
کندو جهلنه اقرار ایلمز مکر آنکس که مکر اولکسه کندو جهلنه اقرار ایلرکه

چون دیکری در سخن باشد که چون بر غیری کسه سوزده اوله
هنوز تمام نکرده هنوز سوزنی تمام ایلممش اوله او سخن اغاز
کرد او لکسه سوز سویلمکه شروع ایلیه بر جهل خود اقرار
کرده باشد او لکسه کندو جهلنه اقرار ایتمش اولور **مثنوی**
سخن را سرست ای خردمند وبن ای عاقل سوزک ابتداسی و
انتهاسی واردر میاور سخن در میان سخن ایلیه سوز اراسنه
سوز کتورمه یعنی سویله خداوند فرهنک و تدبیر هوش
کمال تدبیر و عقل صاحبی نکوید سخن تا نبیند خاموش کورمیه
حکایت تنی چند از بندکان سلطان محمود سلطان محمودک
بنده لرندن بر قاچ کسه حسن میمندی را دیدند کفتند حسن میمندیه
ایتدیلر حسن میمندی سلطان محمودک بر وزیری ایدی که کلدی
امروز ترا چه کفت که سلطان بو کون سکا نه دیدی در فلان
مصلحت فلان مصلحتده کفت حسن میمندی انلره ایتدی بر شما
هم پوشیده نباشد اول سوزلر سزدن اورتلو هم مستور
اولمز یعنی سزدن خفی بلور سز کفتند انلر ایتدیلر تو دستور ملکی
سن مملکتک وزیری سن انچه با تو کوید اول نسنه یی که پادشاه
سکا سویلر با مثال ما کفتن روا ندارد اول سوزی بزوم کبی
لره سویلمک روا و مناسب کورمزلر کفت حسن میمندی ایتدی
باعتماد آنکه اول اعتماد ایله که داند بکسی نکویم پادشاه بلور که کمسیه
دیمزم پس چرا می پرسید بس نیچون سوال ایدرسز **بیت** نه هر سخن
که بر اید بکوید اهل شناخت اهل ادراک و صاحب عقل هر سوزی
کبلود

کبیلود سویلمزلر یعنی عاقل اولن کمسه جمیعی بیلدوکنی سویلمز
و سوزنی کمسیه فاش ایتمز بسر شاه سر خویشتن نشاید باخت
زیرا شاهک سرنی فاش ایتمک ایله کندو باشنی ترک ایلمک یعنی
کندوسنی هلاک ایلمک لایق و معقول دکلدر **حکایت**
در عقد بیع سرایی متردد بودم حضرت شیخ ایدر بر سرایک بیعی
عقدنده تردد ایدیجی ایدم یعنی الماغی مقرر ایتمش ایدم
جهودی کفتا اول حالده بر جهود بکا ایتدی من از کدخدایان
قدیم این محلتم بن بو محلتک قدیم کتخدالرندنم وصف این خانه
چنانکه هست بو خانه نک وصفن الجلین که واردر یعنی تمام ایلة
ایله از من بپرس بندن سوال ایله که انک احوالنی زیاده خوب
بلودم بخر صاتون آل هیچ عیب ندارد که بو خانه هیچ عیب
طوتمز کفتم بجز انکه تو همسایه او پس حضرت شیخ ایدر بن جهوده
ایتدم او لخانه نک عیبی هر کز عیبی یوقدر که سن انک همسایه سی
سن بو خود عظیم عیبدر **قطعه** خانه را که چون تو همسایه است
بو خانه یه که سنک کبی همسایه سی واردر ده درم سیم کم عیار
ارزد اون درم کم عیار سیمه دکر یعنی اون درم کم عیار
اقچه یه دکر انجق لیکن امید وار باید بود لیکن امیدوار اولق
کرک یعنی امیدی قطع ایلمک کرک که بس از مرک تو هزار
درم ارزد زیرا سنک اولدکدن صکره اول خانه بیک درهمه دکر
زیرا عیبی قالمز **حکایت** یکی از شعرا شاعرلردن برکسه
پیش امیر دزدان رفت حرامیلرک بکی قتنه کتدی که انون

بوفتنه حاصل ایده و ثنا کفت واکه ثنا ایتدی و مدح ایلدی فرمود
تا جامه اش برکنند امیر دزدان بیوردیکه انک جامه سنی قوپره لر
یعنی اله لر و از ده بدر کنند و اول کویدن طشره ایلیه لر سکان
در قفای وی افتاد دند کلبلر انک ارقه سنده دوشدیلر خواست
تا سنک بر دارد شاعر دیلدیکه بر طاش قالدوره که اول کلبلری
اوره زمین یخ بسته بود یری بوز بغلمش ایدی عاجز شد عاجز
اولدی کفت شاعر ایتدی این چه حرامزاده مرد مانند بونلر حرامزاده
ادملردر یعنی بونلر نه خسیس طایفه در که سک را کشاده اند
و سنک را بسته که کلبی صالی ویرمشلر و طاشی بغلمشلر تا که کمسه
طاشی الوب کلبه اغیه امیر از غرفه بشنید و بخندید امیر دزدان
کوشکدن شاعرک لطیفه سنی اشتدی و تعجب ایدوب کلدی و کفت
شاعر ایتدی ای حکیم از من چیزی بخواه ای عاقل بندن بر نسنه استه
که ویرم کفت شاعر ایتدی جامه خود می خواهم اکر انعام فرمایی کندو
قفتانمی استرم اکر انعام بیورر سک **بیت** امید وار بود ادمی بخیر
کسان ادمی کمسه لرک خیر و نفعنه امیدلو اولور اکر احسان ایدرلر
مرا بخیر تو امید نیست شر مرسان لیکن سنک خیرکه امیدم یوقدر
همان شرم ایرشدرمه **مصرع** رضینا من نوالک بالرحیل سنک عطاکدن
بز راضی اولدق کیتمکه یعنی بو یردن کیتمکه مانع اولمدکک تمام احساندر
سالار دزدان را بروی رحمت امد حرامیلرک اولوسی انک اوزرینه
ترحم کلدی جامه اش بفرمود تا کندو جامه سنی بیوردی و قبا
پوستینی بر ان مزید کرد و انک اوزرینه بر کورکلو قفتان زیاده
ایلدی

ایلدی وددی چند بداد و بیرقچ اقچه ویردی **حکایت** منجمی
بخانه خود در آمد بر منجم کندو خانه سنه کلدی مرد بیکانه را
دید بر یاد کمسنه کوردی باذن خود کندو عورتی ایله بهم نشسته
بله اوترمش و دشنام داد اول منجم اول کسیه سوکمک ویردی
و سقط کفت و نامعقول سوز سویلدی و فتنه واشوب بر
خاست فتنه و غوغا قالدی صاحب دلی برین حال واقف شد
بر صاحب بو حاله اوزره واقف اولدی **بیت** تو بر اوج فلک
چه دانی چیست بس اوج فلک اوزنده حوادثی نه بیلورسن
نور یعنی نه ظاهر اولسه کرکدر چون ندانی که در سرای تو
کیست چون بلمزسن سنک سرایکده کیمدر یعنی خانکه کلنی
و انده کی قباحتی بلمزسن **حکایت** خطیبی کریه الصوت صوتی
قبیح بر خطیب خود را خوش اواز پنداشتی کندوسنی خوش اواز
صنور ایدی وفریاد بیهوده برداشتی و بیهوده فریاد طوتر ایدی
یعنی خطبه یی اول قبیح صوتی ایله تمام شدت ایله اوقور ایدی
اعتقادی بو ایدی که خلق انک اوازندن تمام حظ ایدرلر کفتی اکر
سن انک اوازنی استماع ایدیدک ایدر ایدک نعیب غراب البین
غراب البینک اوازی در پرده الحان اوست اول خطیبک
الحانی پرده سنده یعنی انک صوتی غراب البین صوتی کبی در یا آیت
إن انکر الاصوات لصوت الحمیر در شان او یا خود بو آیت کریمه
انک حقنده نازل اولمشدر ایت کریمه نک معناسی تحقیقی صوتلرک
قبیح دکی حمار اوازیدر **شعر** اذا نهق الخطیب ابو الفوارس

ابو الفوارس خطيبه چون آغرسه يعني بلند آواز ايله چون اوقيسه كه
لم صوت بلدا اضطخر فارس اول خطيب ايچون بر صوت واردر كه اول
صوت زياده قوتله وخشونتده اولدوغندن فارسك اصطخر في
يقادخراب ايدر زياده استحكامي وار ايكن مردمان ده
اول خطيب اولدوغي قريه نك ادملري بعلت جاهي كه داشت
شول منصب سببي ايله كه اول خطيب طوتر ايدي يعني خطيب
اولدوغي اجلدن اذ ايتش ميكشيدند انك بلاسني چكرلر ايدي
واذيتش مصلحت نمي ديدند والا انك اذاسي معقول كورمزلر
ايدي تا يكي از خطباي آن اقليم تا كه اول اقليم خطيبلرندن
بري باوي عداوت نهاني داشت كه اولخفي عداوت طوتر ايدي
باري برسيدن خاطر او آمده بود بركره يعني اول خطيبك خاطرني
صورمغه كلمش ايدي كفت كه ايتدي ترا خوابي ديدم سنك ايچون
يعني سنك حقكده بر دوش كورمشم خير باد خير اولسون كفت
ناخوش آواز اول خطيب ايتدي چه ديدي نه كورمشسن كفت
چنان ديدمكه ترا آواز خوش بود الحاصل كوردمكه سنك آوازك
لطيف اولمش ومردمان از نفست در راحت بوده اند آدملر
سنك نفسكدن راحتده اولمشلر خطيب اندرين لختي بينديشيد
خطيب بو سوزده بر زمان فكر ايلدي وكفت دخي ايتدي اين
چه مبارك خوابيست بونه مبارك دوشدر كه بنم حقمده كوردك
كه مرا بر عيب خويش مطلع كرد ايتدي بني كندو عيبم اوزره
مطلع ايلدك معلوم شد كه آواز ناخوش دارم معلوم اولدي كه ناخوش

اواز

يقال هد البناء اذا كسره وضعفه
بلا ايتش
اذيت اذي

خير باد دعا

آوازكه دوتارم وخلق از نفسم در رنجند وخلق بنم نفسمدن
انجنورلر بو تقريرجه در تحسين لفظ ايچون اولور توبه كردم توبه ايلدم
ازين پس خطبه نخوانم مكر باهستكي بوندن صكره خطبه اوقوميم
مكر آهستكك ايله يعني آهسته آهسته اوقورم قطعه از صحبت
دوستان برنجم دوستك صحبتندن انجنوردم كه اخلاق بدم حسن
نمايند زيرا قبيح خويلري باكه لطيف وخوب كوسترلر يعني كندو
عيبم اوزره خبردار ايتمزلر عيبم هنر وكمال بينند بختللرندن
عيبي هنر وكمال كوردلر خارم كل وياسمين نمايند خارم باكه
كل وياسمين كوسترلر بو سوز تمثيل طريقي ايلهدر كو دشمن شوخ
چشم بي باك بادي تني عيبي اشكاره يوزه قرشو سويلمكدن
خوف ايتمز كستاخ دشمنلر تا عيب مرا بمن نمايند تا بنم عيبمي باكه
كوسترهلر كه بندخي تنبه اولوب اخلاق حميده يه تبديل ايتمكه سعي
ايدم حكايت يكي در مسجد سنجار به بركشنه سنجار ده
مسجدنده بتطوع بانك نماز كفتي تطوع ايله نمازه اذان دير
ايدي يعني الله ايچون اجرتسز اذان اوقور ايدي باداي كه
مستمعانرا نفرت بودي اما بر آوازكه وبر صدا ايله كه مستمعلر
اولانلردن نفرت اولوردي وصاحب مسجد اميري بود عادل
وسجده صاحبي بر عادل بك ايدي ونيك سيرت وايو سيرتلو
ايدي نخواستي كه دل آزرده كردد ايسته مزدي كه اول كسنه نك كوكلي
انجينه واين مسجد را مؤذنان قديم اند اي جوانمرد بو مسجدك
قديمي مؤذنلري واردر كه هر يكي از ايشان كه انلردن هر برينه پنج

دينار وظيفه است بش دينار وظيفه واردر وترا ده دينار بروم
سكا اون دينار ويرم تا بجاي ديكر روي تا بر غيري يره كيدن
برين اتفاق افتاد وبرفت بو سوزه اوزره اتفاق دوشدي
يعني قبول ايلدي وكيتدي بعد از مدتي بر مدتدن صكره دركذري
پيش امير باز آمد بر كچتده يعني بر يولده اميرك اوكنه كلدي
وكفت دخي ايتدي اي خداوند بر من حيف كردي اي سلطانم
بكا حيف ايلدك كه بده دينار ازين بقعه روان كردي كه اون
التون ايله بني روان ايلدك بو بقعهدن انجا كه رفته ام اوله
كه كتمشم راضي اند بيست دينار بما ميدهند راضي لردر كه بكا يكرمي
دينار ويرلر تا بجاي ديكر برويم قبول نمي كنم قبول ايتمزم امير
بخنديد امير كلدي وايتدي زنهار نه ستاني صاقين كه الميه سن
كه پنجاه دينارهم راضي شوند زيرا اللي ديناره دخي راضي اولورلر
بيت بتيشه كس نخراشد زروي خارا كل كسرايله كمسه
سنك خارانك يوزندن يعني اوستندن بالچق قزيمز يعني
قازمغه قادر دكلدر چنانكه بانك درشت تو مي خراشد
الجليلن كه ايوي آوازك تاثيري زياده در حكايت
ناخوش آوازي بر قبيح آوازلو بانك بلند قرآن همي خوانده
بلند آواز ايله قرآن عظيم اوقور ايدي صاحب دلي بر وي بكذشت
بر صاحب دل انك اوندن كچدي يعني اوغرادي كفت
دخي ايتدي ترا مشاهره چند است سنك مشاهركك نقدر
كفت هيچ اولكسه ايتدي هيچ نسنه يو قدر كفت اول صاحب

دل

نيشه كو منع
خارا محكم طاش

صاحب دلر بيرا اوغرامق

دل ايتدي پس چرا زحمت خود دهي اويله ايچون كندكه زحمت ويرسن
كفت اولكسه ايتدي از بهر خدا ميخوانم الله ايچون اوقورم كفت صاحب
دل ايتدي از بهر خدا مخوان الله ايچون اوقومه بونده ايهام لطيف
واردر بيت كرتو قرآن بدين نمط خواني قرآن عظيمي اكر سن بو
اسلوب اوقورسن ببري رونق مسلماني مسلمانلق رونقني ولطافتني
ايلدرسن كه مسلمانلقدن اصلا رونق ولطافت اثر قالمز
باب پنجم در عشق وجواني حكايت
حسن ميمندي را كفتند سلطان محمود چندين بنده صاحب جمال
دارد سلطان محمود بوقدر صاحب جمال بنده طوتر يعني بوقدر
محبوب بنده سي واردر كه هر يكي بديع جهانند كه هر بريسي جهانك محبوبي
وبي مثلي جكونه است يعني نه سبب اولدي با هيچ از ايشان ميلي ومحبتي ندارد كه
اول صاحب جمال بندهلردن هيچ بر بنده بر ميل ومحبت طوتمز چنانكه با اياز
الجليلي كه ايازه طوتر يعني ايازه انلردن اززياده محبت ايلركه اورادنا
حسني نيست حالبوكه انلردن انك زياده حسني يوقدر كفت
حسن ميمندي ايتدي هرچه در دل فرود آيد ندكه كوكله مقبول ومحبوب
كله در ديده نكو نمايد بالضروري چشمه ايو كورنور في الحقيقه
انده حسن يوقسه مثنوي هركه سلطان مريد او باشد هر كيكه
سلطان انك محبتي اوله كرهمه بد كند نكو باشد اكر اولكسنه
دكلي قباحت ونا معقول ايليه ايو ومقبول اولور وانكه را پادشاه
بيندازد اول كسنه كه پادشاه اته يعني رد ايده كسش از خيل خانه
ننوازد پادشاه رد ايتدي ديو خلقدن اني كمسه اوخشمز يعني

اعتبار والتفات ایلز قطعه کسی بدیدهٔ انکار اگر بنگاه کند
اگر انکار کوزیله نظر ایلیه نشان صورت یوسف دهد بنا خوبی
یوسفک صورتنده زشتلق ایله نشان ویرد یعنی بر کمسه انکار کوزیله
یوسفه نظر ایده بو قدر حسن ایله اکا قبیحلردن دیو یعنی واما
اگر بمحبت وارادت کوزیله شیطانه نظر ایلیه فرشتهاش بنماید بچشم
کروبی اولکسنک کوزینه شیطان کورندی بو قدر قبیح ایکن حکایت
کوینده ایدرلر خواجهٔ را بندهٔ نادر الحسن بود برخواجهنک بر نادر
الحسن برمحبوب بندهسی واردی وباوی واول بندهیه بر سبیل
مودت ودیانت محبت ودیانت طریقی اوزره نظری داشت
بر نظر طوتر ایدی بایکی از دوستان گفت دوستلردن بر ینه
ایتدی یعنی بند سندن شکایت ایلدی بو یلدیو دریغ اگر
این بندهٔ حیف اگر بو بنده با حسن وشمایل که دارد شول حسن
وشمایل وارد در زبان درازی وبی ادب نبودی دلی اوزون واد
اولمیدی گفت اولکسه اکا ایتدی ای برادر چون اقرار دوستی
کردی ای برادر چونکه دوستلق اقرارنی ایلدک یعنی اکا
محبت ایلدک ازو توقع خدمت مدار اول بندهدن خدمت
امیدنی طوتمه که چون عاشقی ومعشوقی در میان آمد چونکه
عاشقلق ومعشوقلق اورته کلدی مالکی ومملوکی برخواست
اقدیلک وبندهلک مرتفع اولدی بلکه امر بر عکس اولدی
قطعه خواجه با بندهٔ پری رخسار افتدی پری یکاقلو یعنی محبوب
بنده ایله چون درآید ببازی وخنده چو نکه اوینمغه وکلمکه کلمیه

یعنی

یعنی لطیفه ومصاحبه مباشرت ایلیه چه عجب کر چو خواجه حکم کند ناز
کند نه عجب دکل اول بنده اکر خواجه کبی حکم وناز ایلیه غلام آبکش
باید وخشت زن غلام سقا وکرپجی کرک یعنی دلبر ساده
روی کرکز بود بنده نازنین مشت زن ومحبوب بنده مشت
اوریجی واقندیسنی دوکیجی اولور زیرا خدمت باشقه ویوس
کنار باشقه حکایت پارسایی را دیدم حضرت شیخ
ایدر بر صالحی کوردم بمحبت شخصی گرفتار شده بر کمسنهنک محبتنه
کرفتار اولمش یعنی عاشق اولمش ورازش از پرده بر ملا
افتاده وانک رازی پردهدن ملایه دوشمش یعنی عشقی
فاش اولمش بیت پروانه سزم عشق جوانی بسر افتاد
وعین راز که در دل بنهفتم بدر افتاد چندانکه ملامت دیدی
اول قدر که خلقدن ملامت کوردی ایدی وغرامت کشیدی
غرامت وعذاب چکر ایدی ترک تصابی نکردی اشتیاق و
محبتی ترک ایتز ایدی وکفتی دخی ایدر ایدی قطعه
کوته نکنم زدامنت دستم سنک دامنکدن دستمی قصه ایلمزم
یعنی سنی ترک ایلمزم ور خود بزنی بتیغ تیزم اکر خو بنی کسکن
قلج ایله اوره سن بعد از تو ملاذ وملجا ام نیست سندن صکره
یعنی سندن صکره یعنی سندن غیری صغنا جغم طینا جغم یو قدر
هم در تو گریزم اگر بگریزم اکر قچرسم یعنی جهان عالمده سنی بلوردم سندن
غیری بلمم اکا التجا ایدرم باری ملامتش کردم حضرت شیخ ایدر
برکره اول پارسایی کوردم ملامت ایلدم وکفتم دخی ایتدم عقل نفیست

چه شد که نفس خسیست بورد غالب آمد سنک نفیس ولطیف
عقلکه نه حال اولدیکه خسیس وخبیث نفسنک اوزرینه غالب
کلدی که سنی بو بلایه ایر کوردی زمانی بفکرت فرو رفت اول
پارسایی بر زمان فکره طالدی وگفت دخی ایتدی قطعه هرکجا
سلطان عشق آمد نماند هر قنده که عشق سلطانی کلدی یعنی
عاشق اولدی قوت بازوی تقوی را محل تقوی وزهد بازوسنک
قوتنه محل واعتبار قالمدی بیت عشق گرچه مثال نخست
نزد عاشق سعادت ابدست پاکدامن چون زید بیچارهٔ پاکدامن
نیجه دیرلیه بیچاره افتاده تا گریبان در وحل که یقاسنه دک باتقه
دوشمش اوله حکایت یکی را دل از دست رفته بود بر کمسنک
کوکلی الدن کتمش ایدی یعنی عاشق اولمش ایدی وترک جان گفته مراد
جانتی ترک ایلمش ایدی دیکلر یعنی معشوقی بولنده اولمکه راضی اولمش
ایدی ومطمح نظر او جای خطرناک واول عاشقک نظری نک مطمحی خوف وخطر
ناک یر ایدی زیرا شاهزاده ایدی وره ٔ هلاک کرد ابی ایدی
زیرا احتمال ایدیکه فاش اولورسه انک هلاکنه قصد ایدهلر مصرع قولا دوکه
بر شاهه کوکل عالی جناب استر ... که متصور شری بکام آید
انک کبی بر لقمه ایدیکه ممکن ومتصور اولیدی طعمه کله ویا مرغی که در دام
افتد ویاخود الجلیس بر مرغ دکل ایدیکه طوزاغه دوشه یعنی هرکز بر طرفده
انک وصالنک وصولی میسر دکل ایدی بیت چو در چشم شاهد نیاید
زرت سنک التونک چونکه شاهد کوزینه کلمیه یعنی محبوبک سندن
التون المیه زر وخاک یکسان نماید برت زر ایله خاک قتکده برابر کورنور

زیرا

زیرا وصالنه وسیله اولمدی یاران بنصیحتش گفتند دوستلری
اکا نصیحت ایتدیلر اذین خیال محال تجنب کن بو محال خیالدن تجنب
ایله وخام سودادن فراغت ایله که خلقی هم بدین هوس که تو داری
اسیرند وپای در زنجیر زیرا وافر خلق که دخی بو هوس که سن طوترسن
اسیرلردر وایاقلری زنجیرده در یعنی بو سن محبت ایتدوکک
شهزادهنک عشقنه سندن غیری چوق کمسنه لر وصالنه وصول
بولمیوب نیجه بلایه ایو شمشلردر واویله اولسه انک ترکی اولادر
دیو نصیحت ایتدیلر بنالید وگفت اول عاشق اکلدی وایتدی
قطعه دوستان گو نصیحتم مکنید ای دوستلر بکا نصیحت ایلمکوز
که مرا دیده بر ارادت اوست زیرا بنم بوکوزم انک ارادتی اوزرهدر
جنک جویان بزور بنجه وکتف بهادرلر بنجه ویغونی زوری ایله
دشمنان را کشند وخوبان دوست دشمنلرینی دیلرلر ایدیعیر
اما خوبلر عاشقلرینی دیلرلر شرط محبت نباشد محبته لایق اولمه که
با انویشه جان که جان خوفی ایله دل از مهر جانان برگرفتن جانانک
محبتندن کوکل بوتماری طوتمق یعنی فراغت ایلمک مثنوی تو که در
بند خویشتن باشی مادامکه سن کندو مصالحکده فکرکده اولدسن
وجانان بولندن هلاک اولمقدن خوف ایدهسن عشق بازی
دروغ زن باشی عشق اوینیدیه یلانی اورجی بر عاشق سن
گر نشاید بدوست ره بردن اگر دوسته یول ایلتمک یعنی وصالی
ممکن ومیسر اولمیه شرط یاریست در طلب مردن یارلغک شرطی
یعنی عاشقلغه لایق اولان انک طلبنده اولمکدر رباعی خیزم

چونماندبیش این تدبیرم قالعزم یعنی وصول جانانه سعی واقدام
ایدرم چونکه بوندن زیاده تدبیرم وطاقتم قالمدی خصم کویاکه
دوکلی شمشیر یاتیر اوره یعنی خصم اکربنی تیغ ایله تیر ایله
هلاک ایتمکه قصد ایلیه کردست رسد کرآستینش کیرم اکر
الوم این شمسه کنانک یکنی طوتم یعنی وصالنه ایرم فیها ونعم
ورنه بروم بر آستانش میرم والا یعنی اکر وصالی میسر
اولمزایسه قادم اشکی اوزره اولم که بودخی عاشق قتنده
بر سعادتدر یکی از متعلقانش که نظر در کار او بود
اول عاشقک متعلقلرندن بری که انک ایشنده انک نظری
وار ایدی یعنی انی کورب کوزدرایدی وشفقت بروردکار
آقانک روزکارنده انلرک شفقتی وار ایدی یعنی انک بو حاله
شفقت ایدرلر پندش دادندکه پندلر دیلر وشرش فمادند
واکه مجنونلرکبی بند اولدلر بیت گفتمش دل بخم زلف توده
قیدغالد گفت دیوانه همان به که مقید شد سودی نداشت
اما اصلا بو غایله طوتمدی یعنی فایده سی اولمدی بیت
دردا که طبیب صبرمی فرماید درحا که طبیب بکا صبر بیورد
وین نفس حریص را شکرمی باید اما بو حریص نفسم شکر کرک
بوسوزتمثیل طریقی اوزره در مثنوی ان شنیدی که شاهزی
بنهفت انی اشتدکی که بر محبوب شاهزاده بادلاندست رفته
یی گفت بکوکلی الدن کتمشه ایدی یعنی عاشقده تا ترا قدر
خویشتن باشد مادامکه سکا کندو قدرک اوله بیش چشمت

چه قدر

چه قدر من باشد سنک چشمک قتنده بنم نه قدرم اولور
پادشه زاده را که نظراو بود پادشاه زادیه اول عاشقک
نظرینک طمعی ایدی یعنی انک منظوری ومحبوبی ایدی خبر کردند
خبر ایلدیلرکه بویله دیوکه جوانی که در سرای میان که بو جوان
بو میدانده باشنده مداومت می نماید مداومت کوستر خوش
طبع وشیرین زبان طبعی کوزل ودلی طاتلو سخنهای لطیفه ونکتهای
غریب ادا می شنویم اول جوانردن لطیف سوزلی وعجیب وغریب
نکتهلر استماع ایدرز چنین معلوم می شود که بویلجه معلوم اولور که
شوری در سر وسوزی دردل دارد که باشنده بر شور
وسودا وقلبنده بر سوز وحرارت طوتر بشیدا صفت است
دیوانه شکلدر بکو دانست شهزاده اکلادی که وصف ایدلکی
جوان کندو عاشقیدر اکا تمام تعلق ایتمشدر واین کرد بلا
وبو بلا توزی انکیخته او وانک قوپرمشیدر یعنی اول جوان
بو بلایه ایو شمسنه کندوزی اولمشدر حرکت بجانب او
دانش مشهزاده حرکتی اول جوانک جانبنه سوردی
جوان چون دید که شهزاده جوان چون کوردیکه شهزاده
بنزدیک او عزم امدن داد انک قتنه کلک قصدین طوتر
بکریست وگفت اعلادی ودیدی بیت انکسکه مرا بکشت
باز امد بیش اولکسکه بنی عشقیله دیلری کیبو قتمه کلدی
مانا که دلش بسوخت بر کشتهٔ خویش بکوزد که کندونک
مقتولی اوزره انک کوکلی یاندی یعنی عاشقنه ترحم ایلدی

پس چند انکه ملاطفت کرد اول قدر شهزاده اول جوانه ملاطفت
ایلدی وپرسیدش از کجایی واکه قندنسن دیو سؤال
ایلدی وچه نام داری ونه اد طوترسن وچه صنعت
دانی ونه صنعت بیلورسن جوان در قعر بحر مودت
جوان محبت دریاسنک قعرنده چنان غریق بود
انجلین غرق اولمش ایدیکه مجال دم زدن نداشت
که نفس اورمغه مجال طوتمزدی قتله قالدی که سؤاله
جواب ویروب مصاحبت ایتمکه قادر اوله بیت
اگر خود هفت سبع از بر بخوانی اگر خود یعنی کندوک یدی
سبعی یعنی تمام قرآنی ازبر اوقیه سن که بو قدر حفظک اوله
چو آشفتی الف بی تی ندانی چونکه عاشق اولدک الفی بایی
تایی بلمزسن یعنی بلمز اولورسن ایله بوخصوصله اول جوانی
تعییب ایلیه سبع بر یله بر هفته سبع تمام مصحف معناسنه
کلام قدیمی یدی قسم ایتمشلر در جمعه کونی اولندن سوره
انعامه کجمع ارتسی انعامدن سورهٔ یونسه یکشنبه
کونی سورهٔ یونسدن سورهٔ طه یه دوشنبه کونی سورهٔ طه دن سورهٔ
عنکبوته سورهٔ عنکبوتدن سورهٔ زمره چارشنبه سورهٔ زمردن
سورهٔ واقعه یه پنجشنبه سورهٔ واقعه دن اخرینه حکیم بو ترتیب ایله اوقیه
دعاسی مقبول اولور شهزاده گفتا شهزاده جوانه ایتدیکه بامن چرا
سخن نگویی باکه نیچون سوز سویلمزسن که من هم از حلقهٔ درویشانم
بلکه انلرک حلقه بکوشی یعنی بنده سیم انکه بعوت استیناس محبوب

اندن

اندن صکره جوان محبوبی یانده اولمسنک قوتی ایله از تلاطم امواج محبت
محبت موجلرینک تلاطم اورتاسندن سر براورد وگفت باشنی
یوقاری کوتردی وایتدی یعنی دلبری قتنده سویلکه نه بلا ایله
بر مقدار فرصت بولدی که تا بو مرتبه عشق دریاسنه غریق ایدی
بیت عجب از کشته نباشد بدر خیمهٔ دوست دوستک خیمه
سی قپوسنده دیلنمشدن عجب اولمز عجب از زنده که چون جان
بدر اورد سلیم عجب زندهدن که جانینی طشره نیجه سلیم کوتردی
یعنی نیجه اولمدی ایلیه تعجب بوندن درانده دکلدر بیت
اباد نشد دلکه خراب بر ان شد حسن بران افت صاحب
نظران شد حکایت یکی از متعلمان کمال بهجتی داشت
شاکردلردن بری حسن بهجت کمالنی طوتر ایدی یعنی صاحب حسن
ایدی بو وجهله دخی معقولدر معنی تابالدر حسنک کمالنی طوتر
ایدی یعنی حسنی حددن زیاده ومعلم را از انجاکه حسن
بشریتیاست واستادک اول یوزدن یعنی اول سبیدن
که بشریت حسندر که انسان بالضروری حسنه مایلدر با حسن
بشرویه اول شاکردک حسن بشرهسنه یعنی خوب چهرهسنه
میلی داشت بر میل طوتر ایدی نته کم اوستادلرک عادتیدر که
محبوب شاکردلره میل ایدر حمتابیتی که زجر وتوبیخ که بوکودکان
دکوکردی اما میلی بر مرتبه ده ایدوکی غیری کودکلر اوزره
زجر وتوبیخ که ایلرایدی درحق او روا نداشتی اول محبوب
شاکردک حقنده انلری روا ومعقول طوتمزایدی بلکه اکا نیجه

رعايت ايده جكني بلز ايدي وغالب اوقات اودرين سخن بوده
واكثر اوقات اوستاد بو سوزده ايدي قطعه نه اچنان
بتو مشغولم اي بهشتي روي اي بهشتي روي سكا انجلين مشغول
دكولم كه ياد خويشتنم در ضمير مي آيد كه كندومي الموت بنم خاطرمه
كلز سكا شويله مشغول اولمشم كه كندومي ياد ايتمكه فراموش
ايتمشم ز ديدنت نتوانم كه ديده بر دوزم سكا نظر ايتمكدن
قادر دكولم كه كوزيمي دكم وكر مقابله بينم كه تير مي آيد وكر مقا
بلده كوردم كه اوق كلور حاصل معني بران سكا نظر ايتمكه قادر
دكولم بيت بفراغ دل زماني نظري بماه رويي به ازان كه خبر
شاهي همه عمر وهاي هوي پس كفت بوكي پس اول استاده
ايدي انچنانكه در آداب درسم اجتهاد ميكني انجلين كه بنم ادب
درسم ادبلرنده اجتهاد واهتمام ايدرسن در اداب نفسم هم نظري
فرماي نفسم ادبلرنده دخي بر نظر بيوركه اكر در اخلاقم اكر بنم
خويلرمده ناپسنديده بيني بونا معقول كوره سن كه مرا آن
پسنديده مي آيد كه اول نامعقول خوي باكه مقبول كلدي برآنم
مطلع كردان اينك اوزرينه مطلع ايله تا بتبديل آن مشغول
شوم تا كه انك تبديلنه مشغول اولم كفت اوستاد اكه ايلدي
اي پسر اين سخن از ديكري پرس اي پسر بو سوزي بر غيريدن
سوال ايله كه آن نظر مرا نيست زيرا اول نظر كه بنم سكا در
يعني بنم نظرم سكا بر حالت ايله در كه جز هنر هيچ بينم هنردن
غيري كورمزم قطعه چشم بد انديش كه بركنده باد بد انديشك

كوزي

كوزي كه قوبش يعني چقمش اولسون عيب نمايد هنرش در
نظر هنر انك كوزنده عيب كورنور زيرا عداوت كوزيله نظر
ايدر ور هنري داري وهفتاد عيب اكر بر هنرك ويتمش عيب
طوتدسن يعني بر هنروده يتمش عيبك اوله دوست نبيند بجز
آن يك هنر دوست اول بر هنردن غيري سني كورمز حكايت
شبي ياد دارم كه يار عزيزم از در درآمد ياد طوترم يعني خاطرمده
دركه بر كيجه بنم عزيز محبوبم قپودن ايچرو كلدي چنان بي اختيار
ازجاي برجستم اختيار سز انجلين بر معنى ميچرادم يعني اياغ
اوزره قالقدم چراغم باستين كشته كه چراغم اسينم يعني يكم
ايله سوينوي ديلمشدي اولوي مصرع سري طيف من يجلو بطلعته
الدجي شبه ايله كلدي شول كسنه نك خيالي كه ظلمات انك ايله روشن
اولور شكفت آمد از بختم كه اين دولت ازكجا بختمدن بكا عجب
كلديكه بو دولت قنده نرن بنشست وعتاب اغاز كرد محبوبم
اوتردي وبكا عتاب ايتمكه شروع ايلدي بو يله ديوكه مرا در حال
كه ديدي بو يله ديوكه مراد رحال كه ديدي چراغ بكشتي كه بني
فودي كه كوردك يعني كوردكك دم چراغي سوندردك كفتم
حضرت شيخ ايلدي بيت معني بكي انكه ديدي بري اولكه
كمان بردم كه افتاب از در درآمد ظن ايلدم كه افتاب يعني
آي قپودن ايچرو كلدي وديكري انكه اين بيم بخاطر بكذشت
واول بري اولدركه خاطرمدن كچمشدر كه ظريفان كفته اند
كه ظل ثقيلو دعيشلردر قطعه كر كراني بپيش شمع آيد اكر بر ثقيل

ليلة ان نجم ... منكرو

كسه يعني بر صقللو شمع اوكنه كله خيزش اندر ميان جمع بكش ظرف
كال واول صقللويي جمع اورته سنده ديله وز شكر خنده ايست و
شيرين لب اما اكر شمع اوكنه كلن بر شكر كلشلو شيرين لب يعني
زنبادلبو اوله استيفنش بكير وشمع بكش اول محبوبك يكيني طوت
وشمعي سوندر حكايت يكي دوستي را كه زمانها نديده
بود بر كسنه محبوبي نيجه زمانلر كورمامش ايدي كفت
اول كسنه حين ملاقاتده اكا ايتدي كجايي كه مشتاق بودم
قنده سن كه مشتاق اولمشم كفت محبوب ايتدي مشتاقي
به ز ملولي كوز ميوب مشتاق اولمق بكا دخي كوروب
ملول اولمقدن ديرآمدي اي نكار سرمست كيج كلدك اي عالي جناب
زودت ندهم دامن از دست سنك دامنك تيز ويرمم يعني چتنده
كتمكه قومم زيرا اشتياقم سكا حددن زياده در معشوقه كه دير دير
بينند محبوب كه كيج كيج كوره لر يعني دايما ملاقات اولميه لر اخركم ازان كه
سير بينند اخرازن كه معشوق طويخه كوره لر يعني طوق اولنجه دكلو
كورملدن كاه كاه كوروب اشتياق اوزره اولمق اولدر بيت اول
عاشق جانبندن بيت ثاني معشوق جانبندن در نكته شاهد كه
بارفيقان آيد محبوبكه رفيقلري ايله عاشقني زيارت ايتمكه كلور بجفا
كردن آمده است معشوقه عاشقنه جفا ايتمكه كلشدر بحكم انكه اول
مسيبدن كه از غيرت ومضادة خالي نباشد غيرتدن ومضادتدن
يعني عاشقنه مخالفتدن خالي اولمز شعر ان جئتني في زمرة
لن ترفي دفيقلرك ايله چقن سن بني زيارت ايتمكه كلسن بو حرمك

معناسي

معناسني تركيبي سنده تعرض اولنمه معناسني محصلاسي ايله
اكتفا اولندي سهولت معنا ايچون وان جئتني بصلح فانت
محارب واكرچه صلح ايتمكه كلدك اما سن بنم جنك ايدجي
سن زيرا مخالفت ايدرسن لطيفه بيك نفسم برامخت
ياربا اغيار كه يار اغياره قوشدي بسي نمانده كه غيرت
وجودمن بكشد چوق قالمدي كه غيرت بنم وجودمي ديليه
يعني غيرت بني هلاك ايدر بخنده كفت كه من شمع جمع اي
سعدي محبوبم بو سوزي اشتدي كلمك ايله ايتدي كه بن جمعك
شمعيم يعني بن كسنه نك مخصوص دلبري دكلم اي سعدي مرا ازان
چه كه پروانه خويشتن بكشد بكا اندن نه غم كه پروانه كندوسني
ديلر حكايت ياد دارم كه در ايام پيشين ياد طوترم كه
كچمش زمانده يعني خاطرمده دركه جوانلق عالمنده بو حكايتي حضرت
شيخك سر كذشتيدر من ودوستي بن وبر محبوب يعني بر محبوبله
چون دو مغز بادام در پوستي بر قبوقده حاصل اولمش ايكي بادام
ايچي كبي يعني ايكي ايچلي بادام كبي صحبت داشتيم مصاحبت طوتر
ايدك ناكاه اتفاق سفر افتاد ناكاه او محبوبه سفر اتفاقي
دوشدي پس از مدتي باز آمد بر مدتدن صكره اول محبوب
كيرو كلوب عتاب اغاز كرد باكه عتاب ايتمكه شروع ايلدي
بو يله ديوكه درين مدت قاصدي نفرستادي كه بو مدتده يعني
بو قدر زمانكه كچدي بكا بر قاصد كوندرمدك كه سنك صحبتك
طلب حرمتم اولم سن دخي بنم احوالمي نيجه ايدي كن معلوم ايدك كفتم

قاصد تور کو صایو دیمکدر
یعنی مکتوب کتوریجی

ومن محروم شوم صح

حضرت شیخ ایدر اکا ایتدم دریغ امدم که دیدهٔ قاصد بجمال
تو روشن کرد دریغا حیف کلدیکه قاصدک کوزی سنک جمالک
ایله روشن اوله ومن محروم اولم **قطعه** یاد دیرینه جو اکو بوبان
تو بدمن ای قدیم یاد یعنی ای تدبیرت بنم محبوبم اولان باکه زبان
ایله تو بدو یومد بنی ترك ایله دیو که زاتق به شمشیر نخواهم بودن
زیرا باکه قلیچ ایله تو بد اولمسه کرکدر یعنی بنی ترك ایله یوقسه سنی هلاك
ایدرم دیه سن اول قابلدکلدر که سنی ترك ایلیم دیشکم ایدکه کسی سیر نظر
در تو کند نکارشك وحسد کلورکه بوکسه سکا طوبیجه نظر ایلیه بازکویم
نه که کس سیر نخواهد بودن کیرو دیدم که نکارشك کلمز زیرا کمسه
سکا نظر ایتمکدن سیر اولمسه کرکدر **بیت** خود را بکشد بلبل ازین رشك
که کل را * با باد صبا وقت سحر جلوه کری بود **حکایت** دانشمندیرا
دیدم بر عالمی کوردم محبت شخصی کرفتار برکسنك محبتنه کرفتار ایدی
وراضی ازو بکفتار واول محبوبك مصاحبتنه راضی یعنی همان مصاحبتنه
راضی وقانع اولمش جور فراوان بردی عالم اول محبوبدن وافر جور
ایلدرسایدی وتحمل بیکران کردی وغایتسز تحمل ایلرایدی باری
بطریق نصیحتش کفتم حضرت شیخ ایدر بوکره بن اول کمسنه نصیحت
طریقی ایله ابتدادر محبت این منظور علتی نیست بیلورمکه سکا بو محبوبك
محبتنده بر علت یعنی غرض نفسانی یوقدر دبنای مودت بر زلتی نیست
ومحبت بناسی بر خطا یعنی شهوت یوسنك اوزره دکلدر وبا
وجود این معنی بو معنی وجودی ایله یعنی چونکه حال بو یله در لایق
قدر علما نباشد علمانك قدرنه لایق اولمز خود را متهم کرد کندوسنی

ناشروع

ناشروع ایله تهمتلو ایلمك وجوریی ادبان بردن واول پسرلرك
جوردن التمك کرامات خوبلردر کفت اولا عالم ایتدی ای یار
دست عتاب باز دامن روزکارم بدار ای دوست عتاب الینی
بنم روزکارم اتکندن طوت یعنی بکا ایلمکه بارها بنجه کره دربن مصلحت
که توکوئی بو مصلحتده که سن دیرسن یعنی بوندن فراغت خصوصنده
اندیشه کردم فکر ایلدم صبر بر جفا او سهلتر می‌نماید انك جفاسی
اوزره صبر ایلمك آسانرك کوردم صبر ازو که اول صبر ایلمك یعنی انك
جمالی مشاهده سندن صبر ایتمکدن جفاسنه صبر ایتمك آسانراق کلور که
حکما کفته اند که عاقللر ایتمشلردر دل بر مجاهده نهادن حفار
مجاهده اوزره کوکل قومق یعنی تحمل ایلمك اسانتر بست اسانترکدر که
چشم از مشاهده برکرفتن که جانانك جمالی مشاهده سندن
چشم یوقاری طوتمقدن یعنی نظر ایلمکدن **مثنوی** انکه بی او نفس بر
نشاید بردا و کمسه که انسز عمری باشه التمك ممکن اولمیه یعنی انك
مشاهده سندن صبر اولمقده تمام اقراب والم اللازم کله کر جفا کند
ببایید برد انجیلین کمسه اکر جفا ایدر التمك کرك یعنی جفاسنه
تحمل ایتمك کرك هر دکه بیشی دلبری دارد هر کیمکه کوکلنی
بر دلبر قتنده یعنی طوتر عاشقلر دیش در دست دیکری
دارد صقالنی بر غیری کسنه نك الندن طوتر غیرینك مراد بوننه
محبوبلر آهوی بالهنك در کردن بو یننده بالهنکی اولان آهو
نتواند بخویشتن رفتن کندی اختیاری ایله مراد ایدوکی یره کتمکه
قادر اولمز دیرا مانع وار در دو نی از دست کفتمش نه نهاد بر کون

دوستدن یه نیتمادیدم یعنی الامان سندن که باکه بوقدر
جفا ایدرسن دیدم چندانان رونکردم استغفار ادبسنك
اندم اول کوندن برو نه قدر استغفار ایتدم نکند دوست ننبار
اندوست عاشق معشوق نینما ایلمز بلکه اندن جمیع جفا
تحمل ایلر دل نهادم بر انچه خاطر اوست چونکه او ییلدر بن دخی
کوکل قودم اول نسنه اوزره که انك خاطری ومرادیدر یعنی
راضی اولدم هر نه ایدر ایسه ایتسون کر بلطفم بنزد خود خواند
اکر دوست لطیفه ایله بنی کندو قتنه اوقیه و دعا ایلیه ور بقهرم
براند او داند اکر قهر ایله بنی قتندن سوره جفا ایلیه اول
بلور هر کز بخالفتم بوقدر **حکایت** در عنفوان جوانی
جوانلق اولنده چنانکه افتد انخلین کردوشر وداني دخی بیلورسن
بالخوش پسری برخوش پسر ایله سرّی داشتم برسر طوتدم یعنی بر زیبا دلبره محبت ایتدم بحکم انکه
اول سبب ایله که حلقی داشت اول پسر بر بوغاز طوتر ایدی طیب الادا
اداسی لطیف یعنی خوش اوازی واداسی وخلقی بر ذات طوتر ایدی
کالبدر اذا بدا آیك اون دوردی کیجه ظاهر اولسه یعنی اول بر
حسنی بر مرتبه ده ایدیکه بدر منیر کبی کور نور ایدی **بیت** انکه نبات
عارضش آب حیات میخورد اول محبوبك لبنه نظر ایلسون هر کیمکه
شکوی زیرا الذتده بر مقدار لبنه مشابه اولسه اولور اتفاقا
بخلاف طبع اتفاقا طبعمه مخالف اذا و حرکتی دیدم اول پسر دن
بر حرکت کوردم که بپسندیدم که انی بکنمادم دامن از و در کشیدم

اول

اول پسردن دامنی چکدم یعنی انك ایله اولان مصاحبت واختلاطی ترك
ایتدم ومهره مهرش برچیدم واول پسرك محبتی بوغنی دیدم وکفتم
دخی اول پسره ایتدم بو حکایت شیخك سوکلر شنیدر **بیت** برو هر چه
می بایدت پیش کیر یوری هر نه که سکا اوکه یعنی شمدیدن صکره هر نه
ایلرسك ایله سکا مانع اولمم سرما نداری خویش کیر بزوم باشمو
طوترسن کندو باشکی طوت یعنی بنم موافقت ومتابعت ایدوب بنم
ایله باش طوترسن واکر مرادك اولنکسه ایله باش قوش شنیدمش که
میرفت ومی کفت حضرت شیخ ایدر اشتدم که اول پسر کیدر وایدر
ایدی **بیت** شب پره کر وصل آفتاب نخواهد برسه اکر افتابك
وصالنی طلب ایتمیه دونق بازار افتابك یعنی افتاب بازارنك رونق
ولطافتنی اکسلمز این بکفت وسفر کرد اول پسر بو سوزی ایتدی
وسفر ایلدی وپریشانی او در من اثر کرد وانك پریشانلغی بنده
اثر ایلدی **شعر** فقدت زمان الوصل والمرء جاهل بن وصال
زمانی ییتردم حال بوکه کشی بیلمیجکدر بقدر لذیذ العیش دیرلکك
لذتی قدرنجه **بیت** باز ای ومرا بکش که پیشتم کردن * کالینی
دیله زیرا سنك اوکوکن اولمك خوشتر که پس از تو
زندکانی بردن که سنك فراقکدن سنون صکره دیرلك التمکدن
اما شکر ومنت خدا برا جل وعلا اما جلیل وعالی الله شکر ومنت
که پس از مدتی باز امد که بر زماندن صکره اول محبوبم کیرو
کلدی ان حلق داودی متغیر شده اول داودی بوغاز یعنی
اول لطیف اواز متغیر اولدی وجمال یوسفی بزیان امد واول

يوسفك جمالي زياده كلش يعني حسني كتمش ويوسيب زنخدانش
واول محبوبك الماسي لطيف ذقني اوزره چو بر گردي
نشسته ايو اكبي بر طوز ادترمشلر يعني تازه خطي كلشدر ورونق
بازار حسنش شكسته وانك حسني بازارنك رونقي صنمش
يعني اول اولكه لطافتي كتمش متوقع دركنارش كيرم ايدلنجي
ايدي اولكه كبي كنار مي طوتم يعني در اغوش ايدوب انك ايله
معانقه ومصافحه ايدم كنار كرفتم اما كنار طوتدم يعني كنار چيزدم وكفتم
دخي ايتدم قطعه آن دوز كه خط شاهدت بود اول كونكه سنك شاهدك
لطيف خطي وار ايدي يعني محبوب ايدك صاحب نظر از نظر براندي صاحب نظري
حسنك غروري ايله نظر كوندن سوردك يعني ترك ايلدك امروز بيا مي
بصلحش بوكون اول صاحب نظر ايله صلح ايتمكه كلدك كش فتحه وضمه بر فشاندي
حال بوكه ثمري اول خط فتحه وضمه صاچوك يعني صقلك كلدي مثنوي
تازه بهارا ورقت زرد شد اي تازه بهار سنك ورقك زرد اولدي
يعني حسنك كلي صولدي ديك منه كاتش مامرد شد چولمك قومه
زيرا بزوم اتشمز سرد اولدي يعني بزم ناز وشيوه ايله كه سكا ميلمز قالمدي
چند خرامي وتكبر كني نيجه بر صالنورسن نيجه بر كبر ايدرسن دولت
پارينه تصور كني بلوردكي دولتي يعني اولكه حسني هنوز باقي تصور
ايدرسن اول خود زايل اولدي پيش كسي دوكه طلبكار تست شمدي
بر كمسنه اوكنه كيت كه سنك طلبكارك اوله ناز بر انكن كه خريدار تست
اول كمسه اوزره يعني اولكسه نازايله كه سنك مشتريكدر قطعه
سبزه در باغ كفته اند خوشست ايتمشلردر كه باغده سبزه خوشدر

كين
داند آن كس كه اين سخن كويد مصرع اول فرادده ايل وكني اول بيلوركه بو سوزي
ديريعني از روي دلبران خط سبز يعني دلبرلك يوزندن تازه خطي
دل عشاق بيشتر جويد عاشقلرك كوكلي زياده دلك استر بوستان
تو كنده زاريست اما سنك بوستانك يعني سنك يوزك كندنالر
بسكه بركني همي دويد زياده كه قوپاره سن يعني هرنه قدركه يولرسن
كيوه متصل بتر قطعه توپادبرفته چو اهو بلند اهو كبي لطيف
ومقبول كتمش سن يعني كجنده سن بوندن كذشته اهو كبي لطيف
ومقبول ايدك كوردن ميل ايدرلر ايدي امسال بيامري چو يوزي
امابو يا دوسكبي كلدك كه صقلك كلك ايله كورنلر سندن نفرت
ايدرلر سعدي خط سبز دوست دارد سعدي تازه خطي كلني
دلبري دوست طوتر محبت ايدر نه هر الفي چو الدوزي اول محبوبي
دوست طوتمز كه صقلك بر قلي برالف چو الدوز كيبدر اوخشن
اوله قطعه كوصبر كني ور نكني موي بناكوش اكر بو حاله صبر ايدرسن
كه بناكوشك موبني يولميه سن اكر بو حاله صبر ايتميوب بناكوشك يوكن
اين دولت ايام نكوبي برايد البته بوكون ايلك قايتسك كلور
يعني نهايت بولور كردست بجان داشتمي همچو تبر دشتي اكر بن جانه
قدرت طوتيدم سن صقلك اوزره طوتدغك كبي سنكي صقالكه حكك
كچوركي بي بم جانمه حكم كچيدي نكذاشتمي تا بقيامت كه برايد قومز
ايدوم كه قيامته دكن جانم يوقاري بعني جقه اما سن قادرسن پس
نه سيدن تراشي ايتمزسن قطعه سوال كردم وكفتم جمال روي
ترا اول محبوبه سوال ايلدم واتيدم سنك يوزك اطرافنه قريجه جك لر

هركس ايله اختلاط ايدوب كندوسني سود رمك استر حكايت
يكي را از علما پرسيدند عالملردن برينه سوال ايلديلركه كسي با ماه روي
درخلوت نشسته كه بر كمسه براي يوزلو محبوب ايله خلوتده تنها
اوترمش اولسه ودرها بسته ورقيبان خفته قپولر بغلنمش ورقيبلر
اويومش اولسه نفس طالب وشهوت غالب اول وقت نفس مرادنه طالب وشهوت
آدنه غالب اولسه حال بوكه مانع دخي يوقدر چنانكه عرب
كويد الجليف كه عرب ايدر التمر نايع خرما ايرشمش يعني تمام لطيف
اولمش اولسه والناطور غير مانع دخي ناطور مانع اوليه هيچ
باشد كه بقوت پرهيز كاري هيچ اولوري اولكسه پرهيز كارلك
قوتي ايله ازوي بسلامت بماند اول محبوبدن سلامت ايله قاله انك
وصالندن ايرميه كفت اول عالم ايتدي اكر از ماه رويان بسلامت
بماند اكر اولكسه ماه رويلودن سلامت ايله قاله اول عقلي
خاطرنه كتوريميه از بدكويان نماند البته بدكويلودن سلامت
ايله قالمزاني درلو درلو ايتمشلر ديرلر شعر وان سلم الانسان
من سوء نفسه اكرچه انسان كندي نفسنك قباحتندن سالم
اولا يعني نفسنه تابع اولوب هركز نامشروع ايتميه فمن سوء ظن
المدعي ليس يسلم ليكن مدعيك ظننك قباحتندن سالم اولمز
بيت شايد پس كار خويش بنشستن عكنذر كشي كندو ايشي
اردنه اوتورمق يعني جميع نامشروع دن فراغت ايلمك ليكن نتوان
زبان مردم بستن ليكن خلقك دليني بغلمق ممكن دكلدر حكايت
طوطي با زاغي در قفس كردند بر طوطي بر زاغ ايله قفسه ايلديلر

قيمتلي در چه شد كه مو رچه بر كرد ماه جوشيده است يعني
ماه كبي لطيف عذارك اطرافنه خط كلمسدر بحنده كفت ندانم
چه بود رويم را كوملك ايله ايتدي بيلمم يوزمه نه حال اولدي
مكر بماتم حسنم سياه پوشيده است ولا ايسه حسنم ماتم ايله
يعني حسنم ماتمندن اوتري يوزم سياه كيمشدر نته كم ماتم زده
لرك عادتيدر حكايت يكي از مستعربان بغداد بلودن
برينه پرسيد نكه سوال ايلديلر ما تقول في المرد امردلر حقنده نه
ديرسن كفت لا خير فيهم اول مستعرب ايتدي اصلا انلرده خير يوق
مادام احدهم لطيفا زيرا مادام كه بري لطيف ومقبول اوله تخاشن فاذا
خشن تيلاطف اما قچن خشن اولسه ملاطفت ايدر يعني تا خوب
لطيفند درشتي ميكنند يعني مادامكه انلر لطيف وخوبدرلر ابرك
ايدرلر چون درشت شوند وچون درشت اولدلر چنانكه بكاري
نيايد الجليف كه برايشه يرامزلر يعني بوسه وكناره قابل اولميدلر
تلطف كنند ودوستي نمايند اول وقت تلطف وملاعبت ايدرلر ودوستلق
ومحبت كوسترلر قطعه امرد انكه خوب وشيرين است پالك
يوزلو اول وقت خوب وشيرين تلخ كفتار وتند خوي بود
اچي سوزلو وناصقول خويلو اولوركه دايم حسنته مغرور اولور
چون بريش آمد بلعنت شد اما چونكه امرد ريشه كلدي ولعنت
ايله اولدي يعني صقلي كلك ايله خلقك محبتي والتفاتندن
دوندي اولمديكه اكا رعايت واعتبار ايتمز اولدي مردم آميز ومهر
جوي بود اول حالده خلقه قارشي ومحبت استيجي اولور يعني

طوطي از قبيح مشاهده او طوطيه زاغك مشاهده سي قبيحدن مجاهده
بود زحمت ايلدر ايدي وميكفت دخي ايدر ايدي اين چه طلعت
مكروهست بونه مكروه طلعتدر وهيئت عقوبت دبغض اولنمش
هيئتدر كه هركز حفظ ايتمز ونظر ملعون ولعنت اولنمش نظر در كه
هركز كمسه اكا محبت ايله نظر ايلمز وشمايلي ناموزون وناموزون شما
يلدر يا غراب البين اي غراب البين يا ليت بيني وبينك بعد
المشرقين نوليدي سنك ايله بنم ارالرزده ايكي مشرق اراليغي اوليدي
يعني سن مشرقده بن مغربده اوليدم علي الصباح بروي تو هر كه برخيزد
علي الصباح هر كيمكه سنك يوزكه قلقه بقه يعني هر كيمكه علي الصباح خوابدن
قالقدقده سنك يوزكي كوره صباح دوز سلامت بروى مسا باشد سنك
شوم اولانكدن سلامت كونك صباحي انك اوزرنه مسا اولور اولكون
انك اقشامي هركز راست كلمز بد اختري چو تو در صحبت تو بايستي سنك
صحبتكده سنجلين بر بداختر كرك ايدي ولي كه چنان كه توئي در جهان
كجا باشد اما الجلين كه سنك جهانده قنده اولور يعني قباحتده
وخباثتده سكا شابه يوقدر عجب تر انكه عجب دركه اوكه غراب بينم غراب
دخي از مجاورت طوطي بجان آمده بود طوطينك قوكشلغندن ومصاحبتندن
جانه كلمش ايدي يعني زياده مضطرب اولمش ايدي لاحول كنان لا حول
ولا قوة الا بالله العلي العظيم ديرك از كردش كيتي همي ناليد جهانك
دونمه سندن آه ايلدي ودستهاي تغابن بيك ديكر همي ماليد وحسرتك
ديانك اللرين بري بري اوزرنه سورر ايدي يعني اللرنمش وديانايتمش
كمسه لر بيحضور لقندن اللريني اوردقلري كبي غراب دخي كويا طوطينك

متارتون

متارتنون اللرنمش وديان ايتمش كه تمام اضطرابندن اللريني اوردايدي
وميكفت دخي ايدر ايدي اين چه بخت نكونست بونه منعكس بختدر وطالع
دون والجق طالعدر واين ايام بوقلمون وبوقلمون يعني متغير وبي حالدي
اوزره طوريجي زمانه لايق قدر من آنستي بنم قدريمك لايقي اول ايدي
بانا يقي كه كندو جنسيمدن بر قرغه ايله بديوار باغي بر باغك ديوارنده
خرامان همي رفتمي صالنرق كيدايدم بيت پارسا را بس اين قدر
زندان صالحه بو قدر زندان بس كه بودهم طويله رندان كه بونلرله ايله
هم طويله اوله يعني الملك ايله مختلط اوله بيت خاك خاك زدن
اين دلق ريايي جكنم • دور ام صحبت نا جنس عذابست اليم • تا چه
كناه كرده ايم عجب نه كناه ايلمشم كه روزكارم بعقوبت آن بكر دوز
كا في انك عقوبتي ايله يعني اول كناهدن اوتري بكا عقوبت
ايتمك ايچوندر در سلك صحبت چنين ابلهي بو نجلين بر ابلهك صحبتي
سلكنده كه خود رايي كه اول ايله خود راي در ونا جنس وبافه دراي
ونا جنس وهرزه كويدر بجنين بند بلا مبتلا كرده است كه بو نجلين
بلا بندنده كرفتار ايلمشدر قطعه كس نيايد بپاي ديواري
شول ديوارد بنه كمسه كلمز كه بران صورتت نكار كنند كه اول ديوار
اوزره سنك صورتكي نقش ايده لر كر تو در بهشت باشد جاي
اكر سكا جنت يارولد يعني جنته كيده سن ديكران دوزخ اختيار كنند
غيريلر صورتكي كورمكدن اوتري جهنمي اختيار ايدرلر ايدي اين مثل
بران اورده ام بو مثلي اول سبب ايله كتوردم تا بدواني تا بيله سن كه
صد چندانكه دانا را از نادان نفرتست كه يوز اول قدر

كه عالمك جاهلدن نفرت واجتنابي واردر نادان از دانا
وحشتست جاهلك عالمدن وحشت واحترازي واردر قطعه
زاهدي در سماع رندان بود رندلر سماعنده بر زاهد وار ايدي
كه انلر مختلط اولمش ايدي ذان ميان كفت شاهد بلخي كه اول
اورته دن بلخ لو بر محبوب اول زاهده ايتدي كه ملولي زماترش
منشين اكر بزدن ملولك وبيحضور لك وترش روي وپريشان
اوتورمه كه توهم در ميان ما تلخي زيرا سن دخي بزوم اورتامزده آجي سن
يعني سن بزدن نيجه حظ ايتمز ايسك بز دخي سندن اويلجه
حظ ايتمزوز رباعي جمعي چو كل ولاله بهم پيوسته بر جمع كل ولاله
كبي بربرينه اولاشمش يعني منتظم اولمش تو هيزم خشك در ميان
شان دسته سن قوري هيزم سن يعني سن قوري اودون كبي سن انلرك
اورتاسنده بتمش كه اصلا يقشمز سن چون باد مخالف وچو سرما
ناخوش بو بنت سن حظ اولنمش بكي مخالف ونا خوش وصوق
سن چون برف نشسته وچون يخ بسته بزوم اورتامزده قار كبي
برودت ايله اوترمش وبوز كبي طوكمش سن يعني منقبض سن
حكايت رفيقي داشتم سالها باهم سفر كرده بوديم بر رفيقم
وار ايديكه نيجه يللر بري برمز له سفر ايتمش ايدك ونمك خورده حقوق
صحبت ثابت شده ونمايتمز مصاحبت ودوستلق مابينمزده اولمش
ايدي آخر بسبب نفعي اخر بر ازجوق فايده سببي ايله آزاد خاطر من
روا داشت بنم خاطرمك انجمكلكي روا طوتدي دوستي سپري شد
دوستلغي تمام اولدي وباين همه وبو دكلو مخالف ايلمه واز هر دو

وباين همه دلبستگي از هر دو طرف
بود كه

طرف دلبستكي بود ايكي طرفدن بيله ميل ومحبت وار ايدي بحكم انكه
اول سبب ايله كه شنيدم كه روزي دو بيت اشعكه بو كون ايكي
بيت از سخنان من بنم سوزلومدن در مجمعي همي كفتند بر مجمعده
ايتديلر قطعه نكار من چو در آيد بخنده نمكين بنم محبوبم چونكه
نمكين خنده ايله كلسه غك زياده كند بو جراحت ريشان مجرو حلرك
يعني دل ريش عاشقلرك يارده سي اوزره غك زياده ايدر
نمكين مناسبتي ايله غك ذكري لطيفدر حاصل معني بنم محبوبم
چونكه بو حالت ايله كلسه عاشقلرك محبت وسوزيني زياده
ايدر چه بودي از سر زلفش بدستم افتادي نوليدي انك
زلفي دخي بنم الده دوشيدي يعني الده كيريدي چو آستين كريمان
بدست درويشان كرملرك يكي درويشلرك الندة دوشوكي
كبي طائفه درويشان بو بولك درويشلر بو لطف اين سخن بو سوزك
لطفي اوزره دكل بلكه بر حسن سيرت خويش بلكه كندونك حسن سيرتي
اوزره كواهي داد بودند طانقلق ويرمشلر وآوهم در ميان واول
دوست دخي اول اورتاده مبالغه كرده بود اول بيتك لطفنده
مبالغه ايلمش ايدي وبر فوت صحبت قديم تاسف خورده وصحبتي
قيلمك فوتي اوزره تاسف وتحسريش ايدي وبخطاي خويش
اعتراف نموده واول دوست كندونك خطاسنه اعتراف
كوسترمش ايدي معلوم كردم كه از طرف او رغبتي هست حضرت
شيخ ايدر معلوم ايلدم انك طرفندن دخي رغبت واردر اين
بيتها فرستادم بو بيتلري اكا كوندردم وصلح كردم دخي صلح ايلدم

قطعه ندمارا در میان عهد و فا بود بزوم اودر تا مرده عهد و
وفا یوق ایدی جفا کردی و بی مهری نمودی عاقبت عهد وفا
تنك ایدوب بکا جفا ایلدك ومحبت سزلك کوستردك یکباره
از جهان دل در توبستم بالکلیه جهاندن کوکلی سکا بغلدم نواستم
که جفا کردی بزودی سیلیم که تیز کلمه سندن دونرسن هنوز
کرسر ملحتست بازآی هنوز اکر سکا بنم ایله صلح ایلمك هوسی وار ایسه
کل کل کزان محبوبتر باشی کر بودی انون محبوبرك اولورسن
که اول اولدك یعنی اولکیدن مقبول ترك اولورسن حکایت
یکی ذی صاحب جمال سرگذشت در کذشت برکسنك بر صاحب
جمال عورتی وار ایدی بجری یعنی وفات ایلدی ومادر زن
واول عورتك اناسی پیر فرتوت بونامش قری ایدی بعلت
صداق کابین سببی ایله در خانه متمکن بماند اولکسه نك خانه
سندن متمکن قالدی مرد از مجاورت او بجان رنجیدی وفات
ایدن عورتك اری مادرینك مصاحبتندن جان ایله بجنود
ایدی یعنی جاندن زیاده بیحضور اولود ایدی وبحکم صداق
کابین سببی ایله از مجاورت او چاره ندیدی انك قوکشی
لغندن چاره کورمز ایدی ونجات مجال بولمز ایدی یکی ازین طایفه
بو طایفه دن یعنی دوستلردن بری کفت ایتدی چه کونه در فراق
یار عزیز عزیز یارك یعنی زوجه کك فراقندن نجه سن کفت
اوکسه ایتدی نادیدن زن برمن چنان دشوار نی آید عورتی
کورمك بکا انجلین دشوار ومشکل کلمز که عورتك اناسنی

کورمك

کورمك یعنی خاتونك فراقندن والده سنك وصالی بکا مشکل
کلور که دیدن مادرش چنان دشوار می آید عورتی کورمك
بکا انجلین دشوار ومشکل کلمز که عورتك اناسنی کورمك انجوه
مثنوی کل بتاراج رفت وخار بماند کل یغمایه کیتدی وخار
قالدی کنج برداشتند ومار بماند دفینه قالدردیلر یعنی الدیلر
ایلان قالدی دیده بر تادك سنان دیدن کوزی قزلمقده
سنانه کورمك خوشتر از روی دشمنان دیدن دشمنلرك
یوزنی کورملکدن خوشتر کرد واجبست انهراد دوست بوید
بیك دوستدن کسیلمك واجبدر بایکی دشمنت دید اکا بودشمنی
کورمك کرکدر یعنی بودشمنی کورملکدن اوتری حکایت
یاد دارم که در ایام جوانی یاد طوترم که جوانلق ایامنده کزرلك
کذری داشتم بکوی برمحلیه کذر طوترایدم یعنی برمحبوبك محلسنی طواف
ایدر ایدم ونظر داشتم بماه رویی برآی یوزلویه نظر طوتر ایدم یعنی
عاشق اولمش ایدم در تموزی تموز ده کوی جانانی که حرورش آب
دهان را بجوشانیدی که اول تموزك کیجه ایله اسی ایلیجه هانك
صوینی یعنی توکوکینی قورود ایدی وسموشی مغز استخوان بجوشانیدی
اول تموزك کوندزاسی یلی استخوان ایلکینی قینادر ایدی از ضعف
بشریت ادمیلك ضعیفندن وخلق الانسان ضعیفا تاب افتاب
هجیر او دیله افتابك حرارتنه طاقت بینا وردم طاقت کتوردمدم التجا
بسایه دیواری کردم بالضروری بردیوارك سایه سنه التجا ایلدم
یعنی صغندم مترقب که کسی زحمت حر تموز مترقب ومنتظر ایدم که

قطعه ندمارا در میان عهد وفا بود یوم

بوکسه تموزك حرارتی زحمتنی ازمن ببرد بیرد آبی فرو نشاند
بوصوق صو ایله آتشمی اتوره یعنی کوندره ناکاه ازدهلیز خانه
ناکاه خانه دهلیزینك قرکلوغندن روشنایی دیدم بر آیدنلق
کوردم یعنی برجمالی کوردم که زبان فصاحت نجی فصاحت
دلی انصباحت اونك حسنی بیانندن عاجز بماند عاجز قالور
چنانکه در شب تاریك انجلین که لیل مظلمده صبح برآید صبح طلوع
ایدر یا آب حیات از ظلمات بدر آید یاخود آب حیات ظلماتدن
طشره کلور اول محبوبك کوردکی جمال بوکه بکزر ایدی قدحی بوف
آب در دست کرفته بود برقدح قارلو صو طوتمش ایدی وشکر
در ان ریخته وانه شکر دوکلمش ایدی وبعرق برامیخته وانی عرق
ایله قارشدرمش ایدی یعنی کلاب ایله تعبیه اولنمش شکر
شربتی کتوردی ندانم بکلابش مطیب کرده بود بلمزم اول شربتی
فی الحقیقه کلاب ایله می مطیب ایلمش ایدی یا قطره چند
از کل رویش در ان چکیده یاخود انك کل کبی لطیف یوزی درن
اول شربتون برقاچ قطره می طاملمش ایدی فی الجمله شراب
از دست محبوب بستدم محصل الکلام شربتی اول نازنینك
الندن الدم وبخوردم دخی نوش ایلدم وعمر کذشته ازسر کرفتم وکچمش
عمری باشدن طوتدم کویا که آب حیات ایچدم شعر ظماء بقلبی لا
یکاد یسیغه بر عطش وار در نیم قلبمده که تعبیر اولنمز یعنی عکس دکلدر
که اول عطشی انار ایله دشوار زلال ولو انی شربت البحور دلالک
دشنی بلکه بجادلرایجسم بنم عطشی کیدرمز قطعه خرم آن

فرخنده

فرخنده طالع رکه چشم خرم ومسرور اول مبارك طالعلوك که انك کوزی
برچنین روی افتد هر بامداد هر ادم صباح صباح بونجلین برجمیل
یوزه اوزره دوشه مست می بیدار کرده نیم شب میدن مست اولنی
نصف اللیله بیدار اولور مست ساقی روز محشر بامداد لیکن
ساقیمست اولان یعنی شرابی ایله مست اولن قیامت کونی صباح
اویانور یعنی شراب عشقك سکرینه نهایت یوقدر مادامکه حیاتدر
بووجهم دخی قابلدر محبوبك عشقی شرابی ایله مست اولن قیامت
کوننده صباحی بیدار اولور حکایت سالی سلطان محمد خوا
رزم شاه بریل خوارزم شاهی سلطان محمد خوارزم شاه بریل خوارزم
شاهی سلطان محمد باملك خطا خطا پادشاهی ایله برای مصلحتی بر
مصلحت ایچون صلح اختیار کرد صلح اختیار کرد صلح اختیار ایلدی
بجامع کاشغر در آمدم حضرت شیخ ایدرکا شغر جامعنه کلدم ولیو کردم
ویسری دیدم انی برپسر کوردم در خوبی خوبلقده بغایت اعتدال
ونهایت جمال اعتدالك غایتنده وجمالك نهایتنده یعنی حدودن زیاده
خوب ایدی چنانکه در امثال او کفته اند انجلین که انك امثالی محبوبلر
حقنده ایتمشلردر رباعی معلمت همه شوخی ودلبری اموخت
معلم سکا دوکالی شوخلق ودلبرلك اوکرتدی جفا وناز وعتاب وستمکری
آموخت عاشقه جفا وناز دخی عتاب وستمکرلك اتمك اوکرتدی که
بوقدر عجب اوستادسن من ادمی بچنین شکل وخوی وقد روش
بن ادم اوغلانی بوبجلین خوب شکللو ولطیف خویلو وموزون
قده وعنادوش ورفتاره کورمشم ندیدم مکر این شیوه

ازبري آموخت وادايسه بو پوشيوه لوبن بلدن اوكونوري
كه شيوه بو مرتبه ده ماهردر بيت كي تانند كي عشوه كي جود
غيراز توجه دانند ديكري واين بيتها كفتم وبو بيتلري ديدم مقدمه
نحو زمخشري در دست داشت زمخشرينك نحو رسالەسني اولمش
الله طوترايدي وهمي خواند ضرب زيد عمرا واول رسالەده بو تركيبي
اوقورايدي وكان المتعدي عمرا دخي ضرب متعدي عمرا سعدي اولدكي
يعني عمر مفعول به واقع اولدي كفتم حضرت شيخ ايدر چونكه اول پسرت
بو سوزي اشتدم سبب مصاحبت اولسون ايچون لطيفه ايله كلام ايتدم
خوارزم وخطا صلح كردند اي پسر خوارزم ايله خطا پادشاهي صلح ايلديلر
وزيد وعمرو را همچنان صلح خصومت با قيست وزيد ايله عمروه لخلق يعني اوكلي
كبي خصومت باقيدر بخنديد پسر چونكه بنم بو لطيفه اشتدي
تعجب ايدوب كلدي ومولودم پرسيد ومولودمي صوردي كفتم
انخاك شيراز ملك شيراز ملكستدنم ديدم كفت اوليس ايتدي از
سخنان سعدي چه ياد داري سعدينك سوزلرندن نه يادده طوترسن
كفتم حضرت شيخ ايدر بن اوليسره ايتدم قطعه بليت بنحوي بصود
مغاضبا بن مثلا اولدم بو نحو اوقويجي محبوبه اما اوبله محبوب كه حمله
المدبر اوزره غضب ايدجي اولدوغي حالده علي كزيد في مقابلة
العمر وزيدك حمله ايتمسي كبي عمرو مقابلهسنه علي جر ذيل ليس
يرفع رأسه آيكيني چكجي حالده نوحه كه اول محبوب باشني يوقاري
قالدرورده كلدي يعني متكبرلر كبي كبر وناز ايله يوردي باشني
قالدريب كمسيه التفات ايلمز وهل يستقيم الرفع من عامل الجر

وهركز

وهركز رفع مستقيم وحاصل اولورمي جر عاملندن يعني عامل جردن
رفع ميسر اولدوغي كبي جر ايله معتاد اولن دلبردن داسني رفع
ايلمك كلمز وهل يستقيم الرفع مصراعنده ايهام لطيف واردر كه
اهلنه مخفي دكلدر لختي باندیشه فرورفت اول پس چونكه
بندن بو ايكي بيتي اشتدي بر زمان فكره واردي وكفت دخي
ايتدي غالب اشعار او در سعدينك اكثر اشعاري درين زمين
بو يرده بزبان فارسيت فارسي دل ايله در اكر بكويي اكر فارسي
طالبه در اشعارندن ديه سن بفهم نزديكتر باشد اكلمغه يقين
دك اولور كلم الناس علي قدر عقولهم سن ناسه سويله انلروك
عقللري مقداري اوزره يعني تعقل اللري كتر قدر كفتم ايتدم
مثنوي طبع ترا تا هوس نحو شد سنك طبعكه تا كه نحو هوسي
اولدي يعني علم نحوه هوس ايدلدن بري صورت عقل ازدل
ما محو شد عقل صورتي بزوم كوكلمزدن محو اولدي كوكرستي
غيريني اوقودسن بيت خوام در اتشد انكه اجزاي خويش را
از براي انكه ميدهد ديكري سبق اي دل عشاق بدام تو
صيدا ي محبوب كه عاشقك كوكلي سنك دامكه صيددر يعني
سنك عشقكه اسير وكرفتار اولمشلردر ما بتو مشغول وتو با
عمرو وزيد عجب حال اولوركه بن سكا مشغولم سن عمرو وزيده مشغول
سن بو مصراعده ايهام لطيف واردر بامداد انكه عزم سفر مصمم شد
علي الصباح كه سفر عزمي مقرر اولدي مكر انكه كاروانان كسي
كفته بود شي مكر كاروانه اولنلردن بر كسه اول پسره ديمش ايدي

كه فلان سعديست كه فلان كسه كه سنك ايله مصاحبت ايلدي
سعدي در ديدمكه دوان آمد بوداع كرد مكه اول پس بلرك
وداعه كلدي وتلطف كرد دخي تلطف ايلدي وتاسف خورد
تحسر بيري بويله ديو كه چند ين روزي كه بو قدر كون بونشهرده
اطلاك جرانكفتي كه منم سعدي نيچون ديمدك كه بن سعديم تا
بشكر قدوم بزرگوار تا كه اول لوك كلمكي شكرنه يعني كلدوكلرين
بخدمت ميان بستمي خدمتكزه بيل باغليدم كفتم اوليسره ايتدم
مصراع باوجودت زمن اواز نيامد كه منم اولوقتكه سنده بو حال
كوردم سنك بو حالك كوردم سنك قتكده محو اولدم كفت پس
ايتدي چه شود اكرچند روزي درين بقعه بواسطه بي
نه اولور يعني نه تفاوت ايدر اكر بر قاچ كون بو يرده دكلنه سن
تا بخدمت مستفيد شويم تاكه سنك قاتكده خدمت ايله مستفيد
اولور كفتم نتوانم اوليسره ايتدم قادر دكلم بحكم اين حكايت بو
حكايت سببي ايله مثنوي بزركي ديدم اندر كوهساري بر
كوهسارده بر اولوي كوردم قناعت كرده از دنيا بغاري دنيادن فراغت
ايدوب بر مغارده قناعت ايلمش چرا كفتم بشهر اندر نيايي اول
كمسيه ايتدم نيچون شهره كلمزسن كه باري بندي از دل بر كشايي كه
كوكلك كوكلدن بندي آچه سن يعني دفع ايده سن بكفت انجا پري
روي دو يان نغز نداول بزرك ايتدي انده يعني شهرده لطيف
پري يوزلو اولور وادده كه انلره نظر ايدنلره ول ودينون تري
اولورلر چو كل بسيار شد پيلان بلغزند ديكه كلدي كه بس زاهد

انلردن

انلردن نه خوف الله سن يعني چونكه دلبر زياده زيبا اوله زاهدلر
بله اشغه اولور اكه جواب ويروب ايدر چونكه بالحق چوق اوله
فيللر بيله طينورلر اين بكفتم بوني ايتدم وبوسه بر سر وروي
هم ديكري دادم وبري بر بيمزك باشمزه ويوزمزه بوسه ويردك
وواع كرديم وبري برينه وداع ايلدك مثنوي بوسه دادن
بروي دوست چه سود محبوبك يوزنه بوسه ويرمك يعني اپمك نه فائده
هم در ان لحظه كردنش بدرود وهم اول لحظه آني وداع ايدوب اصلمك
بلكه نيچه زمانلر بيله اولمق كركه تا كه فائده حاصل اوله سيب كويي
وداع ياران كرد ديوسن كه تعلمج باغله دوستلر وداع ايلدي دوري
ازين نيمه سرخ وزان سو زرد يوزي بو جانبدن سرخ واول جانبدن
زرددر يعني يوزنك نصفي صاري حضرت شيخ بوندن مبالغه
ايدر يعني فراق بو حالتدركه ذي روحدن غيري نباتاته جماداته
بيله تاثير ايدر ديمشلر نته كيم كندونك ديواننده وساير شعرانك
ديوانلرنده حددن زياده واقع اولمشدر شعر ان لم امت يوم
الوداع تاسفا اكر بن وداع كوني تحسردن اولميم لاتحسبوني في المودة
منصفا بني محبتده انصاف صاحبي قيمه صانمكوز
شعر لولا مفارقة الاحباب ماوجدت يد المنايا الي ارواحنا
سبلا حكايت خرقه پوشي را بو خرقه پوشي يعني بر درويشي
در كاروان حجاز همراه مابود حجاز كاروانده بن يولداش اولدي
يكي از امراء عرب عربك بكلرندن بري براو را صد دينار بخشيده
بود اول خرقه پوشه يوز دينار بغشلمش ايدي تا نفقه عيال كند كه

عياللة نفقه ايليه ديو ناكاه دزد يان خفاجه ناكاه خفاجه قبيله
سنك حراميلري كاروانى زدند كاروانى اوردلر و مال بردند
واول قافله اولن مالي جمله الديلر بازركانان كريه وزاري
كردن كرفتند بازركانلر مالاري اوتدي كريه وزاري ايتمكه شروع
ايلديلر وفرياد ايلديلر فائده خواندن وفايده سز فرياد اوقعه يعني فرياد
ايتمكه باشلديلر بيت كوتضرع كني وكرفرياد اكرتضرع وكرفريادايده
سن دزد بازپس نخواهد داد حرامي الدوغي آلتوني صكره كيرو ويرمجك
دكلدر مكر درويش خرقه پوش مكر اول خرقه پوش درويش كه بر قرار خود
مانده بود كه كيزو قراري اوزره قالمشدي وتغيري در و نيامده واكر
بر تغيير كلمشدي كفتم حضرت شيخ ايدر اكه ايتدم مكر آن معلوم تو نبرده
مكر سنك اول معلومكي الديلر يعني اول بوز ديناري حراميلر الدي
كه بحضور دكلسن كفت اول درويش ايتدي بلي بردند بلي الديلر
وليكن مرا بآن معلوم وليكن بنم اول معلوم ايله چندان الفتي نبود
اولقدر الفتم ومحبتم يوق ايدي كه بمفارقت آن خسته خاطر باشم كه
مفارقتلو انك مفارقتندن خسته دل و پريشان خاطر اولم
بيت نبايد بستن اندر چيز كس دل بوكسه كونكل بغلمق
كركز كه دل برداشتن كاريست مشكل زيرا صكره كوكل بغلمق در كفتم
حضرت شيخ ايدر بن اكا ايتدم موافق حال منست بنم حالمه موافقدر
انچه تو كفتي اني كه سن ايتدك كه مراد رعهد جواني كه باكه جوانلق زماننده
باجواني اتفاق مخالطت بود بر جوان ايله مخالطت اتفاقي اولدي
يعني انك ايله اختلاط ايلدم وصدق مودت بمثابتي كه قبله چشمم

جمال او بودي ومحبت وصدق بر مرتبده ايدي كه چشمك قبله سي
ايدي چشمم انك جمالندن غيريه نظر ايتمز ايدي وسود سرمايه عمرم
وصال او عمرم سرمايه سنك سودي انك وصالي ايدي قطعه
مكر ملايكه بر آسمان وكرنه بشر مكر آسمان اوزره ملائكه اوله وكرنه حسنده
اكه نظير يوقه بشر بحسن صورت بشر او در زمين نخواهد بود
انك حسني صورتي ايله يعني انك كبي خوب صورت ايله بر ده اولمجق
دكلدر بدوستي كه حرامست بعد از وصحبت بو دوست حقيچون
كه اندن صكره صحبت حرامدر يعني انك وفاتندن صكره بر محبوب تعشق
ايدوب انك ايله مصاحبت ايدرحرامدر كه هيچ نطفه چو آدمي نخواهد
بود كه هيچ نطفه تجليندن آدمي اولجق دكلدر ناكاه پاي وجودش ناكاه
انك وجودي اياغي بكل اجل فرو رفت اجل بالچغنه باتدي يعني
وفات ايلدي ودود فراق اوزان دودمانش برآمد وفراق نوبتي
انك قبيله سندن يو قاري كلدي وروزها بر سرخاكش مجاور كشتم
كيجه وكوندز انك قبرينك باشي اوزره مجاور اولدم وازجمله بيتها كه
در فراق او كفتم واول بيتلرك جمله سندن كه انك فراقندن ايتدم
بكي اين بود بريسي بو ايدي قطعه كاش كان روز كه در پاي تو شد
خار اجل كاشكه اول كونكه سنك اياغك كيردي يعني باتدي اجل
دكني يعني وفات ايلدك دست كردون بزدي تيغ هلاكم بر سر
جهانك الي باشم اوزره هلاك تيغني اوريدي تا در اين روز جهان بي تو
نديدي چشمم تاكه بو كوندن سنسز جهاني كوزم كورميدي اين منم
بر سرخاك توكه خاكم بر سر بو بنم سنك قبرك اوزره خاك بنم باشم اوزره

يعني اي بنم محبوبم سنك فراقكدن بو حاله كرفتار اولمشم قطعه انكه قرار
نكرفتي وخواب اول محبوب كه قرار وخواب طوتمز ايدي يعني اول محبوب كه قرار طوتمز
وايومز ايدي كل ونسرين نفشاندي نخست مادامكه اول فراشي اوزره كل
ونسرين بربياض چيكدر كل ونسرين صاچمشيدي بر مرتبه نادك كردش
كيتي كل رويش بريخت جهانك دونمسي اول محبوبك كل يوزني
دوكدي يعني صولدردي خاربنان بر سرخاكش برست دكن فدانكو
شمدي انك قبري اوزره دكن بتردي بيت عجب نيست بر خاك
اكر كل شكفت كه چندين كل اندام درخاك خفت بعد از مفارقت
او عزم كردم اول محبوبك مفارقتندن صكره قصد ايلدم ونيت
جزم ومحكم نيت ايلدم كه بقيت زندكاني فرش هوس در نوردم كه
ديرلك هوس فرشيني دريردم يعني عمرم اولدقجه هوس ترك ايدم و
دكر مجالست نكردم ومجالست ومخالطت اطرافنه طولشميم يعني
عزلت اختيار ايتدم قطعه سود دريا نيك بودي كرنبودي
بيم موج درياك نفعي ايو ايدي اكر دريانك دالغه قورقي اولماسيدي
صحبت كل خوش بودي كرنيستي تشويش خار كلك صحبتي ومقارنتي
ايو ايدي اكر دكنك تشويشي اولميدي دوش چون طاوس مي
نازيدم اندر باغ وصل دون كيجه وصال باغنده طاوس كبي تفاخر
ايدر ايدم ديكر امروز از فراق يار مي پيچم چومار يعني انك وصلي
ايله تمام بو بو يسي كوت يعني بو كون يارك فراقندن ايلان كبي قورلدم
يعني تمام انقباض واضطرابده ايم حكايت يكي را از ملوك عرب
عرب پادشاهلرندن برنه حديث ليلي ومجنون بكفتند ليلي ومجنونك

سوزني ايتديلر وشورش حال او وانك حالنك پريشانلغي
ومجنوني بيان كردند بيان ايلديلر بو يله ديوكه باكمال وفضل
وبلاغت كه فضل وبلاغت كمال ايله يعني بو قدر فضل وبلاغتي
وارايكن سردربيابان نهاده حيوانلر كبي بيابانه باش قومشدر و
زمام اختيار از دست داده واختيار يولاريني الدن ويرمشدر
كه هيچ برنسنه يه مقيد دكلدر بفرمودش تا حاضر آوردند عرب
پادشاهي بيوردي كه مجنوني حاضر كتورديلر ملامت كردن كرفت
بو يله ديو ملامت اتمكه شروع ايلدي كه در شرف نفس انسان كه
جملدن عزيز شريف اولان انسانده چه خلل ديدي نه خلل و نه
نقصان كوردك كه خوي حيواني كرفتي كه حيوانلق خويني طوتدك
وترك عيش آدمي كفتي وآدميلك عيشني ترك
ايلدك مجنون بناليد وكفت مجنون ايكلدي وايتدي شعر
ورب صديق لامني في ودادها چوق دوست بني ملامت ايلدي
اول ليلانك محبتنده الم يرها يوما فيوضح لي عذري
عجب اول دوست بو كون كورمدمي كه بنم عذريمي ايضاح
ودرش ايليه بيت يارب سببي ساز كه يارم بسلامت
باز آيد وبرهاندم ازچنك ملامت قطعه كاش كانان
كه عيب من جستند اولكسه لركه بنم عيبم اشتديلر يعني
سنك عشقكله بني تعييب ايلديلر رويت اي دلستان بديدندي
كاشكه اي كوكلي الجي سنك يوزكي كوره لر ايدي تابجاي ترنج در نظرت
تاكه ترنج يرنه سكا نظر اتمكده بي خبر دستها بريدندي بي خبر الكرني

قطع این لوایدی تا حقیقت معنی تا که معنانک حقیقتنی یعنی
محبوبک حسنی بر صورت دعوی دعوی صورتی اوزره
یعنی عشقمک صدقی اوزره کواهی دادی طانقلق ویردی
وکفتمی واول حالده بن دخی ایدیدم قوله تعالی فذلکن الذی لمتننی
فیه بو شولکه درکه سز بنی ملامت اتدیکوز انک ایچون یعنی عشقدن
نیر مصرک خاتونلری که یوسفک عشقندن زلیخایه طعن ایتمشلر ایدی
یوسف علیه السلامی کوستردکن ایله انلری خجیل ایدوب ملامتدن
. خلاص بولدی مجنون دخی اول سمته سلوک ایدوب طعن ایدن
پادشاهک ملامتندن خلاص ولمقدن اوتری بو آیة کریمه اقتباس
ایلدی کویا اول پادشاهه خطاب ایتدی اکر انی کوریدک بنی ملامت
اتیمز ایدک ملک را درد لائمد پادشاهک کوکلنه کلدی که جمال لیلی
را مطالعه کنم که لیلانک جمالنی مطالعه ایلیه تا ببینک که چه صورت
است تا کورم که نه صورتدر و نه وجهله خوبلردر که موجب چندین فتنه
است که بو قدر فتنه سببدر در احیای عرب بکردید اول کمسه لر عرب
قبیله لرینی طولندیلر یعنی قبیله قبیله انی جست وجو ایلدیلر و بدست
اورده اند واله کتوردیلر و پیش ملک در صحن میان سرا چه بدلا
ولیلی پادشاهک اوکنده اول سرایچلوک اورتاسنده طوتدیلر
که پادشاه انی نیجه ایدوکن کوره ملک در هیئت او نظر کرد
پادشاه انک اندامنه و شکلنه نظر ایلدی تشخیص ایدیسیه
فام لیلی قره یاغز بر کمسه کوردی ضعیف اندام اندامی ضعیف
ولاغر بر کمسه کوردی در نظرش حقیر آمد لیلی پادشاهک حرمتن اوله
حزمتکارلرک

خدمتکارلرک یعنی جاریه لرک ادناسی بجمال از و بیش بود
جمالده اندن زیاده ایدی و بزینت بیش و زینتده ایلرو
ایدی مجنون بفراست دریافت مجنون پادشاهک لیلایه
حقارت ایله نظر اتدوکنی فراست ایله اکلدی وکفت ایدی ای
ملک ای پادشاه از دریچه چشم مجنون مجنونک کوزی بجره سندن
بجمال لیلی نظر بایستی کردن لیلینک جمالنه نظر ایلمک کرک ایدی تا کری
شاهد او تا انک شهاهدی سنده سری حقیقتی بر تو تجلی کند
سنک اوزرکه تجلی ایلیه یعنی ظاهر اوله مثنوی تو ابر دردمن رحمت
نیاید بنم دردم اوزره سکا رحمت کلمز دفیق من هم یک درد بایدینم
رفیقم تجلیل بر درد لو کرک با او قصه میکویم شب و روز که شب
و روزنا که کندو قصه یی دیم و هینزم با بنم خوشتر بود سوز زیرا
که اودونک بری بری ایله نفسی خوشترک اولور شعر ماو
من ذکر الحی بسمعی شول نسنه که حبیبک منزلنک یعنی حبیبک اوصا
فنک و حسننک ذکرینی بنم سمعمه مرور ایلدی یعنی استماع ایلدم و
حسننی نیجه ایدوکنی معلوم ایلدم ولو سمعت ورق الحی ساحت
بجیجلک کل بوذ لو کورجینلری اکرا ولا اوصافی استماع ایدیدیلرکه ذوی
العقولدن دکل ایکن انلر دخی شوقلرندن بنم ایله صیحه وافغان ایدرلر ایدی
یا معشر الخلان قولوا لمعافی ای دوستلو بیلک سز حالات عشقدن
بیخبر اولن عافیت لنمشه یعنی عافیت و حضورده اولن کمسیه
فی لست تدری ما یتلب الموجعی سن اکلمز دکلسن در لود دلو
مجروح قلبده اولن سوز و جراحتی رباعی تن درستان را نباشد

درد ریش تن درستلر یاره دردین بلمز یعنی مجروح اولیسنلر
جراحت الحی الم جز بهم دردی نکویم درد خویش ایلیه بن کندو
دردیمی بو همدردمدن غیری یه دیمزم زیرا فایده سی یوقدر بلکه
غمخزا ایدر کفتن از زنبور بی حاصل بود زنبوردن سویلمک یعنی
زنبورک نیشندن حکایت ایلمک فایده سز اولور با یکی در عمر
خود ناخورده نیش بو کمسه که کندو عمرنده نیش یمامش در تا ترا
حالی نباشد همچو من ما دامکه سکا بنم کبی بر حال اولمیه یعنی بنم کبی
عاشق اولمیه سن والم عشقی چکمیه سن حال من باشد ترا افسانه پیش
بنم حالم سنک قتنکده افسانه اولور نه تصدیق ایدرسن ونه متاثر
اولورسین بلکه بنم سوزمی بر قصه فرض ایدرسین سوزمن بادیکی
نسبت مکن عشق سوزمی غیریه نسبت و تشبیه ایلمه کوکلک
بر دست و من بر عضو ریش زیرا اول کمسه ال اوزرینه طوز
طوتر و بن مجروح عضوم اوزره طوترم یعنی بن عاشقلرک عشقی
بنم عشقمه نسبت ال اوزره اولن طوز ایله مجروح عضو اوزره اولن
طوز کبیدر که ال اندن الم چکمز اما مجروح عضو زیاده الم چکر حکایت
قاضی همدان حکایت کنند همدان شهرنک قاضیسنی حکایت ایدرلر که
با نعلبند پسری سرخوش بود که بر نعلبند اوغلی ایله باشی خوش ایدی
و نعل دلش در آتش و انک کوکلی نعلی اول پسرک عشقی آتشنده ایدی یعنی
انک قلبنه اول پسرک عشقندن تمام حرارت ایرشمش ایدی روزکاری
بدو روزکاری یعنی چوق زمانلر در طلبش متلهف بود و پویان قاضی اول کرک
طلبنده تحسر ایدیجی و طلب ایدیجی و بلیجی ایدی و متوجه و جویان و اول
پسری

پسری کوزدیجی و طالب ایدیجی ایدی و بر حسب واقعه کویان دخی
واقعه حسبی اوزره دیجی ایدی یعنی کندونک حسب حالنی اوزره
بیتلری سویلیجی ایدی رباعی در چشم من آمدان سهی سرو بلند
بنم چشمه کلدی اول بلند سرو سهی یعنی او قدی بلند محبوبی
کوردم بر بود دلم ز دست و در پای افکند کوکلی الدن قپدی
و ایاغه بر قدی یعنی دلمی الدی و بنی حقیر ایلدی این دیده شوخ
میکشد دل بکمند بو کستاخ کوکلی کمند ایله چکر خواهی که بکس
دل ننهی دیده ببند استر ایسک که کمسیه کوکلی ویرمیه سن کوزکی
بغله یعنی محبوبه نظر ایلمه بیت از یاد تو غافل نتوان کرد بهیچ
سنی الکلده هیچ نسنه ایله بنی غافل ایلمک ممکن دکلدر یعنی سنی
یاد ایلمکدن هیچ نسنه بکا مانع اولمز سرکوفته مار دم نتوانم که بهیچ
باشی ازدرلمش ایلانم قادر دکلم که قوزلی بیلم یعنی سنک اشتغالک
او یله بر حاله ایرشمشم که کندوی ضبط ایتمکه و مصالحم تدارکنه قادر دکلم
قالمشدر شنیدمکه در بکذری اشتنیدم که بر یولده پیش قاضی باز آمد
اولپسر قاضینک اوکنه کلدی بر کچادن معامله بو معامله دن از چوق
یعنی قاضینک اکا اولن محبتندن بو مقدار بکوششی دسیله بود
اولپسرک قولاغنه ایرشمش ایدی ذایل الوصف رنجیده یعنی بی
بک سوکدی بیمحابا دشنام داد اولپسر قاضی یه احترازسز دشنام
ویردی یعنی بی بر و اسوکدی و سقط کفت و نامعقول سوز سویلدی
و سنک بر داشت و طاش قالدردی یعنی طاشه چاپندی که قاضی اوره
هیچ از بی حرمتی فرو نکذشت و حرمتسز لکدن هیچ اشغه قومدی یعنی

الذن كلی اهانتی بزك قاضی بابكی از علماء معتبر كه همنان
اوبود قاضی مقبول عالملردن بر ینه كم همنانی ایدی یعنی
انك ایله ركاب ركابه مصاحبت ایدوب كفت ایدی **بیت**
ان شاهدی وخشم گرفتن بینش اول محبوبك محبوبلغی وانك خشم
طوتدوغی یعنی عاشقنه غضبنی كوركه نه لطافت واردر عقد
برابروی ترش شیرینش واول شیرین ولطیف ابروسی اوزره اول
اكشی یوزدوشن كوردك نجه حلاوتی واردر بو معنادن قابلدر
ابك ترش ابروسی اوزنده اول شیرین عقدی كوینك دربلاد عرب
شهرلونه ایدرلر ضرب الحبیب زبیب محبوبك ضربی كندو عاشقنه
قوری اوزمدر یعنی الجلین لذیذدر **بیت** از دست تو شت بردهان
خوردن سنك الكدن دهانم اوزره مشت یمك یعنی اغزمه یومرق ایله
اورمق خوشتر كه بدست خویش نان خوردن خوشتر كه كندو الم
ایلدنان یمكدن اذوقاحت اوم انك تلت حیا سندن بری سماحت هم
آیدجوابز دلك قوخوسی كلور یعنی ملایم دلبم بكوزكه پادشاها
سخن بصلابت همی كویند زیرا پادشاهلر سوزی اشكارا وهیبت
ایله سویلرلر باشدكه نهان صلح جویند اولوركه نهانی صلح استرلر
اویلیه احتمالدركه بو بیسودخی بویله اولور **بیت** انكور نوا اوردده
ترش طعم بود یكی كوترلمش انكوردك یعنی هنوز تازه بتمش اوزمك
لذتی اكشی اولور دونیی دوسه صبركن كه شیرین كردد بر ایكی كون
یعنی بر ایكی كون صبر ایله كه شیرین اولور سن بو بیرك بوزمان كچك
ایله قولغی اوكروب اندن صكره صیدایتمك اسان اولور این بگفت قاضی

همنانه بونی ایتدی یعنی بولداشی اولن عالمه وعسند قضا باز
آمد ومحكمه سنه كروكلدی تنی چند انعدول تركی كه ملازم
اوبودندن تو كیه ایدیجی عادللردن بر نیجه كه اول قاضینك
ملازمی ومصاحبی ایدیلر دنبین خدمت بوبوسیلنده قاضی
نك اوكنده خدمت یرنی اویدیلر بویله دیوكه باجازت
سخنی داریم درخدمت بكوئیم بر سوز طوترو زیعنی بر سوزم
واردركه اجازت ایله انی خدمتكزه سویلیم اكرچه ترك ادبست
اكرچه ترك ادبدر وبزركان گفته اند واولولر ایتمشلردر
بیت ندر هر سخن بحث كردن رواست هر سوزده بحث وتنازع
ایتمك رواد كلدر خطا بر بزركان گرفتن خطاست اولولر اوزرنه
خطا طوتمق خطادر امابحكم انكه اما اول سبب ایله كه سوابق انعا
خداوندی خداوندك منسوب اولن انعام سوابق كه
ملازم روزكار بندكانست كه بندهلرك روزكارنه
ملازمدر یعنی خداوندك بوقدر زماندن برو انعامنی
كورمشلودر مصلحتی كه بینند بر مصلحتی كه كوره لر
اعلام نكنند وانی اعلام ایتمیهلر نوعی از خیانت باشد خیانتدن
برنوع اولور سائلیه بنده لرك اوزرینه لازمدركه سنی خیره
دلالت ایده لر طریق صواب انست كه معقول اولدركه پیرامن
اینطمع نكردی كه طمعه اطرافنه طولنمیه سن كه منصب قضا زیرا
قضا منصبی وفرش واسع در انوردی حرص فرشنی دوزه
سن یعنی بوندن فراغت ایده سن كه منصب قضا زیرا قضا

منصبی پایكاه منیع است بلند ولطیف بر مرتبه در تا بكناهی شنیع ملوث
نكردانی شنیع وقبیح كناه ایله ملوث وناپاك ایتمیه سن حریف اینست كه
دیدی حبت ایتدوكك كسه بو در كه كوردك كه هر كن انك وصالی میسر دكلدر
وحدیث این كه شنیدی وانك سوزی بودركه اشتدك نقدرنا معقول
سوزسویلدی **مثنوی** یكی كرده بی آب رویی بسی بركسه كه چوق
یوزسزلك ایلمیش اوله چه غم داد دانا ب رویی كسی اولكسه بركمسنه
یوزی صوینددن یعنی انی رسوای ایلمكدن نه غم طوتر بسا نام نیكوی
بنجاه سال اللی یلده حاصل اولمش چوق ایو ادی كه یك نام زشتش
كند پایمال بر قبیح نام انی پایمال ومضایع ایلر قاضی را نصیحت یاران
یكدل صادق ومتفق دوستلرك نصیحتی بسند آمد معقول كلدی
بر حسن رای وحفظ وفای ایشان افرین كرد وانلرك كندو حقنده
اولن حسن رای ووفا حفظی ودوستلغی اوزره تحسین ایلدی وكفت
دخی ایتدی نظر عزیزان بر مصلحت حال من عزیزلرك نظری بنم حالمك
مصلحتنده عین صوابست توابك عیسیلر یعنی صواب اولمقده
اصلا شك یوقدر مسئله بی جواب وجوابسز مسئلهدر یعنی تمام
مقبول ومعقولدر ولیكن بوقدر واردركه **شعر** ولوان حسنا بالملام
یزول اكر تحقیق محبت ملامت ایله زایل اولیدی لسمعت افكا یفتریه
عذول البته بن قبول ایدرایدم سول كذبی كه ملامت ایدیجی افترا ایدر
یعنی ملامت عشق زایل **بیت** ملامت كن مرا چندانكه خواهی
بنی ملامت ایله اول قدر كه استرسن یعنی هر كن تا ثیری یوقدر
نتوان شستن از زنكی سیاهی زیرا زنكیدن سیاهلغی یومق وازدن

بیت
اول حالتی كدرمك عكن دكلدر هرسو سوی مرا با تو هزار انكادست
ما كجایم وملامت كر بیكار كجاست این بگفت قاضی بونی ایتدی
وكسانرا وكندو كسه لرینی بتحص حال اول پوك حالنی تجسس ایتمكه
برانگیخت قوبردی یعنی كوندردی ونعمت بی كران بیحت واولپسرك
وصولنه وافر نعمت دوكدی یعنی چوق سیم وزر دوكدی یعنی چوق
سیم وزر خرج ایلدی كه گفته كه ایتمشلودر هر كرا زر در ترازوست هر كیمك ترازو
التونی واردر ذور دربازوست بازوسنده قوتی واردر ولمكه یعنی
التون ایله جمیع مرادنه ایرشمكه قادردر وهر كه بر زر ودنیا دست
رس نداردا ولكسه كه دنیا اوزره قدرتی طوتمز یعنی سیم وزره قدرتی
یوقدر درهمه عالم كس ندارد اولكسه دوكلی عالمده كمسه طوتمز
یعنی مرادنك حصولنه كمسه اكا معین اولمز **بیت** هر كه زر دید
سر فرو آورد هر كیمسه كه التونی كوردی باش اكدی یعنی التونه میل
ایدوب جمیع اموره اطاعت ایلدی بوندن ایهام لطیف واردر
ور ترازوی اهنین پشتست اكر دمودا وموزطی ترازوایسه ده
ذردوكدكده سر فروایدر **بیت** بر موجب نسخه بولدم اسمی انك سیمی
كیمه كم خرج ایلسك قدین بوكر بغرین اذن فی الجمله شبی خلوتی میسر
شد حصل كلام بر كیجه محبوب ایله برخلوت میسر شد حصل كلام بر
كیجه محبوب ایله بر خلوت میسر اولدی وهم در ان شب شحنه را خبر شد
وهم اول كیجه ده شحنه یه خبر اولدی كه قاضی همه شب شراب در سر كه قاضی
دوكلی كیجه شراب یعنی سرخوش وشاهد دربر ومحبوب سینه سنده
از تنعم نخفتی تنعمدن اویومدی وترنم گفتی وترنم ایله ایتدی **رباعی**

این شب مکر بوقت بی خوانْ خروسْ بو کیجه مکر وقتسیله اوتدی یوخسه عشاق بوس نکرده هنوز ناز کنار و بوس نیز اعشاق هنوز کنار دبو چوق ایلمش یعنی مرادلو کیجه کنار و بوسه دن متمتع اولمشلو رخسار یار در خم ابروی کیسوی تابدار محبوبك رخساری تابدار کیسوسنك خمنده کوی عاج در ختم چوکان آبنوس آبنوس دن دونلمش چوکانك خمنده فیل استخوانندن دونلمش طوب کبی ایدی یکلام که چشم فتنه بخفت بت نیماز بود بکه فتنه نك کوزی اویوشدر صاقن بیدار باش تا نرود عمر بر فسوس بیدار اول تا عمر عزیز بیهوده کیتمیه تا نشنوی ز مسجد اذینه بانك صبح مادامکه جامعدن صباح نمازینك اذانن اشتمیه سن یا از در سرای اتابك غریو کوس یا خود پادشاهك سرای قپوسندن کوس صداسن اشتمیه سن لب بر لبی چو چشم خروس ابلهی بود چشم خروس کبی قزل لب اوزره لبی اویله ابله لکدر بر داشتن بگفتن بیهوده خروس خروس بیهوده اوتسیله قالدرمق یعنی خروس اوتدی دیو محبوبك شکر کبی لذیذ قزل لبنی بوس و کنار وسنی در آغوش ایتمکدن فراغت ایلمك احمقلق در قاضی درین حالت بود قاضی بو حالده ایدی که یکی ازمتعلقان درآمد که قاضینك متعلقلرندن بری ایچرو کیردی کلوبی کفت دخی ایتدی چه نشینی خیز نه اوتورورسن طور بوقاره تا پای داری کوریز مادامکه ایاق طوتورسن یعنی پشیده قدرتك وار حر بو اراده نیز که حسودان بر تو دقی کرفته اند زیرا حسودلر سنك اوزره کبر دق طوتمشلردر یعنی سنی غمز ایتمشلر یعنی ما وقع نمایه سویلمشلردر مادامکه این آتش فتنه که هنوز اندکست مادامکه

بوفتنه

بو فتنه آتشی که صونرازدر باب تدبیری فرو نشانیم بو تدبیر موسیله سوندیروز یعنی انك دفعنه بر تدارك ایلم لم تبادا که فردا چون بالا کیرد اولمیه که یارن چون کسك طوته یعنی بلند و زیاده اولسه عالمی فرا کیرد بتوره عالمی احاطه ایده قاضی بخندید و کفت قاضی کولدی و اول کمسیه نظر ایلدی و دیدی قاضی قطعه پنجه در صید برده ضیغم را بچه سن صید التمش یعنی شکار یقالمش ارسلان چه تفاوت کند که سك لاید نه تفاوت ایدر و نه ضرر ویرر که کلب اوره یعنی کلبك اورمسندن کارزار ایو شمر روی در روی دوست کن بکلار یوزکی محبوبك یوزنه ایله ذوق ایله اولا عدو پشت بی خاید است انزن صکره قتاد شمن امنطرابندن النك ارقه سنی چینیمك راهم دران شب پادشاه دخی اولکیجه ده اکی داد ندیمی اکهلوچ ویرد یلر بو یلدیو که در ملك تو چنین منکری که سنك مملکتكده بو بخلیین بر ناشروع حادث شده است ظاهر اولمش در چه فرمایی نه بیورورسن کفت پادشاه ایتدی من اورا اول قاضی از جمله فضلای عصر زمانه فاضللرینك جملسندن یکانه دهر میدانم و دهرك فریدی بیلورم باشد که معاندان اولکه معاندلر در حق او بعض خوضی کرده باشد انك حقنده غرض ایله بو بخلیین نامعقول بیلوریم سوز شروع ایتمش اولالر این سخن در سمع قبول من نیاید بو سوز بنم قبول سمعمه کلمز یعنی قبول ایتمزم مکرآ ... اینه کردد مکر اول وقت قبول سمعه کلور که معاینه و اسکار اوله که حکم ... اذکر عاقلر ایتمشلردر بیت بتندی سبك دست بردن به تیغ ... ایله تیز و فوری الده قلیج الماق یعنی بر کسه قتل

ایلك بد نداد کزد پشت دست دریغ اویله ایلدن کمسه دستی ایله حیف الینك ارقه سنی اصورر یعنی حیفلو پشیمان اولن الینك ارقه سنی اصیرور هرایشی تا بی کرت شنید مکه بحر کاه اشتدمکه سحر وقتی ملك پادشا با تنی چند از خاصان حاضر دن بر نیچه کسه ایله بابالین قاضی امد قاضینك یصدوغنه یعنی باشی اوجنه کلدی شمعی حالی او ذرینه طورمش کوردی و شاهد نشسته و محبوبی اوتورمش کوردی و می ریخته و قدح شکسته شراب دوکلمش و قدح صنمش کوردی و قاضی در خواب مستی و قاضی مستلك ایقو بی خبر از ملك هستی و ادلق مملکتین خبرسز ملك بلطفش بیدار کرد پادشاه آنی لطفله خوابدن بیدار ایلدی و کفت دخی ایتدی برخیز که افتاب بر آمد قالق که افتاب طلوع ایلدی قاضی دریافت که حال چیست قاضی اکلدی که حال ندر و کفت دخی ایتدی از کدام جانب قنقی جانبدن طلوع ایلدی کفت قاضی ایتدی الحمد لله که در توبه همونز باز است الحمد لله که توبه قپوسی مفتوحدر بحکم این حدیث بو حدیث شریفك حکمی ایله لا تغلق باب التوبة علی العباد که توبه قپوسی قپنمز قوللر اوزرینه حتی تطلع الشمس من مغربها شمس طلوع ایتمینجه غروب ایتدیکی یردن استغفر الله و اتوب الیه اتیه و کم نامش وع فعلدن الله تعالی حضرتندن عز اسمه مغفرت طلب ایدهدم و اکا توبه ایدهدم قطعه این دو چیزم بر کناه انکیختند بو ایکی نسنه بنی کناهه قوندردیلر یعنی سبب اولدیلر بخت نا فرجام و عقل ناتمام بوامر بختم و ناتمام عقلم بو مصراع اولی بیندر کر فتارم کنی مستوجبم

اکرکناهمون

اکر کناهمون اوتری بنی مواخذه کرفتار ایده سن مستحقم و بخشی عفو بهتر ز انتقام اکر لطفکله خطامی بغشلیاسن عفو ایلمك یکدر انتقام ایلمکدن بیت بپوش دامن عفوت بلت من مست که آب روی شریعت بان قدر ترددد کفت پادشاه ایتدی درین حالت که توبه بو حالده که توبه بر هلاك خود اطلاع یافتی که کندو هلاکك اوزره اطلاع بولدك سودی نکند بر فایده ایلمز فلم ینفعهم ایمانهم لما رأوا باسنا بزوم عذابمزی کوردیکلری جنك کتوردکلری ایمان انلره فایده ویرمدی زیرا اول ایمان ناپسند در فرعون علیه اللعنه نك حالت نزعده ایمانه کلدیکی کفرنك ایمانی کبی قطعه چه سود از دزدی انکه توبه کردن اوغرلقده اولدوقدن توبه ایلمك نه فایده یعنی اصلا فایده سی یوقدر که نتوانی کمند انداخت بر کاخ قصر اوزرینه کمند اتمغه قادر اولمیه سن بلند از میوه کوتاه کن دست بلند قامت اولن کمسیه دی که میوه دن الینی قصه ایلیه یعنی الینی قصه ایلسون که خود ندارد دست بر شاخ زیرا قصه رق اولن کمسه خود الینی شاخه اوزرینه طوتمز یعنی الی بوطاغه ایرشمز کما تنبیه لازم دکلدر ترا با وجود چنین منکری ظاهر شده است سبیل خلاص صورت نبندد بو بخلیین بر ناشروع وجودی ایله که سندن ظاهر اولمشدر سکا خلاص طریقی صورت بغلمز یعنی خلاص اولمق متصور دکلدر این بکفت پادشاه بونی ایتدی و موکلان عقوبت و عقوبت موکللری در وی آویختند اکه یاپشدیلر که اورادن الوب کیده لر کفت قاضی پادشاهه ایتدی مرا در خدمت ... سلطان یك سخن باقیست سلطانك حضورنده

سویلیجك بو سوزم باقیدر ملك بو سید كه چیست پادشاه قاضیه
سوال ایلدیكه اول سوزلر كفت قاضی ایتدی **قطعه** باستین
ملالی كه بومن افشاني شول ملالی بكی ایله كه بنم اوزرمه سلكوسن
یعنی بحضور اولوب بنی اعراض ایدرسن طمع مدار كه از دامنت بدارم
دست امید طوتماكه سنك دامنكدن الطوتم یعنی باكه رنجیده خاطراولمه
بنی تو ك ایدرایسك ظن ایلمه كه بن سنی ترك ایدوب دامنكی الدن
قویم اكرخلاص محالست ازین كنه كه راست اكر باكه عقوبتدن خلاص
محال ایسه بوكنه دن اوتری كه باكه در یعنی سنون صادراولمشلر
بدان كرم كه تو داری امید واری هست اما اول كرمی كه سن انك ایله
باكه عقوبتدن خلاص اولمغه امید لنمك واردر یعنی امیدم قطع اتمزم
ملك پادشاه ایتدی این لطیفه بدیع اوردی بو لطیفه عجب كتوردك
واین نكته غریب كفتی و بو نكته عزیب وخوب دیدك ولیكن محال
عقلست اما محال عقلدر وخلاف شرعدر امروز یعنی بوكون ترا
فضل و بلاغت سنی فضل و بلاغت ازجنك عقوبت من برهاند
بنم عقوبتم الندن قورتره مصلحت آن می بینم معقول آنی كوردمكه
تراز قلعه بشیب اندازم كه سنی قلعه دن آتام تا دیكران عبرت كیرند
تاكه غیریلر عبرت طوتلر و بو بخلین فعلدن احتراز ایدلر كفت قاضی ایتدی
ای خداوند جهان ای جهانك پادشاهی پرورده این نعمت خوانذام بو
خانذانك نعمتنك بسلمشیم ونه تنها من این كنه كرده ام و بوكناهی یالكوز
بن ایلمشم دیكری را بینداز تا من عبرت كیرم برغیریسنی آت تا بن عبرت
طوتم ملك را ازین سخن خنده آمد پادشاه بو سوزدن كلمك كلدی

ویعنی

وبعفو از سر خطای او دركذشت وعفو ایلدی انك خطاسی باشندن
كچدی و متعنّدانراكه اشارت بكشتن او كرده بودند و قاضینك اولدیرلمسنی
طلب ایدیجی كه قاضی قتل اتمكه اشارت ایلمش ایدیلر یعنی اولدرمكه سعی ایتمشلر
ایدیلر كفت پادشاه خطاب ایدوب ایتدی **بیت** ای كه حمال عیب
خویشتنید ای كسه لر كه كندو عیبلریكزك حمالی سز یعنی سیزده دخی بنجه عیب
وار در طعنه بر عیب دكران مزنید غیریلرك عیبی اوزره طعنه اورمكوز
بیت محتسب كون برهه در بازار • محتسب را مبرنند كه روی بپوشی •
حكایت منظومه جوانی پاك بازو پاك رو بود بر جوان وار ایدی
كه پاك بازو پاك روی ایدی كه با پاكیزه رویی در كرو بود كه بر پاكیزه یوزلو
محبوبه ایدی بو و هله دخی معنی عكسدر بلكه انك اولیدر اول جوان
پاكیزه روی بمحبوب ایله كشتیه ایدی بو نقش برجه كوی او قیوح كرك
كان مربیك و دانك فتحی ایله كه كشتی معناسنه در برباعه لفظی بو معنا
خوبیدم چنین خوانم كه در دریای اعظم حكایتده بویله اوقودمكه اول عاشق
جوان ایله محبوبی دریای محیطده بكرد ابی در افتادند بام اكسیوه بوكردابه
دوشدیلر چو ملاح آمدش تا دست كیرد چونكه ملاح كلدی تا اول جوانك
الینی طوته كه آنی غرقدن خلاص ایده مبادا كه درین حالت بمیرد اولیه كه
اول حالده اولمه هم كفت ازمیان موج و تشویر اول جوان غرقدن بی باك
اولوب موج اورته سنده و مجالسندن ایدر ایدی كم مرا بكزارو دست یارمن كیر
بنی قو دیم یارم و محبوبم الینی طوت اول كه انی خلاص ایده سن **بیت**
در دوستی ملاحظه مرك و زیست دیست نیست • دشمن نه آن كسی
كه بمیرد برای دوست • دین كفت جهان بروی براشفت بوسوزده

جهان انك اوزرینه مكدرو شوش اولدی یعنی غرق اولمه سی مقرر اولدی
شنید ندش كه جان می داد و می كفت اشتدیلر كه اول جوان اول حالده
جان ویروب ایدر ایدی معقول قول بوهم حدیث عشق ازان بطال مشنو
عشق سوزنی اول بطالدن اشتمه و عشقنه اعتماد ایلمه كه در سختی كند
یاری فراموش كه سختلقده یعنی باشنه بر بلا كلدكده دوستلقی فراموش ایدر
ایلیدر **بیت** افسون اجل بخلق ایسه دهم • جان ویردكن لبك ذكری
اوله هم نجم • چنین كردند یاران زندكانی دوستلر بویله دیریلك ایلدیلر
نكار افتاده بشنو تا بدانی ایشی دوشمشدن یعنی حالات عشقدن
خبردار اولمش كسندن اشیدی عشق حالنی تا كه نیجه ایدوكنی بیله
سن حضرت شیخ كرچه دعشق را اما **مصراع** شنیدن كی بود مانند دیدن
دیده كار افتاده دن دن مراد بو ندن حضرت شیخ كندوسی اولمق روشندر
نعداد علیه كه سعدی راه ورسم عشق بازی كه سعدی عشق بازلغك
عادتی و طریقی چنان داند كه در بغداد تازی لغلین بیلور كه بغداد ده
عرب بلور یعنی شیهه سز بغداده عرب وار ایدی وار ایسه بلدوكی
كبی عشق بازلغ رسم و راهنی دخی لخلین بیلور دلارامی كه داری
دل دروبند بر محبوب كه طوتر سن یعنی انی كه تو كه محبوب ایتمش سن
جان كو كلكی اكا بغلا دكر چشم از همه عالم فرو بند كرو دو كلی عالمدن
چشمنی اشغه بغله یعنی اندن غیری بر وزره نظر ایلمه اكر لیلی و مجنون
زنده كشتی اكر لیلی ایله مجنون دیری اولیدی حدیث عشق ازین
دفتر نوشتی عشق سوزنی بو دفتردن یازردی یعنی بو كتابدن
او كرنوردی **بیت** لیلی و مجنون اكر می بود در دوران تو • ان یكی

حیران

حیران من بودان یكی حیران تو **باب ششم در**
ضعف و پیری حكایت با طایفه دانشمندان بوبلوك
دانشمندلر ایلد در جامع دمشق شام جامعنده كه مراد جامع بنی امیه در
بحثی همی كردم بر بحث ایدر ایدم ناكاه جوانی از در درآمد بر جوان جامع
قپوسندن ایچری كلدی و كفت دخی ایتدی درمیان شما سزلك اورته كزده
كسی هست بزبان پارسی براند بركسه وار میدر كه فارسی دیل بلور
اشارت بمن كردند اول دانشمندلر باكه اشارت ایلدیلر یعنی بنی كوستردیلر
كفتم چه حالست حضرت شیخ ایدر بن اول كسه ایتدم نه حالكدر یعنی
فارسی بلور كسه طلب ایلدن مرادكدر كفت اول كسه ایتدی پیری صد
و پنجاه ساله یوز اللی یاشنده بر پیر در حالت نزعست حالت نزعده در
بزبان فارسی چیزی میكوید اول پیر فارسی دل ایله بر نسنه سویلر
ولیكن مفهوم ما نكردد لكن اول سوزلر بزدم مفهوممز دكلدر اكر
بكرم فرمایی رنجه شوی اكر كرم قلیم اوزره رنجه اولورسن كرم ایدرسن
اول پیره كلورسن اكرچه زحمتدر مزد یابی اما ثواب بولورسن باشد كه
وصیتی كند اولكه بر وصیت ایده چون ببالینش فرا رسیدم چونكه
انك یصدوغنه یقین ایرشدم بشنیدم كه این بیت میكفت اشتدم كه
اول پیر بو بیتی ایدر ایدی **قطعه** دمی چند كفتم بر آرم بكام ایتدم كه
برقاچ نفسی مرادم ایله بوقاری كتوردم دریغا كه بكرفت راه نفس حیفا كه
نفس یولی طوتلدی دریغا كه بر خوان الوان عمر حیفا كه عمرك كوناكون
نعمت ایله پر اولمش سفره سی اوزره دخی خورده بودیم لقمه دخی بر نسنه
یمش ایدك دیدیلر معنی این بیت با شامیان همی كفتم بو بیتك معناسنی

خوردیم

لسانی عزنی ایله شاملمش ایدرایدم شامیلردن مراد بونلر جامعلر
کندوسی ایله بحث ایدن دانشمندلردرکه تعجب ایدرلر ایدی
ازعمر رازدوتاسف خوردن او برحیات دنیا اول پیرك اوزون عمرندن
وانك دنیاحیاتی اوزره تحسرندن کنتمش چکوک حضرت شیخ ایدر اول
پیری ایتدم نیجه سن درین حالت بوحالتده یعنی حالت نزعده کفت اول
پیرایتدی چه کویم نه دیدیم **قطعه** ندیدنه کم چه سختیجی رسد
بکسی که نه سختلق و نه الم ایریشور برکسیه که از دهانش بدرمیکنند
دندانی انك اغزندن بردیشنی چقاره لر قیاس کنکه چالش بود درین
ساعت قیاس کنکه حالتی بود درین ایله که بو ساعتده انك حالی نیجه
اولورکه انوجود عزیزش بدر رود جانی که انك عزیز وجودندن
برجان طشره کیدر کفتم تصور مرك ازخیال بدرکن اول پیره ایتدم موت
فکرنی خیالکدن طشره ایله ووهم را بوطبیعت مستولی مکردان وطبیعت
اوزره وهمی غالب ایلمه فیلسوف یونانی زیرا یونان مملکتنده فیلسوفلری
کفته اندانیمشلر درمزاج اکرچه قوی ومستقیم بود مزاج اکرچه قوی ومستقیم
یعنی مادامکه صحت مزاج بوبنده درحیات اوزره باقی اولمسنه اعتماد
ایتمك کرکمز زیرا انجه بکمسه ترا جنه انحراف عارض اولمزدن اول ایو شوب
اولور اولمسه اعتماد بقا رانشاید بقانك اعتمادنه لایق دکلدر
ورمضی اکرچه هایل بود ومرض اکرچه مخوف ومشتد اوله دلالت کلی
برهلاك نکند هلاك اوزره کلی دلالت ایلمز اکر فرمایی طبیب رانخوانم
تامعالجه کند اکر بیورر سك برطبیب اوقیالم تاکه علاج ایلیه که شوی
که ابو اولسن کفت هیهات اوپیر هیهات دیدی یعنی ستمزون مکرم

علاج

علاج مجالدر **مثنوی** خواجه در بند نقش ایوانست خواجه ایوانی
نقش ایلمك قیدنده درخانه ازپای بست ویرانست حال بوکه
خانه تملندن ویراندر دست برهم زند طبیب ظریف ظریف طبیب
النی بری برنه اوفذ رنه او رور کویا اندن اوتری تاسف ایدر لیکن
معنیده تحسر ایدر چون خرف بیند او فتاده حریف اول خسته
یاتن کسه چونکه بونامش کوره انك علاجنه مباشرت ایتمز زیرا علاج
کچمشدر پیرمردی بنزع میناليد بیر کستی نزعده ایکلر ایدی
زیراجان اجیسی زیاده اجیدر پیرزن صندلش همی مالید
انك حودتی اکا صندل سوررایدی ظن ایدر ایدیکه صندلك اکه
فایده سی اوله صندلخود صرلع وحرارت ایچون ایوهر منع ایلر
چون مخبل شد اعتدال المزاج چونکه مزاجك اعتدالی یعنی معتدل
اولن مزاج مختل ومنحرف اولدی قوی مرض یا پیرلك سببی
ایله نه عزمت اثر کند نه علاج اندن صکوه اکه نه افسون نه علاج
اثروه فائده ایدر **حکایت** پیرمردی حکایت کند بر پیر
کشی حکایت ایدر که دختری خواسته بودم که برقیزجغز طلب ایتمش
ایدم یعنی نکاح ایلمش ایدم وحجره بکل اراسته وحجرهٔ کل ایله مزین
ایتمش ایدم ودیدهٔ ودل دروبسته وکوزنی وکوکلی که بغلمش ایدم
وشبهای درازنخفتی واول وقت اوزون کیجه لرده اویمز ایدم
وبذلها ولطیفها کفتی وبذله ولطیفه لر ایدر ایدم تا باشد که وحشت
نکیرد تاکه اوله که وحشت طوتمیه وموانست بذیرد وموانست قبول
ایلیه یعنی بکا انیس اوله آن جمله کی شبی میکفتم اول جمله سوزلرودیکه

بکیجه ملکا ایتدم که بخت بلندت یار بود که بلند بخت سکا یار اولدی
وچشم دولت بیدار ودولتك کوزی بیدار اولدی که بصحبت
پیری افتادی که سن بیرك صحبتنه دوشدك که پخته وجهان دیده
که بشمش وجهان کورمش درکرم وسرد روزکار دچشیده روزکارك
اسی وصوغنی طتمشلر ونیك وبدازموده ایو ویرامز صناشلر
حقوق صحبت براند صحبت حقلرنی بلود وشرط مودت بجای آورد
ومحبت ودوستلق شرطنی یرینه کتورر مشفق ومهربان شفقتلو
ومحبتلودر خوش طبع وشیرین زبان لطیف طبعلو وشیرین سوزلودر
مثنوی تاتوانم بدست آرم ماداکه قادرم سنك کوکلکی الدکتورم
وربیازاریم نیازارم اکرسن بنی انجیدهسن بن سنی انجتمام بودجهله
دخی معنی قابل در اکرسن بکا انجنه سن بن سکا انجنم بو تقدیرجه لازم
اولور کرچو طوطی شکر بود خورشت اکرطوطی کبی سنك طعامك شکر اوله
جان شیرین فدای پرورشت شیرین جان سنك پرورشك واطعامك
حصولنه فدا اولسون نه کرفتار امدی بدست جوانی برجوانك النه کرفتار
کلدك معجب وخیره رای متکبر وضعیف رایلو سرتیز وسبك پای قاقیجی
وکبرایدیجی درکه هردم هوسی هرنفس بوهوس شیوه هر دم هر لحظه رای زند
وهر لحظه برای ادرر وهرشب جایی خسبد وهر کیجه بر یرده یاتور
وهر روز یاری کیرد وهر کون بریار طوتر **قطعه** وفاداری مداراند
بلبلان چشم بلبلدن وفادارلق امید طوتمه که هردم برکلاه بکوسرایند
زیرا انلر هر نفس برغیری کلاوزره اینلرلر جوانان خوب رخساره اند دلبر
وجوانلر خوب رخساره ودلبر یکا تلولردر ولیکن دروفا باکس نپاید

ولیکن

ولیکن دروفا باکس نپاید ولیکن برکمسیه وفاده قرار اولمز یعنی وفا
نرلرمه اما طایفهٔ پیران اما پیرلر طایفه سی بعقل وادب زندکانی
کنند عقل وادب ایله دیرلك ایدرلر نه برمقتضای جهل وجوانی جهل وجوانلق
مقتضاسی اوزره دیرلك ایلمزلر **بیت** زخود بهتر جوی وفرصت
شمار کند وکندکدن ایوسك برکمسه استه وفرصت صای که باچون خودی
کم کیبی دوزکار زیرا سن بوکندك کبی ایله دونکاری کم وضایع ایلرسن
بلك جد وجهد ایت نیجه طبقه سندن یك کسه ایله مصاحبت ایله تاکه هرزم
سکا اندن فاید اوله **بیت** اکرنادان بود همصحبت تو همان بتر که
تو تنهانشینی کفت اول پیرایتدی بربن نمط بسیار بکفتم بو اسلوب
اوزره اولدختری چوق سوزسویلدم وکمان بردم که وظن ایلدم که
یعنی جان ودلدن بنی قبول ایلدی دلش درقید من آمد که اولدخترله
کوکل بنم قیدمه کلدی وصید من شد وبنم صیدم اولدی ناکاه نفسی
سرد ازدل پر درد ناکاه درد ایله طلو کوکلندن بر صاوق نفس یوقاری
کوتردی یعنی برکره آه ایلدی وکفت دخی ایتدی چندین سخن که
کفتی بوقدر سوزکه ایتدك در ترازوی عقل من بنم عقلم ترازوسنده
وزن آن یك سخن ندارد اول بر سوزکونه یعنی طوتمزکه وقتی از قبیلهٔ
خویش شنیدم که بر وقت کندو ایلدن اشتمشم که ایتمشلردر که دخی جوانرا
اکر تیری در پهلو نشیند که اکرکنج عورتك پهلوسنه بر تیر او توره اولورکه
قابلدر سندن نقل ایلدی یعنی زوجی وانك ذکری بر بیت درکه هرکز
حرکه مجاللری یوقدر بوذکی اولنان سوزدر غفلت اولمیه **بیت**
طاقات بین یدی بعلها وقتاکه عورت کندو زوجنك اوکنده بر

كوردي ايسه شيأ كادي شغنة الصايم صايمك شغه سنك لبني وملايمتي
كبي نتولد هذا معه بيت عورت ايدي بوانك ايله بله اولمشدر يعني تزوج ايله
دوجه اودتا سندع چوق خصومت واقع اولوب وانما الرقية للنايم حال بوكه تحقيق
افسون اولمز الانايم ايچون اولور بو خود اولمشدر افسونك بوكه تا ثيري
يوقدر رباعي دن كر بوم دبي دمنا برخيزد عورتك ودوجنك فتنه
دمنا سز واجاز قسن قالقر بس فتنه وجنك ازان سرا برخيزد اولترا يدن
چوق فتنه وجنك قالقر بيري زجاي خويش نتواند خاست بر پير كه كندو
يرندن قالقمغه قادر اولمز الا عصا ايله الا بعصا كيش عصا برخيزد داول
پيرك عصاسي يعني ذكري نجان قالقر كه جماع ايتمكه قادر اوله عوغا خود
انك ايچوندر في الجملة امكان موافقت بنود محصل الكلام موافقته امكان اولمدي
عفارقت الجاسيد مغا دقته اير شدي يعني اير شديلر بو وجهله دخي يعني
جايزه دمفارقت ايله اخرا ولدي چون مدت عدت بر آمد چون عدت
زماني كلدي عقد نكاحش بجوان ببستند انك نكاحي عقدني برجوانه
بغلديلر يعني برجوانه نكاح ايدي ويرديلر تند خوي وترش روي كه اول جوان
ترش روي ايدي ونهي دست وبدخوي دخي فقير وبدخوي ايدي و
جور وجفا بديد عورت بو جوانك الدن جور وجفا كوردي ايدي درنج
وعنا بكشيدي ودرد و بلا چكر ايدي وشكر نعمت حق مجان ميكفت
والحلين حق تعالينك نعمتي شكرين ايدر ايدي كه الحمد لله كه ازان عذاب
اليم برهيدم الحمد لله كه اول عذاب اليمدن قورتلدم وبدين نعمت مقيم برسيدم
وبو مقيم واپونعمته ايرشدم بيت باابن همه جور وتند خومي بود كلو
جور وتند خو يلو ايله ناذت بكشيم كه خوب روي سنك نازو بلاكي

چكرم زيرا خوب روسن قطعه با تو مرا سوختن اندر عذاب بكاسنك ايله
عذاب يعني ينيق مايدر به كه شدن با دكري در بهشت كه بو غيري ايله جنته واصل اولمقدن
بوي پياز از دهن خوب روي خوب رويك اغزندن پياز رايحه سي
نغز تر آيد كه كل از دست زشت روي لطيفدر كلو زشت رويك الندن كلك كلمه سي
كولين روي زيبا وجامه ديبا زيبا بوز ودبيا قفتان عرق وعود ورنك
وبوي هوس كلاب وعود دخي رنك ورايحه وهوا وهوس اين همه زينت زنان
باشد بو كلو هوا وهوس عورتلرك زينتيدر مرد راكيو وخايه زينت بس
مرد اولنه ذكر ايله خايه زينت يتر كويا بو سوزلر اولمرن اغزندندر
حكايت مهمان پيري بودم دردياربكر حضرت شيخ ايدر سياحت زماننده
ديار بكرده بر پيره مهمان اولدم كه مال فراوان داشت وفرزند خوب روي
كه اول پير وافر مال طوتر ايدي ومحبوب اوغلي واردي شبي حكايت كرد
حضرت شيخ ايدر بر كيجه اول پير بكا حكايت ايلدي كه مراد رعمر خويش كه
بنم عمرم ايچنده بجز اين فرزند نبوده است بو فرزندن غيري اولمشدر
درختي درين وادي زيارتكاهست بو واديده زيارتكاه بردرخت وادر كه
مردمان بحاجت خواستن انجا روند كه ادميلر حاجت طلب ايتمكه انده
كيدرلر شبها در پاي آن درخت بحق ناليدم كيجه لر اول درخت دبنده
حق تعالي حضرتنه ناله وتضرع ايتمشم تا مرا اين فرزند بخشيده است
تا كه الله تعالي حضرتي لطفيله بكا بو فرزندي بغشلمشدر شنيدم كه پسر
با رفيقان آهسته ميكفت اول پسر چونكه پدر بنم بو سوزي ايشتدي
حضرت شيخ ايدر اشتدم كه رفيقلرينه آهسته ايدر ايدي چه بودي
كه من آن درخت را بدانستمي كه كجاست نه اوليدي كه بن اول درختي بليدم

قنده در تا دعا كردمي كه پدرم بميرد تا دعا ايدردم كه بدرم اوله لطيفه
خواجه شادي كنان كه فرزندم عاقلست بابا شادلق ايدرجي كه فرزندم
عاقلدر وپسر طعنه زنان كه پدرم فرتوت قطعه سالها برتو بكذرد
كه كذر نجنيه بلمزكه سنك اوزركه نكني سوي تربت پدرت كه باباك
تربه سي جانبنه كذر ايلمز سن توبجاي پدر چه كردي خير سن بدرك
حقنده نه ايتدك ايسه تا همان چشم داري از پسرت پسر كوندن همان
اول خيري اميد طوته سن حكايت روزي بغرور جواني سخت
رانده بودم حضرت شيخ ايدر جوانلق عالمنده بر كون جوانلق غروريله
محكم سورمش ايدم يعني زياده سرعت ايله يورمش ايدم شبانكه اخشام
وقتي بپاي كريوه بر يولك دهكوزي سست ماندم سست وبي مجال
قالمشم ايدم پير مردي ضعيف برضعيف قوجه كشي ازپس كاروان همي امد
كاروانك اردندن كلور ايدي كفت چه نشيني خيز بكا ايتدي نه اوتورورسن
قالقكه نه جاي نشستن است كه بو اوترجق يردكلدر كفتم حضرت شيخ
ايدر اول پيره ايتدم چون روم نجه كيدرمكه نه پاي رهم نجه كيدم رفتن
است كه كيتمك اياغي دكلدر يعني اياغمده رفتاره قدرت قالمشدر
كفت اول پير ايتدي نشنيدي كه گفته اند اشتمش ميسن كه عاقللر ايتمشلر
رفتن ونشستن به لحظه كيتمك وبر لحظه اوتورمق وكستن يك كه بلمكدن
واوزلمك قطعه اي كه مشتاق منزلي مشتاب اي كسكه منزلكه مشتاقسن
تيز يورمه دير پند من كار بند وصبر اموز بنم پندلريمي ايش بغله
وصبر اوكرن يعني نصيحتمي طوت اسب تازي دو تك رود بشتاب
عربي آت ايكي يلك كيدر يورمك يعني يلمك ايله يعني بر ايكي كره قوشمق

قوشمغ ايله يورلور وقالور اشتر آهسته ميرود شب وروز اما اشتر آهسته
آهسته كيدر كيجه وكوندز نه قالور ونه زياده الم چكر اويليه مرا ايشده تاني
اوليدر حكايت جواني چست ولطيف وخندان وشيرين زبان
درحلقه عشرت ما بود چست ولطيف وخندان وشيرين زبان برجوان
بزم عشرتمز حلقه سنده ايدي كه درونش كه انك كوكلنده هيچ نوعي غم نيامدي
هيچ برنوعدن غم كلمز ولب ازخنده فراهم نياوردي ولبني خنده دن بري
كلمز ايدي روزكاري برآمد بر روزكار كه اري يعني بر زمان كچدي كه اتفاق
ملاقات نيفتاد اتفاق اول جوان ايله ملاقات دوشمدي يعني هوا وحوي
قالمش بعد از ان ديدمش انون صكره يعني بر زماندن صكره اني كوردم
زن خواسته اولمش وفرزندان خاسته وفرزندلر حاصل ايتمش ديبخ
نشاط بريده وانك نشاطي كوكي كسلمش يعني انك نشاط وسروري
كتمش وكل هوسش پژمرده وانك هوسي كلي صولمش پرسيدمش اين
چه حالست حضرت شيخ ايدر اول جوانه سؤال ايلدم كه بو نه حالدر رقتي
اوليكي نشاط وسرور كفت اول جوان ايتدي تا كودكان بياوردم تا كه
كودكلر كتوردم ديكر كودكي نكردم كرو كودكلك ايلدم شعر
ماذا الصبا الشيب غيري نه در بو اوغلانلق يعني هوا وهوس ميل اطلقا
صاج وصقل بو ادرك حضرت شيخ بو بيت ايله كندو سنه خطاب ايدر
تغير الزمان نذيرا حالنه بو كه زمانك بر حالدن بر حاله متقلب ومتغير
اولمسي وادروحال بوكه بيرلك تغيرايلري كشينك چكنلرينه
صرقن صاحيدر اما بوندنكا في اولدي نزيو بونك يعني نذير اولمسي
يتر بيت چون پير شدي زكودكي دست بدار چونكه پير اولدك

كودكلكدن الچاك بازي وظرافتجي اتان بلكذار اويوني
وظرافتي جوانلر قو مثنوي طرب نوجوان ز پير مجوي نوجوانك
طرب ونشاطيني پيردن استمه كه بو قدر كه دكر نايد آب رفته
بجوي زيرا اقمش صو كيرو ايرماغه كلمز ندعوا چون رسيد
وقت درو زرع چون بحيني وقتي ايرشدي نخرامد چنانكه
سبزه نو اول زرع صالنز الخليق كه تازه سبزه صالنور دوره
جواني بشد از دست من جوانلق زماني بنم الدن كتدي آه دريغ آن
زمن دلفروز آه حيف اول كوكل شعله لندرجي لطيف زمانه كه هر كز
انك قدريني بلمدك قوت سرپنجه شيري برفت ارسلانلق سرپنجه سنك
قوتي كتدي راضيم الكون به پنيري چو يوز شمدي پارس كبي حالا
بر پنيره راضيم يعني يالكوز انك ايله قناعت ايلرم پيره زني
موي سيه كرده بود بر قري عورت صاچيني سياه ايلمش ايدي
نتكم عورتلرك عادتيدر كفتمش اي مامك ديرينه دو زحضرت
شيخ ايدر بن اول پيره زنه ايتدم اي اسكي كونلو يعني ياشلو
انا جنم موي بتلبيس وعلاج سيه كرده كير صاچك تلبيس وعلاج
ايله سياه ايلمش سن طوت يعني سياه ايلدك فرض ايله راست نخواهد
شدن اين پشت كوژ اما بو منحني اولمش ارقك راست اوليسو در حكايت
دوزي بجهل جواني بر كون جوانلق جهلي ايله بانك بر مادر زدم حضرت
شيخ ايدر مادرم اوزره بانك اوردم يعني غضب ايله بر ايكي سوز
سويلدم بجهنو دا بلدم اولمم دل ازرده اتمن بنون دل ازرده
اولدوغي حالده بكنجي نشسته بر بوجاقده اوتوردي كريان

كفت

خردي يعني چوجقلق

كفت كريان اولوب ايدر ايدي مكر خردي فراموش كردي يكو طفلق
فراموش ايلدك كه درشتي ميكني كه غلظت ويا وزلق ايدرسن قطعه چه
خوش كفت زالي بفرزند خويش برقري كندو فرزندنه نه لطيف ديدي
چو ديدش پلنك افكن وپيل تن چونكه فرزندوكي بيچي يعني پهلوان
وايري جسملو كوردي معقول قول بودري كر از عهد خوردنيت ياد آمدي
اكر طفوليت زمانندن سنك ياد كه كليد يكه بيچاره بودي در آغوش
من كه اول زمان بنم قوجاغمده چاره سز ايدك نكردي درين روز
بر من جفا بو كونده جفا ايلمز ايدك كه تو شير مردي ومن پيره زن
كه شمدي سن شير مردسن ومن پيره زن وضعيفم حكايت
توانكري بخيل را پسري رنجور بود بر بخيل غنينك بر اوغلي خسته
اولدي نيكخواهانش كفتند اول بخيلك دوستلري اكا ايتديلر
مصلحت انست معقول اولدر كه ان بهر او كه انذن اوتري يعني فرزند
محبتندن اوتري ختم قرآن كني يا بذل قربان قرآن عظيمي ختم ايدرسن
ياخود قربان بذل ايدرسن خداي تعالى شفا دهد الله تعالى حضرتي
شفا ويره يعني طاعتي كبي سخاسي دخي اوليدي غايت ايو اولوردي
اما حيفا انك طاعتنه كه سخاسز هيچ بر عمل برامز لحتي باندیشه فرو
رفت بر زمان فكره طالدي وكفت دخي ايتدي ختم قرآن بحضور
اوليترست حضور قلب ايله مصحف عزيزي ختم ايلمك كه شمدي مصحف
شريف حاضر در اولركدر كه كله دور بهست زيرا سودي اوزرقدر
صاحب دلي بشنيد وكفت بر صاحب دل اشتدي وايتدي كه
ختمش بعلت آمد اول بخيلك ختم قرآن اول سبب ايله اختيار كلدي

كه قرآن بسوز زبانست زيرا قرآن عظيم دل اوجنده در ورزر در ميان
جانست اما التون جان اورتاسنده در كر دريغا كردن طاعت نهادت
اي دريغا انك طاعت بوينني قومسه يعني انك طاعتنه كردنش
همراه بودي دست دادن اكر اول طاعت بوينني قومسه ويرك
دايني بولاشق اولدي بر ديناري چو خر در كل بماند بر دينار ايله
خر بالچقده قالدوغي كبي قالور ور الحمدي بخواهي صد بخواند
اكر بر فاتحه طلب ايدرسن يوز اوقور حكايت پيرمرديرا
كفتند چرا زن نكني بر پير مرده ايتديلر نيچون اولنمزسن كفت
اول پير ايتدي با پيره زنانم الفتي نباشد پيره زنلر ايله بكا الفت
اولمز كفتند اول پيره ايتديلر جوان بخواه چو مكنت داري
كنج عورت استه چونكه جماعه قوت طوترسن كفت اول پير ايتدي
مراكه پيرم با پيره زنان الفت نباشد بكا كه پيرم قري عورتلر
ايله الفت ومحبت اولمز اوراكه جوان باشد بامن كه پيرم دوستي
چون صورت بندد اول عورت كه كنج اوله بنم ايله كيم پيرم دوستلق
وصورت نيجه باغلر زور بايد نه زر كه بانو را قوت كرك جماعه
التون كرك كوزيجي دوست بركه ده من كوشت بر هوج مقبولدر
اون بطمان اتدن حكايت منظومه شنيدم كه درين روزها
كهن پيري اشتدم كه بو كونلرده زياده ياشلو بر پير خيال بست بر پيرزا
كه كيرد جفت خيال بغلدي كه بير لك وقتده جفت طوته يعني اولنمك
فكرين ايلدي بخواست دختري خوب روي كوهر نام كوهرنام خوب روي
بر قيز جفت استدي چو درج كوهرش از چشم مردمان بنهفت اول

دختري

دختر آدملرك كوزلرندن كوهر حقه سي كبي كيزلي ايدي چنانكه رسم
عروسي بود تماشا بود الخليق كه دوكون عادتيدر تماشا اولدي ولي
بحمله اول عصاي شيخ بخفت ولي اول حمله دن شيخك عصاسي اويودي
يعني التي قالمدي كمان كشيد نزد بر هدف كه نتوان دوخت الا
چكدي اما نشانه اورمدي زيرا دكمك ممكن دكلدر مكر بسوزن بولاد
جامه هنكفت صيق ومحكم دوقمش جامه مكر بولاد ايكنه ايله بكي شكاف
كله اغاز كرد وحجت ساخت تعيب ايتماسونلر ديو اول پير دوستلرينه
شكايت ايتمكه باشلدي وحجت دوزدي يعني بهانه ايلدي بويلديو كه
كه خانمان من اين شوخ ديده پاك برفت كه بنم خانماني بو كستاخ سوپوردي
يعني نم واوايسه اناسي وباباسي اوندا الدي ميان شوهر وزن
جنك وفتنه خواست خانمان عاقبت زوج ايله زوجه اورتاسنده جنك
وفتنه قالقدي يكه الخليق كه بر شحنه وقاضي كشيد وسعدي كفت كه
صوكي شحنه وقاضيه چكدي يعني عاقبت شحنه يه وقاضي يه وارديلر وسعدي
اول بيرطعن طريقيله ايتدي بو حكايت حضرت شيخ زماننده واقع اولمشدر
مخلت اولنيه پس از خلاف وشنعت كناه دختر چيست سنك
مخالفتكدن وقباحتكدن صكره قزك كناهي ندر تراكه دست بلرزد
كهر چه داني سفت سنك كه الك دترر كهري دلمكي نه بلورسن

باب هفتم در تاثير تربيت حكايت

يكي از وزرا پسري كودن داشت وزيرلردن بر سنك بر كودن
پسري وار ايدي پيش يكي از دانشمندان فرستاد اول پسر تعليم
ايچون دانشمندلردن بر ينك قتنه كوندردي ميني داتربيتي ميكن

كه بو پسره تعليم ايچون دانشمندلردن برينك قتنه كوندردي
اوغلنه تربيت ايليه تا مكر كه عاقل شود اوله كه عاقل اوله مدتي
تعليمش كرد بر مدت اول پسره تعليم ايلدي موثر نبود تعليم
كار ايتمامش اولمدي پيشش پدر كسي فرستاد اول پسرك
باباسي قتنه بر كسه كوندردي و مرا نيز ديوانه كرد و بني دخي
ديوانه ايلدي قطعه چون بود اصل جوهري قابل جونكه
بر جوهرك يا خود انك اصلي قابل اوله تربيت را در و اثر
باشد تربيتك انده اثري اولور يعني تأثيري هيچ صيقل
نكوند اندكرد هر كز صيقل ايو ايلمكي بلمز آهني را كه بد كوهر باشد
بر آهنكه بد كوهر اوله سنك بدر پاي هفتكانه مشوي كلبي
پيدي دريايه يومه كه چو تر شد پليد تر باشد چونكه كلب اصلنده
اولكيدن بكرك اولور يعني زياده مرداد اولور خر عيسي كر
بمكه بر ند عيسي پيغمبرك خري اكر مكه يه الله لو شرفها الله تعالى
چون بيايد هنوز خر باشد چونكه مكه دن كله اول كه كبي هنوز
خر در حكايت حكيمي پسران را پند همي داد بر عاقل بر ننه
نصيحت ويرر ايدي بويله دير جانان پدر اي بابا جانلري
هنر اموزيد هنر اوكرنكوز وكالحاصل ايو بكوز كه ملك و دولت
دنيا زيرا دنيانك سلطنتي و دولتي اعتماد را نشايد اعتماده
لايق دكلدر و جاه نعمت دنيا از در وازه بدر نرود و منصب
و دنيا نعمتي باباك دروازه سندن طشره كتمز زيرا سنك
ايله اولمز و سيم و زر در محل خطراست سيم و زر خطر و خوف

محلنده در يا دزد يكبار ببرد يا بود كه بر اوغرودن دزدي ايلر
يا خواجه بتفاريق بخورد يا خود صاحبي اذ ياد ذر يو اما هنر چشمه
زاينده است اما هنر طوغريجي چشمه در يعني ناقص اولميوب زياده
اولنجي در و دولت پاينده و باقي در دولتدر اكر هنرمند از دولت بيفتد
غم نباشد و اكر هنرلر دولتدن دوشسه اصلا غم اولمز كه هنر در نفس
خود دولتست زيرا هنر كندو نفسنده دولتدر هنرمند هر كجا
كه رود هنرلو هر قنده كه كيدر قدر بيند حرمت و عزت كورر در
صدر نشيند و صدر ده او تورر و بي هنر هر كجا كه رود و اما
هنرسز هر يره كه كيدر لقمه چيند لقمه دير يعني سوال و منت ايله خلقدن
طلب ايدر و سختي بيند و سختلق و مشقت كورر احتياج فقردن
بيت سخت است پس از جاه تحكم بردن منصبدن صكره كسه
دن حكم اتمك شكلدر يعني حكم و حكومته معتاد اولش كسه بنده
كبي كسنك حكمي التنده اولمق زياده امر عسيردر خو كرده بناز و
جور مردم بردن نازي خوي ايلمش كسه خلقك جورني الچك و
جفاسني كورمك و چكمك شكلدر قطعه وقتي افتاده فتنه
در شام بر وقت شامده بر فتنه دوشدي هر كس از كوشه فراو فتند
هر كس بر كوشه دن كتديلر روستازادكان دانشمند دانشمند اولمش
روستازاده لر يعني كويلو خلقنك دانشمند بوزيري پادشا رفتند
پادشاهك وزيرلكنه كتديلر پسران وزير ناقص عقل وزيرك
ناقص عقل پسرلري بكداي بروستا رفتند دلنجيلكه كويلره
كتديلر بيت ميراث پدر خواهي عقل پدر بياموز باباك ميراثني

يعني منصبني اكر استر ايسك باباك علمني اوكرن يعني لخليف
اهل كمال اول كين مال پدر خرج توان كرد در روز زيرا بو باباك مالني
اون كونده يعني ازجق زمانده خرج ايلمك ممكندر حكايت يكي از فضلا
تعليم ملك زاده كردي فضلادن بري بر پادشاه زاده يه تعليم ايلر ايدي
و ضرب بي محابا زدي و اول پادشاه زاده يه ترحم سز ضرب اورر ايدي
و زجر بي قياس كردي و قياس سز زجر و جفا ايدر ايدي پسر از
بي طاقتي پسر طاقتسزلقدن شكايت پيش پدر برد باباسي قتنه شكايت
ايلدي و جامه از تن دردمند برداشت و درد لو جسمندن جامه سني
قالدردي يعني استادك ضربندن تننده قرمشي يرلر كوستردي پدر را
دل بهم برآمد پدرك كوكلي بو خصوصده منقبض و مكدر اولدي استاد
را بخواند اوستادي اوقودي و كفت دخي ايتدي بر پسران احاد رعيت
لا على التعيين رعيتك برينك پسرلري اوزره چندين جفا و توبيخ
روا نمي داري بو قدر جفا و توبيخي روا طوترمسن يعني بنم پسرمه انلردن
زياده جفا و توبيخ ايدرسن كه بر پسر مراكه بنم پسرم اوزره روا طوترسن
سبب چيست سببي ندر كفت اوستاد ايتدي سخن باند يشه بايد
كفتن سوزي فكر ايليوب سويلمك كرك و حركت پسنديده بايد كرد
و حركتي مقبول ايلمك كرك همه خلقرا و كلي خلقه خاصه پادشاها
خصوصا پادشاهلره نه زياده لازمدر كه هر چه بر دست زبان
ملوك رفته شود زيرا هر نه كه پادشاهلرك دست زباني اوزره
كتمش اوله هر آينه بافواه كفته شود البته اغزلرده سويلنمش
اولور يعني مشهور اولور و قول و فعل عوام چندان اعتبار نباشد

اما عوامك قول و فعلنه اول قدر اعتبار اولمز قطعه
اكر صد نا پسند آيد ز درويش اكر درويشدن يوز نا معقول كلمز
يكي از صد ندانند آنك رفيقلري يوزدن بوني بلمزلر زيرا التفات
ايتمزلر و كريك نا پسنده آيد ز سلطان اما اكر سلطاندن بر نا معقول
كلمز از اقليمي رسانند بر اقليمدن بر اقليمه ايرشديررلر پس از تهذيب
اخلاق خداوندزادكان ايليه خداوندزاده لرك اخلاقنك تهذيبندن
و املاك تربيتندن انبتهم الله نباتا حسنا الله تعالى حضرتي انلري
نبات حسن بتوررسن يعني نبات حسن كبي حاصل و بر خوردار اتسون
اجتهاد بيش ازان بايد كرد كه در حق عوام اجتهادي انلرك زياده
ايلمك كرك كه عوام حقنده قلنور قطعه هر كه در خوردي اش
ادب نكنند هر كيمكه طفوليت حالتنده اكا تاديب ايليه لر در بزركي
فلاح ازو بر خواست جوانلق عالمنده فلاح و صلاح اندن قالقدي
چوب تر را چنانكه خواهي پيچ ياش و تازه چوبي الخلين كه استرسن
نشود خشك جز باتش راست اما چوب خشك آتشدن غيري
طوغري طوتمز شعر ان الغصون اذا قومتها اعتدلت تحقيق
تازه بود قلر چوقسن انلري مستقيم ايلسك يعني مستقيم ايتمك مراد
ايدنسك معتدل و مستقيم اولور و ليس انه ينفعك التقويم باخشب
تحقيق شان بودر كه قوري چوبلري سكا مستقيم ايلمك عكس دكلدر
ملك را حسن تدبير اديب پادشاه استادك حسن تدبيري
پسند آمد مقبول كلدي خلعت و نعمت بخشيد خلعت و نعمت
باغشلدي و پايكاه شن اذ انچه بود و انك مرتبه سني اولدنده دنكن

وارايدي يعني اولكيدن برتركورداينه يوجه رك ايلدي
حكايت معلم كتابراديدم دردياد معزب ديارند
بومكتب خواجه سني كوردم ترش روي وتلخ كفتار اكشي يوزلو
واجي سوزلو بدخوي ومردم ازار وبرامزخويلو وادم الجخجي
وكذا طبع ونابرهيز كارجاهل وفاسق كه عيش مسلمانان بد
اوتيه كتتي كه مسلمانلرك عيشني كورمك ايله خراب اولوردايدي
وخواندن قرانش دلها مردم سيه كردي وانك قران عظيم اوقوسي
خلقك كوكلني سياه ايلرايدي جمع پسران پاكيزه بربلوك پاكيزه
پسرلر ودختران دوشيزه وپاكيزه قيزلر بدست جفاي اوكرفتار
انك جفاسي النده كرفتارايديلر نه زهره خنده ونه ياراي كفتار
~~انك جفاسي الننده كرفتار ايديلر~~ انك خوفندن نه كلمكه زهره لري
ونه سويلكه قدرتلري واراي يكه عارض سيمين يكيرا طپانچه
زدي كاه برينك سيم كبي بياض وناذك عارضنه طپانچه اوردي
وكاه ساق بلورين دكيري اوكاه برينك بلور كبي لطيف وبياض
ساقنه شكنجه كردي قلعه به قورايدي اصل شكنجه ايلرايدي
القصه شنيدم كه طرفي از خيانت او معلوم كردند بحصل كلام اشتدكم
انك خيانتندن برمقدار معلوم ايلديلر بزدندش وبراندند
اول معلمي دوكديلر ومكتبدن قوديلر ومكتب اورا بمصلحي دادند
برمصلحه ويرديلر پارسايي سليم اولكه سليم برپارسا ايدي ومرد
مردي حليم وحليم برايك مرد ايدي يكه سخن بحكم ضرورت نكفتي كه ضرورت
حكمندن غيري ايله سوز سويلمز ايدي وموجب ازار كس بوزبانش نرفتي

واكر

وانك لساني اوزره كمسنك انجتمه سنه سبب برنسنه
كتمزايدي كودكانرا هيبت استاد نخستين از سر برفت واولكي
اوستادك هيبتي اوغلنجقلرك باشندن كتدي وسعلم دومين
را اخلاق ملكي ديدند وايكنجي معلمي ملك خويلو كورديلر ديو
يكديكرشدند بري برينك شيطاني اولديلر باعتماد حلم او
ترك علم كردند وانك حلمنه اعتماد ايلمك ايله علمي ترك ايلديلر ودر اغلب
واكثر اوقاتده ببازيچه فراهم نشستندي برين جمع اولوب اوينغه
اوتورلر ايدي ولوح درست ناكرده ولوحلريني درست ايلممش
ايكن يعني لوحلرده مسطور اولان سبقلريني حفظ ايتمزدن اول سر
يكديكرشكستندي بري برينك باشندن صندرلر ايدي بيت
استاد معلم چو بود بي ازار استاد معلم چونكه اذادسز اوله يعني
شاكردلرينه زياده حلم كوستره خرسك بازند كودكان دربازار
اوغلنجقلر بازارده خرسك اويترلر بعد از دو هفته ايكي هفته
دنصكره بردران مسجد كذر كردم حضرت شيخ ايدر اول مسجدك
قپوسي اوزره كذر ايلدم معلم اولين را ديدم دلخوش كرده بودند
كوردم اولكي معلمك كوكلني خوش ايلمشلر ايديلر ومقام خويش
باز اورده واني كيرو كندو مقامنه كتوردشلر ايديلر انصاف بحيلم
الحق بو خصوصه زياده الجندم ولاحول كنان كفتم ولاحول ايدرك
يعني لاحول ولا قوة الا بالله العلي العظيم ديديكم ابليس را معلم
ملايكه چراكردند ابليسي كيرو بوكره دخي ملايكه معلم ايلديلر
پيرمردي جهان ديده جهان كورمش بر پير كشي بشنيد وبخنديد

وكفت نيم سوزيمي اشتدي وتعجب ايدوب كلدي وايتدي نشنيدة كه كفته
اندا ايشتمدك سن كه ايتمشلردر مثنوي پادشاهي پسر بمكتب داد بر
پادشاه فرزندني مكتبه ويردي لوح سيمينش دركنار نهاد اول پسرك
كنارنه يعني قوجاغنه سيم وزردن دوزلمش لوح قودي برسر
لوح اونوشته بزر انك لوحنك باشي اوزره التون ايله يازلمش
ايدي جور استاد به كه از مهر پدر اوستادك جوري يكدر كه باباك
محبتي يعني پدرك محبتندن استادك جوري يكدر زيرا بو علمه سبب
اول جهله سببدر حكايت پارسازاده را نعمت بي قياس از تركه عمان
بدست فتاد عميلرينك تركه سندن بر پارسازاده نك الينه بي قياس نعمت
دوشدي فسق وفجور را اغاز كرد فسق وفجوره شروع ايلدي ومبذري
صنعت كرفت ومسرفلكي صنعت طوتدي في الجمله محصل الكلام چيزي
نماند از ساير منكر ومعاصي كه نكرد ساير معصيتلردن ومنكردن بر نسنه
قلمدي كه ايلمدي ومسكري كه نخورد بر مسكر ديمي قالمدي كه اني ايچمدي
باري بنصيحتش كفتم حضرت شيخ ايدر بر كره اول پارسازاده يه نصيحت
ايلدايتدم اي فرزند دخل اب روانست اي فرزند كسبك كلوري اب
رواندر وعيش اسياي كردان وعيش دونجي دكرمندر يعني دونجي دكرمن
كبيدر يعني خرج فراوان كردن يعني وافر خرج ايلمك مسلم كسي را باشد
بركمسه مسلم اولور كه دخل معين دارد كه بر معين كلوري اوله قطعه
چو دخلت نيست خرج اهسته تر كن چونكه كلورك يوقدر خرجي اهسته
رك ايله كه ميكويند ملاحان سرودي زيرا ملاحلر سرود ايله ايدرلر
سرودن مراد اكر باران بكوهستان نبارد اكر طاغلرده يغمور يغمسه

سالي

بسالي دجله كردد خشك رودي بر يلده دجله ابر مايي بر قوري دره
اولور انده بو قدر اب وار ايكن عقل وادب پيش كير عقل وادبي
اوكوكه طوت ولهو ولعب بكذار ولهو ولعب قو يعني كچ جونكه نعمت
سپري شود چونكه نعمت تمام اوله سختي بري سختلق ايلدرسن
وپشيماني خوري وپشيمانلق يرسن پس از لذت ناي ونوش پس
بوغزلذتندن وعيك وايچكدن وناي اوازي دكلمكدن اين سخن
دركوش نياورد بو سوزيمي قولاغنه كتورمدي وبر قول من اعتراض
كرد وبنم سوزم اوزره اعتراض ايلدي وكفت ايتدي وراحت
عاجل حاضر اولن راحتي بتشويش محنت اجل كلمجي محنتك تشويشيله
منغص كردن مكدر ايلمك خلاف راي خردمندانست عاقللرينك
خلافيدر مثنوي خداوندان كام ونيك بختي مراد نيك بختلك صاحبلري
چرا بزنند اذيم سختي سختلق وفقر واحتياج خوفندن نيچون سختلق
ايدرلر وسكم اولورلر برو شادي كن اي يار دل فروز يوري
سوغلك ايله كو كالك سرور وينجي يار غم فردا نشايد خوردن امروز
يارننك غمني بوكون يمك ممكن ومعقول ولايق دكلدر بيت
غم ناامن خوردن نشتدم رنجه ميداري جهان بهتركه باقودا كذادم كارفود
فكيف مراكه درصدر مروت نشسته ام خصوصا بكا كه مروت دوشكنده
يعني صدرنده اوتورمشم وعقد فتوت بسته وفتوت عقدين بغلمشم
وذكر انعام ونبم انعامم ذكري در در افواه عوام افتاده است
وعوامك اغزنده دوشمشدر مثنوي هركه علم شد بسخا وكرم هركسكه
سخا وكرم ايله مشهور اولدي بند نشايد كه نهد بر درم لايق دكلدركه

اولکسه درم اوزره بند قویه نام نکوئی نام نیکوی جو برون شد بکوی
جونکه ایلك وسخا ادی طاشره محله یه کیتدی درنتوانی که بنده کی بروی
قادر اولمز سنکه قوی یوزکه بغلیه سن یعنی سخای ترك این فرسن
زیرا شهرته مانع اولور دیدکه نصیحت من یکی بزیرد حضرت شیخ
ایدر بنم نصیحتمی قبول ایتمزدم کرم من دینم اسی نشسم در آهن سرد
اوا ترنکند آنك صوق دموره اثر ایلمز یعنی بنم لطیف سوزلرم آکا
سرایت ایتمزدی کم مناصحت کردم اول بادساززاده یه نصیحت ایتمکی
ترك ایلدم و دوری از مصاحبت او بکردانیدم و آنك مصاحبتندن
یوزدوندردم و بکنج سلامت نشستم و سلامت بوجاغنده اوتوردم
وقول حکما کاربستم وعاقللرك سوزنی ایش بغلدم که کفته اند اذا بلغت
بلغ ما علیك سنك اوزروکه لازم اولانی ایرشدر فان لم یقبلوا
ما علیك اکرسنك اوزروکه نسنه یوقدر زیرا ما علی علیك
الا البلاغ **قطعه** کرچه دانی که نشنوند بکو اکرچه بلورسن که سوزن
قبول ایتمزلر اما سن سویله هرچه میدانی از نصیحت وپند نصیحت
وپنددن هرنه که بلورسك زود باشد که خیره سربینی تیز اوله که
اول سراسمه و لجوجی کوره سن بادو پا او فتاده اندر بند ایکی ایاغیله
بنده دوشمش یعنی کرفتار اولمش دست بردست میزند که دریغ
پشیمان اولدو غندن والمدیون الیه الله اورر که حیف نشنیدم
حدیث دانشمند عالملك سوزنی یعنی پندینی قبول ایتمدم اما
اول وقت نه فایده بس انمدیکی پس بو معنیدن صکره انجه اندیشه
کرده بودم اننی که فکر ایلمش ایدم از نکبت حالش انك حالنك نکبتندن

بصورت بدیدم صورتنا یعنی آشکارا کوردم که پاره پاره برهم همی
دوخت که بری بری اوزره پاره پاره یمه دکر ایدی ولقمه لقمه
می اندوخت زیاده زیاده فقردن منقبض ومکدر اولدی
مروت ندیدم مروت کورمدم در چنان حالت انجلین حالده
دیشه رونش را انك ایچنك یاره سنی بناخن ملامت خراشیدن
ملامت طرنغی ایله قاشمق وعك پاشیدن وطوز صاچمق بادلخود
کفتم کندی کوکلمه ایتدم **مثنوی** حریف سفله در پایان مستی
سفله ویی عقل اولن کسه مستلك نهایتنده یعنی تمام مستلکده
نیندیشد زروز تنکدستی تنك دستلك وفقر کونن فکر وعاقبت
حال ایچه اوبلجی کلمز درخت اندر بهاران برفشاند درخت بهار
لرده میوه سنی نثار ایدر یعنی صاچر زمستان لاجرم بی برك
ماند اول سببدن قیش یپراقسز قالور **حکایت** پادشاهی
پسر را بادیب داده بر پادشاه فرزندینی ادیبه ویردی
وکفت دخی ایتدی تربیتش چنان کن یکی از فرزندان خود
اول پسره انجلین تربیت ایله که کندی فرزندلکدن بیننده ایلرسن
سالی بروسعی کرد اول ادیب بر ییل اول پسر اوزره سعی ایلدی
بجای نرسید اما بریره یرشمدی یعنی نسنه حاصل ایتمدی وفرزندان
ادیب اما استادك فرزندلری در فضل وبلاغت منتهی شدند
فضل وبلاغتده منتهی اولدیلر ملك دانشمندرا مواخذه کرد پادشاه
دانشمندی مواخذه ایلدی وکفت دخی ایتدی وعده را خلاف کردی
وعده یه خلاف ایلدك وشرط وفا بجای نیاوردی ودخی وفا شرطنی

اوتوز وایکی

يرنه کتورمدك کفت استاد ایتدی ای ملك تربیت یکسانست
ای پادشاه تربیت یکساندر ولیکن استعداد مختلف اما استعدادلری
مختلف اما استعداد مختلفدر **قطعه** کرچه سیم وزر زسنك آید
همی اکرچه سیم وزر طاشدن کلور از همه سنکی نیاید زر وسیم لیکن
دوکلی طاشدن زر وسیم کلمز بر همه عالم همی تابد سهیل سهیل
یلدوزی دوکلی عالم اوزره یلدزر وبرتو صالور یعنی ویردجایی ابنا
میکند جایی ادیم بویله ایکن بر یرده ابنان وبر یرده ادیم اولور
یعنی سهیلك تأثیری کونش هر ذاتده دکلدر اول سبب دندر که مشتی
سختیان سختیانی حسن ایتمکه قادر دکلدر **حکایت** یکی را شنیدم
از پیران مربی تربیت ایدیجی پیرلردن یعنی مشایخ عظامدن
برینی اشتدم که مریدی را میکفت بر مریده ایدر ایدی چند انکه اول
قدر که تعلق خاطر آدمی زاده بروزیست آدم اوغلنك خاطرنك
تعلقی ومیلی رزقه دراکر بروزی ده بودی اکر ذوق عالمه اولیدی
بمقام از ملایکه درکذشتی رتبه ده ملایکه دن کچر ایدی **قطعه**
فراموشت نکرد ایزد در انحال اول حالده سنی الله تعالی حضرتی
عز اسمه فراموش ایلدی که بودی نطفه مدفون ومدهوش که اناك
قرننده دفن اولنمش یعنی مستور نیجی عقل نطفه ایدك که هرکز بو شید
علم وقدرتك یوق ایدی روانت داد وطبع عقل وادراك
سکا لطفندن اول الله روح وطبع ودخی عقل وادراك ویردی
جمال ونطق ورای وفکرت وهوش جمال ورای دخی فکر وهوش
ویردی ده انکشت مرتب کرد بر دست الك اوزره اون برمق مرتب

ایلدی کنون پنداری ای ناچیز همت سن ظن ایدرمیسن ای همتسز
که خواهد کردنت روزی فراموش که سکا بو قدر انعام واحسان ایتمش
سنك رزقکی اونتسه کرکدر که آکا بو قدر توکل واشتغال کوستردن
اول خود رزقکی فراموش ایتمز **قطعه** اعرابی را دیدم پسر را میکفت
بر اعرابی کوردم پسرنا ایدر ایدی یا بنی ای بنم اوغلم انك مسئول
یوم القیمة تحقیق قیامت کونی سؤال اولنجق سن بویله دیو ماذا
اکتسبت دنیاده خیر وشرنه کسب ایتدك ولا یقال بما انتسبت
کیمه منتسب سن دینلمز یعنی تر اخواهند پرسید یعنی قیامت
کونی سکا سؤال ایتسه لر کرك ~~دوبار وبیت حرکت ساخت بر درش~~
~~اوزره اوزر ایکی بار و ترکیب ایلدی~~ که عملت چیست که سنك عملك
ندر ونکویند که پدرت کیست وسکا دیمزلر که پدرك کیمدر فاذا نفخ
فی الصور فلا انساب بینهم جامه کعبه را که بوسند کعبه شریفك
اورتوسنی اوپرلر بلکه یوزلرینه سورلر او نه از کرم پیله نامی شد او
یعنی کعبه اورتوسی ایپك قوردندن اولدوغندن اوتری یعنی مشهور
ومقبول اولدی زیرا که رعایت ایپك قوردنه اولمز با عزیزی نشست
روزی چند بلکه کعبه شریفه شرفها الله تعالی لاجرم همچو او کرامی
شد اول اجلدن کعبه شریف کبی حرمتلو وعزتلو اولدی **حکایت**
در تصانیف حکما اورده اند حکمانك تصنیفلرندن کتورمشلر که هر کز
دم را ولادت معهود نیست که عقربك ولادتنك معهوده سی
یوقدر چنانکه سایر حیوانات انجلین که سایر حیواناتك ولادت معهوده
سی وار در زیرا هر برینه بو مدت تعیین اولنمشدر اما عقربك

بو قدر بلکه احشای مادر نخورند بلکه مادرلرینک ایچلرینی یرلر و
شکمش را بدرند و مادرلرینک قرننی یرتارلر و بروت آیند دخی
طاشره کلورلر و راه صحرا کیرند و صحرا یوللرنی طوتررلر وان پوستلا که
در خانه کژدم بینند واول پوستلر که عقربک یواسنده کورلر
اثر انست انک اثریدر باری این نکته را بر کبر بو نکته پیش
بزرکی کفتم بر اولونک قتنده ایدم کفت اولو ایتدی دل من
بنم کوکلم تصدیق این حدیث کواهی دهد بو سوزک صدقنه
طا تعلق ویور و جز چنین نشاید بود و بونک بیرون غیری
اولمغه یرامز که در حالت خوردی زیرا کوچکلک حالنده با مادر
و پدر چنین معامله کردند انالری و بابالری ایله بو یلجه نا معقول
معامله ایلمشلردر لاجرم اول اجلدندر در بزرکی بیوکلکده مقبولند
و محبوبنلر بو نجلین مقبوللر و محبوبلردر بو سوز استهزا طریقی ایله
یعنی مقبول دکلردر قطعه پسر را پدر وصیت کرد بر پسره باباسی
وصیت ایلدیکه کای جوانمرد یاد کیر این پند که ای جوانمرد بو پندی
یاد طوت هرکه با اصل خود وفا نکند هر کمکه کندو اصلنه وفا ایلمیه
یعنی پدر و مادرینه رعایت ایتمیه نشود دوست روی دولت
نبند اول کسه دوست یوزلو دولتمند اولمز یعنی مقبول و سعادتلو
اولمز لطیفه کژدم را کفتند عقربه ایتدیلر چرا بزمستان بیرون
نمی آیی نیچون قیشن طاشره کلمزسن کفت عقرب ایتدی با تابستانم
چه حرمتست بازده نه حرمتیم وار در که بزمستان نیز بیایم قیشده دخی
طشره کلم حکایت فقیره درویشی ~~...~~ حامله

بود

بود بر درویشک خاتونی حامله ایدی مدت حملش بسر آمد انک
حملی زمانی صو باشنه کلدی یعنی قریب اولدی درویش را در همه
عمر فرزند نیامده بود درویشک دخی کلی عمرنده فرزندی کلمش
ایدی یعنی فرزندی اولمش ایدی فرزنده زیاده اشتیاقی وار
ایدی کفت اول درویش ایتدی اکر خدای عز وجل اکر عز و
جلیل الله تعالی مرا پسری دهد بکا بر پسر ویره جز این خرقه
که پوشیدم بو خرقه دن غیری که کیمشم هرچه ملک منست هر نسنه
که بنم ملکمدر بنده درویشان کنم درویشلره بذل ایدیم اتفاقا
زنش پسر آورد اتفاقا انک عورتی پسر کتوردی شادمانی
کرد درویش شادمانلق ایلدی و سفره بیاران بموجب شرط
بنهاد و شرطک سببی ایله یارانه سفره قودی یعنی ضیافت ایلدی
پس از چند سال بر قچ یلدن صکره از سفر شام باز آمدم حضرت
شیخ ایدر شام سفرندن کیرو کلدم بمحله آن درویش کذر کردم
اول درویشک محله سندن کذر ایلدم و از کیفیت حالش پرسیدم
و انک کیفیت حالندن سوال ایلدم کفتند ایتدیلر بزندان شحنه
درست شحنه نک زندانندهدر کفتم سبب چیست سبب ندر
دیدم کفتند پسرش خمر خورده انک پسری شراب ایچمش و عربده
کرده غوغا ایلمشدر و خون کسی ریخته و بر کمسه نک قاننی دوکمشدر
و از شهر کریخته و قصاص خوفندن شهردن قاچمشدر اکنون
پدر را بعلت آن کرفته اند تمدی پدرینی اول سبب ایله
طوتمشلردر و سلسله در کردن و بند کران بر پای نهاده اند

و دخی بوینده زنجیر و ایاغی اوزره آغر بند قومشلردر کفتم بن انی ایتدم این
بلا را بو بلایی اول درویش بدعا از خدا خواسته است دعا ایله الله
تعالی حضرتندن عزاسمه طلب ایتمشدر قطعه زنان باردار
ای مرد هشیار حامله عورتلر ای عاقل کسه ~~...~~ اکر وقت ولا
دت مار زایند اکر ولادتی وقتی ایلان طوغوره لر از آن بهتر نزد یک خردمند
اوندن یکدر که عاقل قتنده که فرزندان ناهموار زایند که ناهموار یعنی بد سیرتلو
فرزندلر طوغوره لر زیرا ایلانلر دیو هلاک ایلرلر تربیتنده زحمت چکرلر
اما بد سیرتلو فرزندک نیجه اوجفنی بالغ لر تربیتنده مشقت چکرلر
صکره پدر و مادرینه نکبتی ایرشدر و کندن غیری نیجه کمسنه یه بلا و ضرری
ایرشور حکایت طفل بودم بزرکی را پرسیدم از بلوغ طفل ایدم که
بر اولویه بلوغتدن یعنی بالغ اولمقدن و نشانلرندن سوال ایلدم کفت
اول اولو ایتدی در کتب مسطورست کتابلرده مسطوردر که سه
نشان دارد که اوچ نشان طوتر یکی پانزده سالکی بریسی اون
بش یاشنه لق و دوم ایکنجیسی احتلام اولمق و سوم اوچنجی
امو موی ذهار قسق قلی کلمک اما در حقیقت یک نشان دارد
اما حقیقتده بر نشان طوتر انکه اول بر نشان که در بند رضای حق
عز و جل الله تعالی رضاسی قیدندن بیش ازان باشد که در بند حظ نفس
اندن زیاده اوله که نفسک حظی قیدندن اوله هر که درین صفت موجود
نیست هر کیمکه انده بو صفت موجود دکلدر محققان بالغ نشمارندش
محققلر انی بالغ صیمزلر یوز یاشنده پیر اولورسه دخی قطعه بصورت
آدمی شد قطره آب صورتا آدمی اولدی قطره آب که چل روزش قرار

اندر

اندر رحم ماند که قرق کون اول قطره انانک رحمنده قراری قالدی
و کر چل ساله را عقل و ادب نیست اکر قرق یلده دکین عقل و ادبی اولمیه
بتحقیقش نشاید آدمی خواند حقیقت ایله اکا آدمی اوقو لایق دکلدر
اکرچه صورتا آدمیسه قطعه جوانمردی و لطفست آدمیت
و جوانمردلک و لطفدر یعنی آدمیدر شول کسه که انده سخا و لطف
واردر همین نقش هیولانی مپندار آدمیلک انجق بو ظاهرده
کورنن هیولانی نقش صنمه هنر باید که صورت می توان کرد آدمیلک
هنر و معرفت کرک که زیرا صورت ایلمک عکتدر یعنی نقش ایتمک
عکتدر بایوانها در از شنکرف و زنکار ایوانلرده شنکرف و زنکاردن
چو انسان را نباشد فضل و احسان چونکه انسانک فضل و احسانی اولمیه انجق
صورت اوله چه فرق از آدمی تا نقش دیوار آدمیدن دیوار نقشنه دکن
یعنی آدمی ایله دیوارده اولان نقشک ما بیننده نه فرق واردر
بدست آوردن دنیا هنر نیست دنیا اله کتورمک هنر دکلدر یکیرا
کر توانی دلی بدست آر اکر قادر ایسک بر کمسنک کوکلنی اله کتور
حکایت سالی نزاع در میان پیادکان حجاج افتاد بر یل
حاجیلرک پیاده لری اورتاسنده نزاع دوشدی و داعی
هم در آن سفر پیاده بود و دعاجی کوزر دخی اول سفرده پیاده
ایدی انصاف در سر و روی یکدیکر افتادیم الحق بر بریمزک زیاده
باشنه و یوزنه دوشدک یعنی محکم خصومت ایتدک و داد
فسوق و جدال دادیم ویردک یعنی سوکشمک و نزاعده قصور
قومدق کجاوه نشینی را [illegible] او تودیجی شنیدم اشتدم که با عدیل

خود میگفت که کندو عدیله ایدر ایدی یا للعجب ای کشی بودن عجب
حالدر که پیادکان هاچ که فیلاً استخوانندن دوزلمش شطرنج بیدقلری
چون عرصهٔ شطرنج بسر می برند چون شطرنج میدانینی باشه الدرلر
فرزین می شود فرزین اولور یعنی به ازان می شوند که بودند یعنی
اندن یک اولور که ایدیلر یعنی اولکیدن یک اولورلر و پیادکان حجاج
عرصهٔ بادیه اما حاجیلرک پیاده لری بریه میدانینی بس بنرد ندباله
ایلمهیلر و بتر شوند قطعه از من بکو حاجی مردم کزای را آدم بخزی
حاجیه میدن یعنی بنم اغزمدن دی کو پوستین خلق بازادی در د که او ل
حاجی خلقک پوستنی ازادو جفا ایلدیرتا ر یعنی خلقه زیاده جفا ایدر
حاجی تو نیستی شتر ست از برای انکه حاجی سن دکلسن بلکه بندکك
شتر در حاجی اولن اول سببدن که بیچاره خار می خورد بار می برد
بیچاره شتر خار یر و یوك ایلدر اما سن اشتر اوزره حضور ایدوب
خلقه جفا ایدرسن رباعی دل بدست آور که حج اکبرست • از
هزاران کعبه یك دل بهترست • کعبه بنیاد خلیل آزرست • دل نظر
گاه جلیل اکبرست حکایت حکیمی هندویی نقطانداری
همی آموخت بو هندو نقطانداز لق اوکرنور ایدی حکیمی بر عاقل آکا
ایتدی تو اکه خانه نیست بسنک که اول بو قدر یعنی بیتك نین در
یعنی بوریا قمشدن بنا اولمشدر با زیت نه اینست سنك اوینك
بودکلدر سکا لایق اولن اوینی بودکلدر زیرا آتش ایله بنیه نك نه ایوئی
وند مناسبتی واردر بیت تا ندانی سخن عین صوابست مکوی
مادامکه سویلیجك سوزی عین صواب ایدوکنی تمام بیلیسن سویله

وانجه

وانجه دانی که نه نیکوش جوابست مکوی واول نسنه یی که بلورسن ایو معقول
جواب دکلدر سویلمه حکایت مردرا که درد چشم خاست بر
مردکه کوزاغریسی ظاهر اولدی یعنی کوزی اغردی پیش بیطار رفت
ایله لکندن نعلبند قتنه کتدی که مرادوا کن که باکه علاج ایله دیو
بیطار از انچه در چشم چارپایان کردی نعلبندلر اولنسنه دنکه
چارپایلرک کوزنه ایلر ایدی یعنی انلو وک کوزنه قور ایدی
در دیدهٔ او کشید انك کوزنه چکدی کور شد کور اولدی
حکومت پیش داور بردند حکومتی قاضی قتنه الندیلر یعنی
قاضی یه واردیلر حاکم گفت قاضی کهدی ایتدی برو تاوان نیست
انك یعنی بیطارك اوزرنه ضمان یوقدر اول سببدن نکه اکر این
خر نبودی اکر بو مردك خر اولمسیدی پیش بیطار نرفتی بیطار قتنه
کتمز ایدی مقصود ازین سخن انست که بو سوزدن مقصود اولدر که هرکه
نا ازموده هرکسه که صنانمش وایش کورمش کسیه کار بزرك فرماید
اولو و مشکل ایش بیورر با انکه ندامت برد یا اولکه ندامت ایلدر یعنی
ندامت چکر نزد یك خرد مندان عاقللر قتنده بخفت رای منسوب
کردد خفت رایلق ایله یعنی عقل اکسکلکی ایله منسوب و شهور قطعه
ندهد هوشمند روشن رای روشن رایلو عاقل ویرمز بفرومایه کارهای
خطیر الحاصل اولو به مخوف و مشکل ایشلو زیرا حقنون کلمز بوریا باف
اکرچه بافندست حصیرجی دخی اکرچه دوقیجی در نبو ندش بکارکاه
حریر اما اثانی ابریشم کارکاهنه التمزلو زیرا اصلا انك بن بلمنی اتغه قادر دکلدر
حکایت یکی از بزرکان اولو لردن بری پسری شایسته داشت

بر معقول و مقبول پسو طوتر ایدی وفات یافت وفات بولدی
یعنی اولدی پرسیدنش اول اولویه سوآل ایلدیلر که بر صندوق
تو بتش اول پسرك تربه سی صندوقی اوزره چه نویسیم نه یازالم
کفت اول بزرك ایتدی آیات کتاب مجید را قرآن عظیم الشان
آیتلرینون مشرف بیش از انست اندن زیاده شریفدر که روا باشد
درچنین جایها نوشتن که بو نجلین یولرده یازمق روا اوله یعنی
روادکلدر که بروزکار سوده گردد زیرا بو زمان ایله محو اولور
وخلایق بروکذرند وخلایق انك اوزرینه کچرلر و سکان برو
شاشند و کوبکلر انك اوزرینه بول ایدرلر اکر بضرورت چیزی
می نویسند اکر ضرورت ایله بر نسنه یازدسکوز این دو بیت کفا
میکند بو ایکی بیت کفایت ایدر قطعه وه که هرکه که سبزه
در بوستان وآه که هر وقت که بوستانده سبزه بتدی بدمیدی
چه خوش شدی دل من نه خوش اولور ایدی بنم کوکلم بکذر ای
دوست تا بوقت بهار او عمری دوست بهار وقتنده و فاتمدن
صکره حکایت پارسایی بایکی از خداوندان نعمت کذر کرد
بر صالح اغنیادن برینه راست کلدی و دید یکه بنده را دست و پای
استوار بسته دخی کوردیکه بر بنده نك الینی وایاغنی محکم بغلمش
عقوبت میکرد عذاب ایدر ایدی پارسا گفت صالح ایتدی ای
پسر همچو تو مخلوقی را ای پسر سنجلین بر مخلوق خدای عز وجل عزیز
و جلیل الله تعالی اسیر حکم تو کردانیده است سنك حکمکه اسیر
ایلمشدر یعنی سنی حاکم انی محکوم ایتمشدر و تا بروی فضیلت

نهاده

نهاده و انك اوزرینه سکا فضیلت و زیاده لك قومشدر یعنی سنی
خداوند و انی بنده ایلمشدر شکر نعمت حق تعالی بجای آر و حق
تعالینك نعمتنك شکرینی یرینه کتور و چندین جفا بروی مروا مدار
و اول بنده اوذره بوقدر جفایی روا طوتمه نباید که فردا در قیامت
کو کمزکه یعنی اولمیه که یارین قیامتده از تو به باشد بو بنده سندن یك
اوله و شرم بری دخی خجالت ایلدرسن مثنوی این بنده از تو به مکیر خشم
بسیار بنده اوزره چوق خشم طوتمه جور مکن و دلش میازار
اکه جور ایلمه و انك کوکلنی انجتمه او را تو بده درم خریدی نهایتی سن
انی اون اقچه یه الدك یعنی بر قج اقچه یه صاتون الدك اخر نه بقدرت افریدی
اخر انی قدرت ایله یرتمدك که اکه بوقدر جفا ایدرسن این حکم و غرور
و خشم تا چند بو حکم و غرور و خشم نیجه بر و نجیه دکن هست از تو
بزرکتر خداوند ای مغرور سندن اولورك افندی واردر غافل اولمه
ای خواجهٔ ارسلان و اغوش ای ارسلان و اغوشك خواجه سی فرمان
ده خود مکن فراموش کنزو فرمان دهکی یعنی حقی فراموش ایلمه در خبرست
حدیث شریفده واردر از پیغمبر علیه السلام پیغمبر علیه السلامدن که
بیورمشدر بزرکترین حسرتی زیاده اولورك بر حسرت در روز قیامت
قیامت کوننده آن بود که بندهٔ صالح را بهشت برند اولدرکه صالح
بنده یی جنته الدلر و خداوند فاسق را بدوزخ و فاسق افندیی جهنمه
الدرلر قطعه بر غلامی که طوع خدمت تست بر غلامیم اوزره که
سنك خذمتکار مطیع و منقاد در خشم بی حد مران و طیره مکیر
حدسز خشم سورمه یعنی حددن زیاده غضب ایله و طیره و پریشان

خاطر طوته كه فضيحت بود برون شمار نيواد سوايلين اولو حسنا
كوننده بنده ازاد وخواجه در زنجير بنده ازاد اوله وخواجه زنجير
وعقابده حكايت سالي از بلخ بر بل بلخيز با هراهم سفر بود
همراه بكا سفر اولدي وراه از حراميان پر خطر ويول حراميلردن خطر
اوزره ايدي وجواني ببدرقه بوجوان بدرقه ايله همراه شد بن يولداش
اولدي سپرباز قلقان اوينيجي وچرخ انداز وچرخ اتيجي
وسلحشور دخي جنكجي وبيش زور ده زياده قوتلو كه بده مرد توانا
كه اون قوتلو مرد ايله كمان او را زه نكردندي اول جوانك ياييني
قوده مزلر ايدي وزورآوران روي زمين ديريو زنك زور
لولري پشت او در مصارعه بر زمين نيا وردندي وكورشده
انك ارقه سني يره اوزره كتوره مزلر ايدي اما متنعم بود اما نعمت
وناز له بسلنمش ايدي وسايه پرورده وكولكه ده وحضور وسرورده
بسلنمش وخانه دن طشره چقمش ايدي نه جهان ديده ونه سفر كرده
اول جوان نه جهان كورمش ونه سفر ايلمش ايدي ورعد كوس شمشير سواران
نه شنيده سواريلرك برق كبي يلدرايجي شمشيرني كورمش ايدي يعني
هركز جنك كورمش دكل ايدي بيت نيفتاده در دست دشمن اسير
عزيز دشمن النده اسير دوشمش ايدي بكردش نباريده باران تير اتراك
اطرافنده اوق يغوري يعني يغمور كبي اوق ياغمش ايدي اتفاقا من
واين جوان اتفاقا بن وبو جوان دپي دپي هم دوان بربريمزك ارديجه
يلجي همراه ديوار قديم كه پيش امدي لاعلي التعيين هر انكه اسكي
ديوار انك اوكنه كلديكي يعني اوغرايدي بقوت بازو بيفكندي

بازو

بازو قوتي ايله اني يقار ايدي وهر درخت عظيم كه ديدي وهر عظيم
شجري كه كورديكي بزور سرپنجه بركندي سرپنجه زوري ايله قوپارور
ايدي وتفاخر كنان كفتي وتفاخر ايدرك سويلر ايدي بيت
پيل كو تا كتف وبازوي مردان بيند فيل قني تاكه مردلرك يغرني
وبازوسني كوره يعني قوت پنجه اولور كوره شير كو تاكف وسرپنجه
مردان بيند ارسلان قني كه تاكه بهادرلرك كفني وسرپنجه سني
كوره ما درين حالت بوديم بز بو حالده ايدك كه دو هندو ازپس سنكي
هندي ازپس سنكي سر براوردند بر طاش ارد ندن باشن قالدردي
واهنك قتال ما كردند بزوم ايله قتال اتمكه قصد ايتديلر دست
يكي چوبي بر سنك الننده بر چوب وار ايدي ودر بغل ان يك ديكر
كلوخ كوب واول بريسنك قولتوغنده بر كلوخ كوب وار ايدي
جوانرا كفتم چه پايي جوانه ايتدم نه توقف ايدرسن ارلك
كوستر بيت بيار انچه داري زمردي وزور كه دشمن بپاي خود امد بكور
وقوتدن كه دشمن بپاي خود امد بكور كه دشمن كندو اياغيله قبرينه
كلدي زيرا سنجلين بهادرك مقابله سنه كلك كندو اياغيله قبرينه كلكدر
ديدم تير وكمان از دست جوان افتاد اول حالده كوردم تير وكماني
خوفدن جوانك اللرندن دوشدي ولرزه بر استخوان وجوانك كمكلري
اوزره لرزه دوشدي يعني خوفدن دترمكه دوشدي نه هر كه
موي شكافد به تير جوشن خاي بويله دكلدر هر كيم كه قل يارجي
چينيجي تير ايله جوشن دليجي اوق ايله بزور حمله جنك اوران
بدارد پاي بهادرلرك علسي زوره اياق طوته يعني طورمز زيرا استاد

سلحشور واده درجنك خوفدن ات اوزره اوتوره قادر اولمزقنده
قالدي كه جنك اين جاره جز ان نديدم اندر غنيمي جاره كورمدك كه
رخت وسلاح رها كرديم كه اسباب وسلاحي ترك ايلدك يعني اورده قودق
وجان بسلامت برديم وجانمزي سلامت ايله التردك يعني قجدق بو معني جب
لطيفدر جانمزي سلامته التردك قطعه بكارهاي كران مرد كار ديده
فرست شكل ايشار كسركو بزكه شير شرزه در ارد بزير خم كمند كه شرزه
ارسلاني كمند كه حلقه سي التنه كتورر تدبير وحيله ايله اصلا قوته احتياج
قالمز جوان اكرچه قوي بال وپيل تن باشد جوان اكرچه مهابتلو وقوتلو
دخي پيل تنلو اولجنك دشمنش از هول بكسلد پيوند اول كمسنه
دشمني جنكنده خوفدن پيوندي فرار بند پيش مصاف ازموده
معلوم است چنانكه مسئله شرع پيش دانشمند الجلين كه شرعي مسئله
عالم اوكنه حكايت توانكر زاده را ديدم بر غنينك فرزندني
كوردم بر سر كور پدر نشسته پدرنك قبري باشي قتنده اوتورمش
وبا درويش بچه مناظره در پيوست وبر درويش اوغلي ايله مناظره اولا
شدرش يعني انك ايله بحث اتمكه شروع ايلمش كه صندوق تربت پدرم
كه بنم پدرمك تربه سنك صندوقي سنكينست طاشدندر وكتابه رنكين
ورنكين كتابه سي وار ودر وفرش رخام انداخته وانك مرمر فرشني دوشنمش
وخشت فيروزه در وساخته واكا پيروزه كرپيج دوزلمشدر يعني
دوشنمشدر ظاهر بود كه خشت پيروزه دن مراد كاشيلر بكود بدرت چه
ماند سنك پدرك قبرينه نه بكزد كه خشتي دو فراهم اورده كه بر ايكي
كرپيج بر يره كتورلمش ومشتي خاك وبر اوج طپراق يعني بر مقدار طپراق

برو

بروباشيده انك اوزرينه صاچلمشدر درويش پسر اين بشنيد وكفت
خاموش درويش اوغلي بوني اشتدي وايتدي اي پسر اول كه تا پدرت
تا سنك پدرك اندر زير اين سنك كران بر خود كند اوزره اولن بو اغر طاشك
التندن جنبيده باشد پرتش اولنجه پدرم بهشت رسيده باشد بنم پدرم
بهشته ايرشمش اولور در خبرست موت فقرا راحت حديث شريفده واردر
كه فقيرلرك موتي راحتدر چيزي نكاهند كه بحسرت بكذارند دنياده بر نسنه
طوتمزلر كه حسرت ايله قويه لر بيت خر كه كمتر نهند بروي بار خر كه انك اوزرينه
يوكجاز ك قويه به اسوده تركند رفتار بولده رفتاري اسوده رك ايدر يعني
حضور ايله كيدر قطعه مرد درويش كه بار ستم فاقه كشيد درويش
كيشي كه فقر ظلمنك يوكني چكدي بدر مرك سبكبار ايد بكوذ كه موت قپوسنه
بيجك يوكلو كلور يعني موتدن زياده زحمت چكمز وانكه در نعمت ودر راحت
واسايش زيست اما اول كمسه كه نعمت وراحتده واسايش وحضورده ديرلدي
مردنش زين همه شك نيست كه دشوار ايد بودكلونازو نعمتدن شك يوقدر كه
موت اكا دشوار كلور زيرا بو قدر نسنه دن جدا دوشر بهمه حال اسيري كه
زبندي برهد دوكلي حالده بر اسير كه محبوس اولمقدن قورتله قورتلش
بهتر شد ان زاميري كه كرفتار ايد اولدا اسيري بر اميردن يكورك
بيلكه اول امير كرفتار كاه يعني بنده دن كه ازاد اولن اسير كرفتار
اولن اميردن يكدركر حكايت بزركي را پرسيدم براولويه سوال
ايلدم از معني اين حديث بو حديث شريفك معناسندن اعدا عدوك
نفسك التي بين جنبيك كه سنك دشمانلك دشمني كه نفسلكدركه يعني
جلد دشمنلردن قوي وظالم دشمنك نفسكدر الجلين نفس كه اوكلكره در

كفت اول بزرك ايندي بحكم انكه اول سبب ايله كه قرآن دشمن كه
باوي احسان كني هر اوله دشمنكه اكه احسان ايده سز دوست كردد
دوست اولور مكر نفس كه نفس بويله دكل كه چندانكه اول قدركه
مدارا ايتش كيبي كه نفسه مدارا واحساني زياده ايده سن مخالفت
بيشتر كند مخالفتي زياده ايدر قطعه فرشته خوي شود
آدمي بكم خوردن ازيعني ايله آدمي فرشته خويلو اولور وكر خورد
چو بهايم بيوفتد چو جماد اكر بهايم كبي ييه سن جماد كبي دوشرسن مراد
هركه برآيد مطيع امر تو شد هر كيمكه مرادني حاصل ايده سن سنك امركه
مطيع اولدي بلكه عبدك اولدي الانسان عبيد الاحسان انسان
اولان احسانك قوليدر خلاف نفس كه فرمان دهد چو يافت
مراد نفس بونك خلافيدر زيرا چونكه مرادني بولدي دبيروانا
مشروع جانبنه امر ايدر جدال سعدي با مدعي در بيان توانكري
ودرويشي باب هشتم وادبجه بو محل شيخ سعدينك غنيلك ودر
ويشلك اوزرنه سن بر مدعي ايله اولن جدال وبحثي بيان ايلدر
يكرا در صورت درويشان بوكمسه درويشلر صورتنده نه بر سيرت
ايشان اتا انلرك سيرتي اوزره دكل ديدم كوردم در محفلي نشسته
بر مجلسده اوتورمش وشنعتي در پيوسته وبر شنعته اوله شمش يعني
انده نامعقول سوزه شروع ايلمش ودفتر شكايت باز كرده وشكايت
دفترني كشف ايلمش ودم توانكران اغاز كرده وغنيلرك زمنه شروع
ايلمش سخن بدينجا رسيده سوزني بوره ايرشدرمش كه ميكفت كه
ايدر ايديكه درويشانرا دست قدرت بسته است درويشلرك

قدرتي نعلنمشدر يعني قدرتلري يوقدر وتوانكرانرا پاي ارادت
شكسته وغنيلرك ارادت اياغي صنمشدر يعني قدرتلري واردر
احسان ايتمزلر بيت كريمانرا بدست اندر درم نيست كريملرك النده
درهم يوقدر كه كرم اينلر خداوندان نعمت را كرم نيست نعمت صاحبلرينكر
كرمي يوقدر مراكه پرورده نعمت بزركانم بكا اولولرك نعمتنك بسلنمشيم
كه انلردن زياده احسان كورمشم اين سخن ناپسند آمد بو سوز نامقبول
ونامعقول كلدي كفتم اي يار اولكسيه ايتدم اي يار توانكران دخل
مسكينانند غنيلر مسكينلرك كلوريدر وذخيره كوشه نشينان
وكوشه نشينلرك ذخيره ومقصد زايران وزايرلرك وزيارت ايديجيلرك
وسايرلرك ومقصود حاصل اولجق يريدر وكهف مسافران ومسافرلرك
وغريبلرك مغاره سيدر يعني صغنجق يريدر ومتحمل بار كران از بهر
راحت دكران وغيريلرك راحتندن اوتوري اغر يوكه تحمل ايديجيلردر
يعني بلا ومشقت چكيجيلردر دست تناول بطعام انكه برند تناول
اليني طعامه اول وقت ايلدرلر كه متعلقان وزيردستان بخورند
كه كندونك متعلقلري وزير دستلري يعني بندهلري دخي
شكار لوينه وفضل مكارم ايشان وانلرك كرملرينك ارتقي
باراملر وپيران طولغورتلو وپيرلره وجيران وخويشان واقربايه
وهمسايه لره ايرشمشدر يعني بو قدر ثوابه قادرلردر رباعي
توانكرانرا وقفست ونذر ومهماني غنيلرك وقف ونذري واردر
ومهمانلغي وادرر زكاة وفطره واعتاق وهدي وقرباني زكاة
وفطره وقول وجاريه ازاد ايتمك ودخي هدي وقرباني واردر

بونجلين خيراته قادرلردر توكي بدولت ايشان رسي كه نتواني
انلرك دولتنه سن كه قادر دكلسن جزاين دوركعت وانهم بصد
پريشاني بو ايكي ركعتدن غيري اني دخي يوز پريشانلق ايله
ايلرسن اكر قدرتست جود ست اكر قدرت بخشيدر واكر قوتست سجود
است وكطاعت وقتيدر توانكرانرا ميسر شود غنيلره بك
ميسر اولور كه مال مزكي دارند زيرا زكاتي ويرلمش پاك مال طوترلر
وجامه پاك وپاك جامه طوترلر يعني پاك لباسلو كيرلر وعرض
مصون ومحفوظ عرض ووفار طوترلر زيرا دلنجيلك ايلمزلر
ودل فارغ وفارغ كوكل طوترلر زيرا هر نسنه يه قادر اولوردلر و
قوت طاعت در لقمه لطيفست وطاعت قوتي لطيف لقمه ده در
وصحت عبادت در كسوت نظيف پيداست وعبادتك صحتي
پاك لباسده ظاهردر زيرا جامه پاك اولمسه عبادت جايز اولمز
كه از معده خالي چه قوت آيد زيرا بوش معده دن نه قوت كلور
واز دست تهي چه مروت وبوش الدن نه مروت كلور واز پاي شكسته
چه سير وصنمش اياقدن نه سير كلور واز شكم كرسنه چه خير
قطعه شب پراكنده خسبد انكه بديد نكيه پراكنده وبحضور
اولور اول كمسنه كه ظاهر اولميه نه بود وجه بامداد انش انك علي الصباح
لازم اولن خرجلغي يعني لوازمنه صرف ايدجك شيئ اولميه مور
كرد بتابستان توبجه كند عيه لازم اولن نسنه يي بازده جمع ايلر
تا فراغت بود زمستانش تاكه قيش ايكا فراغت وحضور اوله فرا
با فاقه نپيوند محصل الكلام فراغت فقر ايله جمع اولمز وجمعيت در

تنك دستي صورت نبندد وتنك دستلكده جمعيت خاطر صورت
بغلمز يعني متصور دكلدر يكي تحريمه عشا بسته بركمسنه عشا تحريمه
سني بغلمش يعني عشا غازنه شروع ايلمش وديكر منتظر عشا
نشسته وبر غيريسي عشايه منتظر اوتورمش هركز اين بدان كي ماند
هركز بو كه يعني فقير غني ايله قجان بكزر زيرا غني حضور قلب ايله
طاعته طورمشدر فقير پريشان خاطر ايله نظر قويوب بر طعام كله ديو منتظر اوتورمشدر
بيت خداوند روزي بحق مشتغل رزق صاحبي يعني غني
حقه مشغولدر پراكنده روزي پراكنده دل رزقي پراكنده اولن كوكلي
پراكنده در يعني فقير البته پريشان خاطردر پس عبادت ايناجل
قبول نزديكترست اوليه بونلرك عبادتي قبول محلنه قريبدر كه جمع
وحاضرند نه پريشان وپراكنده خاطر زيرا انلر جمع وخاطردر يعني قلبلري
پراكنده دكلدر كه معيشت ساخته زيرا معيشت اسبابني دوزمشلر
ومهيا ايتمشلردر وباوراد وعبادت پرداخته وحضور قلب ايله اوراد
وعباداته مشغول اولمشلردر عرب كويد عرب ايدر اعوذ بالله من الفقر
المكب بن الله تعالي حضرتنه صغنورم كشتي يوزي اوزره دوشرجي يعني زياده
حقير ايدجي فقردن ومجاورة من لا احب وسولمدكم كمسنه نك قومشيلغندن
الله تعالي حضرتلرنه صغنورم كه بناني سويرم ودرخبر است وحديث شريفده
وارد ر الفقر سواد الوجه في الدارين فقر ايكي عالمده يوز قاره لغيدر كي كفت
اشتمش كه پيغمبر عليه السلام ايتدي الفقر فخري فقر بنم فخرمدر كفتم
حضرت شيخ ايدر بن ايتدم خاموش ايسم اولكه سن حديث شريفك معنا
بيلمزسن كه اشارت خواجه عالم صلي الله عليه وسلم بفقر طايفه ايست

زيرا خواجۀ عالمك اشارتي بو طايفه نك فقرنه در كه مردان ميدان
رضا اندكه رضا ميدانينك ار لوبيدر و تسليم تير قضا و قضا تيرنه
تسليم لودر نه اينان حبيب اكرمك اشارتي بونلرك فقرنه دكللر كه
خرقۀ ابرار پوشند اولورك خرقه سني كيور لر و لقمۀ ادرار فروشند
اني وظيفه لقمه سند صاتو لر يعني دنيا پرست اولوب وظيفه قبول ايدر
رباعي اي طبل بلند بانك كه در باطن هيچ اي بلند اوازلو
طبل كه باطنكده معرفت و فضيلتدن هيچ نسنه يوقدر هيچ توشه چه تدبير
كني وقت بسيج اتقسنده تدبير ايلرسن سفر قصدي وقتنده دوي
طمع ارخلق بپيچ از مردي اكر مرد ايسك خلقدن طمع يوزنيچوير نسبيح هزار
دانه در دست پيچ بيك دانه لو تسبيحي الكده چويرمه ديناكه بوكه هركس قادر در
درويش بي معرفت ننيارامد معرفتسز درويش دكلمز يعني ساكن اولمز
تا فقرش بكفر ننجامد تاكه انك فقري كفره ايرشميه يعني ايرشيجيه كه كاد
الفقران يكون كفرا كه قريب اولديكه فقر كفروسي كفرا وله و نشايد جز
بوجود نعت و نعمتك وجودنون غيري ايله ممكن دكلدر بو حضرا بو شيدن
بو حريانه جامه كيدرمك يا در استحاله كرفتاري كو شيدن يعني بر كرفتاري
بندن خلاص ايلمك ممكن دكلدر الا ابناء جنس مادابرتبۀ ايشان كه رسانند بوم
ابناء جنسمزي انلرك مرتبه سنه كم ايرشمشدر و يد عليا بيد سفلي چه مانند
و يوكسك الليحق الله يعني و يوجينك الي الجينك الندنيجه بكورنيني
كه حق جل و علا كوررميسن كه جليل و عاليا الله در محكم تنزيل كلام قديمك
محكمنده از نعمت اهل بهشت خبري دهد جنت اهلنك نعمتندن خبر ويرر
اولئك لهم رزق معلوم كه جنت اهل ايچون معين و معلوم رزق وار در

تابداني

تابداني كه مشغول كفاف تابيلدسن كه كفاف وكسبه مشغول اولنكسه
از دولت عفاف عفاف و عصمت دولتندن محرومست محروم و ملك
فراغت و فراغت و حضور ملكي ذيرنكين رزق معلوم رزقك نكيني
يعني ملكي التنده در كه هر كيمك كه رزقي معلوم وار فراغت و حضوري وار
بيت تشنكانرا نمايد اندر خواب خوابده دوكلي عالم سوسزلره همه عالم
چشمۀ آب هر بر صو چشمه سي كورنور يعني فقرده فراغت اولمز زيرا فكر
نجه برلره كيدر هر كجا سختي كشيده هر قنده بر سختلق چكش و تلخي چشيده را بيني
و بر اجلق طاتمشي كورسن خودرا بشره در كادهاي بخوف انوازد كندوزي
حرصا يله خوف ايشلره اتار و از توابع آن نه پرهيزد و انك كبيلردن پرهيز
ايلمز و از عقوبت آن نه هراسد و انك عقوبتندن خوف ايلمز و حلال از حرام
نشناسد و حلالي حرامدن اكلمز يعني فرق ايلمز قطعه سكي را كر كلوخي بر سر ايد
بر كلبك اكر باشي اوزره بر كلوخ كله يعني باشنه اورسن ز شادي بر جهد
كين استخوانست كه بو باشنه دوقونن نسنه استخواندر ديو شادلغندن قالقر
دكر نعشي دو كس بر دوش كيرند و اكر نعشي اكي كسه اموزي اوزره طوتهلر يعني
اوموزلرنه كوتوره لر لئيم الطبع پندارد كه خوانست لئيم الطبع اولن صانور
خواندر اما صاحب دنيا اما دنيا صاحبي بعين عنايت حق تعالينك
عين عنايتي ايله ملحوظست نظر اولنمشدر و بحلال از حرام محفوظ
و حلال سببي ايله حرامدن محفوظدر من همانا كه تقرير اين سخن
نكردم فرض ايدلم كه بن بو سوزي تقرير ايلمدم و برهان و بيان
ننياوردم و بو خصوص ايچون برهان و بيان كوترمدم انصاف از تو توقع
دارم سندن انصاف اميد طوترم يعني قني انصافك كه هر كز

كوردكي دست دغايي بر كتف بسته كه هر كز كوردكي كه دغانك الي بوينى
اوزره بغلنمش يا بردۀ معصومي در بيم يا بر صالحك پرده سي يرتلمش
يا كفي از معصم بريده يا بلكدن بر الكسلمش الا بعلت درويشي الا درويشلك
و فقر تسزلك سببي ايله شير مردان بحكم ضرورت در نقبها كرفته اند
ارسلان كبي بهادركسه لري ضرورت فقر سببي ايله لغم لرده يعني كوشه
لرده قناعت اوزره ايكن طوغشلودر و كعبها سفته و طوپقلريني دلشلر
يعني باشلرينه بلالر كتورمشلودر و محتملست كه درويشرا احتمالدر كه
بر درويشك نفس اماره مطالبه كند نفس اماره سي مجامعت و نا مشروع
طلب ايليه چون قوت احصانش نباشد چونكه كندوسني زنادن و نا مشروعدن
حفظ ايتمكه قوتي اوليه بعصيان مبتلا كردد عصيانه مبتلا اولور كه
بطن و فرج زيرا بطن ايله فرج تواماند ايكيز لودر يعني دوغرند
يك شكم اند يعني ايكي اوغلان بر قرننده در يعني اكل و شرب متقرر
وان دكر بر پاست واول بري كه مراد فرجدر اياغ اوزره در يعني
ميل متقرر پايستدن ايهام لطيف وار در شنيدم كه درويشي را ديدم كه
بر درويشي در خبثي بكرفتند بر خبثده طوتديلر با آنكه پشرمساري
برد شونك برله كه اول درويش خجالت ايلدي بيم سنكساري
بود طاشلنمق خوفي دخي وار ايدي كفت اول درويش ايدي
اي مسلمانان قدرتدارم كه زن كنم اي مسلمانلر ذوطوترم كه يا اهل ايدم
و قوت ندارم كه صبر كنم و قوتم يوق كه صبر ايدم چه كنم نجه ايلم كه كندومي
جماعدن منع ايدم لا رهبانية في الاسلام حال بو كه اسلامده رهبانيت
يوقدر زيرا حبيب اكرم عليه السلام اني منع ايتمشدر رهبانيت رهبا

مخصوص

مخصوص اولان فصللر در دوام اوزره صوم و لحم ترك و نساءدن بالكليه فراغت
ايدوب عزلت نشين اولمق كبي و از جملۀ مواجب سكون سببلرنك جمله
سندن و جمعيت درون و جمعيت درون سببلرنك جمله سندن كه
خداوندان نعمت راست كه نعمت صاحبلري ايچوندر يعني انلره ويرلمشدر
يكي اينست كه هر شب صنمي در بر كيرند بريسي اولدر كه هر كيجه بر محبوبه يي
سينه لرده طوته يعني سينه ده چكرلر و هر روز جواني از سر وهر كون بر جواني
باشدن طوترلر يعني اول صنمك و صالندن زياده سرور حاصل اتدوككي
ندن كويا انه اولكي كبي جوان اولور بيت كو چه بپيرم تو شبي تنك در اغوش
كش كه سحر كه زكنار تو جوان برخيزم كه صبح تابان را ذوالقبل صباحت از پيرو
است اما ايله حسني صنمك كه صبح تابانك الي انك حسندن قلبي
اوزره يعني صبح تابان بو قدر درخشنده و تابنده ايكن انك حسننك
طاقتي تا لميوب كندودن كچمشدر بو سوز زياده حسندن كنايه در
و مبالغه طريقي اوزره ايري و سر و خرمان را پاي خجالت از ودر كل و سرو
خرامانك خجالت اياغي اول صنمدن بالجمله يعني انك قتنده رفتاره قدرتي
يوقدر بيت پيش رفتار تو پاي بر نكرفت از خجلت سرو سركش كه بناز قدي
قامت برخاست بيت بچون عزيزان فرو برده چنك اول صنم عزيزلرك
قاننه پنجه سي باتورمشدر سر انكشتها كرده عناب اول قان ايله برمقلرك
اوجيني حنا لمشدر بو سوزر رعايتدر و توجي دكلدر محالست كه با حسن
طلعت او محال در كه اول صنمك حسن طلعتي ايله يعني الخليلين زيبا
صنمه مالك ايكن كرد مناهي كردد مناهي و نامشروع اطرافنه طولاشلر يعني ميل
ايده لر تا قصد تباهي كنند يا تباهي و زنا يه قصد ايده لر بيت دلي كه حور بهشتي

دیده دیعما کرد بو کوکلی کہ جنت حورسیی قاپدی وبغا ایلدی کی التفات کند
بو بتان بیغابی خوبان یعنی اودتایه دوشمش نفلو ومحبوبلره قچان التفات ایدر
شعر من کان بین یدیه ما اشتهی رطب شول کسہ کہ تازہ خرما اشتها ایتسہ اول وقت
اول نسنہ انک اوکنده اولسه یغنیه ذلک عن رجم العنا و اول
کمسنک اذروا ایتدوکی خرما اوکنده حاضر وموجود اولمن یعنی غنی کہ
یوقدر جمیلہ جاریہ و زیبا خاتونی وار در انک سایر زنلره ومحبوبلره
نہ احتیاجی وار در بو سوز تمثیل طریقی ایلہ در اغلب تہی دستان
فقیرلک اکثری دامن عصمت بمعصیت الایند عصمت وصلاح اتکنی معصیتہ
بولشدرر لر وچون کہ کان کرسنہ واج کلبلر کبی یکدر کہ نان ربایند بو بو نوت
اتمک قپرلر **بیت** چون سک درنده کوشت یافت نپرسد چو نکہ ببچی کلب
ات بولدی سوال ایلمز بو ایلہ دیو کیمن شترصالحست یا خر دجال کہ بو صالح
پیغمبرک دوه سیمیدر یا دجالک حماری میدر یعنی حرامدن پرهیزی اولمین
فقیرک الہ بر نسنہ کیرسہ سوال ایتمز کہ حرامیدر یا حلالمیدر بو بیت
تمثیل طریقی ایلہ در چہ مایہ مستوران بعلت درویشی نہ قدر صالحلر
ومستورلر درویشلک وقدرتسزلک سببی ایلہ عین فساد افتاده اند
فساد چشمہ سنہ دوشمشلر در وعرض کرامی بباد زشت نامی بر
داده وعرضلو عرض وقاری زشت ناملق یلینہ وبرمشلر یعنی
کندویی بدنام ایتمشلر **بیت** با کرسنکی قوت پرهیز نماند اجلق
وقدرتسزلک ایلہ پرهیز قوتی قالمز افلاس عنان از کف تقوی
بستاند مفلسلک تقوی الندن عنانی الور یعنی تقوایہ غلبہ ایدر
حالی کہ من این سخن بکفتم اول حالده کہ بن بو سوزی ایتدم عنان

طاقت درویشی درویشک طاقتی پولادی قالمدی از دست
تحمل برفت تحمل الندن کیتدی تیغ زبان برکشید وزبان تیغنی
چکدی یعنی بحثہ اقدام واهتمام ایلدی واسب فصاحت در میدان
وقاحت جہانید ودسوایلق آتنی حیاسزلق میداننہ سوردی قالمدی وبر
من دوانید وبنم اوزرمه یلدردی یعنی یوز سوزلکہ شروع ایلدی وکفت
دخی ایتدی چندان مبالغہ در وصف ایشان کودی انلرک وصفنده اول
قدر مبالغہ ایلدک وسخنہای پریشان کفتی وپریشان ونامعقول
سوزلر ایتدک کہ وهم تصور کند کہ وهم تصور ایدر کہ این طایفہ اغنیا
تریاقند یا کلید خزینہ تریاق و تریاقدر یا کلید خزینہ
ارزاقند و یاخود رزقلر خزینہ سنک مفتاحلر مشتی متکبر
بر بولک متکبرلردر ومغرور ومعجب ومغرورلر وخود بینلردر ونفور
وخلقتدن نفرت ایدجیلردر ومشتغل مال ونعمت ومال ونعمتہ شغول
ومفتتن جاه وثروت منصب وغنایہ مفتونلر در سخن نکویند الا
بسفاهت سوز سویلمزلر الا سفاهت ایلہ ونظر نکنند الا بکراهت
غیره وفقرایہ نظر ایلمزلر الا کراهت وحقارت ایلہ علما را بکدایی منسوب
کنند علمایی کدالغہ منسوب ایدرلر بلکہ کذاب دخی دیرلر وفقرا را بی
سروپایی معیوب کردانند وفقیرلری باشسزلق وایاقسزلق ایلہ
معیوب ایدرلر یعنی قدرتسزلردر دیرلر بعزور مالی کہ دارند بو
مال غروری سببی ایلہ کہ صاحبلر یعنی مالک اولدقلری مالہ غرور
سببی ایلہ کہ تصرف ایتدکی منصب عزتک غرور سبب ایلہ بر توددوکی
دن اکولک کوردکلو وخود را از همہ بتر بینند وکندولرین جملہ دن

بکورک کوردکلو وآن خر سود ارند وباشلورنی اپی طوترلر کہ بکسی سر
برادرند کہ برکسیہ باش قالدورهلرلمی یعنی باش قالدروب کمسیہ
التفات ایتمزلر بیخبر از قول حکما آنا عاقللرک سوزندن بیخبر
لردر کہ کفتہ اند ایتمشلردر هر کہ بطاعت از دیکران کمست هر کیمکہ
طاعتدہ غیریلردن کمدر وبنعمت بیش ونعمت ومالدہ زیادہ در
بصورت توانکرانست وبمعنی درویش صورتدہ غنیلردر
ومعنیدہ درویشلردر **بیت** کر بیهنر بمال کند کبر بر حکیم
اکر مال ایلہ بیکوم دیوانہ عاقل اوزرہ کون خرش شمار اکر کاو عنبر
است سن انی اشک کونی صای اکر بخسی عنبر اولور کاو ایسہ
یعنی هر نہ اولورسہ الا اعتبار والتفات ایلیہ کفتم مذمت ایشان
روا مدار اول درویشہ ایتدم انلرک یعنی اغنیانک مذمتنی روا طوتمہ
کہ خداوندان کرم اند زیرا کرم صاحبلریدر کفت اول درویش ایتدی
خطا کفتی کہ بندہ درمند خطا ایتدک کہ انلر درہم بندلریدر چہ
فایده کہ ابر آذرند فرض ایتدم کہ انلر آذر بولودیدر اما نہ فایده اتابر
کسی نمی بارند فرض ایتدم کہ برکسہ اوزرہ یاغمزلر یا خود یا
غدیرزلر معنا سنہ اولہ یعنی قدرتلری کمالده اولکسیہ احسان ایتمز
لر وچشمہ آفتابند وفرض ایتدم کہ انلر افتاب چشمہ سیدر برکسی
نمی تابند اما کسہ اوزرہ یلدرمزلر یعنی فایده لری ایرشمز یعنی فرض
ایتدم کہ اغنیا قدرتہ ابراد وچشمہ افتاب ایش اتام کرکسیہ
کرم ایتمزلر اولیہ نہ فایده وبر مرکب استطاعت سوارند وقدرت
مرکبنہ سوارلردر نمی رانند سورمزلر یعنی قدرتلری وار اما ویرمزلر

قدمی بهر خدا ننهند الله ایچون بر قدم قومزلر ودرمی بی مراد ندهند
ومنت ومراد سزلک بر درہم ویرمزلر ومالی بمشقت فراهم آورده
آورده بر وافر مالی مشقت ایلہ جمع ایدرلر وبخست نکہ دارند
وخست ایلہ حفظ ایدرلر وبحسرت بکذارند عاقبت دینادہ
حسرت ایلہ قورلر وحکما کفتہ اند عاقللر ایتمشلردر سیم
بخیل وقتی از خاک برآید بخیلک سیم وزری شول وقت
خاکدن چقار در کہ وی درخاک رود کہ اول خاکہ کیرہ **بیت**
برنج وسعی کسی نعمتی بچنک آرد رنج ودرد وسعی وجهد ایلہ برکمسنہ
برنج وسعی سن آنی بوقاری طوتار یعنی خرج ایدر بشرمالا الیتیم
بجادثا ووارث کفتم بن اکا ایتدم بر بخل خداوندان نعمت اغنیانک
بخلی اوزرہ وقوف نیافتہ الا بعلت کدایی وقوف بولمشسن الا
دلیلک سببی ایلہ یعنی انلردن نسنہ طلب ایلدک ویرمدیلر
انلرک بخلنہ بو وجہلہ مطلع اولدک ورنہ هر کہ طمع بیکسو نهد بر
هیکم کہ طمعی برجانبہ قویہ یعنی ترک ایلیہ کریم وبخیلش یکسان نماید
کریم وبخیل اکا یکسان کورنور نحک داند کہ زر چیست محک
بیلور کہ زر ندر وبخیه در وکدا داند کہ ممسک کیست وکدا
بیلور کہ ممسک کیمدر کفتا اول درویش ایتدی بتجربہ آن میکویم
بو سوزی اولتجربہ ایلہ ایدرم کہ متعلقان بر درکاه دارند کہ خدمتکار
لرینی قپو اوزرہ طوتلر وغلیظان شدید بکمارند وقتی غلیظلری
حوالہ ایدرلر تا بار عزیزان ندهند تا عزیزلرہ اجازت ویول ویرمیہ لر
تا کہ کندولرایلہ بولشمیہ لر ودست بر سینہ صاحب تمیزان

فضند وصاحب تميزلوك سينه سي اوزره ال قويه لر يعني فضل و
معرفت صاحبلري شايجي وكيمكه مانع اولدلر و كويند كه كسي در سراي
نيست وديرلركه سراين كسه يوقدر وبحقيقت راست گفته باشند وفي
الحقيقه راست ديمش اولدلر بيت انراكه عقل وهمت وتدبير ورأي نيست
اولكسـه نك عقل وهمتي وتدبير ورايي يوقدر خوش گفت پرده
داركه كس در سراي نيست وخوش ولطيف ديدي حاجب كه شراي بلده
كسه يوقدر گفتم بن اكا ايتدم بعلت انكه اغنيانك قپوسيه بواب
قوسي اول سبب ايله دركه ازدست متوقعان بجان امده اند اميد
لولرك الندن جانه كلمشلردر واز رقعهٔ گدايان بفغان وسائللرك
رقعه سندن فغانه كلمشلردر محال عقلست كه اگر ريك بيابان در
شود محال العقلدركه اكر بيابانك قومي دراوله چشم گدايان پر كدالرك
چشمي پر اوله يعني انلره قناعت كله بيت ديدهٔ اهل طمع بنعمت دنيا
اهل طمعك كوزي دنيا نعمتي ايله پرنشود همچنان كه چاه بشبنم پر اولمز چاه
شبنم ايله پر اولمدوغي كبي حاتم طايي كه بيابان نشين بود حاتم طايي
كه بيابان نشين ايدي اگر بشهر بودي اگر شهرده اوليدي ازجوش
گدايان بيچاره گشتي گدالرك جوشي وهجومندن بيچاره اولوردي
وجامه بر تن او پاره وانك جسمي اوزره جامه پاره پاره اولوردي
چنانكه در مطايبات آمده است الخليين كه لطايفه كلمشدر بيت
بر من منگر تا دگران چشم بدارند يعني بكا نظر ايله يعني بندن اميد
طوتمه تاكه غيريلر مندن نسنه اميد طوتميه لر كه دست گدايان نتوان
كرد توابي زيرا كدالرك الندن بر ثواب ايلمك ممكن دگلدر گفت اولدر ويش

ايتدي من بر حال ايشان رحمت مي برم بن انلرك حالي اوزره رحمت
ايدرم يعني انلره ترحم ايدرم كه بو قدر مال ونعمته قادر لردر
اما ثوابه قصدلري يوقدر گفتم نه بن انلره ايتدم سن انلرك حالي اوزره
ترحم ايتمزسن كه بو مال ايشان حسرت ميخوري بلكه انلرك مالي اوزره
حسرت يرسن ما درين گفتار بنو بو سوزده وهر دو بهم گرفتار وهر ايكيمز
بري بريمزه گرفتار هر بيدقي كه براندي اول مدعي هر بيدق كه سور ايدي
بدفع ان بكوشيدمي انك دفعنه سعي ايدر ايدم يعني هر سوزكه سويلر
ايدي اكا جواب ويرر ايدم وهر شاهي كه بخواندي وهر كشت كه او قود
ايدي يعني ديرايدي بفرزين بپوشيدمي اني فرزين ايله اورتر ايدم يعني
هر قچن كه بر معقول سوز ايله بكا غلبه ايدر كبي اولسه انك سوزندن معقول
بر جواب ايله اكا غلبه ايدر ايدم تا نقد كيسهٔ همت هم در باخت تاكه همت
كيسه سنك نقدني دوكلي نه وار ايسه صرف ايلدي يعني سويليجك سوزي
قالمدي وتير جعبهٔ حجت همه بينداخت وحجت تركشينك تيرني دوكلي
نه وار ايسه اتدي يعني دليلي قالمدي قطعه هان تا سپر نيفكني از حملهٔ فصيح
كه او اصافن سپر قه فصيحك حمله سندن يعني خوف ايدوب انك
ايله بحث اتمكدن فراغت ايتميه سن كه او را جز آن مبالغهٔ مستعار نيست زيرا
انك اولعاريتلنمش مبالغه دن غيري يوقدر يعني انواع مجالدن خاطر
نشان ايدنمش بر قاج سوزدن غيري يه قادر دكلدر فصيحدن مراد
حقيقتده فصيح دكلدر بلكه بونجه استعمال واصطلاح حفظ ايدوب اظهار
فصاحت ايدن كمسه مراد در دين ودرز ومعرفت سخن دان سجع گوي دين
ومعرفته چالش زيرا سجع گوي اولن فصيح بود در سلاح دارد وكس

ازيي ما دوان وخندان خلق بزوم اردمزدن كلمي وبلمي ايدي
تجبلدن انكشت تعجب جهاني جهان خلقنك تعجب برمقلرني ايصر
مشلر ايدي القصه محصل كلام مرافعه الحي سخن بو سوزك مرافعه سيني
پيش قاضي برديم قاضي قتنه الدرك وبحكم عدل راضي شديم قاضي
عدالت حكومتنه راضي اولدق تا حاكم مسلمانان مصلحتي بجويد تا
مسلمانلرك حاكمي بر مصلحت طلب ايده يعني بر معقول طريق پيدا ايده
ودرميان توانگران ودرويشان فرقي بگويد غنيلر ايله درويشلر اوزرنده
بر فرق ديه قاضي چون هيئات ما بديد قاضي چونكه بزوم حالمزي وهيئتمزي
كوردي ومنطق ما شنيد وبزوم سوزمزي اشتدي سر بجيب مراقبه فرو
برده بود باشني تفكر يقاسنه اشغه اندري بعد از تأمل بسيار وچوق
فكردن صكره سر برآورد باشني تفكر يقه سندن يوقاري كتوردي وايتدي اي
انكه توانگرانرا ثنا گفتي اي شول كمسه كه اغنيايه ثنا ايتدك وانلري درويشلر
اوزره ترجيح ايتدك وبر درويشان وبر درويشان جفا داشتي
ودرويشلر اوزره جفايي روا طوتدك بدانكه هر جا كه گلست خارست
بيل كه هر يرده كه گل وار در انده خار وار در وبا خمر خمارست وخمر ايله خمار
وار در وبر سر گنج مارست وگنج باشي اوزره يعني مال اولدوغي يرده ايلان
وار در وانجا كه در شهوار ست واول يرده كه در شهوار وار در نهنك مردم خوار
آدم يجي نهنك وار در عيش دنيا را لذغهٔ اجل در پيشست ودنيانك عيشي
لذتنك اجل لدغه سي صوكنده در ونعيم بهشت را ديوار مكاره در پيش
وجنت نعمتنك اوكنده مكاره ديواري وار در يعني طالب جنت اولنه لازمدر كه
تكاليف شرعيه يه امتثال ايده نته كيم حديث شريفده بيورمشلر حفت الجنة

در گردي حصار نيست قپواوزره سلاح طوتر وحصارده كمسه
يوقدر بو بخلين سجع گوي اولن سخن دان دخي بوكه بكوزدكه علم ومعرفت
تحصيل اتمش دكلدر انجق اوزن بو نشدن بو مقدار نسنه خاطرنده المشدر
عاقبت الامر دليلش نماند عاقبت الامر دليلي قالمدي ذليلش كردم
غلبه اتمك ايله اني خوار وذليل ايلدم دست تعدي دراز كرد وتعدي
الني دراز ايلدي يعني خصومته شروع ايلدي وبيهوده گفتن اغاز
كرد وعبث ونامعقول سويلمكه اغاز ايلدي كه سنت جاهلانست
كه جاهللرك طريقي سير تيدر چون بدليل از خصم فرو مانند كه چون
خصمدن اشاغه يعني عاجز وزبون قالورلر سلسلهٔ خصومت
بجنبانند خصومت زنجيرني ديبردرلر يعني خصومته باشلرلر چون
آزر بت تراش بت يوني يعني بت يوجي آزر كبي كه بحجت با پسر
برنيامد كه حجت ده پسري ايله يعني حضرت ابراهيم عليه السلام ايله
بوقاري كلدي يعني غالب اولدي بجنك بر خاست جنكه قالقدي كه قوله تعالى لئن لم تنته لارجمنك از حضرت ابراهيم
عليه السلام ايتدي اگر سن بني اصنامه عبادت منعندن فراغت
اتميه سن بن سني رجم ايدرم لسانم ايله يعني دشنام وزجر ايله
ويا خود طاش ايله يا بو دركه او لسن يا خوبندن نفرت ايلدكسن
دشنام دادبكا دشنام ويردي سقطش گفتم بن دخي اكا نا
معقول سوز سويلدم گريبانش دريدم يقاسني يرتدي زنخدانش
كوفتم انك حنكه سني يعني صقالني طوتدم قطعه او در من ومن در و
فتاده اوبكا بن اكا دوشمش يعني ايكيمز بر بريمز ايله خصومتده خلق

بالمكاره يعني طالب جنت تزيين اولنمزي مشقتلر و زحمتلر ايله كه مراد تكليف
شرعيه در بيت جو دشمن چه كند گر نكشد طالب دوست دوستد طالب
اولان اگر دشمن جوري چكيد نيجه ايدر يعني نيه قادر در يعني البته دشمانك
جفاسني چكر مكر حلاوتي اولمغه لجال يو تقدر گنج و مار و گل و خار و غم و شادي
بهمند زيرا گنج ايله مار و گل ايله خار و غم ايله شادي بري بري ايله يعني بيلجه
دركه هر كز انفصال محال يو قدر نظر نكني در بستان نظر ايتمز ميسنكه بو ستانده
بيد شكست و چوب خشك كه انده شكست رايحه لو سكوت و چوب خشك
واردر همچنان لخليق دركه در زمرهٔ توانكران اغنيا بولكنده دخي شاكرندر و
كفوردر حق تعالينك نعمته شكر ايدجيلر و شكر ايمجيلر واردر حلقهٔ
درويشان درويشلر جمعندن صابرند و ضجور و بلايه صبر ايدجيلر و صبر
اتمجيلر واردر بيت اگر ژاله هر قطره دُر شدي اگر ژاله نك هر بر قطره
سي در اولسيدي چو خرمهره بازار پر شدي خرمهره كبي بازار اندن
پر اولوردي مقربان حضرت حق جل و علا حضرتلرينك مقربلري توا
نكرانند درويش سيرت درويش سيرتلو غنيلردر و درويشانند توا
همت غني همتلو درويش يعني جناب قدسك مقبوللري ايكي طايفه در
بريسي صورتده غني و سيرتده درويش يعني يعني توانكرانست
كه غم درويشان بخورد غنيلرك اولوسي اولدركه درويشلرك غمني يبه
و بهين درويشان انكه كم توانكران نكيرد و درويشلرك اولوسي اولدركه
غنيلرك بكني طوتميه يعني احتياج عرض ايتميه همان حق تعالي يه توكل اوزره
اوله كما قال الله تعالي نتدكم الله تعالي حضرتي ايدر و من يتوكل علي الله فهو
حسبه يعني كيمكه الله تعالي حضرتنه توكل ايتسه اول الله اكا كافيدر پس از روي عتاب

ازمن بدرويش كرد و كفت عتاب يوزني بندن درويشه ايلري و كفت
دخي ايتدي اي كه كفتي اي كمسه كه ايتدي توانكران مشتغل بناهي اند
غنيلر بناهي و نا معقوله مشغوللردر دوست و ملاهي و بو ملاهي
مستلويدر نعم طايفهٔ جنيني كه كفتي هستند نعم بر طايفه بو يلجه كه ايتدك واردر
قاصر همت و كافر نعمت تام همتلو و كافر نعمتلو كه بيرند و بنهند كه مال جمع
ايدرلر حفظ ايدرلر و نخورند و ندهند اولملكي كندولر يمزلر و الله يحون
كمسه ويرمزلر كر نشيند كفي المثل باران نبارد اكر يغور يغميه يا جهان طوفان
بارد يا خود جهاني طوفان يو قاري كوتره يعني جهانده طوفان پيدا اوله
با عتماد مكنت خويش كنزولرك قدرتنه اعتماد ايلك ايله آنجنت
درويش نه پرسند درويشك محنتندن صورمزلر و از خداي
نترسند و الله تعالي حضرتندن خوف ايتمزلر و كويند دخي ايدرلر
بيت كر از نيستي ديكري شد هلاك اكر يوقلقدن برغيري
كمسه هلاك اولديسه مرا هست بط را ز طوفان چه باك ديركم
بنم واردر بطك طوفاندن نه باكي واردر بو وجهله دخي معني قابلك
بط طوفاندن نه باكي واردر حاصل معني بطك طوفاندن خوفي
اولمديغي كبي غنينك دخي يوقلقدن خوفي يوقدر شعر
و راكبات نياق في هوادجها نا قه لرينه چوق نسا اول ناقه لرك اوستنده
هودجلر اولديغي حالده لم يلتفتن الي من تناهي في الكتب جلوه
اولان نسا قوم ابچنده باتن كمسه التفات ايلمزلر و نه رحمت چكندوكني
بلمزلر دونان چو كليم خويش بيرون بُردند الجمال چونكه كندو كليمني آندن
طشره اليتديلر كويند چه غم كرهمه عالم مرد ديرلركه نه غم اگر دو كلي عالم

اولديلر ايسه قومي بدين صفت كه بيان كردم اغنيالردن بر قوم واردركه
آني بيان ايلدم يعني اغنيانك جمله سي بو صفتده دكلدر و طايفهٔ ديكر
والغنيادن بر طايفه دخي واردركه خوان نعيم نهاده اند كه نعمتلر
صفره سني قومشلردر و صلاي كرم در داده و كرم صلاسني ويرمشلردر
يعني كرم چالشورلر و ابرو بتواضع كشاده و تواضع ايله ابرو لرني
اجمشلردر يعني قوش رويي دكللردر طالب نام مغفرت نام و مغفرة
طالبلردر صاحب دنيا و اخرت دنيا و اخرت صاحبلري در
يعني ايكي عالمك سعادتنه ايرشمشلردر چون بندكان حضرت
پادشاه پادشاه حضرتلرينك بنده لري كبي عالم و عادل مؤيد
كه اول پادشاه عادلدر حق تعالي قتنده مؤيد و موفق
در و منصور و مظفر منصور در مظفردر مالك ازمة الانام
خلقك يولار ينك مالكيدر حامي ثغور الاسلام اسلام در بندلر
ينك و كنار يني يعني اسلامه ضرر اولن يرلري حفظ ايدجيدر
وارث ملك سليمان سليمان ملكينك وارثيدر اعدل ملوك زمان
پادشاهلرينك عادلركيدر مظفر الدين دينك مظفريدر وارث
ملك سليمان سليمان ملكينك وارثيدر يعني دين انك ايله قوتلنمشدر
ابوبكر سعد بو اوصاف ايله موصوف اولن سعد اوغلي ابوبكردر ادام
الله ايامه الله تعالي حضرتي انك ايامني دايم ايلسون و نصر اعلامه و الله
تعالي حضرتي انك علملرينه يردم ايلسون قطعه پدر بجاي پسر
هر كز اين كرم نكند پدر پسري حقنده يعني پسر هركز بو كرمي ايلمزكه
كه دست جود تو با خاندان آدم كرد كه سنك جودك الي آدم اوغللرينه

بلطف خويشتن تا پادشاه عالم كرد

ايلدي خداي خواست كه بر عالمي ببخشايد حق تعالي حضرتي ديلديكه عالم خلقي
اوزره ترحم ايليه يعني بس خليقه بابا لريندن ايدرسك كوركندو لطفي
ايله سني عالمك پادشاهي ايلدي قاضي چون سخن بدين پايه رسانيدم قاضي
چونكه بو سوزي بو مرتبه يه ايرشدردي و از حد قياس ما وبزوم قيا
حدن اسب مبالغه دركذرانيد مبالغه آتني كچوردي بمقتضاي
حكم قضا رضا دادم قضانك حكمي مقتضاسنجه رضا ويردك يعني
قاضينك حكمنه راضي اولدق و از ماضي در كذشتيم و كچنده كچدك
و بعد از ماجرا و ماجري دن يعني خصومتدن صكره طريق مدارا
كرفتيم مدارا طريقني طوتدق يعني مدارا ايله باشلادق و سر تدارك
بو قدم يكديكر نهاديم و اعتذار ايچون تدارك باشني بري بريمزك قدمي
اوزره قودق يعني بري بريمزدن عذر ديلدك و بوسه بر سر و روي
همديكر داديم بر بريمزك باشنه و يوزنه بوسه ويردك يعني اوپشوب
صلح ايلدك يعني بدبخت سن بو حال اوزره اولورسك و ختم
سخن بدين بيت بوده و سوزك ختمي بو ايكي بيت ايله اولدي
قطعه مكن ز كردش كيتي شكايت اي درويش جهانك دونمه سندن
شكايت ايلمه كه تيره بختي اكرهم برين نسق [illegible] زيرا تيره بختسن
اكرهم بو اسلوب اوزره اولدك ايسه يعني بدبخت سن اكر ال
اوزره اولدايسك توانكرا چو دل و دست كامرانت هست اي
غني چونكه سنك مراد سوريجي دلك والك واردر بخوز ببخش
كه دنيا و اخرت بردي كندك ايسه غيري باغشله كه بو طريق ايله دنيا
و اخرتي الدك باب هشتم در آداب صحبت و پند و نصيحت

وحکمت مال از بهر آسایش عمرست مال و عمر آسایشي واستراحتي
ایچوندر عمر نه بهر کرد کردن مال عمر مال جمع اتمکدن اوتري دکلدر که
عمر که اکا صرف اید هسن عاقلدن بر سیلند بو عاقله سوال ایلدیلر که
نیکبخت کیست و بدبخت چیست نیکبخت کیمدر و بدبخت ندر یعني
کیمدر بیت بد بنانوائي که معباخوري دنیا ایله قادرسن اخرتي
صاتون المن بخوجان من ور نه حسرت بري بنم جانم اخرتي صاتن الدیغي
حسرت ایلتورسن کفت اول عاقل ایدي نیکبخت انکه خورد و کشت نیکبخت
اولکمسه در که یدي و اکدي یعني الدنیا مزرعة الاخرة حسبنجه حق تعالی حضرتنه
یولنده بذل ایلدي و بدبخت انکه مرد وهشت بدبخت اول کمسه در که اولدي
و ترک ایلدي بیت مکن نماز بران هیچ کس که هیچ نکرد نماز قلمه اول سنغله
اوزره اولدیکدن صکره که زیاده حق تعالی حضرتنك یولنده هیچ عمل
صالح و خیر ایلدي یعني وافر مال جمع ایلدي حق یولنده بذل ایتمیوب
اني صاقلدي عاقبت اولوب حسرت ایله بونده قودي که عمر در تحصیل
مال کرد و نخورد که عمرني مال تحصیلی سوداسنده صرف ایلدي و یدي
پند موسي علیه السلام قارونرا نصیحت کرد موسي علیه السلام قارونه
نصیحت ایلدي بویله دیو که احسن کما احسن الله الیك که خلقه احسان ایله
نته که الله تعالی سکا احسان ایلدي نشنید و عاقبتش شنیدي قارون
حضرت موسانك نصیحتني قبول ایلدي اما انك عاقبتني اشتدك
که نیجه هلاك اولدي قطعه انکس که بدینار و درم خیر نیند وخت
اولکمسه که دینار و درم سوداسنده ایدي یعني دنیا جمعی ایله مشغول
ایدي اولدي قارون کبي خواهي که ممتع شوي از نعمت دنیا استرایسك

که ممتع

که ممتع شوي از نعمت دنیا و بهره مند اولسن دنیا نعمتلرندن
با خلق کرم کن چو خدا با تو کرم کرد خلقه کرم ایله چونکه حق تعالی
حضرتي سکا کرم ایلدي عرب کوید عرب ایلر جدل و لا تمتن سخا
ایله منت قومه فان الفائدة الیك عائدة زیرا تحقیق انك فائدة
عاقبت سکا دونیجیدر یعني بخشش و منت منه یعني احسان
ایله و منت قومه که فایدة آن بتو باز کردد زیرا انك فائدسي
کوز سکا دونر کرم هر کجا بیخ کرد کرم اغاجي هر قنده کوك ایلدي
یعني توابي سکا ایریشور کذشت از فلك شاخ و بالاي اول کرم اغا
بوداغي و بوي فلکلدن کجري یعني اول کرم مقبول حق اولدي کر
امید داري کزو برخوري اکر امید لوایسك که اندن یمش ییه سن
یعني مقبول حق اولمش کرو احسانك توابندن اخرتده محروم قالمه یسن
بمنت مند اره بر پاي او قطع ایلك قصدینه منت ایلمه اول کرم اغا
جنك ایاغنه اوزره ات قومه یعني منت ایله کري باطل ایلمه
قال الله تعالی لا تبطلوا صدقاتکم بالمن و الاذی شکر خدای کن که
موفق شدي بخیر الله تعالی حضرتنه شکر ایله که خیر ایله موفق
اولدي یعني خیر ایتمکه سکا قدرت ویردي خیر و موفق اولدك
بو وجهله دخي جایزدر زانعام و فضل او نه معطل کذاشتت
اول الله کندو انعام و فضلندن سني معطل قومدي منت منه خدمت
سلطان همي کني منت قومه که سلطان خدمتني ایدرسن یعني سلطانه
خدمت ایلدم دیو منت ایلمه یعني خدمتني قبول ایلدوکي بو دخي
نعمتدر منت شناس ازو که بخدمت براشتت منت بیله اندن که سني خدمته طوتدي

حکمت دوکس مردند و رنج بي فایده بردند ایکي کمسه اولدیلر
ایکي کمسه اولدیلر عبث یره رنج و زحمت الندیلر و سعي بي فایده
کردند و فایده سز سعي ایلدیلر یکي انکه اندوخت و نخورد بري
اولکه مال کسب ایلدي و یمدي و دیکر انکه علم اموخت و نکرد
و بري دخي اولکه علم اوکرندي و انك ایله عمل ایلمدي مثنوي
علم چندانکه بیشتر خواني علمي اول قدر زیاده رك اوقورسن چون
عمل در تو نیست نادانی چونکه سنده عمل یوقدر نادانسن نه محقق
بود نه دانشمند اولکسه نه ملا و نه عالمدر چارپایي برو کتابي
چند برحوانذر که انك اوزرنده برقچ کتاب واردر قال الله
تعالی مثل الذین حملوا التورات ثم لم یحملوها کمثل الحمار یحمل
اسفارا آن تهي مغز را چه علم و خبر اول عقلسزك نه علمي و نه خبري
واردر که برو هیزمست و یا دفتر که انك اوزرنده اولان نسنه اودون
یا دفتر میدر یوقسه کتابمیدر زیرا اکرا نزن خبري اولیدي انك ایله عمل
ایدرایدي حکمت علم از بهر دین پرورد نست علم دین بسلمکدن اوترو
یدر یعني دیني تربیت و تقویت ایچوندر نه از بهر دنیا خوردن دنیا
یکلدن اوتري دکلدر بیت هر که پرهیز و علم و زهد فروخت هر کیمکه
علم و زهد و پرهیز صاتدي خرمني کرد کرد و پاك بسوخت شو کیمکه بکزر که
اولکسه خرمني جمع ایلدي و هب یقدي یعني اخرتده انلردن فایده
ایرشمز همان دنیاده چکدوکي مشقت قالور حکمت عالم ناپرهیز
کار فاسق عالم کوریست مشعله دار پرهیزي اولمین عالم فاسقدر
و الندن مشعله طوتجي برکوردر که هدي به ولا یهتدي زیرا انك هدایتي

بولورکه

بولورکه غیري کمسه لر اندن علم تحصیل ایدوب عمل ایتمك ایله هدایت
بولورلر اما اول مهتدي اولمز که علمندن کندوسنه اصلا هدایت ایرشمز
بیت بي فایده هر که عمر در باخت هر کیمکه عمرني فایده سز عبث یره
صرف ایلدي چیزي نخرید و زر بینداخت اوایله ایتدیسي شوکه بکزر که بر
نسنه صاتون المقزن اوتري یا اننده التون الدي عاقبت بر نسنه صاتون
المدي و التوني ضایع ایلدي حکمت ملك از خردمندان جمال کیرد
سلطنت عاقللردن جمال و رونق طوتر و دین به پرهیزکاران کمال یابد
و دین اسلام صالحلر ایله کمال و شرف بولور پادشاهان بنصیحت
خردمندان محتاج ترند پادشاهلر عاقللرك نصیحتنه محتاجرکدر
خردمندان بتقرب پادشاهان که عاقللر پادشاهلرك قربنه محتاج اولمز
قلمندن قطعه پندم اکر بشنوي اي پادشاه بنم نصیحتمي قبول ایلدیسك
اي پادشاه در همه دفتر بدازین پند نیست دوکلي دفترده سلطنته
متعلق بوندن ایو پند یوقدر اول پند بودر جز بخردمند مفرما عمل عاقلدن
غیري کمسه عمل بیورمه کرچه عمل کار خردمند نیست اکرچه عمل عاقلك ایشي
دکلدر حکمت سه چیز پایدار نماند اوچ نسنه سز پایدار
و باقي قلمز مال بي تجارت بي تجارتسز مال و علم بي بحث بي دخي بحثسز
علم و ملك بي سیاست بي دخي سیاستسز سلطنت رحم اوردن بریلان
بیازلر اوزره ترحم کوترمك ستمست بد بیکان ایولر اوزره ظلمدر زیرا
انلري دخي جري ایدرلر و عفو کردن از ظالمان و ظالملردن عفو ایتمك
ایندوکلري ظلمي جور داست برد رویشان مظلوملر و فقیرلر اوزره جوردر
زیرا انلره جفا ایدرلر بیت ترحم بر پلنك تیزدندان کسکن دشلو

قیلان اوذره ترحم ایلك بو وجهله دخی جایزدر ستمکاری بود بر کوسفندان
تونیلر اوزره ظالملق اولور زیرا انلره ترحم ایلك معنیده انلره ظلم ایلکدر
بیت خبیث را چو تعهد کنی و بنوازی خبیثه چونکه حمایت و رعایت
ایدرسن بدولت تو کنه میکند بانبازی سنك دولتك سببی ایله اول
خبیث گناه ایدر سنك شرکتکله یعنی اول کناهلرده دخی شریکسن
حکمت مران سری که داری بادوست در میان منه بن اول بری بر سری
که بیلورسن دوست ایله اورتایه قومه چه دانی که وقتی دشمن کردد نه
بیلورسن که بر وقت دشمن اولورسن و هر کزندی که توانی بدشمن مرسان
و هر ضرره که قادرسن انی دشمنه ایرشدرمه باشد که وقتی دوست کردد
اوله که بر وقت دوست اوله بیت رازی که خواهی نهان ماند بر دا[رازی]
که استرسن نهان قاله باکسی درمیان منه انی برکسه ایله اورتایه قومه
اکرچه معتمد بود اکرچه اول دوست معتمد و صادق اوله که اورا
نیز دوستان صادق باشد زیرا انك دخی صادق دوستلری اولور
سرّی بونون فاش اولور هیچ کس برتر تو و هیچ کسه سنك سرّکا اوزره
آز تو مشفق تر شاولمز قطعه خاموشی به که ضمیر دل خویش خاموش
لق یك که کندو کوکلك سرّنی باکسی کفتن و کفتن که مکوی برکسیه
دیك و اکه تنبیه ایدوب دیك کوکلکی کسیه دیمه ای سلیم آب
ز سر چشمه به بند ای سلیم صوبی چشمه باشنده بغله که
چو پر شد نتوان بستن جوی زیرا چونکه پر اولدی اول وقت ارمق
اولور ایرمغی بغلمق ممکن دکلدر بیت سخنی در نهان نباید
کفت سول سوزی تنهاده سویلك کرکمز که بهر انجمن نشاید

کفت

کفت که انی هر مجلسده و کثرتده سویلك لایق اولمیه حکمت
دشمنی ضعیف که در طاعت آید بر ضعیف دشمنی که طاعتی
که یعنی مطیع اوله مقصود وی جز آن نیست انك مقصودی
اندن غیری دکلدر که دشمنی قوی کردد مرور ایام ایله بر قوی
دشمن اوله و کفته اند دخی ایتمشلردر که بر دوستی دوستان
اعتماد نیست که دوستلرك دوستلغی اوزره اعتماد یوقدر
تا بتملق دشمنان چه رسد عجب دشمنلرك تملقنه نه ایریشور
یعنی نه اعتبار هر که دشمن کوچك را حقیر شمارد هر کیمکه ضعیف دشمنی
حقیر صایه بدان ماند که آتش اندك را مهمل کذارد اکا بکزر که ازجق آتشی
مهمل اوله قطعه امروز بکش چو می توان کشت آتشی بوکون سوندر
چونکه سوندرمك کاتش چو بلند شد قادر عالم سوخت زیرا آتش چونکه
بلند یعنی زیاده اولدی جهانی یقدی مکذار که زه کند کمان را تیر قوی که
دشمن یایینی قوره و جنکه حاضر لنه یعنی یقر دشمن دخی آتش
کبیدر بو بیجاك عالمی خرابه ویرر دشمنی که به تیری توان دوخت
دشمنی که تیر ایله هلاك ایلك بند بر دوستی پادشاهان اعتماد
نشاید کردن پادشاهلرك دوستلغی اوزره اعتماد ایلك لایق
دکلدر و بر آواز کودکان غره نشاید کر بودن و اطفالك خوش
آوازی اوزره مغرور اولمق کرکمز که آن بخیالی مبدل شود زیرا
پادشاهلرك دوستلغی بر خیال ایله اوزره مبدل اولور و این
بجوابی متغیر کردد یعنی اطفالك خوش آوازی بر جواب ایله یعنی
بالغ اولمغله متغیر اولور بیت معشوق هزار دوست را دل

ند هی بیك عاشقلو محبوبه کوکل ویرمیه سن و دمیدهی ان دل
بجدایی بنهی اکر کوکلکی ویر رایسك اول کوکلی ایرلغه قویه سن
حکمت سخن در میان دو دشمن چنان کوی سوزی ایکی دشمن
اورتاسنده انجلیق سویله که اکر دوست شوند شرم زده نباشی
که اول ایکی دشمن اکر بری بری ایله دوست اولورلرسه اوتانجلو اولمیه سن
مثنوی میان دو کس جنگ چون آتش است ایکی کسه اورتاسنده
جنك آتش کبیدر سخن چین بدبخت هیزم کش است بدبخت
غماز هیزم چکیجیدر یعنی خصومته سبب اولیجیدر کنند این و آن خوش
دکر باره دل و او یعنی اول دشمن کرو بری بریله کوکل خوش ایدرلر یعنی
صلح ایلیلر ودی اندر میان کور بخت و خجل او اول سخن چین اورتاده
کور بخت و خجل اولور میان دو تن آتش افروختن ایکی کسه اورتاسنده
آتش شعله لندرمك نه عقلست خود در میان سوختن عقل دکلدر
یعنی عاقللق دکلدر کندوسنی کندو سنی اورتاده یاقق قطعه در سخن
با دوستان آهسته باش سوزده دوستلر ایله آهسته اول تا ندارد
دشمن خون خواره کوش تا که قان ایچیجی دشمن قولق طوتمیه بیتی دیوار
انجه کوبی هوش دار دیوار قتنده انی که سویلرسن عقل طوت تا نباشد
در پس دیوار کوش تا که دیوار اردنده قولق اولمیه حکمت هر که با دشمنان
دوستان صلح کند هر کیمکه کندو دوستلرینك دشمنلری ایله صلح ایلیه
سر آزار دوستان دارد دوستلرینی انجتمك هوسنی طوتر بیت
بشوی ای خردمند ازان دوست دست ای عاقل اول دوستدن الی
یو که با دشمنانت سنك دوشمنلرك ایله بیله اوتورسنی و هم صاحب

اولمسی

اولمسی حکمت چون در امضای کاری تردد باشی چونکه بر ایشك اشلکده
تردد ایدیجی اولسن یعنی چونکه حیله لر ایله مصلحت اولمیه البته جنکه
مباشرت لازم کلور آن طرف اختیار کن که بی آزار بر آید بیجیلی او طرفی
اختیار ایله که ضرر سوزلك یعنی کیسه ضرر ایرشمکدن حاصل اوله
بیت کرا و پای جنگ آورد در رکاب بجنگ از تو دارد حساب
بیت با مردم سهل کوی دستوار مکوی رفق و ملایمت ایله سویلیج
کسیه یك سویله با آنك در صلح زند جنگ مجوی اول کمسنه که صلح
قپوسنی ققر جنك استمه حکمت تا کار بزر بر آید مادامکه ایش
التونله حاصل اولور جان در خطر افکندن نشاید جانی خطره برقمق
یعنی کشی کندوی تهلکه اتمق لایق دکلدر عرب کوید آخر الحیل السیف
عرب ایدر حیله اخری قلجدر بیت چو دست از همه حیلتی در
کسست چونکه الده کلی حیلتدن کسلدی حلالست بردن بشمشیر
دست اول وقت الی قلجه التمك یعنی جنك ایلك حلال الله بر عجز دشمن
رحمت مکن دشمنك عجزی اوزره ترحم ایلمك اکر قادر شود بر تو
رحمت نکند زیرا دشمن قادر و غالب اوله سنك اوزرکه ترحم
ایلمز بیت دشمن چو بینی ناتوان لاف از بروت خود مزن دشمنی
چونکه قدرتسز و ضعیف کوره سن کندو بیغکدن لاف اورمه مغزیست
در هر استخوان مردیست در هر پیرهن زیرا هر استخوانده بر ایلك و هر
پیراهنده بر اردوار در بیت خود بجز هر ضعیف مرد ایسك مرد انه
بق برقوتجی و دلاور کور شها شیرانه بوح پند هر که بدی را بکشد
هر کیمکه بر ظالمی دپلیه خلق را از بلای او برهاند خلقی اول ظالمك

قودتلور **قطعه** پسندیده است بخشایش ولیکن تو مرهم منه بر ریش خلق آزار امّامنه
بوریش خلق آزاد مرهم ظالمك یاره سی اوزره مرهم قومه ندانست آنکه رحمت
کرد بر مار اول کمسنه که ایلان اوزره ترحم ایلدی بیلمدی که آن ظلمست بر فرزند
آدم که ایلان آدم اوغلانی اوزره ظلمدر **پند** نصیحت از دشمن پذیرفتن
خطاست دشمنون نصیحت قبول ایتمك خطادر ولیکن شنیدن رواست
امّا اشتمك معقولدر تا بخلاف آن کار کنی که آن عین صوابست تا اناك
خلافی ایله که اول نسنه‌دن که دشمن انی ایله دیمش حذر کن زآن چه دشمن گوید
ان کن حذر ایله اول نسنه‌دن که دشمن انی ایله دیمشدر که بر زانو زنی دست
تغابن ذیرا اصکن مغبونلق و پشیمانلق اللرینی دیزك اوزره اوررسن گرت راهی
نماید راست چون تیر اگر دشمن سکا اوق گبی طوغری یول گوستره که اصلا انده
خطا ظاهر اولمیه ازو برگرد و راه دست چپ گیر اندن رجوع ایله و صول طرف
یولنی طوت **حکمت** خشم بیش از حد وحشت آرد حددن زیاده
غضب و نفرت گتورر و لطف بی وقت هیبت ببرد و قتسز لطف هیبت
الور یعنی هر وقت ملاطفت و ملایمت ایلمك کشینك حرمتنی گیدرر نه چندان
درشتی کن که از تو سیر گردند اول قدر حدت و غضب ایلمه که سندن طوق
اوله‌لر یعنی متنفر اوله‌لر و نه چندان نرمی کن که بر تو دلیر شوند نه
اول قدر ملایمت و رفق ایله که سنك اوزره دلیر اوله‌لر **مثنوی** درشتی
و نرمی بهم در بهست غلظت و ملایمت بری بری اوزره اولمق ایودر
چو فاصد که جراح و مرهم نهست قان الیجی گبی که یاره ایدیجی و مرهم قویجیدر
درشتی نگیرد خردمند پیش عاقل اولان کمسنه خشونتی اوکه طوتمز
نه سستی که ناقص کند قدر خویش نه عاقل سستلکی اوکه طوتر که کندی
قدرنی

قدرنی ناقص ایلیه نه مر خویشتن را فزونی نهد نه براوغوردن کندنی
زیاده لك و کبر قور نه یکباره تن در مذلت دهد نه براوغوردن
تننی مذلته ویرر **مثنوی** شبانی با پدر گفت ای خردمند بر چوبان
باباسنه ایتدی ای عاقل مرا تعلیم ده پیرانه یك پند بکا پیرانه بر
پند تعلیم ویر بگفتا نیك مردی کن نه چندان باباسی ایتدی
نیك مردلك و ملایمت ایله امّا اول قدر ایلمه که گوده چیره گرگ تیز
دندان که کسکن دیشلو قورد سنك اوزره که قوی و غالب اوله
که توبیلوکی هلاك ایلیه نصیحت طلب ایدوب چوبان اوغلی
ایچون بو پند ویردی **حکمت** دو کس دشمن ملك و دین اند ایکی کمسنه
ملك و دین دشمنیدر پادشاه بی حلم حلمسز پادشاه ملك دشمنیدر
که غضب سببی ایله خلق اندن نفرت ایدر و زاهد بی علم و علمسز
زاهد دین دشمنیدر نیچه کسه‌نك ضلالتنه سببدر **بیت** بر سر
ملك مبادآن ملك فرمان ده ملك باشی اوزره اول کمسنه فرمان و
یرجی پادشاه اولمسون که خدا را نبود بنده فرمان بردار که الله تعالی
نك امرینی طوتجی بنده اولمیه **حکمت** پادشاه باید که تا بحدی بر دشمنان
خشم نراند کرك که پادشاه دشمنلری اوزره بو مرتبه‌ده خشم
سورمیه دوستان را اعتماد نماند که دوستلره اعتماد قلمیه آتش
خشم اوّل در خداوند خشم افتد غضب آتشی اوّل صاحبنه
دوشر پس زبانه بخصم رسد یا نرسد صکره یالکی خصمه ایرشور
یا ایرشمز **مثنوی** نشاید بنی آدم خاك زاد خاکدن خلق اولمش آدم
اوغلنه لایق دکلدر که در سر کند کبر و تندی و باد که باشنده کبر و

وحدت و سرعت و عجله ایله ترا با چنین گرمی و سرکشی سنی بو عجلین
یا فزلق و سرکشلکله نه پندارم از خاکی یا ز آتشی ظن ایلمزم که طپراقدن
سن بوخسه آتشدن میسن که سنك بو قدر حدت و کبر و عجبك وار در
قطعه در خاك بیلقان برسیدم بعابدی حضرت شیخ ایلدر بیلقان
مملکتنده بر عابده ایرشدم گفتم مرا بتربیت از جهل پاك کن اول عابده
ایتدم تربیت ایله بنی جهالتدن پاك ایله گفتا برو چو خاك تحمّل کن
ای فقیه ایتدی یوری خاك گبی تحمّل و تواضع ایله ای عالم یا هر چه خوانده
همه در زمین خاك کن یا خود هر نه که اوقومش سن دوکلیسنی طپراق
الته ایلیه یعنی عملکه النمات ایله علم عمل ایچوندر چونکه سنده ثمره
علم اولمیه اوبلیه علمك معروف اولمه بلکه معدوم مشابه سنده قودر زیرا
اول علمدن اصلا فایده یوقدر نتیجه کلام تواضع و تحمّل گرك کبر و
عجب کرکمز **حکمت** بدخوی در دست دشمنی گرفتار است که
بدخوی اولن بر دشمن النده گرفتار در که هر کجا که رود که قنده که گیدر
از چنگ عقوبت آن خلاص نیابد اول دشمنك عقوبتی الندن
خلاص بولمز **بیت** اگر ز دست بلا بر فلك رود بدخوی اگر
بلا الندن خلاص ایچون فلك اوزره گیده بدخوی اولن کمسنه ز دست
خوی بد خویش در بلا باشد کندی یاراز خوینك الندن بلاده در که
هرگز خلاص بولمز **پند** چو بینی که در سپاه دشمن تفرقه افتاد
چون گورسنکه دشمن عسکرینه تفرقه و مخالفت دوشدی
تو جمع باش سن جمع و صفاء خاطر اوزره اول اگر دشمن عسکری
جمع شوند امّا اگر دشمن عسکری جمع و متّفق اوله‌لر پریشانی

از پریشانی اندیشه کن پراکنده‌لکدن خوف ایله که سنی منهزم ایده‌لر
اویله غافل اولمه **قطعه** برو با دوستان آسوده بنشین یوری
دوستلر ایله آسوده اوتور چو بینی در میان دشمنان جنگ
چونکه دوشمنلر اورتاسنده جنك گوره‌سن و گر بینی که باهم
یك زبانند و اگر گورسك بری بری ایله متّفقلر کمان را زه کن
و بر باره بر سنك یا ایکی قور و حصارك برج بارویی لوزره
طاش الت **حکمت** دشمن چو از همه حیلتی درماند دستی
چونکه دوکلی حیله‌دن عاجز قالد سلسله دوستی بجنباند
دوستلق زنجیرینی دپره در پس انگه اندن صکره اول وقت دشمن
بدوستی کارها کند دوستلق ایله ایشلر ایلیه که هیچ دشمن نتواند
کرد که هیچ دشمن اول ایشلری ایلمکه قادر اولمز **پند** سر مار
بدست دشمن بکوب ایلانك باشنی دشمن الی ایله دوك که
از احدی الحسنیین خالی نباشد زیرا ایلمك ایکی فایده‌نك برندن
خالی اولمز که اگر این غالب آید مار کشتی زیرا اگر دشمن غالب
گلد ایلانی دبلدك و اگر آن دستی از دشمن و اگر او یعنی ایلان غالب گلد
دشمندن قورتلدك **بیت** بروز معرکه ایمن مشو ز خصم ضعیف جنك
گوننده ضعیف جنك گوننده ضعیف دشمندن ایمن اولمه که مغز
شیر بر آرد چو دل ز جان بر داشت زیرا ارسلانك بینسنی چقار
دو دلر اول ضعیف خصم چونکه جاندن گوگل یوقاری طوته
پند خبری که دانی دلی بیازارد بر خبری که بیلورسن بر قلبی
بنجیده ایدر تو خاموش باش اول خصوصده سن خاموش اول

تاديكري بياره تاكه اول خبري برغيري يكسه كوتوره **بيت**
بلبلا مژده بهار بيار اي بلبل بهار مشتلغي كوتور خبر بد ببوم باز
كذار بو يامز خبري كوو بايقوشه قو **پند** پادشاه را بر خيانت
كسي واقف مكردان پادشاهي بر كمسه نك خيانتي اوزره
واقف ايليه مكر انكه كه بيلكرا اول وقت واقف ايله كه بر قبول
كلي واثق باشتي كه كلي قبول اوزره اعتماد ايدبجي اوله سن
يعني سوزكك تمام نفوذني اكليه سن وكرنه بر هلاك خود سعي
ميكني بو خسر كيذو هلاكك اوزره سعي ايلرسن **بيت** بيج
سخن گفتن انكاه سوز سويلك تدار كيني وفكريني اول وقت ايله
كه داني كه كار كيرد سخن كه بيله سنكه سوزوكك تاثيري واردر
پند هركه نصيحت خود رأيي ميكند هركيم بر خود رايه نصيحت
ايليه او خود بنصيحت ديكري محتاجست اوكندوسي
بر غيري كمسنك نصيحتنه محتاجدر **حكمت** فريب دشمن
مخور دشمنك فريبني يمه وغرور مداح مخور ومداحك غرورني
صاتون آلمه كه اين دام زرق نهاده است زيرا بو يعني دشمن
زرق ونفاق طوزاغني قورمشدر سني غافل قلمق استر وانكام
طمع كشاده واول يعني مداح طمع طاغني يعني اغزني اچمشدر ظرافت
ايله سندن بر نسنه المق استر احمق را ستايش خوش آيد احمقه
ستايش خوش كلور چون لاشه لاشه كبي كه در كعبش دمي فربه
نمايد كه اول لاشه نك طبوغندن اوفوره سن سمز كورنور نته كم قصابلر
عادتيدر اويله ايدرلر **قطعه** الا تا نشنوي مدح سخن كوي كه اندك مايه نفعي از تو

ملاحك

ملاحك مدحني استماع اتيمه يعني كه اندك مايه نفعي از تو
دارد دنيا سندن براز جوق مقداري فايده طوتر يعني
حاصل ايدر اول سببدن سني بو قدر مدح ايدر اكر روزي
مرادش بر نياري اما اكر بر كون انك مرادني حاصل اتيميه
سن دو صد چندان عيوبت بر شمارد اول وقت ايكيوز
اول قدر سنك عيبكي صاير **حكمت** متكلم را تا كسي عيب
نكيرد سوز سويليجي نك ما دام كه بر عيبني طوتميه سخن
سخنش صلاح نپذيرد انك سوزي صلاح قبول ايلمز
يعني سوزي معقول ولطيف اولمز **بيت** مشو غره
بر حسن كفتار خويش كندو حسن وكفتارك اوزره
غره اولمه بتحسين نادان وپندار خويش نادانك
تحسيني اوزره ايله وكندو پندارك ايله **حكمت**
همه كس را عقل خود بكمال نمايد عالمده دوكلي كمسيه كندونك
عقلي كمال اوزره كورنور فرزند خويش بجمال دوكلي
كمسيه كندونك فرزندي جمال ايله كورنور **قطعه**
يكي جهود ومسلمان نزاع ميكردند بر جهود وبر مسلمان بر
بري بري ايله نزاع ايدرلر چنانكه خنده كرفت از نزاع ايشان
اما الجلين نزاع ايدرلر كه انلرك نزاعندن بني كلك طوتدي
يعني كلم بطبع كفت مسلمان كر اين قباله من مسلمان
غضب ايله ايتدي اكر بو بنم قباله درست نيست خدايا
جهود ميرانم درست دكل ايسه اي خدا بني جهود اولدر

كدايم سم

جهود كفت بتورات ميخورم سوكند جهود مسلمانه ايتدي توراته اند
ايچرم اكر خلاف كنم همچو تو مسلمانم كر از بسيط زمين عقل منعدم كردد
قوضا ير يوزندن اكر عقل منعدم اوله بخود كمان نبرد هيچ كس
نادانم هيچ كمسه بن نادانم ديو كندو سنه ظن التمز بلكه عالمدر بن
عاقل يو قدر ديو ظن ايدلر **حكمت** ده آدمي بسفره بخورند
اون آدم بلكه دخي زياده بر سفره ده غوغاسز طعام يرلر
ودو سك بر جيفه بسر نبرد وايكي كلب بر جيفه اوزره
باشه التمز غوغا ايدرلر حريص با جهاني كرسنه است
بتون جهانه حريص اولن كمسه آجدر زيرا احتياجدن خلاص
بولمز وقانع بناني سير بر نانه قناعت ايدبجي طوقدر زيرا
كمسيه احتياج عرض اتمز **بيت** روده تنك بيك نان تهي
پر كردد طار بغرسق بر بوش نان ايله يعني قتسز اتك ايله
پر اولور نعمت روي زمين پر نكند ديده تنك اما طار طويز
كوزي ير يوزنك نعمتي طولو ايلمز **مثنوي** پدر چون دور
عمرش منقضي كشت پدرمك چونكه عمري دوري منقضي
اولدي بر آيت نصيحت كرد وبكذشت بر نصيحت ايلدي وكچدي
كه شهوت آتش است از وي بپرهيز كه شهوت اتشدر اندن
پرهيز واحتراز ايله بخود بر آتش دوزخ مكن تيز كندو اوزركي
دوزخ اتشني كوزيجي تيز ايله يعني كندوكي دوزخه اتمه در ان
آتش ندارى طاقت سوز اول آتشه ياغمه طاقت طوتمزسن
بصبر آبي برين آتش زن امروز باري بر كون دنياده صبر

ايله

صبر ايله بو آتش اوزره بر صو اور **حكمت** هركه در حال توانايي
نكويي نكند هر كمسه كه قدرتلو حالنده خير ايلك ايليه در وقت
ناتواني سختي بيند قدرتسزلق وقتنده سختلق والم كورر
بيت بد اختر تر از مردم آزار نيست ظالم وموذيدن
بد بختلوك عالمده كمسه يوقدر روز مصيبت كسي يار نيست
زيرا مصيبت وبلا كونی كمسه اكه يار ومعين دكلدر **حكمت**
جان در حمايت يكدمست جان بر نفسك حفظنده در
ودنيا در ميان دو عدم ودنيا ايكي عدم اورتاسنده
بر وجوده در اول ايكي عدمك بري عدم قديم وبري عدم
حادثدر دين بدنيا فروشان خرند ديني دنيايه صاتيجيلر خر
يعني احمق لردر يوسف را بفروشند تا چه خرند يوسفي
صاتمقلر عجب انك بهاسي ايله اندن يك نه صاتون الورلر
بيت باز مفروش بدنيا كه سببي سود نكرد انكه يوسف بدرهم
ناسره بفروخته بود قال الله تعالى الم اعهد اليكم يا بني آدم ان لا تعبدوا
الشيطان انه لكم عدو مبين حق تعالى حضرت ايتدي بن سزه
عهد ووصيت اتمدمي آدم اوغللري شيطانه عبادت و
الطاعت اتميه سز **بيت** بقول دشمن پيمان دوست بشكستي
سوز ايله دشمنك سوزي ايله دوستك پيماني صدق
ببين كه از كه بريدي وبا كه پيوستي كور كه كيمدن كسلدك
وكيمه اولشدك يعني خدادن دور اولوب شيطانه قريب
اولدك **حكمت** شيطان رجيم با مخلصان بر نيايد

شيطان رجيم مخلصلري اضلال ايتمكه قادر اولمز وسلطان
با مفلسان وسلطان مفلسلري ايله يوقاري كلمز مثنوي
وام خواهي از كسي عار نيست قرض ويرمه اول كمسيه كه بيغاز
كرچه دهنش زفاقه باز نيست اكر خود انك اغزي فقردن
اچلمش ايسه ده كو قرض خداي كذار و زيرا اول بيغاز
الله تعاليناك قرضني ادا ايلمز از قرض تو نيز غم ندارد
ظاهر دركه سنك قرضنك دخي غم طوتمز حكمت هرچه زود
برآيد دير نپايد هر نسنه كه تيز حاصل اولور چوق زمان
اكلمز قطعه خاك مشرق شنيده ام كه كنند اشتمشم
كه مشرق خاكني ايدرلر بچهل سال كاسه چيني قرق يلده
كاسه چيني كه مراد فغفوري در صد بروزي كنند در بغداد
بغداده بركونده يوزني ايدرلر لاجرم قيمتش همي بيني
لاجرم انك يعني كاسه چيني نك قيمت واعتبارني كورسن
كه نيجه در وساير كاسه اكا نسبت نه در قطعه مرغك
از بيضه برون آيد وروزي طلبد مرغك يومرده دن چقار
كلور ورزق طلب ايدر وآدمي بچه ندارد خبر از عقل
تميز وادمي زاده عقل وتميزدن خبر طوتمز وكندوني
بلمز انكه ناگاه كسي گشت بچيزي نه رسيد مرغك كه برقصه
بركسه اولدي برنسنه يعني برقدره ايرشمدي وتمكين
وفضيلت بگذشت از همه چيز اما بو كه مراد آدم اوغليدر قدرت
وفضيلت ايله دوكلي سندن نجري ايكسنه همه جاهست ازان قدرش

نعمت

قدرش نيست هرچه دوكلي يرده وار در اول سببدن قدري
يوقدر لعل دشوار بدست آيد ازانست عزيز لعل صعوبت
ومشقت ايله اله كلور يعني اله كيرور اول اجلدن عزيز ومقبول در
حكمت كارها بصبر برآيد ايشلر صبر ايله حاصل اولور
ومستعجل بسر درآيد اما عجله ايدجي ديه سي اوزره
كلور يعني مصلحتي حاصل اولمز مثنوي بچشم خويش
ديدم در بيابان كندو كوزم ايله كوردم بيابانده كه آهسته
سبق البدي برد از شتابان كه آهسته كيدن عجله ايدجيدن
سبق الدي سمند بادپاي از تك فرو ماند يل ايغلو يعني
چابك آت يلمكدن قالدي شتربان همچنان آهسته ميراند
دوجي لغلين يعني اولكي كبي آهسته سورر ايدي پند
نادانرا به از خاموشي نيست نادانه خاموشلقدن غيري يك
نسنه يوقدر اگر اين مصلحت بدانستي اكر نادان بو مصلحتي
بليدي نادان نبودي نادان اولمز ايدي قطعه چون ندارد
كمال فضل وآن به چونكه كمال وفضل طوتمزسن اول يك كه زبان
در دهن نگه داري كه لسانكي اغزكده حفظ ايدسن آدمي را
زبان فضيحه كند آدمي لساني رسواي ايلر جوز بي مغز را
سبكباري ايچسز قوزي بنجكاك رسواي ايلر بركره
الله الن يردخي لمز قطعه خري را ابلهي تعليم ميكرد برابله
برخوره سوبلسون ديو تعليم ايدر ايدي برو بر صرف كرده عمر دايم
دايم عمرني انك اوزره صرف ايلمش ايدي حكيمي كفتش اي نادان

چه كوشي بر عاقل كما ايتدي اي نادان نه چالشورسن در بن
سودا بترس از لوم لايم بو سودا ده ملامت ايدجنك ملامتندن
خوف ايله كه سكا طعن وسرزنش ايلر بياموز جه بهايم از تو
كفتار بو ظاهر دركه بهايم سندن نطق وكفتار بو ظاهر در كه
~~بهايم سندن نطق وكفتار~~ اوكرنز تو خاموشي بياموز از بهايم
باري سن بهايمدن خاموشلق اوكرن مثنوي هركه تامل نكند
در جواب هركيمكه جوابده تامل وفكر ايليه بيشتر آيد سخنش
ناصواب اولكسنك اكثر سوزي ناصواب كلور يا سخن آراي
چو مردم بهوش يا آدم كبي سوزي عقل ايله بزه يا بنشين همچو
بهايم خموش يا خود بهايم كبي خاموش اوتور حكمت هركه با
داناتر از خود بحث كند هركيمكه كندودن عالملر ايله بحث ايليه
تا بدانند كه نادانست تا بلورلر كه ناداندر زيرا كندودن
اعلم ايله بحث ايدر اول خود ابي البت ملزم ايدوب خجل ايدر
بيت چون درآيد به از توي بسخن چونكه سوزده بركمسه
سندن يك كلمه يعني سندن اعلم اوله كرچه به داني اعتراض
مكن اكرچه اول سوزي ايو بلورسن ليكن اعتراض ايلمه فوق
كل ذي علم عليم حكمت هركه با بدان نشيند نيكي نبيند
هركيمكه يرامزلر ايله اوتوره ايولك كورمز زيرا الطبيعة دقة
مقتضاسنجه البته ايولردن ايولك كملودن كملك حاصل اولور
مثنوي كر نشيند فرشته با ديو اكر فرشته شيطان ايله اوتوره وحشت
آموزد وخيانت و ديو فرشته ايكن شيطاندن وحشت وخيانت وحيله

اوكرنز

اوكرنور از بدان نيكويي نياموزي حق بودر كه يرامزلردن ايو
اوكرنمين نكند گرگ پوستين دوزي قورد كوركچيلك
ايلمز زيرا انك طبيعتنده يرتجيلك قونلمشدر پند مرد مانرا عيب
نهاني پيدا مكن آدميلرك كزلو عيبني آشكار ايلمه كه مر ايشانرا
رسواي كني زيرا انلري رسواي ايدرسن وخودرا بي اعتماد
وكندكي اعتماد سز ايدرسن حكمت هركه علم خواند وعمل نكرد
هركيمكه علم اوقودي عمل ايلمدي بدان ماند كه گاو راند وتخم
نفشاند شوكه بكزر كه بركسه چفت سوردي وتخم صاچمدي
حكمت از تن بي دل طاعت نيايد دلسز تندن يعني محبت
حق ومعرفت الهيت اولمين كمسه دن طاعت كلمز وپوست بي مغز
بضاعت را نشايد وايچسوز قابق بضاعته يرامز حكمت
نه هركه در مجادله چست در معامله درست هركيم مجادله ده
يعني بحث ونزاعده چست وقوي اوله معاملده يعني سيرت
وصلاحده درست اوله بويله دكلدر حكمت نه هركه بصورت
نيكوست سيرت زيبا دروست هركيمكه صورتي ايو در انك سيرتي
زيبا يوقدر كار اندرون دارد نه پوست زيرا اشي قلبه طوتر برون
طوتمز بيت بس قامت خوش كه زير چادر باشد چوق قامت كه
چادر التنده اولدي چونكه اچه سن اناكك اناسي اوله قطعه
توان شناخت بيك روز از شمايل مرد بركونده كشينك شمايلندن
اكلق ممكندر كه تا كجاش رسيدست پايگاه علوم كه علومنك مرتبه سي
قنده ايرشمشدر ولي ز باطنش ايمن مباش وغره مشو اما

انك باطنندن ایمن اولمه ومغرور اولمه که خبث نفس نکردد
بسالها معلوم زیرا نفسك خیانتي نیجه یللر ایله معلوم اولمز
حکمت اکر شبهارا همه قدر بودي اکر دوکلی کیجه لر قدر اولیدی
پس شب قدرني قدر بودي ایلیه قدر کیجه سي قدرسز
اولوردي بیت کر سنك همه لعل بدخشان بودي اکر دوکلی
طاش لعل بدخشان اولیدي پس قیمت لعل وسنك یکسان
بودي اویلیه لعل وطاشك قیمتی برابر اولوردي پند
هرکه با بزرکان ستیزد هرکیمکه اولولر ایله لج وعناد ایده خون خود
دیزد کندو قانني دوکر قطعه خویشتن را بزرك مي بیني
کبر کدن کندوکی اولو کورسن یعني کندو الیله کندوسني
هلاك ایدر راست کفتند یك دو بیند لوچ کرجك دیدیلر
شاشي بري ایکي کوردر زود بیني شکسته پیشاني الکی
تیز صنمش کودرسن توکه بازي کني بسنو قوچ .شنك ایله قوچ
ایله اویون ایدرسن حکمت بنجه با شیر افکندن ومشت
با شمشیر زدن کار خردمندان نیست ارسلان ایله بنجه
دشمن یورق اورق عاقللرك اشي دکلدر بیت جنك
ذور اوردي مکن با مست ایله جنك ودزور وارلك ایلمه
پیش شیر بنجه در بغل نه دست قوي کمسه قتنده یعني محاربه
ومقاتله ایله الکي قولتوغکه قو پند ضعیفي با قوي دلاوري
کند بر ضعیف که قوي کمسه ایله دلاورلك ایلیه یعني انك ایله
جنك اتمکه اقدام ایلیه یا دشمن خود است در هلاك خویشتن
یار دشمنست در هلاک خویشتن
کندوبي

کندوبي هلاك اتمکده دشمنه یار ومعیندر سایه پرورده را
چه طاقت آن باز و حضور ده . بسلنمش کمسنك اکه نه طاقتي
قدرتي واردر که دود با مبارزان بقتال جاهز که بها درلر ایله
قتال کیدرسست بازو بجهل مي فکند ضعیف وقوتسز اولنی
کمسه جهل ایله بنجه براغور یعني بنجه طوتشور بنجه با مرد
اهنین چنکال دمو بنجه لو کمسه ایله اتانه فاین که کندوکه
ضرر ایدر حکمت هرکه نصیحت نشنود هرکیمکه نصیحت قبول
اتمیه سر ملامت شنیدن دارد خلقدن ملامت اشتمك هوسي
طوتر بیت چون نیاید نصیحت در کوش چونکه نصیحت سنك قولغکه
کلمیه اکرت سرزنش کنم خاموش اکر سکا طعن ایدیم خاموش اول حکمت
بی هنران هنرمند را نتوانند دیدن هنرسزلر هنرلولري کورمکه
یعني انلر ایله مقابله اتمکه قادر اولمزلر حجی سکان بازاري بازاده
اولن کلبلر کبي که سکا شکا بینند که شکاده منسوب اولن کلبي کوردلر
مشغله بر آرند غوغا کتورورلر و پیش امدن نیارند وانك قتنه
کلمکه قادر اولمزلر یعني حکمت سفله چون بهنر با کسي بر نیاید سفله چو
هنره برکمسه ایله بوقادي کلیه بخبثش در پوستین افتد خباثت ایله
اولکسه نك غیبتنه دوشر یعني غیبت ایدر زمانه اولان بیت
کند هر آینه غیبت حسود کوته دست مواجهده مقابله ایده عیب
سویلشمکه قدرتي اولمین حسود البته غیبت ایدر چو در مقابله
کنکش بود زبان مقال چونکه مقابله ده اول حسودك مقال دلي
کنك اوله حکمت حکیمي که با جهال در افتاد بر عاقل که جاهللر ایله

مصاحبت واختلاط ایلیه باید که عزت توقع ندارد کرک کیم انك
عزت امید طوتمیه وجاهلی که بزبان اوري بر حکیمي غالب آید و
بر جاهل که دلبازلق ایله بر عاقل اوزرینه غالب کله عجب نیست
عجب دکلدر که سنکیست که جوهر را مي شکند زیرا اول جاهل
طاشدر که بر جوهري صیر بیت نه عجب کر فرو رود نفسش
عجب دکل اکر انك یعني عندلیبك نفسي اشغه کیده عندلیبي
غراب همقفس بر بلبل که غراب انك همقفسیدر حکمت
کو هنرمند زاو باش جفایي بیند اکر هنرمند او باشدن بر جفا کوره
تادلخویش نیازارد ودر هم نشود که اول هنرمند کندو کوکلنی
پریشان وبحضور ومنقبض اولمیه سنك بد کوهر اکر کاسه
زرین شکند زرانی یرامز یعني اعتبارسز طاش اکر التون کاسه
صي یه قیمت سنك نیفزاید و زر کم نشود طاشك قیمتي زیاده
اولوب والتونك قیمتي ناقص اولمز حکمت خردمندیرا که در
زمره اجلاف سخن ببندد بر عاقل که جلغلر و نامعقوللر زمره سنده سوزي
بغلنه یعني سوز سویلمکه قادر اولمیه بشکفت مدار عجب طوتمه که آواز
بربط قوپوزك اوازي با غلبه دهل بر نیاید دهل غلبه سي ایله
بوقاري کلمز وبوي عبیر از کند سیر فرو ماند وبوي عبیر از کند سیر
فرو ماند وعبیر رایحه سي صرمصق رایحه سندن اشغه قالور مثنوي
بلند آواز کردن افراخت بلند اواز لو نادان بوینني یوجلتدي
که نادانرا دانارا به بي شرمي بینداخت که حیاسزلق ایله اول
عاقلي مجلل ومغلوب ایلدي نمي داند که آهنك حجازي اول جاهل
بلکه

بلمز که حجازه منسوب صدا یعني حجاز پرده سي حجاز اولن
ایکي مقامدن بر مقامك اسمیدر عشاق وصفاهان کبي
یعني مغلوب اولور فرو ماند ز بانك طبل غازي جان باز طبلنك
اوازندن اشغه قالور حکمت جوهر اکر بخلاب افتد جوهر اکر چرکابه
دوشه همچنان نفیست لطیف نفیس ولطیفدر وغبار
اکر بر فلك رسد واکر غبار فلك اوزره ایریشه همان خسیس است
دند خسیسدر حکمت استعداد بي تربیت دریغست تربیتسز
استعداد یعني قابلیتي اولمین کمسه یه تربیت ایلمك ضایعدر
زیرا تاثیري یوقدر خاکستر اگرچه نسب عالی دارد خاکستر
اکرچه عالي نسب طوتر که آتش جوهر علویست اول نسب
عالي جوهر علوي اولن آتشدر که اندن حاصل اولور ولیکن
چون بنفس خود هنري ندارد اما چونکه کندو ذاتنده
بر هنر طوتمز با خاك برابر است خاك ایله برابر در قیمت شکر
نه از نیاست شکرك قیمتی قمشدن اوتري دکلدر که آن خود
خاصیت وي است بلکه اول حال شکرك خاصیتدر
مثنوي چو کنعانرا طبیعت بي هنر بود چونکه کنعانك
طبیعتی هنرسز ایدي یعني ذاتنده هنر یوق ایدي کنعان
نوح پیغمبر علیه السلام فرزندینك اسمیدر که کافر
لر ایله غرق اولدي بو آیه کریمه انك حقنده در انه
لیس من اهلك پیغمبر زاده کي قدرش نیفزود پیغمبر
اوغلي اولمق ایله انك قدرني زیاده ایلمدي هنر بنمای اکر داري
بنمرود

نه کوهر هنر کوستر اکر طوترایسك اصلك کوستر وه کل از خارست
وابراهیم از آزر یعنی نته کیم کل خاردن وابراهیم علیه السلام آزردن
اکر اصله اعتبار اولنمق اولورسه لازم کلوردکه حضرت
ابراهیمه وکله اعتبار اولنمیه حال بوکه بویله دکلدر حکمت
مشك آنست که ببوید مشك اولدرکه قوقه نه آنکه عطار
بکوید مشك اولدرکه عطار اکه مشك دیر دانا
چو طبله عطارست خاموش و هنر نمای عالم عطار
طبله سی کبیدرکه ایسم وهنر کوسترجیدر یعنی کندوسی
عیان ایتمکه احتیاج یوقدر زیرا حق النور ظاهردر
ونادان چون طبل غازیست وجاهل جان باز طبلی کبیدر
بلند اواز ومیان تهی اوازی بلند والجی بوش دیر ویافه هرای و
معقول سوزنکدر قطعه عالم اندر میانه جهال جاهلان ورثه
عالم کفته اند صدیقان بوصدیقلو مثل دیشلردر اول مثال
بودر شاهدی در میانه کوراست مثلا اول عالم کوردلراورته
سنده برمحبوبدر مصحفی در سرای زندیقان زندیقلو سراینده
برمصحفدر یعنی بر مصحف کبیدر اکه زندیقلر اکه تعظیم ایتمزلر
جاهللرده تعظیم ایتمزلر حکمت دوستی را که بعمری فرا چنك
ارند بردوستی که بر عمرده یعنی بر نیجه زمانده اله کتوره لر وانك
ایله دوست اولدلر نشاید که بیکدم بیازارند لایق دکلدرکه
اول دوستی برنفسده رنجیده ومحصور ایده لر بیت سنکی
بچند سال شود لعل پاره بوطاش برنیجه یلده برلعل پاره سی اولور

ذنهار

زنهار تا بیك نفسش نشکنی بسنك صاقن تا اول لعلی بر
طاش ایله صیمه سن حکمت عقل در دست نفس چنان کرفتار
عقل نفس النده الجلین زبونلر جرقی بو سرایی بیندر ملق
قبوسنی شول سرای اوزره بغله یعنی ادتوق اول سرایده
سرور وحضور امیدی طوتمه که باتك زن انوی براید بلند
کداول عورتك اوازی اول سرایدن یوقاری کله یعنی طشره
اشیدله حکمت رای بی قوت مکر وفسونست قوت بی رای مکرو
فسوندر وقوت بی رای جهل وجنونست ورای سز قوت جهل و
جنوندر رایه قوت وقوته رای لازمدر حصولمراده وسیله
اوله بیت تمیز باید وتدبیر وعقل انکه ملك الاتمییز وعقل
وتدبیر کرك اندن صکره سلطنت عقل کرککه ملك ودولت
نادان سلاح جنك خداست زیرا نادانك ملکی وده ولتی خدانك
جنکنه سلاحدر حکمت جوانمردی که بخورد وبدهد به جوانمردکه
کنزویه عقبه وجود وبه از عابدی که روزه دارد وبنهد یکدر
برعابده نکه اوروج طوته وصقلیه حکمت هرکه ترك شهوت از بهر
قبول خلق کرده است هرکیمکه معقول خلق اولمقدن اوتری ریا
ایله شهوت وارزوی ترك ایلمشدر از شهوت حلال در شهوت حرام
افتاده است اولکسه حلال ارزودن حرام ارزویه دوشمشدر زیرا
اکل وشربی ترك ایدوب صایم اولمسی وزنایی ترك ایدوب عزلت
نشین اولمسی حق ایچون دکلدر ایلیه حرام اولور بیت عابد که نه از بهر
خدا کوشه نشیند عابد که الله تعالی ایچون اوتری کوشه اوتورمیه

بی چاره در آیینه تاریك چه بیند بیچاره قراکو آیینه ده نه کورور
زیرا اول طاعتدن انك قلبنه صفا حاصل اولمز که جناب قدس ایله
اشتغاله سبب اوله انرك انرك خیلی شود از اذ بربیره جمع اولور
بروافراولور قطره قطره سیلی کردد قطره قطره بربیره جمع اولور
بر سیل اولور انانکه دست قدرت ندارند یعنی انلرکه قدرت
الی طوتمزلر سنك خرده نکه دارند خرد طاش صاقلرلر تا بوقت
فرصت تاکه فرصت وقتنده دمار از دماغ ظالم برآرند ظالمك دماغندن
دماری یوقاری کوتوررلر شعر وقطر علی قطر اذا اتفقت نهر
قطره قطره اوزره متفق اوله نهردر ونهر الی نهر اذا اجتمعت بحر و
نجان نهر نهر ایله یعنی قطره قطره ایله جمع اوله نهر اولور ادیالیه
مجتمع اولسه بحر اولور بیت اندك اندك بهم شود بسیار
انداز بری بریله چوق اولور دانه دانه است غله در انبار کوریز
بیسن که انبارده اولی غله دانه دانه درکه جمع اولمشدر عالم را
نشاید که سفاهت از عامی بحلم درکذارند عالمه لایق دکلدرکه
حلم ایله جاهلدن سفاهتی کچوره که هردو طرف زیان دارد
زیرا ایکی طرفه بله زیان طوقنه ما بعدی انی بیان ایلر هیبت این
کم شود بونك یعنی عالمك حرمتی ناقص اولور وجهل آن مستحکم
وانك جهلی مستحکم اولور بیت چو با سفله کویی بلطف وخوشی
چونکه سفله یه لطف وخوشلق ایله سویلیه سن فزون کردد ش
کبر وکردن کشی انك کبر وکردنکشلکی زیاده اولور مثنوی معصیت

اذهر

اذهرکه صادر شود نا پسندست معصیت اذهرکه هرکیمدنکه
صادر اولسه نامعقولدر واز علما ناپسندتر اما علمادن نامعقولکدر
علم سلاح جنك شیطانست زیرا علم شیطان ایله جنك ایتمکه سلاحدر
وخداوند سلاح راچون باسیری برند وسلاح صاحبنی چونکه
اسیرلکه ایله اولورلر شرمساری بیشتر بود وخجالتی
زیاده ولكن ایلتور مثنوی علمی نادان پریشان روزکار دونکاری
پریشان نادان عامی به زدانشمند ناپرهیزکار فاسق دانشمندیکدر
کان زنابینایی از راه اوفتاد زیرا اول نادان نابینالق یولندن دوشدی
وین دو چشمش بود در چاه اوفتاد اما اول عالمك ایکی کوزی
وار ایدی یعنی ایکی کوزی وار ایکن قیویه دوشدی یعنی کراه
اولدی که خلاف شرع اولن فعل ارتکاب ایلدی یعنی فسق
اختیار ایتدی حکمت هرکه در زندکی نانش نخورند هرکیمکه
حال حیاتنده انك نانینی یمیه لر واحسانتی کورمیه لر چون بمیرد
نامش نبرند چونکه اوله نامنی التمیه یعنی یاد ایتمزلر حکمت
یوسف صدیق علیه السلام در خشك سال مصر سیر نخوردی
یوسف علیه السلام مصر قتلغنده طوینجه یمز ایدی تا کرسنه لرا
فراموش نکند تاکه اجلری فراموش ایلیه لذت انکوردن بیوه
داند انکورك لذتنی طول عورت بیلور زیرا احتیاجی واردر
نه خداوند میوه میوه صاحبی بیلمز مثنوی انکه در راحت
تنعم زیست اولکسه نعمت وراحتلکله دریلدی اوجه
داند که حال کرسنه چیست اولنه بیلور آجك حالی نه در حال درمندکان

انز

كيسه داندكه عاجزلوك وفقيرلوك حالني بركسه بيلوركه باحوال
خود فروماندكه نيجه احوالن كنڈوسي عاجز وفروماندن قاله
قطعه اي كه بر مركب تازنده سوارهش دار اي كه كمكه چابك وقوي
مركب اوزره سوارسن عقل طوت يعني عقلك باشك جمع ايله كه
خرخاركش مسكين در آب كلست زيرا مسكين خار چكيجي حمار آب
وكل ايچنده دوشمشدر جهد ايلرايني تاكه اولمحلدن خلاص ايده سن
آتش از خانه همسايه درويش مخواه درويش همسايه نك خانه سندن
آتش طلب ايلمه كانچه از روزنت اوميكذرد دود دلست زيرا اول توتون كه
انك روزنندن چقار اول درويشك كوكلي توتونيدر يعني آهيدر
حكمت درويش ضعيف حال را در تنكي سال مپرس ضعيف
حاللو درويشي يل طارلغندن صورمه كه چوني كه نيجه سن مكر
انكه كه مكر اول وقت كه سوال ايليلركه مرهمي بر ريشش بنهي انك
ياره سي اوزره بر مرهم قويه سن ومعلومي در پيش ومعلومي در
پيش وانك اوكنه بر معلوم قويه سن يعني اكه خرجلق احسان ايدن
قطعه خري كه بيني وبادي بكل افتاده بر خري كودرسن يوكي ايله
بالچق ايچنده دوشمشدر تا القعه قادر دكل بيدل برو شفقت كن ولي
مرو بسرش ايراقدن كوكل ايله انك اوزره شفقت ايله اما انك يانته
كتمه چونكه اني خلاص ايتمكه قادر دكلسن ولي چو رفتي ويرسيدي چون
اتناده اما چونكه انك يانته كتدك وصوردك نيجه دوشدي ميان
ببند وچو مردان بكيردم خرش ميانكي جقلاو كبي اول خرك
قويرغني طوت خلاصه سي ايله حكمت دو چيز خلاف عقلست

خلاف نقل ايكي نسنه محل عقل وخلاف نقلدر خوردن بيش از رزق
مقسوم يوسي روز ازلده مقسوم اولن رزقدن زياده يمكدر
ومردن پيش از وقت معلوم وبري دخي معلوم اولن وقتدن اول
اولمكدر بو ايكي نسنه عقلاً ونقلاً مخالفدر قطعه قضا دكرنشود
كرهزار ناله وآه حق تعالينك قضاسي متغير اولمز اكر بيك ناله
وآه ايله بشكر يا بشكايت برآيد از دهني شكر ايله يا شكايت ايله
بر اوفردن يوقاري كلسه فرشته كه وكيلست برخزينه باد برفه
كه يلخزينه سي اوزره وكيلدر كه مراد ميكائيلدر عليه السلام چه غم
خورد كه بميرد چراغ پيره زني ندغم يركه بوطول عورتك چراغني
سوينه حكمت اي طالب روزي بنشين كه بخوري اي رزق طلب
ايديجي اوتوركه يوسن وي مطلوب اجل واي اجل مطلوبي يعني اي
اجلي ايرشمش كمسه مروكه جان نبري كتمه كه جان التزسن حكمت
جهد رزق ادكني وكرنه كني برساندن رزق ايچون اكر جهد ايليه سن واكر ايلميه سن
ايريشور خداي عزوجل ورد روي در دهان شير وپلنك يعني طلب
ايتمزسك دخي رزقك سكا ايريشور كرد سلان وقپلانك اغزينه
كيدرسن نخورند مكر بروز اجل سني يمزلر مكر اجل كوننده يرلر
حكمت نانهاده دست نرسد روز ازلده قسمت اولنمامشه
ال ايريشمز ونهاده هركجا كه هست وقسمت اولنمش هر قنده
اولورايسه دست برسد ال ايريشور بيت شنيدم كه
سكندر برفت تا ظلمات اشتمشسن يا خود اشتمشسن معنا
اوله كه اسكندر ظلماته كتدي يعني نصيبي اولان ايچدي مراد

مراد خضر عليه السلامدر بچندين محنت وخورد انكه خورد آب حيات
نه قدر محنت ايله ايچدي اول كمسه كه ايچدي آب حياتي
بيت بشنواين نكته كه خود را زغم آزاده كني چون خوري
كو طلب روزي ننهاده كني حكمت صياد بي روزي
نصيب سز صياد در دجله ماهي نكيرد دجله ايرماغنده بالق
طوتمز وماهي بي اجل در خشكي نميرد اجلسز بالق قوروده
اولمز بيت مسكين حريص در همه عالم همي رود حريص مسكين
دوكلي عالمده يعني جميع جوانبده يلر اواز قفاي رزق واجل
در قفاي اول حريص رزق اردنده اجل انك اردنده اما اجلدن
غافلدر حكمت توانكر فاسق فاسق غني كلوخ زر اندوده است
التون ايله صولنمش كلوخدر ودرويش صالح وصالح درويش
شاهد خاك آلوده طوپراغه بولشمش محبوبدر اين دلق موسي
است مرقع بو يعني صالح درويشدر موسي عليه السلامك
دلقيدر كه يمه لنمشدر وان ريش فرعونست مرصع واو
يعني فاسق غني فرعون عليه اللعنه نك صقاليدر مرصع
شدت نيكان روي در فرح دارد ايولروك شدتي يوزني فرحه طوتر
يعني ايولر بلالودن تيز خلاص بولورلر دولت بدان سر در نشيب
ويرانلوك باشي انشه طوتر يعني زوالي زياده سرعت اوزره
در قطعه هركرا جاه ودولتست بدان هر كيمكه منصبي ودولتي
وار در انك ايله يعني اول منصب الندن ايكن بيچاره يه رعايت
واحسان ايتمزلر خاطر خسته در نخواهد يافت خسته نك خاطرني

بولمق استميه خبرش ده كه هيچ دولت وجاه اول كمسه خبر ديركه
هيچ دولت وجاه بسراي دكر نخواهد يافت غيري سرايه
يعني اخرتده بولمسه كركدر حكايت حسود از نعمت خالق بخيلست
حسود حق تعالينك نعمتندن يعني نعمته بخيلدر ومردم بي
كناه را دشمن وكنه سز كشيه دشمندر قطعه مردكي خشك
مغز را ديدم بر عقلسز آدمجكي كوردم رفته در پوستين صاحب
جاه بر صاحب دولتك غيبتنه كتمش كفتم اي خواجه كر تو بدبختي
حضرت شيخ ايدر كا ايتدم اي كشي اكر سن بدبخت ايسك مردم نيك
بخت را چه كناه ايو بختلو كشينك نه كناهي وار الا تا نخواهي بلا
بر حسود اكاه اول صقن حسود اوزره بلا استميه سن كه آن
بخت بركشته خود در بلاست زيرا اول بختي دونمش كنڈوكي
بلاده در چه حاجت كه باوي كني دشمني در قفاست زيرا اول
حسودك قفاسنده انجلين بر دشمن وار در حكمت تلميذ
بي ارادت عاشق بي زرست اوستاذنه محبتي وعلمه ميل ورغبتي
اولمين شاكرد التونسز عاشقدر كه مقصودنه وصول بولمز ورونده
بي معرفت مرغ بي پرست ومعرفتسز سياح قناتسز قوشدر كه
رادنه سهولت ايله ايرشمز وعالم بي عمل درخت بي برو عملسز عالم
ميوه سز درختدر كه علمك اكر نفعي اولمز وزاهد بي علم خانه
بي در وعلمسز زاهد قپوسز اودر كه اكر شيطان صراط مستقيم دن
جدا ايدر حكمت مراد از نزول قرآن عظيم قرآن عظيمك نزولندن
مراد تحصيل سيرت خوبست خوب صورت تحصيل ايتمكدر نه ترتيل

سوزه مكتوب مسطور اولان سوزي تجويد ايله اوقيه دكلدر
عابد متعبد پياده رفته است عبادت ايدجي جاهل يوله
كتمش پياده در كه عاقبت منزلدا ير شور وعالم متهاون
سوار خفته دعلمله كاهل اولان عالم يولده اويومش سواردر كه
منزلا ير شمسي زاده صعوبت ايلدر يعني عبادتده ايدوب
مغرور اوله عابد دست بردارد بر عاصي تضرع ايچون خدايه ال
قالدوردر وعصياننه معترف اولور براز عابدي كه كبر در سر
دارد يعني كبر و عابد دنكه باشنده كبر طوتر بيت سر هنك
لطيف خوي بدلدار كو كلامت الي ايدجي لطيف خويلو چاووش
به تر زفقيه مردم آزار آدم انجيدجي عالمدن يكدر حكمت يكي را
كفشند بركسيه ايتديلر عالم بي عمل بچه ماند عملسز عالم نيه بكزر كفت اول
كمسه ايتدي بر زنبور بي عسل عسلسز زنبوره بكزر بو تشبيه زيادة
خوب واقع اولمشدر ومراد شيلدكي روشندر زنبور بي مروت
راكويي مروتسز ياوز زنبوره دي باري چو عسل نذهي نيش
مزن چونكه عسل ويرمزسن باري نيش اورمه حكمت مرد بي
مروت زنست مروتسز ار عورتدر وزاهد باطمع رهزن دجم كه
ودنيا پرست زاهد خلقك يولني اوردجيدر قطعه اي بناموس
كرده جامه سپيد اي ناموس ايله جامه سني سپيد ايلمش كمسه
يعني ريا ايله طاعت ايلمش كمسه بهر پنداد خلق ونامه سياه خلقك
پنداردن اوتري يعني حسن ظننددن ونامه اعمالني كثرت ذنوب
ايله ايلمش دست كوتاه بايد از دنيي ودنيادن ال قصه كرك

استين

آستين چه دراز وچه كوتاه نه فرق كه استين اوزون ونه
فرق قصه اولمش بونلردن سكا نه نفع ونه ضرر واردر حكمت
دوكس را حسرت از دل بنرود ايكي كسنه نك كوكلندن حسرت
طشره كتمز يعني پشيمانلق كتمز يعني باطنلكي معمور ايله كه ظاهر كي
معمور ايلكدن مهمدر وپاي تغابن از كل بر نيايد والدغنق
يعني پشيمانلق اياغي بلچقدن يوقاري كلمز يكي تاجري كشتي
شكسته بريسي دريا سفرنه كيدن كسي صنمش تاجر كه بچون تاجر
دريا سفرنده يو پشيمانلغي دوم وادني با قلندران نشسته
اكنجي بو وارث قلندرلر ايله اوتورمش يعني وارث ايله الله كيون
مالني قلندرلر ايلچي ردده مالي قلندر نچون صرف ايدم ديو پشيمانلغ
كتمز قطعه بيتي درويشان بود خون تت مباح ظاهر او دروين
اولنلرك تشنه سنك قانك مباح اولور كه نباشد درميان
مالت سبيل اكر سنك مالك انلرك اوره تا سنده سبيل
ومبذول اولميه يا پاره يا مرد ازرق پيرهن ياخود كوك كوكي
ياد ايله كيمه يا بكش تا برخانمان انكشت نيل ياخود خانمانك
اوزره جويد برغني جك يعني مالكدن اميد قطع ايله يا مكن
باپيل بانان دوستي ياخود فيلجيلر ايله دوستلق ايلمه يا بنا كن
خانه درخورد پيل ياخود فيله لايق برخانه بنياد ايله كه
كلدوكي وقت فيلني انده بغليه حكمت خلعت سلطان اكرچه
عزيز است اكرچه پادشاهلر خلعتي عزيزدر يعني مقبولدر زيرا
نامعقول ياما ايله باش قوشمه وخوان بزركان اكرچه لذيذ است واوكو

طعامي اكرچه لذيذ در خرده انبان خود ازان بلذت تر لكن كندي
طغرجقم خرده سي اندن لذيذ برك ايلدر يعني اندن لذتلودر كه
بيت سركه از دست رنج خويش وتره كشينك كندو كسبندن سركه
وتره بهتر از نان ده خدا وبره كوي كتخدا سنك نان وبره سندن
يكلكدر حكمت خلاف راه صوابست معقول طريقك خلافيدر
ونقض عهد اولوا الالباب عقل صاحبلري فكرينك عكسيدر
دارو بكمان خوردن شبهه ايله دارو يمك وراه بي كاروان
رفتن وكورلمش يولده كاروانسز كيتمك زيرا جايز كه ازه دخي
وادوب بريرد مهلاك اوله امام مرشد محمد غزالي مرشد
اولان امامدن كه محمد غزاليدر برسيدند سوال ايلديلر كه
بويله ديوكه بدين مرتبه در علوم چه كونه رسيدي كه علومده
بو مرتبه يه نيجه ايرشدك كفت محمد غزالي ايتدي بن انجماوله
نسنه ايله ايرشدم كه هرچه ندانستم هرنسنه كه بلمادم انی
پرسيدن آن ننك نداشتم اني صورمقدن عار طوتمدم
قطعه اميد عافيت انكه بود موافق عقل صحت اميدي اول وقتده اوله
موافق وملايم اولور كه نبض را بطبيعت شناس بنماني كه نبضك
بر حاذق طبيبه كوستره سن بپرس هرچه نداني كه ذل پرسيدن هر
نيكه بلمزسن اهلندن آني سوال ايله زيرا سوال خورلغي دليل راه تو
باشند بعزو دانايي دانالق عزينه سنك يولكه دليل اولور بيت
هرانچه داني كه هراينه معلوم تو خواهد شد هر اولنسنه بلورسن كه
البته سنك معلومك اولسه كركدر برسيدن او تعجيل مكن اني

سوال

سوال ايتمكه تعجيل ايتمه حيبت راز زبان داده زيرا هيبت رازيات
طوتر كه ادراكسز ديولر قطعه چو لقمان ديد كاندر دست داود
چون لقمان حضرتي كورديكه داود پيغمبر عليه السلامك الندن
همي اهن بمعجز موم كردد اهن معجزه ايله موم اولور نه پرسيدش چه
مي سازي چو دانست لقمان حضرتي داوده سوال ايلمديكه
نه دوزدسن چونكه بيلدي كه بي پرسيدنش معلوم كردد
سوال ايتمكزين اولنسنه معلوم وروشن اولور حكمت از لوازم صحبت
يكي آنست مصاحبنك لوازمندن بري اولدركه خانه بپردازي
كه خانه بوشلدهسن يا باخانه خدا درسازي ياخود صاحب
خانه ايله ممتزج ومختلط اولهسنكه اكه مخالفت ايتميهسن قطعه
حكايت بر مزاج مستمع كوي حكايتي مستمعك مزاجنجه اوزره سويله اكر
داني كه دارد با تو ميلي اكر بلورسك كه سكا بو ميلي واردر يعني
طوتر وكلامي اصغا ايدر زيرا بويله اوليجق سوزك ضايع اولمز
هرآن عاقل با مجنون نشيند هر وقت كه عاقل مجنون ايله اوتوره
نكويد جز حديث روي ليلي ليلانك يوزي حديثندن غيري
سويلمز هركه با بدان نشيند هركيمكه يرامزلر ايله اوتوره يعني مصاحبت
ايلر اكرچه طبيعت ايشان نكيرد اكرچه انلرك طبيعتي طوتميه يعني
مزاجنه موافق ليكن بفعل ايشان متهم كردد اما انلرك فعلي
ايله متهم اولور كه انلود نلر ديرلر چنانكه اكر شخصي بخرابات رود
انجلين كه اكر بركسه ميخانه يه كيده بنماز كذاردن نماز ادا ايتمكه
منسوب شود بخر خوردن شراب ايچكه منسوب اولور يعني

يعني شراب ايچمكه كتدي ديرلر زيرا اغاز قلق مرادي اولسه مستعجل و وارد ديرلر مثنوي دم مزن با خود بنادانی کشیدی کژ ذرت اوذره نادانلغه دم چكلك كه نادان را بصحبت بر گزيدي كه ناداني مصاحبته اختيار وقبول ايلدك طلب كردم ز دانايان يكي پند عاقللردن بر نصيحت طلب ايلدم يعني نادانلغه قرار ايلدك مرا گفتند با نادان مپيوند يا كه ايديلر نادان ايله مصاحبت واختلاط ايلمه كه كر داناي عصري خر باشي زيرا اكر زمانه نك عالمي ايسك انك مصاحبتي ايله حمار اولورسن وكر ناداني ابله بيلكي وكر نادان ايسك انك مصاحبتي ايله دخي ابله دكه اولورسن حكمت حلم شتر چنانكه معلومست دوه نك حلم الجليلين كه معلوم يعني زياده حليملري اگر طفلي مهارش كيرد فرسنگها اگر بر طفل انك يولاري طوته وصد فرسنك ببرد وبوز فرسخ بر ايلك گردن از متابعتش نپيچيد انك متابعتندن بوينن چويرز اما اگر دره هولناك پيش ايد اما اگر اشترك اوكنه بر مخوف دره كله كه موجب هلاك باشد كه هلاكه سبب اوله وطفل بناداني انجا خواهد رفتن وطفل نادانلق ايله اول دره كيتمك استسه زمام از كفش دركسلاند شترك اول طفلك الندن يولاري اوذره ديكر مطاوعت وي نكند كيرو انكا مطاوعت ايلمز كه هنگام درشتي ملاطفت مذمومست زيرا خشونت وقتنده ملاطفت قبيحدر وگفته اند كه ملاطفت وايتمشلر دركه دشمن ملاطفت ايله دوست نگردد دوست اولمز بلكه طمع زياده كند بلكه طمع زياده ايدر فرصت بولمغه
قطعه كسي كه لطف كند با تو خاك پايش باش بركسه كه سكا لطف ايليه سن

انكر

انك خاكپاي اول وكر خلاف كند بر تو دو چشمش اگن خاك وكر سكا مخالفت وعداوت ايليه انك ايكي كوزنه طپراق طولدر سخن بلطف وكرم با درشت خوي مگوي درشت خوي وبد خوي اولن كمسه سوزيني لطف وكرم ايله سويلمه كه زنك خورده نگردد بنرم سوهان پاك زيرا پاسلنمش دمور ايكينك ملايمتي ايله پاك اولمز بلكه شدتي ايله پاك اولور حكمت هر كه در ميان سخن ديگران افتد هر كيم غيريلرك سوزيني اوتاسنده دوشه تا مايه فضلش بدانند تا انك فضلنك مقداريني بيلهلر پايه جهلش شناسند انك جهلنك پايهسيني بيلورلر قطعه ندهد مرد هوشمند جواب عاقل كمسه جواب ويرمز مگر انكه كز سوال كنند مگر اول وقت جواب ويرر كه اندن سوال ايدهلر گرچه بر حق بود مزاج سخن اگرچه اول كمسنك سوزنك مزاجي حق اوزره اوله اصلا انك كذب وخطا اولميه حمل دعويش بر محال كنند انك دعواسيني وسوزيني محال اوزره حمل ايدرلر زيرا اسناسز سوز سويلمشدر يعني غيريلر سكوت اتمدين اول كمسه سوزه شروع ايليه حكمت ريشي اندرون جامه داشتم جامه لرم بر ياره طوتر ايدم يعني ستورلرم بر چبانم وارايدي حضرت شيخ رحمة الله عليه شيخ حضرتي الله تعالينك رحمتي انك اوزرينه اولسون هر روز بپرسيدي كه دنبل چونست هر كون بكا سوال ايدر ايدي كه چبانك نيجه در ونگفتي كه كجاست ديز ايدي كه قنده در دانستم كه از ان احتراز ميكند حضرت

شيخك مرادي بلدمكه بويله سوالدن مقصودي اول ايمش كه اندن احتراز ايلمكه ذكر هر عضوي روا نباشد كه هر عضوك ذكري روا اولمز زيرا كتمي ادب يرني ذكر ايلمك ادب ومعقول دكلدر وخردمندان گفته اند عاقللر ايتمشلر در هر كه سخن نسنجد هر كه سوزني طارتيه از جوابش برنجد اول كمسه سوزنك جوابندن بي حضور اولور زيرا سوزنه كوره اشيدر قطعه تا نيك بداني كه سخن عين صوابست مادامكه ايو وصحيح بلمين كه سويليجك سوزك عين صوابدر بايد كه بگفتن دهن از هم نگشايي گرك كه اول سوزي سويلمكه اغز اچميسن يعني معقول اولن بودر كه اول سوزي بري سويلمه گر راست سخن گويي ودر بند بماني اگر طوغري سوز سويليه سن ولكن حبسده قالهسن به زانكه دروغت دهد از بند رهايي يكدر اندن نكه كذب سكا بندن خلاص ويره حكمت دروغ گفتن بضربت لازب ماند يالان سويلمك جراحتك اثري قالمش اوكه بگفتن اگر نيز جراحت درست شود كه ياره اگرچه درست اولور ليكن نشان بماند ليكن انك نشاني واثري قالور چون برادران يوسف عليه السلام يوسف عليه السلامك برادرلري كبي كه بدروغي گويي موسوم شدند كه يلانجلق ايله موسوم ومشهور اولديلر بر راست گفتن ايشان نيز اعتماد نماند انلرك طوغري سوزي اوزره اعتماد قالمدي زيرا ابن يامين قصهسنده سوزلري حق ايكن حضرت يعقوب ع م اعتماد ايلمدي وايتدي قال بل سولت لكم انفسكم امرا فصبر

جميل

جميل بلكه نفسكز سزه بر نسنه تزيين ايلدي يعني خيره خوش ومعقول كوستردي بكا اول سببدن اختيار ايلدكوز ليكن بو خصوصده صبر ايدرم زيرا صبر كوزل كدر اميدم واردر كه مراده وسيله اوله قطعه كسي را كه عادت بود راستي بر كمسنك كه عادتي راستلق اوله خطايي كند كر كزارند ازو اول كمسه اگر بر خطا ايليه اندن نجرلر يعني بو يلان سوز سويليه وكر نامور شد بنا راستي اما اگر يلانجيلق ايله مشهور ونامور اولديسه دگر راست باور ندارند ازو اوكمسه دن طوغري سوزه اعتقاد طوتمزلر يعني طوغري سويلرسه تكذيب ايدرلر قطعه دروغي نگيوند صاحب دلان صاحب دللر بر يلاني طوتمزلر بر ان كس كه پيوسته گفتست راست اول كمسه اوزره كه دايم كرچك سويلمشدر وگر شهره شد بناراستي اگر بر يلانجلق ايله مشهور اولديسه اگر راست گويد تو گويي خطاست اولا اگر كابي كرچك سويليه سن انكا اعتماد ايتميوب خطادر ديرسن حكمت اجل كاينات باتفاق ادميست مخلوقاتك جليلري وعقبولري وعاقللرك اتفاقي ايله ادمدر واذل موجودات سك وموجوداتك حقيرلري كلبدر وباتفاق خردمندان وعاقللرك اتفاقيله سك حق شناس به كه آدمي ناسپاس بر لقمه نك حقني بيلجي كلب بر اداديي ناسپاس شكر سزدن يكدر قطعه سگي را لقمه هرگز فراموش بر كلبه بر لقمه ويرسك هر گز اول لقمه فراموش اولمز يعني فراموش ايلمز نگردد وگر زني صد نوبتش سنك اگر يوز نوبت اول كلبه طاش اورهسن وگر عمري نوازي سفله را اما اگر بر عمر يعني چوق زمان بر سفله يه اخشيه

سن بكتر چيوي ايد باتو د رجنك بو كتر وحقير ترسنه سببي
ايلەسنك ايلەجنك ايتمكه كلور شعر لقد ربيت جروا طول عمري
فلما صار كلبا عض رجلي حكمت از نفس پرور هنر پروري نيايد
يعني چوق يجيدن هنر پرور لك كلمز وبي هنر سروري را نشايد
وهنر سز سرور لكه لايق اولمز يعني هنر در اولمز شتري مكن رحم
بر كاو بسيار خوار زياده يجي كاوا وزده ترحم ايلمه كه بسيار خبث
وبسيار خوار ديراچوق ايچجي وچوق يجيدر بيت خردمند پيش
پرور نيك تن پروران از هنر لاغر اند چوكاو ادهي بايدت
فربهي اگر سگا فربهلك گركايسه يعني انلرك جناسني چكرسن
جوخر تن بجور كسان دردهي خو كبي جمكي كسه لوك جورنه ديرم
حكمت در انجيل امده است انجيلده كلمشدر بو سوزلو كه اي فرزند
آدم كه اي آدم اوغلي اگر توانگري دهمت اگر سگا غنيلك ويرم از
من مشتغل شوي بمال بندن ماله مشغول اولورسن واگر درويش
كنمت واگر سني درويش ايدرسم تنك دل نشيني تنك دل وبيحضور
اوتورورسن پس حلاوت ذكر من كجا يابي اويليه نم ذكرمك لذتني
قنده بولورسن وبعبادت من كي شتابي وبنم عبادتمكچن ايو دن
قطعه كه اندر نعمتي مغرور وغافل كاهي نعمت وغناده مغرور
وغافل سن كه اندر تنك دلي دستي خسته وريش كاهي فقر
وفناده خسته ومجروح چو در سرا وضرا حالت اينست چونكه سرور
وغناده وفقر وعناده سنك حالك بودر كه بيان اولندي
ندانم كي بحق پردازي از خويش بلمم حق كنه كرت فراغت ايدوب

حقه مشغول اولورسن حكمت ارادت بيچون از تخت شاهي
فرود آرد حق تعالينك ارادتي بريني شاهلق تختندن
اشغه كتورور وديكري را در شكم ماهي نكو دارد وبر غيريني
بالق قرننده صقلي طوتر بيت وقتي خوش انراكه بود ذكر
تو مونس وقتي خوش ولطيفدر اول كمسنك كه سنك ذكرك
مونس اوله بو وجهله دخي معني جايزدر كه سنك ذكرك
انك مونسي اوله يعني هلاك ايتميوب حفظ ايدر كه مراد
يونس عليه السلام دركه بوايته كرعه انك حقنده در يعني
پادشاهلغي انك الندن الور سليمان حقنده اوله ودخي يونس
پيغمبر عليه السلام كبي بالق قرننده اوله حكمت اگر تيغ قهر
بر كشد اگر حق تعالي قهر قلجني چكه نبي وولي سر بكشند اگر بر كشد تيغ
حكم عالمي گوره بيان صم بكم واكر تمثيله ايله حكم قلجني چكر سه ملائكه
كروبيان صاغر ودلسوز اولورلر وولي ونبي سرو دكشد وولي ونبي
وسروري ديلو واكر غمزه لطف بجنباند بدانوا به نيكان در رساند
واكر غمزه لطفي كه حق تعالينك لطفي غمزه سني دريده يعني جلال
كوسترو بواخرلوي شقي لري ايولكه وسعادته ايرشدرر بيت
دكوته بخشش خون كرم عزرائيل كوي نه ضيب برم قطعه كر بحشر
خطاب قهر كند اگر قيامتده قهر خطابني ايليه انبيا را چاي معذرتست
انبيايه نه معذرت يري يعني اعتذاره قادر كلمز پرده از روي لطف
كو بردار لطف يوزندن پرده رفع ايليوب دي يعني لطفي اظهار
ايليه كه اشقيا اميد مغفرتست زيرا شقي لره بو لطفي اميدي وار دور

سن مغفرت ايتميجك كيم ايدر حكمت هر كه كه دنيا كه بتاديب
دنيا راه صواب نكيرد هر كيمكه دنيا تاديبي ايله صواب يولني طوتميه
بتعذيب عقبي گرفتار آيد اخرت عذابنه گرفتار كلور يعني گرفتار
اولور قال الله تعالي حق تعالي ايدري ولنذيقنهم من العذاب
الادني دون العذاب الاكبر الدنيا طاندرر عذابدن نكرمراد اخرت
عذابيدر بيت پند ست خطاب مهتران آنگه بند اولو لوك سوزي
اول نصيحتدر انذن صكره بند وحبسدر چون بند دهند و نشنوي
بند نهند چونكه پند ويره لر قبول ايتميه سن الك اياغك اوزره بند
قودلر نيكبختان بحكايات وامثال پيشان پند گيرند نيكبختلر
كچمش قوم وامثاللرك حكايتلري ومثللري ايله نصيحت طوترلر
پيش از انكه انذن اولكه پسان صكره كلنلر بو واقعه ايشان مثل
زنند انلروك واقعه سي ايله مثل اورره متنصح اوله نبرود مرغ
سوي دانه فراز قوش دانه جانبنه يقين كتمز خوف ايدر چون دكر
مرغ بيند اندر بند چونكه انذن غيري مرغي بند ده كوره پند
كيرد مصايب ديكران غيريلروك مصيبتلرندن پند طوتتق
تانكيرند ديكران ز تو پند تا كه غيريلر سندن پند طوتميه لر
حكمت انراكه گوش ارادت گران افريده اند اول كمسنه كه ارادت
قولاغني ثقيل خلق ايتمشلردر يعني انلرك كوكلي قولاغي صاغردر المشر د
چون كند كه بشنود نيجه ايليه كه استماع ايده يعني استماع ايدوب
حقي باطلدن فرق ايده وانراكه بكمند سعادت كشيده اند واول
كمسنه كه سعادت كمنديله چكمشلردر بيت نه خود ميرود هركه

چوپاي اوست كعتش كشان ميبرد لطف دوست چون كنده كه نرود
نيجه كه ايليه كيتميه وطالب حق اولميه قطعه شب تاريك دوستان خداي
الله دوستلرينك قره كيجه سي مي تابد چو روز رخشنده بيلدرايجي
كون كبي بيلدرر وين سعادت بزور بازو نيست بو سعادت بازو
زوريله دكلدر بلكه طاعت ايله دخي دكلدر تا نبخشد خداي بخشنده
خداي بخشنده ويرماد اماكه بخش ليجي الله بخشليه رباعي از تو بكه نالم
كه دكر داور نيست سندن كيمه ناله ايدم وسني ترك ايدوب قنده كيدم
كه سندن غيري حاكم يوقدر وز دست تو هيچ دست بالا تر نيست وسنك
الكدن يوجه دلك هيچ ال يوقدر فوق ايديهم انرا كه تو رهبري كني
كم نشود اول كمسنه كه سن رهبرلك ايليه سن اولكمسنه هيچ كم وضال
اولمز يعني هركز ضال اولمز هادي يوقدر من يهدي الله فلا مضل له
ومن يضلل فلا هادي له وانراكه تو گم كني كسي رهبر نيست
اما اول كمسنه كه سن كم وضال ايده سن كمسنه اكه رهبر دكلدر حكمت
كداي نيك انجام عاقبتي ايو كدا به از ازپادشاه بد فرجام عاقبتي
يواز پادشاهدن ايودر بيت غمي كز پيش شادماني بري
اول غم كه انذن صكره شادمانلق اليدرسن به از شادي كه كز پيش
غم خوري يكدر بو شادلقدن كه انذن غم يده سن حكمت زمين را
از آسمان نثار ست زمينه آسماندن نثار وار دور كل اناء يترشح
بما فيه هر ظرف مترشح اولور يعني صيزر شول نسنه كه اول ظرفده
وار در بيت گرت خوي من آمد ناسزاوار اگر بنم خويم سكا نامعقول
كلدي ايسه تو خوي نيك خويش از دست مكذار سن

كندعا يوخويكي الدن قوتمه حكمت حق تعالى بي بيندوعي
پوشد حق تعالى حضرتي بنده لرك عصيانني كورر ولطفي ايله
ستر ايدر وهمسايه نمي بيند ومي خروشد وهمسايه كورمز حقيقتنه
مطلع اولمز خروش ايدر نعوذ بالله اكر خلق عيب دان بودي
نعوذ بالله اكر خلق عيب بيلجي اوليدي كس بحال خود ولمز دست
كس نياسودي كندو حالنده وتنهاسنده بر كمسه بر كسنك الندن
دكلمز ايدي حكمت زر از معدن بكان كندن بدر آيد التون معدن
معدني قزمق ايله طاشدن كلور واز دست بخيل بجان كندن واما
بخيلك الندن اولمك ايله طاشدن كلور زيرا اول وقت انك الندن
خلاص بولور قطعه دونان نخورند وكوشش دارند نكاهدارند اهلو لر
وحفظ ايدرلر كوينده به كه خورده ديرلك اميدي يكلدر يمش اولمدن
بو سوز لسان عربده مشهور مثلدر كه ديرلر المأمول خير من الماكول دودي
بيني بكام دشمن ليكن بر كون دشمنك مراد يله كورسن نه ماندو خاكسار
مرده التون حالي اوزره بر نوع قالمش واول سخله اولمش مثنوي بجيلي وتانكو
بنياد وسيم طلمت بالاي كنج مقيم از ان سالها همي ماند زر بشي كه كوزهر طلسمي
بو سرش سنك اجل ناكسي بشكند باسوده كي كنج قسمت كشند حكمت هر كه بر زير
دستان نبخشايد هر كيمكه الي التنده غيرلره وضعيفلره ترحم ايتميه بجور
زبردستان كرفتار آيد قويلرك جورينه كرفتار كلور مثنوي نه هر بازو كه
در وي قوتي هست بمردي عاجزان را بشكند دست هر بازو كه انده بر قوت وار در
عاجزلرك الن صيه يعني انلره جفا ايليه
وكما قاله بوليه دكلدر بو بيتك ابتداسندن اولان ادات يعني بيتك
جلد سنه مصر وغيره اول سببدن بو وجهله شرح اولندي ضعيفانرا
مكن بر دل كزندي ضعيفلرك كوكلي بو ضرر ايله يعني انلري رنجيده
خاطر ايله كه در ماني بجود دو رمندي كه عاقبت بر قوينك جورينه
كرفتار اولوب عاجز اولور من لا يرحم لا يرحم حكمت عاقل چو
خلاف بيند عاقل چونكه خلاف وغوغا كورر مجهد صبر يعني كناره
چتار و چون صلح بيند چونكه صلح كوره لنكر بنهد لنكر قور
يعني اوتايه كلور انجا سلامت در كرانست دبرا انده جنك اولان
يرده سلامت كنارده در وانجا حلاوت در ميان وبو اراده يعني
صلح اولان يرده حلاوت اورتده در حكمت قمار باز را شش
مي بايد قمار بازه قمار طريقي اوزره نرد اوينايجي كسه سه و شش
كرك انك لعبنه فايق لودر ولي سه يك مي آيد اما سه يك كلور
بيت هزار باد چو كاه خوشتر از ميدان اوتلي ميدانندن بيك
كز خوشتر كرد وليكن اسب ندارد بدست خويش عنان اما
ات عنانني كندو الندن طوتمز كه مرادي جانبنه كيده حكمت درويشي
در مناجات ميكفت بر درويش مناجاتده ايتردي يا رب بر بدان
رحمت كن اي بنم ربم يرمازلره رحمت ايله كه بنيكان را خود رحمت
كرده زيرا ايولره خود رحمت ايتمشسن ايتامزانيك اقويده زيرا
انلري سعيد خلق ايتمشسن اول كسي كه علم بر جامه اول بر كسه كه
جامه اوزره نشان قودي وانكشتري در نهاده والنده يعني برمغنده
خاتم قودي جمشيد بود جمشيد ايدي كفتندش همه زينت چرا چپ
داوي جمشيد ايتديلر دو كلي زينتي نچون صوله ويردك وفضيلت
راست راست و حال بو كه فضيلت صاغ طرفكدر كفت چنين
ايتدي راست را زينت راستي بر است راسته راستلق زينتي
كافيدر قطعه فريدون كفت نقاشان چين را فريدون چين نقاشلرينه
ايتدي كه پيرامون خركاهش بدوزند كه انك اوتاغنك اطرافني ديكلر
يعني لاذم اولان يوي مرتب نقش ايده لر پادشاهلرك اوتاغي
نيجه ايدوكي معلومدر بدانرا نيك دار اي مرد هشيار يرامزلري
ايو طوت اي عاقل كشي كه نيكان خود بزرك ونيك روزند زيرا
ايولر خود اولولر وسعادتلولر در سنك دعاكه ورعايتكه احتياجلري
يوقدر حكمت بزركيرا كفتند برا هلو يه ايتديلر باچندين فضيلت كه
دست راست دارد بو قدر فضيلت ايله كه صاغ الطوتر خاتم چرا در
دست چپ مي كنند خاتمي نچون صول الده ايلرلر كفت اول اولو ايتدي
نداني كه هميشه اهل فضل محروم باشند بلمز مي سنكه دايما اهل فضل
محروم اولور بيت انكه حظ آفريد وروزي سخت اول الله كه
نصيب بر تردي ورزق دوزدي يا فضيلت همي دهد يا بخت
يا فضيلت وعلم ويرور يا بخت وبخت ويرر بيت كنج زر كر نبود
كنج قناعت باقيست انكه داد بكدايان اين داد حكمت نصيحت
پادشاهان كردن پادشاهلره نصيحت ايلمك مسلم كسي راست
بو كمسه يه مسلم ولايقدر كه بيم سر ندارد وامید زر ندارد باشي قورقوسي
والتون اميدي اولميه مثنوي موحد چه در پاي ريزي زرش ونه فرق
اكر باشي اوزره هندي قلج قويه سن يعني هلاك قصد ايده سن
اميد وهراسش نباشد ز كس اول موحد كه كمسه دن اميدي
وخوفي اولميه بر اينست بنياد توحيد وبس توحيدك بنيادي
انجق بونك اوزره در حكمت پادشاه از بهر دفع ستمكاران
پادشاهلر ظالملري دفع ايتمكدن اوتريدر وشحنه براي خون
خواران وصو باشيلر قان ايچيجيلر ايچوندر كه انلري تجسس
ايده وقاضي مصلحت جوي طراران وقاضي طرارلرك مصلحتني
طلب ايدجيدر هر كز دو خصم راضي بيش قاضي نروند عالملر حقه
راضي ايكي خصم قاضي قتنه كتمزلر قطعه چو حق معاينه داني كه
ميبايد داد چونكه يقين واشكار بيلورسن كه حقي صاحبينه ويرمك
كرك بلطف به كه بجنك آوري ودلتنكي لطف ايله ويرمك يكدر كه
خصومت وجنك اوده لك وبحضورلك ودلتنكلك ايله ويرلمكدن
خراج اكر نكذارد كسي بطيبت نفس بر كمسه اكر خراجي كوكل خوشلغي
ايله ادا ايتميه عنادا ايده بقهرازو بستانند مرد سرهنكي بو سرهنك
كشي الندن قهر ايله اولخراج كنارد ن خراجي الور بيت چو كاري
بر آيد بلطف وخوشي چه حاجت به تندي وكردن كشي حكمت
همه كس را دندان بترش كند كردد دو كلي كمسنك ديشي اكشي ايله
ايله كه ملك قاضيان را بشيريني مكر قاضيلرك كه طتلو ايله اكسمز
اولور بيت قاضي بخورد رشوه پنج خيار قاضي كه رشوت ايله سنود
بثبت خيار بيه ثابت كنند از بهر تو ده خربزه زار خلاف شرع سنك
اوتري اون قربوز قاون بوستاني ثابت ايلر حكمت قحبه پير
زن از نابكاري چه كند كه توبه نكند بو قحبه نيجه ايليه كه نابكارلغندن
توبه ايلميه يعني توبه ايدر وشحنه معزول از مردم ازاري ومعزول

اولمش سوزلرینی بنجه ایلیه که نابکارلغندن توبه ایلیه جوان
کوشه نشین شیرمرد راه خداست هوسی ترك ایدوب کوشه
نشین اولن جوان اسد یولنك ارسلانی ادیدرکه پیر خود
نتواند زکوشه برخاست زیرا پیر کندوسی بر کوشه دن
قالقمغه قادر دکلدر اولیله پیرك کوشه نشین اولمه سی
اضطراریدر حکمت جوان سخت می باید از شهوت پرهیزد نفسی
مغلوب و زبون ایتمش دوی جوان کرك که شهوتدن پرهیز
ایلیه پیر سست رغبت را خود آلت برنخیزد سست رغبتلو
سنوك خود آلتی قالقمزکه مشروع ایشی ایشلیه انك ترك ایتمسی
ضروریدرکه اول قدر مقبول دکلدر حکمت حکیمی را پرسیدند
بر عاقله سوال ایلدیلر بو یلده دیوکه چندین درخت نامور که بو
قدر نامور و مشهور درخت که خدای عز و جل آفریده است
که عزیز و جلیل الله خلق ایلمشدر بلند و برومند یوکسك و
یمشلو هیچ یکی را آزاد نخوانده اند مگر سرو را هیچ بر نسنه آزاد
اوقومزلر مگر سروه که ثمره ندارد حال بوکه سرو یمیش طوتمز در این
چه حکمتست بونده نه حکمت واردر کفت اول عاقل ایتدی هر یکی را
دخلی معینست هر بر دختك بر کلوری و بر معینی واردر که گاهی
بوجود آن گاهی اول دخلك وجودی ایله تازه اند تازه لردر
و گاهی بعدم آن پژمرده و گاهی انك عدمی ایله صولمشلردر
و سرو را هیچ ازین چیزی نیست و سروك بونلردن هیچ بر نسنه
یوقدر و در همه اوقات تازه است و دگلی وقتده تازه در
و اینست صفت آزادگانست و بو صفت ایله آزاده لردر قطعه

برای

براینچه میگذرد دل منه که دجله بسی اولنسنه اوزره که چردل
قومه زیرا دجله ایرمغی چوق زمان پس از خلیفه بخواهد گذشت در بغداد
خلیفه دن صکره بجه کرکدر که دکذرلو کرت دست بر آید چو نخل باش کریم
باش آزاد اکر الکدن کلمزایسه که نخل کریم اولهسن
ور بادی سروکبی آزاد اول کمسیه جفا ایله
حکمت دو کس مردند و حسرت بردند ایکی کمسه اولدیلر
و حسرت الدیلر بیکی آنکه داشت و نخورد بری اولدرکه مالی طوتدی
و یمدی و دیگر آنکه دانست و نکرد و بری دخی اولکه بیلدی و انك
ایله عمل ایلمدی یعنی مال جمع ایلدی قطعه کس نبیند بخیل فاضل را
کمسه بخیل فاضلی کورمزکه یعنی هر کیم بر فاضل بخیلی کوره انك
فضلنه اعتبار ایتمیوب بخلندن اوتری انی ذم ایدر یعنی بخیل
بو مرتبه ده قبیحدرکه فضل بر مرتبه لطیف و شریف ایکن اول قبلمتسز
اتمز که در عیب گفتنش کوشد که انك عیبنی سویلکه چالشمیه
ور کریمی دو صد گنه دارد اما اکر بر کریم اکر ایکی یوز کناه طوته کرمی
عیبها فرو پوشد کرمی انك عیبلرینی ستر ایدر خاتمة الکتاب
تمام شد کتاب گلستان گلستان کتابی تمام اولدی والله المستعان
حال بوکه الله تعالی حضرتی مستعاندر عون اندن طلب اولنور یعنی
مستعانك عونی ایله بو کتاب لطیف آخر اولدی در بن جمله بو جمله
یعنی بو کتابده چونانکه رسم مؤلفات الجلیس که مؤلفلرك عادتیدر
تلفیقی نرفت بر تلفیق کتمدی یعنی کمسنك سوزینی بو کتابه ضم
ایتمك واقع اولمدی بیت کهن خرقه خویش پیراستن کندوکهنه

خرقه م زینت ایتمك وانی کیمك به از جامه عاریت خواستن غیرین
عاریتی جامه طلب ایلمکدن یکدر غالب گفتار سعدی سعدینك
اکثر سوزی طرب انگیزست طرب قوپارجیدر و شوق ویریجیدر
و طیبت آمیز و لطیفه ایله مختلطدر یعنی بو کتابده بنجه لطایف
درج اولنمشدر و کوته نظران را و کوته نظرلولرك یعنی اسلوب
سخندن خبیری اولمین بی بصرلرك بدین علت بو لطایف سببی
ایله زبان طعن دراز گردد طعن دلی دراز اولور بو یله دیو که
مغز دماغ بیهوده بردن که عبث یره دماغك مغزینی التمك
یعنی عقل و دود چراغ بی فایده خوردن و فایده سز چراغك
توتونی یمك یعنی بی فایده زحمت و مشقت چکمك کار
خردمندان نیست عاقللرك اشی دکلدر یعنی کوته نظر اولنلر
حضرت شیخك بو قدر معرفت و نصیحت اظهارینی فایده سز
مشقت عد ایدرلر یعنی سوزك حقیقتنی بنجه ایدوکی
ایله بلودلر معرفتدن بی بهره اولن حسد ایدیجی جاهللر
بیلمزلر بیت حافظ تو ختم کن که هنر عیان شود • با مدعی
نزاع و محاکا چه حاجتست • ولیکن بر رای روشن صاحب دلان
اما صاحب دللرك روشن و لطیف رای قتنده که روی سخن
در ایشانست که سوزك یوزی انلوردر پوشیده نماند مستور
و مخفی قالمزکه بو بنم سوزلرم حقیقتده که در موعظهای
شافی که شفاویریجی مواعظ و نصیحتلو دری در سلك عبارت
کشیده عبادت سلکنه چکلمشدر و داروی تلخ نصیحت

ونصیحتك

ونصیحتك اجی داروسی بشهد ظرافت آمیخته ظرافت عسلی
ایله قرشمشدر تا طبع ملول نشود تا که صافی نصیحتدن
بر اولمش گلستانه طالب اولنلرك طبعی ملول و بیحضور
اولمیه یعنی بونه لازم اولن نصیحت ایدی انی بوینه کوردك یعنی
عمردن بو مقداری بونك حصولنه صرف ایلدك الختم واذ
دولت قبول محروم نماند و سلالت سببی ایله قبول دولتندن
محروم قالمیه قطعه ما نصیحت بجای خود کردیم بز نصیحتی
کندو یرنده ایلدك روزکاری بسر بردیم بو کتابك تصنیفنده
بو روزکاری باشه الدك کر نیاید بگوش رغبت کس بو بنم نصیحتم
اکر کسنك رغبتی قولاغنه کلمیه یعنی رغبت ایدوب قبول ایتمیه بر رسولان
پیام باشد و بس رسوللره اوزره انجق پیام ایرشدرمکدر قبول
ایتدرمك دکلدر نته کیم رسول الله تعالی حضرتی حبیب اکرمه خطاب
ایدوب ایتمشدر وما علیك الا البلاغ • یا ناظرا فیه سل الله
مرحمة ای بو کتابه نظر ایدیجی یعنی بو کتابی اوقویجی کسه الله تعالی حضرتندن
رحمت طلب ایله علی المصنف واستغفر لکاتبه مصنفه اوزره
و انك کاتبی ایچون مغفرت طلب ایلیه بخل اولمزلطفکدن بو کتابك
شارحی که نوکچی دل اوزره ترجمه ایتمشدر شمعی فقیر اوزره
دخی مغفرت طلب ایله واطلب لنفسك من خیر تریده دکندو
نفسك ایچون طلب ایله خیر مرادات انی که استرسن من بعد ذلك
غفرانا لصاحبه بو عملدن صکره بو کتابك صاحبنه دخی غفران
طلب ایله • تمت بعون الله تعالی وحسن توفیقه علی ید اضعف

عباد الله تعالى وافقرهم الى رحمة الله الملك الغفور
درويش محمد المجلد ابن بايندر في يوم الرابع عشر شهر ربيع
الثاني من شهور سنة ثمان واربعين بعد الف من
الهجرة الشريفة وكتبته برسم ابنه درويش
محمد درويش محمد يكون نشوا
صالحا وعمرا طويلا
بقرا ونيان
شاء
الله وتعالى
ويدعوا
لوالده
بالمغفرة
امين يا رب العالمين

[illegible] ٢٥١٩٢

بيت
آدمی زاده شاه دانی چه مانند دانی
نسخهٔ معتبر خوش خط بسیار غلط

عزتلو وسعادتلو عمم حضرتلرینه الله یا
دورحل شتکند

[illegible]

صقین سلیوب اختیاری   ایدوب جری دیمه کیم اندن اولدی

عزازیل انکچون اولدی لعنت   خدایه دیدی حاشا سندن اولدی

انکچون کیر و مقبول اولدی آدم   اولوب نادم دیدی کندمدن اولدی

نقد عمرین ویرر کدایرینه   نفت عسکین صانور جهانکشتی